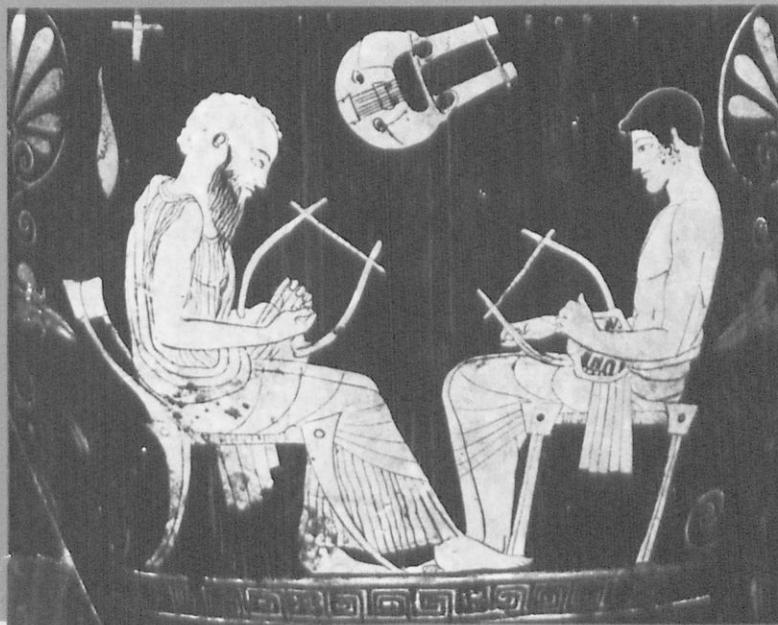

Ν. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ - Ν. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ - Ν. & Ε. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΦΑΙΔΩΝ - ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
484

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΣΤ

89

ΣXB

Hydrocarb

ΑΡΧΑΙΑ $\sigma/\alpha = 35$

ΠΑΤΟΝΟΣ ΔΙΑΡΟΓΩΝ

1. ΦΑΙΔΡΑ
2. ΕΡΩΤΗΣΗ ΡΑΣ

ΣΤ'

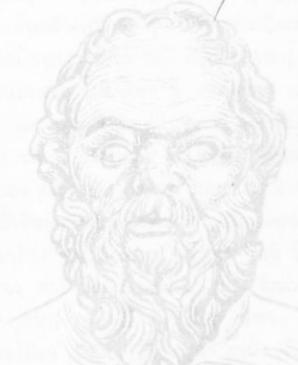
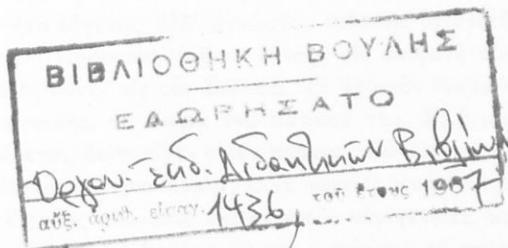
89

ΣΧΒ

ΝΙΚ ΑΘ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Γράμμα

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΦΑΙΔΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

009
493
8783
484

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α' ΠΛΑΤΩΝ

1. ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

‘Ο Πλάτων ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 428 ή 427 π.Χ. ‘Ο πατὴρ αὐτοῦ Ἀρίστων ἦτο εὐγενής, ἀλλ’ ἀγνώστου πιθανῶς ἴστορικῆς γενεᾶς, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Περικλέονη ἀνῆκεν ἐπίσης εἰς ἐπιφανῆ οἰκογένειαν, ἀνάγουσαν τὸ γένος αὐτῆς εἰς τὸν Σόλωνα. Τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τοῦ Πλάτωνος ἦτο Ἀριστοκλῆς, τὸ ὄνομα τοῦ πάππου του, Πλάτων δὲ ὀνομάσθη, ὡς ἀναφέρεται, διότι εἶχεν εὐρέα στέρνα καὶ μέτωπον. Περὶ τῆς παιδείας αὐτοῦ δὲν γνωρίζομεν πολλά, ἀλλὰ πάντως ἔτυχεν ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς, ὡς υἱὸς πλουσίας καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας, καὶ εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον κατετέθησαν βαθέως εἰς τὴν ψυχήν του τὰ σπέρματα τῆς ἀρετῆς, ἡ ὁποία τὸν κοσμεῖ καθ’ διλην του τὴν ζωήν. Εἶναι δημως βέβαιον, ὅτι ἐμυήθη εἰς τὴν φιλοσοφίαν ὑπὸ τοῦ Κρατύλου, μαθητοῦ τοῦ Ἡρακλείτου. ‘Αλλὰ τὸν ἐνεθουσίαζε μᾶλλον ἡ ποίησις καὶ μάλιστα ἡ τραγική· ἡ γνωριμία του δημως μὲ τὸν Σωκράτη, ἡ ὁποία συμπίπτει μὲ τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐπέφερε ρίζικὴν μεταβολὴν εἰς τὰς νεανικάς του κλίσεις. Παρέδωσεν εἰς τὸ πῦρ τὰ ποιητικά του πονήματα καὶ ἀφωσάωθη ὅλος εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Σωκράτους, πλησίον τοῦ ὁποίου παρέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του.

‘Ο ἄδικος θάνατος τοῦ διδασκάλου τὸν ἐπίκρανε τόσον, ὥστε ἔφυγεν εἰς τὰ Μέγαρα πλησίον τοῦ Εὔκλείδου, ὃπου μὲ ἄλλους Σωκρατικοὺς ἔθρήνησεν αὐτόν· ἐκεῖθεν μετὰ βραχὺ πιθανῶς διάστημα ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Κατὰ διάφορα τέπειτα χρονικὰ διαστήματα ἔκαμεν ἀρκετὰ ταξίδια ἐπανερχόμενος ἐκ νέου εἰς τὴν γενέτειραν. Τὸ μακρότερον διλων ἦτο τὸ εἰς Αἴγυπτον καὶ Κυρήνην. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐγνώρισε τὸν ἐκεῖ πανάρχαιον πολιτισμόν, ἐδιδάχθη ἵσως ἴστορίαν καὶ μαθηματικά, τὸ δὲ πολίτευμα τῆς χώρας τοῦ ἀφῆκε μεγάλην ἐντύπωσιν, τῆς ὁ-

ποίας ἵχνη βλέπομεν εἰς τὰ περὶ πολιτείας ἔργα του. Εἰς τὴν Κυρήνην ἤκουσε τοὺς μαθηματικούς της καὶ ἐγνώρισε τὸν διάσημον γεωμέτρην Θεόδωρον. Τῷ 389 π.Χ. ἥλθεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. 'Ο πιθανώτερος λόγος τῶν ταξιδίων αὐτῶν ὅτο νὴ ἐπιθυμία του νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ὀφεληθῇ ἐκ τῆς σοφίας τῶν χωρῶν αὐτῶν. Τὸ εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν ταξιδίων του ὑπῆρξεν ἀφορμὴ νὰ γνωρίσῃ ὁ Πλάτων τοὺς Πυθαγορείους ἐκ τοῦ πλησίου, νὰ λάβῃ γνῶσιν τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν, νὰ μυηθῇ πληρέστερον εἰς τὰ Ὀρφικὰ καὶ νὰ γνωρισθῇ ἀκόμη μὲ τοὺς Ἐλεάτας καὶ τὰς δοξοσίας αὐτῶν. 'Η ἀποδημία αὐτὴ ὑπῆρξεν ἔνεκα τούτου σημαντικωτάτη διὰ τὴν μετέπειτα πνευματικὴν αὐτοῦ ἔξελιξιν.

Διάφορος ὅμως ὑπῆρξεν ἡ πνευματικὴ του συγκομιδὴ ἐκ τῆς Σικελίας. 'Εκεῖ ἐγνώρισε ἐκ πείρας μίαν τυραννίδα, ζήσας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου τοῦ Α' καὶ ἐκέρδησε φίλον καὶ θαυμαστὴν τὸν γυναικάδελφον τούτου Δίωνα. 'Αλλ' ἡ γνωριμία του μὲ τὸν Διονύσιον εἶχεν οἰκτρὸν τέλος. 'Ο τύραννος, διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ἐνογλητικοῦ ἡθικολόγου, τὸν ἐπεβίβασε διὰ τῆς βίας πλοίου ἀναχωροῦντος διὰ τὴν Ἐλλάδαν ὁ κυβερνήτης αὐτοῦ, κατ' ἐντολὴν πιθανώτατα τοῦ Διονυσίου, τὸν ἐπώλησεν ὡς δοῦλον εἰς τὴν Αἴγιναν. 'Ο Ἀννίκερις ὅμως ὁ Κυρηναῖος παρευρισκόμενος ἐκεῖ τὸν ἔζηγόρασε καὶ οὕτως ὁ Πλάτων ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 387 π.Χ. εἰς ἡλικίαν 40 ἑτῶν περίπου.

"Εκτοτε ὁ Πλάτων παρέμεινεν εἰς Ἀθήνας πλὴν δύο διακοπῶν παρὰ τὰ πρότερα παθήματά του. Τῷ 366 π.Χ. μετέβη καὶ πάλιν εἰς Σικελίαν, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ νέου τυράννου Διονυσίου τοῦ Β', διαδεχθέντος τὸν πατέρα του, πρὸς διαρρύθμισιν τῶν ἐκεῖ πολιτικῶν πραγμάτων κατὰ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἰδέας. 'Αλλὰ καὶ πάλιν ἡ πατήθη ὁ Πλάτων εἰς τὰς προβλέψεις του καὶ ἡναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὰς Συρακούσας, ἀφοῦ ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ, διότι ἀλλως δὲν τοῦ ἐπέτρεπτον νὰ ἀναχωρήσῃ. Καὶ πράγματι τῷ 361 π.Χ. ἐπανῆλθεν εἰς Σικελίαν, ὅπου ὅχι μόνον δὲν κατώρθωσε νὰ διαλλάξῃ τὸν τύραννον μὲ τὸν Δίωνα καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ ἐκ τῆς ἔξορίας τὸν δεύτερον, ἀλλὰ καὶ κατέστη ὅποπτος, ἔνεκα τοῦ ὄποιους ἐκινδύνευσεν αὐτὴ ἡ ζωὴ του. 'Εσώθη μόνον κατόπιν ἐπεμβάσεως τῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων φίλων του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, χωρὶς πλέον νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐξ αὐτῶν.

Είναι ἐπίσης βέβαιον, ὅτι ὡς ἀνὴρ ὑγιῆς καὶ ὁμαλέος πλέον ἦ ἀπαξίαστρατεύθη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἡλικίας, ὅτι δὲν ἀνεμείχθη εἰς τὰ πολιτικά, διότι καὶ ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἐκ κατα-

γιαγῆς δὲν συνεπάθει τὴν δημοκρατίαν, ἡ ὅποια ἐθανάτωσε τὸν ἄριστον τῶν πολιτῶν Σωκράτη, ὅτι παρέμεινεν ἄγαμος καὶ ὅτι ἥτο λίαν φιλομαθῆς καὶ πολυμαθέστατος, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων του.

"Οτε τὸ πρῶτον ἐπανῆλθεν ἐκ Σικελίας εἰς Ἀθήνας, ἐφιλοτιμήθη νὰ καταστήσῃ κοινωνοὺς τῆς πείρας του καὶ τῶν γνώσεών του τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ κοινωνήσουν τούτων. "Ιδρυσε λοιπὸν πρὸς τοῦτο παρὰ τὸ Γυμνάσιον « Ἀκαδήμεια » μόνυμον φιλοσοφικὴν σχολήν, ὅμωνυμον μὲ αὐτό, διατηρηθεῖσαν μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅπότε κατηργήθη. 'Η Ἀκαδημία ἔγινε κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Πυθαγορείου σχολῆς, ἀλλ' ὁ ἰδρυτής της δὲν ἀπεδέχετο οὔτε τὴν ἐχεμιθειαν τῶν Πυθαγορείων, οὔτε τὸ δυσπρόσοδον τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἀλλ' ἔζητει νὰ συμβιβάσῃ τὴν ἀκροαματικὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας μετὰ τῆς διαλογικῆς τοῦ Σωκράτους. 'Η Ἀκαδημία ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, τῶν ὅποιων ὁ Πλάτων ἴδρυσεν εἰς τὸν κῆπον τῆς σχολῆς ἱερόν, καὶ οἱ διμιηταὶ κατὰ τὸ πρότυπον τῶν Ὁρφικῶν καὶ Πυθαγορείων ἀπετέλουν ιεράν ἔνωσιν. 'Εντὸς τῆς σχολῆς κατόκησεν ὁ Πλάτων καθὼς καὶ οἱ ἔκαστοτε σχολάρχαι τῆς Ἀκαδημίας ἐκ κληρονομίας τοῦ ἴδρυτος. 'Επιφανεῖς Ἀθηναῖοι καὶ ξένοι ἥσαν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν διμιον τῆς σχολῆς, μεταξὺ τῶν ὅποιων καταλέγονται ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Δημοσθένης.

'Ο Πλάτων ἔξηκολούθησεν ἀνελλιπῶς, πλὴν τῶν δύο διακοπῶν, τὰς ὅποιας εἴδομεν, νὰ διδάσκῃ εἰς τὴν σχολήν, χωρὶς νὰ παύῃ νὰ γράφῃ. Μόνον ὁ θάνατος περὶ τὸ ὄγδοηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν γόνιμον δρᾶσίν του. 'Ο νεκρὸς τοῦ πρώτου σχολάρχου τῆς Ἀκαδημίας ἐτάφη εἰς τὸν κῆπον αὐτῆς.

2. ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

'Τὸ τὸ ὄνομα τοῦ Πλάτωνος φέρονται 44 ἔργα. 'Ἐκ τούτων θεωροῦνται γνήσια τρεῖς ἐπιστολαὶ καὶ 24 - 26 συγγράμματα ἔχοντα τὴν μορφὴν διαλόγου, πλὴν τῆς Ἀπολογίας, ἡ ὅποια εἶναι γραμμένη εἰς συνεχῆ λόγον. 'Η μορφὴ δὲ ἀυτὴ τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἔξιθεν δάνειον, ἀλλὰ φυσικὴ ἀναπαράστασις τῆς διαλογικῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους, ἡ ὅποια ἐγίνετο μὲ τόσην δεξιότητα καὶ ἀσφάλειαν. Οὕτω λοιπὸν προῆλθε νέον είδος τοῦ ἀττικοῦ πεζοῦ λόγου, ὁ Πλατωνικὸς διάλογος, γραμμένος μὲ τόσην λογοτεχνικὴν χάριν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς.

'Αλλὰ δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοὺς Πλατωνικοὺς διαλόγους ὡς

ἐν εἰδος ἐστενογραφημένων πρακτικῶν τῶν Σωκρατικῶν διαιλόγων· ἡ ζωὴ, ἡ μορφὴ καὶ τὸ πλαίσιον τούτων εὑρόνται, παρελθόν καὶ παρὸν συνενοῦνται, αἱ χρατοῦσαι ιδέαι ἀνάγονται εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα, ὥστε πανταχοῦ διακρίνεται ὁ ἀνώτερος νοῦς, ὁ ὄπουζος διαμορφώνει, καλλωπίζει καὶ ἔξυψώνει ὡς χρωστήρ ἐξόχου καλλιτέχνου ἐπεξεργαζόμενου ὀραίαν, ἀλλ’ ἀτελῆ καταλειφθεῖσαν εἰκόνα, τὴν ὅποιαν θέλει νὰ ἐμφανίσῃ οὗτος ὡς ἔργον οὐχὶ ιδικόν του, ἀλλὰ τοῦ πρώτου σχεδιάσαντος. Ἡ τοι-αύτη εὐλάβεια καὶ ἀφοσίωσις τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸν Σωκράτη ἀποτελεῖ μοναδικὸν εἰς τὴν ἴστορίαν παράδειγμα σχέσεως μαθητοῦ πρὸς διδά-σκαλον, τοῦ ὅποιου τὴν προσωπικότητα μᾶς παρέδωσεν ὅλως ιδανικήν.

Β'. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΥΤΗΣ

Ἡ φιλοσοφία, ὅπως καὶ τὸ δρᾶμα, ἔχει πατρίδα τὴν Ἑλλάδα. Ἐ-γεννήθη εἰς τὰς Ἑληνικὰς ἀποικίας καὶ μάλιστα τὰς Ἰωνικάς καὶ ἡνδρώθη καὶ ἔξυψώθη εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἄλλὰ τὶ εἶναι φιλοσοφία; Φιλοσοφία κυρίως εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς σοφίας ἢ τῆς γνώσεως· ἡ ἔξερεύνησις τῆς ἀληθείας καὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, ἡ ἐπιστήμη τῶν ὄντων, τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν αἰτίων αὐτῶν. Ὁ Πλάτων φιλοσοφίαν θεωρεῖ τὴν γνῶσιν τοῦ ὄντως ὄντος, τοῦ ἀγεν-νήτου καὶ ἀφθάρτου, μονοειδοῦς καὶ αἰωνίου. Ὁ Ἀριστοτέλης πάλιν λέγει, ὅτι φιλοσοφία εἶναι ἡ ἔρευνα τῶν αἰτίων καὶ τῶν ἀρχῶν τῶν ὄντων. Ἔξ ἄλλου κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἄλλοι διαφορετικὰ ὅριζουν τὴν φιλοσοφίαν.

Τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας εἶναι κυρίως τρία:

1) Τὸ γνωσιολογικόν, ἥτοι· α') Ἡ ἔρευνα τοῦ πῶς συν-τελεῖται ἡ γνῶσις ἡμῶν καὶ ποίᾳ ἡ πηγὴ αὐτῆς. Εἶναι δηλαδὴ αἱ αἰσθή-σεις ἢ ἡ νόησις; "Ἄλλοι τῶν φιλοσόφων δέχονται ὡς πηγὴν τὴν αἰσθη-σιν (αἰσθησιαρχικοί) καὶ ἄλλοι τὴν νόησιν (νοησιαρχικοί). β') Ποιὸν τὸ κῦρος τῆς γνώσεως ἡμῶν· ἡ γνῶσις δηλαδὴ ἡμῶν περὶ τοῦ κόσμου ἔχει ὑποκειμενικὸν κῦρος ἢ ἀντικειμενικόν; Εἶναι δηλαδὴ ὁ κόσμος διά-φορος ἀπὸ ὅ τι μᾶς φαίνεται ἢ εἶναι οὗτος πράγματι, ὅπως τὸν νομίζο-μεν; γ') Ποιὸν τὸ ὅριον τῆς γνώσεως ἡμῶν; Μέχρι ποίου σημείου δη-λαδὴ φθάνει ἡ γνῶσις μας; Δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἐσχάτην τοῦ παντὸς οὐσίαν;

2) Τὸ ὄν το λογικόν, τὸ ὄποιον ἔξετάζει περὶ τῆς οὐσίας τοῦ κόσμου καὶ παντὸς ὑπάρχοντος καὶ φαινομένου. Εἶναι δηλαδὴ ὁ κόσμος ὅλη ἡ πνεῦμα ἡ εἶναι καὶ τὰ δύο μαζί;

3) Τὸ ἀξιολογικόν, τὸ ὄποιον ἐρευνᾷ περὶ τῶν παντὸς εἴδους ἀξιῶν. "Ητοι ἡ φιλοσοφία ἔξετάζει πᾶς δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ Α ἢ Β φαινόμενον ἡ πρᾶγμα, ποίᾳ εἶναι ἡ οὐσία του καὶ ποίᾳ ἡ ἀξία του.

Γ'. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πρὸς κατανόησιν τοῦ Φαίδωνος εἶναι ἀνάγκη νὰ δώσωμεν μίαν σαφῆ, ἀλλὰ περιληπτικὴν εἰκόνα τόσον περὶ τῆς πίστεως αλπ. τῶν 'Ορφικῶν, δύον καὶ περὶ τῆς ιστορικῆς ἔξελιξεως τῆς φιλοσοφίας.

Οἱ Ὀρφικοί

Παντοῦ εἰς τὴν γῆν προηγήθη τῆς γνώσεως ἡ πίστις καὶ τῆς φιλοσοφίας ἡ θρησκεία, αἱ ὄποιαι ἔδωσαν κάποιαν λύσιν εἰς τὰ προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Ποίᾳ ἦτο ἡ πίστις τῶν 'Ελλήνων, εἶναι γνωστόν. Τὰ 'Ορφικὰ ὄμως μυστήρια, τῶν ὄποιων ἡ ἔδρυσις ἀποδίδεται εἰς τὸν θυρυλικὸν 'Ορφέα, ἀπονέμουν τὴν ὑπαρξίαν καὶ τὴν μοῖραν τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἄλλην αἰτίαν. Οἱ μεμυημένοι εἰς αὐτὰ ἀπετέλουν θρησκευτικὰς κοινότητας καὶ είχον ίδιαν πίστιν. Κατὰ τὴν διδισκαλίαν τῶν 'Ορφικῶν, ὁ ἀνθρωπὸς ἔγινεν ἀπὸ τὴν τέφραν τῶν ὑπὸ τοῦ Διός φονευθέντων Τιτάνων, διότι οὗτοι είχον καταφάγει τὸν Ζαχρέα, υἱὸν αὐτοῦ καὶ τῆς Περσεφόνης. Δύο λοιπὸν στοιχεῖα φέρει ὁ ἀνθρωπὸς : τὸ τιτανικὸν, ἀπὸ τὸ ὄποιον ἔγινε τὸ σῶμα, καὶ τὸ θεῖον, τοῦ υἱοῦ τοῦ Διός, ἀπὸ τὸ ὄποιον προσῆλθεν ἡ ψυχὴ. 'Επομένως ὁ ἀνθρωπὸς διφέλει νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν θείαν ψυχὴν καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ ἀπελευθερώσῃ αὐτήν, ἡ ὄποια διὰ τῆς γεννήσεως ἐνεκλείσθη εἰς τὰ δεσμὰ τοῦ σώματος. Τὸ παράδειγμα τοῦ θεοῦ δεικνύει εἰς τὸν ἀνθρωπὸν τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὄποιον θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν. 'Ο Ζαχρεὺς ἐφονεύθη μὲν ὑπὸ τῶν Τιτάνων, ἀλλ᾽ ἀνεστήθη ὑπὸ τοῦ Διός: διότι οὗτος κατέπιε τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἐγέννησε τὸν Διόνυσον, προσωρισμένον νὰ συμμερίζεται τὴν δύξαν καὶ τὴν κυριαρχίαν τοῦ πατρός. 'Η ὑπαρξίας εἰς τὸν κόσμον είναι ἀμάρτημα καὶ ἀπαιτεῖ διὰ τοῦτο ἔξιλέωσιν· δι' αὐτῆς μόνον ὁ ἐνυπάρχων εἰς τὸν ἀνθρωπὸν θεῖος σπινθήρ θὰ διασωθῇ εἰς τὸν ἀνώτερον κόσμον. Κάθε ἀνθρωπὸς λοιπὸν πρέπει νὰ

πάθη, νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ ἀναγεννηθῇ. Αὐτὴ εἶναι ἡ βαθυτέρα ἔννοια τῶν Ὀρφικῶν μυστηρίων. Ἐπίγειος βίος χωρὶς μύησιν δὲν ἀρκεῖ διὰ τὴν κάθιαρσιν τῆς ψυχῆς. Ἐπρεπε λοιπὸν ὁ ἀνθρώπος νὰ μυηθῇ—νὰ ἀρχίσῃ νὰ πάσχῃ. Οὕτως ὁ μεμυημένος ἐπίστευε πλέον, ὅτι ἡνοῦτο μὲ τὸ θεῖον καὶ ἔξηρχετο ἀπὸ τὸν «φοβερὸν αὐχλόν», ὁ ἥποιος ἦτο ἡ μετεμψύχωσις ἡ μετενσωμάτωσις. Διότι ὁ ἀμύητος καὶ θὰ ἐπιμωρεῖτο μετὰ θάνατον καὶ θὰ ἐπανήρχετο ἡ ψυχὴ του εἰς τὴν ζωήν, εἰς τὸ τῶμα ἀνθρώπου ἡ ζψω («ἀνακύλησις τῶν γεννήσεων»). Μόνον ἡ καθιαρὰ καὶ μεμυημένη ψυχὴ θὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς ἀναστάσεως πλησίον τῶν φωτεινῶν θεῶν.

Οἱ Ἱωνεῖς φιλόσοφοι

Οἱ Ἱωνεῖς φιλόσοφοι πρῶτοι ἐγένησαν νὰ εὔρουν τὴν ἀρχὴν τοῦ παντὸς οὐχὶ διὰ τοῦ μύθου, ἀλλὰ διὰ τῆς λογικῆς σκέψεως. Καὶ ὡς τοιαύτην ἀρχὴν ἐθεώρησαν μόνον τὴν ὕλην, ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἔχουσαν ὅμως δύναμιν κινητήν, ζωικήν καὶ λογικήν, ἐν εἰδος θείας δυνάμεως ἡ ψυχὴ, ὄλοιςτα ἡ ὄλοψυχία (ἀρχὴ διφυΐας), ἀπὸ τὴν ὕποιαν πηγάζουν τὰ πάντα καὶ εἰς τὴν ὥποιαν ἀφανίζονται τὰ πάντα. Ἐκ τούτων ὁ Θαλῆς ἐθεώρησεν ὡς πρώτην ἀρχὴν τὸ ὕδωρ ἡ ὑγρόν, ὁ Ἀναξίμανδρος τὸ ἀπειρον πλῆθος ἡ χάος καὶ ὁ Ἀναξιμένης τὸν ἀέρα.

Οἱ Πυθαγόρειοι

Οἱ Πυθαγόρειοι, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Ἱωνας, δὲν ἐδέχθησαν μίαν οὐσίαν ὄλικὴν μετὰ δυνάμεως λογικῆς καὶ ζωογόνου, ἀλλὰ μίαν νοοῦσαν διακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐνυπόστατον, ἡ ὥποια ἔχει δηλαδὴ συγγρόνως καὶ τὴν ὕλην, τὴν ὥποιαν διακοσμεῖ καὶ διευθύνει. Καὶ ὡς τοιαύτην ἐδέχθησαν τοὺς ἀριθμούς. «Οπως τὸ σύμπαν, ὁ κόσμος, ὅπως πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι τὸ ὄντο μασαν, δὲν εἶναι παρὰ μία συμμετρία καὶ ἀρμονία καθ’ ὡρισμένας ἀριθμητικὰς ἀναλογίας διατεταγμένος μὲ βάσιν μόνον τοὺς ἀριθμούς, οὕτω καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ πρέπει νὰ εἶναι μόνον οἱ ἀριθμοί. Οἱ ἀριθμοὶ λοιπὸν εἶναι οὐσία αὐτοτελεῖς, αὐθίπαρκτοι καὶ πραγματικαί, αἱ ὥποιαν ἔχουν συγγρόνως καὶ τὴν δύναμιν τῆς διαπλάσεως: «μιμήσει τὰ ὄντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν». Τοπεράτη πραγματικότης εἶναι ἡ μονάς, τὸ ἔν, ὁ ἀγέννητος θεός, μὴ καταληπτὸς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ κεντρικὸν πῦρ, ἐξ οὗ ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος, στερούμενος ὅμως τοῦ προσόντος τῆς τελειότητος τοῦ θείου, διότι, ἐνῷ εἶναι εἰς, συγγρόνως μορφοῦνται

καὶ διαπλάσσεται εἰς πολλὰ (ἔνυλος πανθεῖσμός, διφυῆς ἀρχή). 'Η ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀρμονία προερχομένη ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς σχέσεως τῶν σωματικῶν στοιχείων καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν πρὸς κάθαρσιν (μετεμψύχωσις). 'Ἐν τοιαύτῃ ὅμως παριπτάσει ἡ θεωρία περὶ τῆς ψυχῆς ὡς ἀρμονίας πρέπει νὰ νοηθῇ ὡς ἀρμονικὴ σύνδεσις τῆς ἀθανάτου ψυχῆς μετὰ τῶν στοιχείων τοῦ σώματος.

Oἱ Ἐλεᾶται

Οἱ Ἐλεᾶται -Ξενοφάνης, Παρμενίδης, Ζήνων- ἔκαμπαν ἐν βῆμα περαιτέρῳ. 'Αντὶ τῆς διφυοῦς καὶ μεταβλητῆς ἀρχῆς τῶν Πυθαγορείων ἐδέχθησαν μίαν, ἔνα θεόν τὸ (ἴνε καὶ πᾶν) ἀγέννητον, ἀνώλεθρον, ἀκίνητον, μονοειδὲς καὶ ἀναλλοίωτον, νοοῦν καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπτόν, ἐπομένως ἀποκλεῖον πᾶσαν κοσμολογικὴν ἡ φυσικὴν ἐρμηνείαν (ἔνισμός ἐνύλου πνεύματος πανθεῖστικῶς). Αἱ μεταβολαὶ τῶν αἰσθητῶν δὲν εἶναι προϊόντα τῆς μεταβολῆς τοῦ ἐνός ὄντος, ἀλλὰ γεννήματα τῶν αἰσθήσεων, αἱ ὁποῖαι μᾶς τὸ ἐμφανίζουν εἰς ποικίλας μορφάς. Αἱ αἰσθήσεις λοιπὸν μᾶς ἀπατοῦν καὶ μόνον ἡ νόησις εἶναι τὸ μέσον διὰ νὰ εὕρωμεν τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὄντος. Διότι τὸ ὅμοιον διὰ τοῦ ὅμοίου καὶ τὸ νοητὸν διὰ τοῦ νοῦ, ὡς ὅμοίου, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνη γνωστόν. 'Ἐν τούτοις πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ὄντων δέχονται τὴν μεῖξιν δύο στοιχείων, τοῦ λαμπροῦ (πῦρ, φῶς κ.τ.δ.) καὶ τοῦ σκοτεινοῦ (νύξ, σκότος κ.τ.δ.). Τὸ φωτεινὸν εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως, τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς νοήσεως. 'Επομένως ἡ ἀναλογία κατὰ τὴν μεῖξιν τοῦ φωτεινοῦ καὶ σκοτεινοῦ κανονίζει τὴν τελειότητα τῶν ὄντων. Καὶ ἡ ψυχὴ λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ίδια ὑπόστασις, ἀλλὰ μία κατάστασις ἐνεργείας, ἐν προϊόντι μείζεως ὑλικῶν στοιχείων.

Ο Ἡράκλειτος

'Ο Ἡράκλειτος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς Ἐλεάτας, δέχεται οὐχὶ τὸ ἔνιαῖον καὶ ἀκίνητον τοῦ ὄντος, ἀλλὰ τὴν διαρκῆ μεταβολὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀντίθετον μάλιστα μορφήν. «Τὰ πάντα ᾧ εῖ ». Πᾶσα μονιμότης καὶ ἀκίνησία τῶν αἰσθητῶν εἶναι ἀπάτη τῶν αἰσθήσεων, τούναντίον ἀληθὲς εἶναι ἡ κίνησις καὶ ἡ μεταβολή, ἡ ὁποίᾳ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπιτρέπει τὴν γνῶσιν. 'Ἡ μεταβολὴ εἶναι ἡ μόνη αἵτια τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ζωῆς· «πόλεμος πάντων πατήρ ». Φορεύει δὲ τῆς διαρκοῦς μεταβο-

λῆς είναι διφυής ύπόστασις, ὅπως καὶ τῶν Πυθαγορείων, ὥλικὴ καὶ πνευματική, τὸ πῦρ πεπροκισμένον μὲ λόγον καὶ δημιουργοῦν κατὰ λόγον (ὁλόψυχος πανθεῖσμός, ἀρχὴ διφυής). Ἐκ τῆς διαρκοῦς κινήσεως τοῦ ἀειζώου πυρὸς ἐκπορεύονται τὰ ὄντα, γινόμενα ἐκ τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν: « ταύτο ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκός καὶ τὸ ἐγρηγορός καὶ τὸ καθεῦδρον... τάδε γάρ μεταπεσόντα ἔκεινά ἔστι κάκεινα πάλιν μεταπεσόντα ταῦτα »· ἢ « φθορὴ δὲ πᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, τῷ μείζονι ἀπὸ τοῦ μείονος καὶ τῷ μείονι ἀπὸ τοῦ μείζονος... ». Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου είναι μέρος τοῦ ἀειζώου πυρὸς καὶ μετέχει τοῦ λόγου αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ λόγου (λογικοῦ) γίνεται γνωστὴ ἡ ἀλήθεια. Ἀλλὰ ἀθανασίᾳ τῆς ἀτομικῆς ψυχῆς δὲν δύναται νὰ νοηθῇ, διότι κατὰ τὸν θάνατον, ὁ ὄποιος διαδέχεται τὴν ζωήν, καὶ τάναπαλιν, ἔχομεν ἀ-ελεύθητον σειρὰν προσώπων καὶ ψυχῶν.

Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἄναξαγόρας

Ο Ἐμπεδοκλῆς καὶ ὁ Ἄναξαγόρας ἐσημείωσαν αἰσθητὴν πρόοδον, διότι εἰσήγαγον ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων στοιχεῖον ξένον πρὸς τὴν ὕλην. Ἐδέχθησαν μὲν τὰς ἰδιότητας τοῦ Ἐλεατικοῦ ὄντος, τὸ ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἀλλὰ τὸ ὄν τὸ ἐδέχθησαν πολλαπλοῦν τὴν μορφήν. Ἐδέχθησαν ἀκόμη καὶ τὸ γίγνεσθαι τοῦ Ἡρακλείτου διὰ τῆς διαρκοῦς μεταβολῆς. Ἀλλὰ διακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐδέχθησαν δύναμιν ἔξωθεν. Ἡ ἀρχὴ τῶν ὄντων λοιπὸν είναι διαρκία ἡ δυϊσμός, διότι οὗτοι ἔχωρισταν τὴν κινοῦσαν αἰτίαν ἀπὸ τῆς κινουμένης ὕλης, καὶ πολυαρχία, διότι ἡ κινοῦμένη ὕλη δὲν είναι ἐν, ἀλλὰ πολλά.

Ο Ἐμπεδοκλῆς δέχεται τέσσαρα ὄντα, στοιχεῖα ὥλικά, τὸ πῦρ, τὴν γῆν, τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὕδωρ, τὰ ὄποια κυβερνᾷ καὶ κατευθύνει δύναμις κινητικὴ ὑπὸ διπλῆν μορφήν· ὡς φιλότης καὶ φιλοία μειγνύουσα παράγει, καὶ ὡς νεῦρος, τὸ ὄποιον χωρίζει καὶ φθείρει, ὄπότε ἀναλαμβάνει ἡ φιλότης ἐκ νέου τὸ ἔργον της. Ἡ ψυχὴ είναι ἡ μεῖζις τῶν τεσσάρων στοιχείων εἰς ὅλα τὰ ἐνόργανα. Ἐν τούτοις δέχεται τὴν μερικὴν μετεμψύχωσιν.

Ο Ἄναξαγόρας δέχεται ὡς ἀρχὴν ὥλικὴν ἀπειρα σωμάτια (κρήτα) διαιρετὰ καὶ ἔτεροι εἰδῆ, τὰ ὄποια διεκόσμησε καὶ διακοσμεῖ ὁ γωρίς ὕλην Νοῦς, δύναμις αὐθιπόστατος, διανοητικὴ καὶ βούλητικὴ. Ο Νοῦς ὄμως δὲν ἔχει οὔτε τὴν σκόπιμην ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, οὔτε συνείδησιν ἔσωτος, καὶ δρᾶ συνήθως ὅπου ἐμφανίζεται κίνησις καὶ ζωή, ὡς

αἰτία τούτων. Ἡ ψυχὴ εἶναι ὁ τύπος τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Νοῦ εἰς πάντα τὰ ἐνόργανα. Ὁ δὲ θάνατος εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος. Ἐπιβίωσις ἀτομικῆς ψυχῆς ἐπομένως δὲν δύναται νὰ νοηθῇ.

Οἱ ἀτομικοὶ

Οἱ ἀτομικοὶ — Δημόκριτος, Λεύκιππος — ἀντιθέτως δέχονται ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων ὅντας, χωρὶς ζωὴν ἢ νοητικὴν δύναμιν, τὰ ἀτομικά. Τὰ ἀτομα εἶναι τόσον μικρά, ὥστε εἶναι ἀόρατα, καὶ εἶναι ἀπειρά τὸν ἀριθμόν, ἀδιαίρετα, ἀφθαρτα καὶ ἀναλίσιωτα, τὰ αὐτὰ κατὰ ποιόν, διάφορα ὄμως κατὰ τὸ σχῆμα, τὴν θέσιν καὶ τὴν τάξιν. Ταῦτα κινοῦμενα λόγῳ τοῦ βάρους των εἰς τὸν κενὸν χῶρον παράγουν συνενούμενα τὴν γένεσιν, διαλυόμενα τὴν φθορὰν καὶ ἀλλάσσοντα θέσιν, τάξιν κ.λ. τὴν μεταβολήν. Μία λοιπὸν εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κόσμου, ἡ ὑλὴ, ἐκ τῆς μηχανικῆς κινήσεως τῆς ὄποιας γίνονται τὰ ὄντα (ἐνισμὸς ὄντικός).

'Ἐν τούτοις παρὰ τὸν ἄκρατον ὄντισμὸν οἱ ἀτομικοὶ διακρίνουν ψυχὴν καὶ σῶμα. Τὰ πυρώδη ἀτομα τῆς ψυχῆς εἶναι πολυτιμότερα τῶν σωματικῶν καὶ εἶναι αἰτία τῆς κινήσεως καὶ τῆς ζωῆς τοῦ σώματος καθὼς καὶ τῆς νοήσεως τῆς ψυχῆς. Ἡ νόησις μόνον μᾶς δίδει τὴν ἀληθῆ γνῶσιν, ἐνῷ ἡ αἰσθησις μᾶς ἀπατᾷ. Πρὸς ἔξήγησιν δὲ τῆς διὰ τῶν αἰσθήσεων γνώσεως δέχονται « τῷ ὄμοιῷ ἡ γνῶσις », ὡς καὶ οἱ Ἐλεᾶται. 'Ο χωρισμὸς τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν ἀτόμων ἐπιφέρει τὸν θάνατον καὶ ἐπομένως ἡ ψυχὴ ἔχει βίον περιωρισμένον.

Οἱ σοφισταὶ

Οἱ σοφισταὶ ἀφησαν κατὰ μέρος τὰς ἀλληλοσυγκρουομένας καὶ ἀλληλοαιρομένας ἀκάρπους συζητήσεις περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὄντων καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τὴν ἔρευναν τῆς ἀξιοπιστίας τῆς γνώσεως. Τὸ αὐτὸν πρᾶγμα, ἔδειξαν, φαίνεται διάφορον εἰς διαφόρους ἀνθρώπους καὶ πολλάκις διάφορον εἰς τὸν ἕδιον ἀνθρωπὸν. 'Εκήρυξαν λοιπόν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια μὲν γενικὸν κῦρος· μοναδικὴ βάσις πάστης γνώσεως εἶναι ἡ προσωπικὴ ἔκάστου κατ' αἰσθησιν ἀντιληψίας (αἰσθησιαρχικού). 'Αληθὲς εἶναι ὅ τι συμφέρει εἰς τὸ ἀτομον, καὶ ἀγαθὸν ὅ τι ὀφελεῖ αὐτό· « πάντων χρημάτων μέτρον ὁ ἀνθρωπὸς » διεκήρυξεν ἐξ αὐτῶν ὁ Πρωταγόρας. Διὰ νὰ εύτυχήσῃ ὁ ἀνθρωπὸς, πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν τέχνην νὰ πείθῃ τοὺς ἄλλους εἰς ὅ τι τὸν συμφέρει. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἥτο τὸ μοναδικὸν θέμα τῆς διδασκαλίας των. Κατ' αὐτὸν

τὸν τρόπον συνήργησαν ἀκόμη περισσότερον ἀπὸ τοὺς προηγηθέντας φιλοσόφους εἰς τὴν διάσεισιν τῶν θρησκευτικῶν, ἡθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀξιῶν καὶ ὑπῆρχαν ἀφορμὴ νὰ γίνη ἀναθεώρησις ἀπὸ τοὺς μετὰ τούτους φιλοσόφους τοῦ ὅλου πνευματικοῦ οἰκοδομήματος τῶν Ἑλλήνων.

‘Ο Σωκράτης

‘Ο Σωκράτης ἀπέκλειε τᾶσαν μηχανικὴν ἢ ὑλιστικὴν ἐξήγησιν τῶν ὅντων καὶ ἀπέδιδε τὴν αἰτίαν τούτων εἰς τὸ ἔλλογον θεῖον· οὕτως ἔγινεν ὁ πρῶτος εἰσηγητὴς τῆς τελεολογικῆς ἀποδείξεως τῆς ὑπάρχεως καὶ προνοίας τοῦ θεοῦ. ‘Η ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μετέχει τοῦ θείου καὶ κατ’ ἀνάγκην ὑπάρχει ἀτομικὴ ἀθανασία τῆς ψυχῆς. ’Αντικείμενον ὅμως τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης του δὲν εἶναι ὁ κόσμος, ἀλλ’ ὁ ἀνθρωπος. Βασικὴ πίστις του εἶναι, κατ’ ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς σοφιστάς, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀλήθεια καὶ ἀγαθόν, τὰ ὅποια δὲν μετροῦνται μὲ τὰς ἀτομικὰς ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ θελήσεις, ἀλλὰ μὲ τὸ γενικῶς παραδεκτὸν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. « Πάντων χρημάτων μέτρον » δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὁ « ἀνθρωπος », ἀλλ’ οἱ « ἀνθρωποι », τούτεστι τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὅποιον εἶναι ἀμετάβλητον καὶ ὅμοιον εἰς ὅλους. Πρὸς τοῦτο σκοπὸν τῆς ἐρεύνης του ἔθεσε τὴν εὑρεσιν τῶν αἰωνίων ἡθικῶν νόμων, τοὺς ὅποιους ἀκολουθῶν ὁ ἀνθρωπος ὀφείλει νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθὸν μετὰ λόγου καὶ ἐπιστήμης ἀποφεύγων τὸ κακόν. Σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἡ νομιζομένη εὐτυχία, ὅπως ἐπρέσβευν οἱ σοφισταί, ἀλλὰ ἡ ἀρετή, ἡ ὄποια εἶναι ἡ πραγματικὴ εὐτυχία. ’Αρετὴ δὲν εἶναι ἡ σαφής γνῶσις, ἡ δὲ ἐπιδίωξις αὐτῆς εἶναι καθῆκον παντός ἀνθρώπου.

Πρὸς εὑρεσιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς ἡκολούθησεν ἵδιον δρόμον, ὁ ὅποιος φέρει τὸ δνομά του : Σωκρατικὴ μέθοδος ἢ Σωκρατικὸς διάλογος, ὁ ὅποιος, ἀν καὶ διγάζεται εἰς δύο, φέρει εἰς τὸ αὐτὸ τέρμα. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐμφανίζεται ὁ Σωκράτης ὡς ἀγνοῶν τὴν ἀληθείαν καὶ ζητεῖ νὰ τὴν μάθῃ ἀπὸ τοὺς γνωρίζοντας. Διὰ διαφόρων ἔπειτα ἐρωτήσεων περιέπλεκε τὸν συνομιλητὴν καὶ τὸν ἐξηνάγκαζε νὰ ὀμολογήσῃ τὸ λάθος του. Τοῦτο ὅμως ὄδηγει εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀγνοίας μας, ἡ ὄποια ἀποτελεῖ τὴν πρώτην βαθμίδα, ἡ ὄποια φέρει εἰς τὴν γνῶσιν. ‘Η ἀμφιβολία εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας: « ἐν οἴδα, ὅτι οὐδὲν οἴδα » ἔλεγεν ὁ ἴδιος. Οὕτως ἔχομεν τὴν Σωκρατικὴν εἰρωνείαν. Κατὰ τὴν διευτέραν ὄρμαται ἀπὸ γνωστὰ καὶ συγκεκριμένα πράγματα καὶ χειραγωγῶν τὸν συνομιλητὴν ἐπαγωγικῶς διὰ καταλήλων ἐρωτή-

σεων τὸν ἀπαλλάσσει τῶν πλανῶν καὶ τὸν προωθεῖ πρὸς εὔρεσιν τοῦ ὄμοιειδοῦς καὶ οὐσιώδους διὰ τὸν ὄρισμὸν τοῦ ἀφηρημένου καθόλου (τῆς ἔννοίας, τῆς ἀληθείας). Καὶ ἔχομεν πάλιν τὴν Σωκρατικὴν μακευτικήν. "Οπως ἡ γέννησις τοῦ παιδίου εἰναι δυσχερής καὶ ἔχει ἀνάγκην μαίας, οὕτω καὶ ἡ γέννησις τῆς ὅρθης γνώσεως, ἡ ὥποια ἐνυπάρχει εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ὄνθρωπου κατὰ τὸν Σωκράτη, ἔχει ἀνάγκην ἐμπείρου βοηθείας. 'Αστεϊζόμενος δὲ ἔλεγεν, ὅτι ἐκληρονόμησε τὴν μακευτικὴν τέχνην ἀπὸ τὴν μαίαν μητέρα του.

Καὶ εὑρίσκει βέβαια, ὅτι τὰ αἰσθήματα ὁμολογουμένως ύστερον, ὅπως ἔδιδασκε καὶ ὁ Ἡράκλειτος, καὶ ἐδέχετο ἐπομένως, ὅτι ἡ ἐπιστήμη τούτων δὲν εἰναι ἐφικτή ἀλλὰ ἐδέχετο, ὅτι παρὰ τὴν ῥοήν των ἔχουν γενικάς ίδιότητας ἀναλογίων, καταληπτὰς μόνον διὰ τοῦ νοῦ. 'Απὸ τὰ πολλὰ λευκὰ π.χ. ὃ νοῦς συνάγει τὴν κοινὴν αὐτῶν ίδιότητα, τὴν ἔννοιαν τῆς λευκότητος, καὶ ἀπὸ τὰς πολλὰς δικαιαίας πράξεις τὴν κοινὴν αὐτῶν ίδιότητα, τὴν ἔννοιαν τῆς δικαιοσύνης κ.τ.λ. Τῶν κοινῶν τούτων ίδιότητων ἐζήτει νὰ λάβῃ ἐπιστήμην πιστεύων, ὅτι δὲν δύναται κανεὶς νὰ κρίνῃ ὅρθως τὰ καθ' ἔκαστον, ἂν δὲν λάβῃ γνῶσιν προηγουμένως τῶν καθόλου. 'Ο Πλάτων ἔφερεν ἔπειτα εἰς φῶς τὰ εἰς τοὺς διαλόγους τοῦ διδασκάλου ἐνυπάρχοντα σπέρματα τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως.

Δ'. Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

'Η πνευματικὴ ἔξελιξις τοῦ Πλάτωνος ἐσημείωσε δύο μεταβολάς, τὴν πρώτην μετὰ τὴν γνωριμίαν του μὲ τὸν Σωκράτη καὶ τὴν δευτέραν μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὴν Μεγάλην Ἐλλάδα. 'Η μύησίς του ἔκει εἰς τὰ Ὀρφικὰ μυστήρια, ἡ πίστις τῶν Πυθαγορείων εἰς τὴν ὑπαρξίν ὑπερκοσμίου ζωῆς, ἡ διδασκαλία περὶ μετεμψύγωσεως, καὶ ἡ ἔνεκα τούτων ὑποχρέωσις τοῦ ὄνθρωπου διὰ βίον ἀπολύτως ἀγνόν, ἔσχον σημαντικὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν. 'Η διδασκαλία ἔξ αλλου τῶν Πυθαγορείων περὶ τῆς οὐσίας τῶν ἀριθμῶν, τὸ ἀπόλυτον τῶν μαθηματικῶν ἔννοιῶν, ἡ ἔξαρσις τῶν Ἐλεκτῶν εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀφηρημένου δύντος, ἐστερέωσαν εἰς τὴν ψυχήν του τὴν ιδέαν τῆς ἐρεύνης δι' ἔνα ἀνώτερον κόσμον. Οὕτως ὁ Πλάτων ἐγκαταλείπει τὴν ἀρνησιν, τὴν ὥποιαν ἥσκει μέχρι τοῦδε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ διδασκάλου, καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν. Δὲν ἀπαρνεῖται βέβαια τὰς Σωκρατικὰς ἀρχὰς περὶ λογικῆς ἐρεύνης καὶ καθορισμοῦ τῶν ἔννοιῶν ἀλλὰ ἡ πεῖρα καὶ ἡ μελέτη τὸν ὠδήγησαν εἰς νέον

δρόμον, ὁ ὅποιος φέρει ἀπὸ τῆς κριτικῆς σκέψεως εἰς τὸ ἀπόλυτον, ἀπὸ τῆς διαρκοῦς ἐρεύνης εἰς τὴν σταθερὰν βεβαιότητα, ἡ ὅποια βασίζεται εἰς ἕνα ἀνώτερον πνευματικὸν κόσμον.

‘Ο Φαίδων καὶ τὸ Συμπόσιον, τὰ ὠραιότερα καὶ ὑψηλότερα καλλιτεχνήματα τῆς δημιουργίας του, περιέχουν ἔκτενῶς καὶ σαφῶς τὸ νέον κήρυγμα, τὴν καθ' αὐτὸν φιλοσοφικὴν δημιουργίαν τοῦ ὠρίμου πλέον σωματικῶν καὶ πνευματικῶν Πλάτωνος μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὸ ἀνά τὴν Μεσόγειον ταξιδίον του (387 π.Χ.).

Εἰς τὸ μελαγχολικὸν δεσμωτήριον δέχεται ὁ Σωκράτης εἰς τὸν Φαίδωνα τοὺς πιστοὺς κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμάς. Συγκεντρωμένοι οὗτοι γύρω ἀπὸ τὸν διδάσκαλον μόλις συγκρατοῦν τὸν πόνον των, διότι ἡ πηγὴ τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας ἐντὸς ὀλίγου τόσον ἀδίκως θὰ ἐκλείψῃ. ‘Αλλ’ ὁ Σωκράτης ἀντιπαρατάσσει εἰς τὴν λύπην καὶ τοὺς θρήνους αὐτῶν τὴν σοβαρότητα καὶ ἀξιοπρέπειαν εἰς τὴν δυσφορίαν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην κακίαν δεικνύει, ὅτι ὁ φιλόσοφος γνωρίζει νὰ ἀποθνήσκῃ χωρὶς πικρίαν ὑπεράνω τῶν ἀνθρωπίνων ῥυπαροτήτων· καὶ εἰς τὸν φόβον διὰ τὴν μετὰ θάνατον ἀνυπαρξίαν ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἀναγκαῖον κακόν, ἀλλ’ ἀπολύτρωσις τῶν δεινῶν τοῦ κόσμου, διὰ νὰ ἀνέλθῃ κανεὶς εἰς τὰς πηγὰς τῆς θείας σοφίας. ‘Πάρχει ὅμως ὁ ὑπεραισθητὸς κόσμος τῆς θείας σοφίας καὶ ὑπάρχει ψυχὴ μετὰ θάνατον, καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λάβωμεν γνῶσιν αὐτῶν ἢ γνῶσιν καθόλου; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποὺς πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀνθρώπινος βίος; ’Ιδού τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια ἐπιγειρεῖ νὰ λύσῃ ὁ Πλάτων διὰ τῆς φιλοσοφίας του δημιουργήσας πρὸς λύσιν αὐτῶν τὸν μεγαλειώδη κόσμον τῶν ἢ δεῖν του.

‘Η Σωκρατικὴ διδασκαλία περὶ ἐννοιῶν ἐξηρησίμευσεν εἰς αὐτὸν ὡς βάσις πρὸς διαμόρφωσιν τῆς θεωρίας του. Αἱ Σωκρατικαὶ ἔννοιαι εἴχουν μὲν ἴσχυν μόνιμον καὶ διαρκῆ, ἀλλὰ στηρίζονται μόνον εἰς τὰς ἰδίας ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ σκέψεις καὶ ἀνταποκρίνονται εἰς τὸ ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ πράγματα. ’Ο Πλάτων λοιπὸν ἐπροχώρησεν ἀκόμη παραιτέρω. ’Εδέγθη δηλαδή, ὅτι πέραν τοῦ ἀσταθοῦς καὶ μεταβλητοῦ κόσμου τῶν αἰσθήσεων ὑπάρχει εἰς τὸν ὑπεραισθητὸν κόσμον κάποια πραγματικότης ἀμετάβλητος, τὴν ὅποιαν ὁ νοῦς μόνον δύναται νὰ συλλάβῃ· ὑπάρχει εἰς κόσμος μεγάλων ἐννοιῶν, ὁ κόσμος τῶν ἰδεῶν, ἀντίστοιχος τῶν ἐννοιῶν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πραγμάτων.

'Αλλὰ διὰ ποίας ὄδου ἔφθασεν ὁ Πλάτων εἰς τὰς ιδέας; Αἱ λέξεις εἰδος, ίδε α ἐσήμαινον κοινῶς τὴν μορφὴν, δηλαδὴ τὶ λογῆς φαίνεται ἐν πρᾶγμα. Κάθε πρᾶγμα αἰσθητὸν ἔχει κάποιαν μορφήν, δηλαδὴ σχῆμα, χρῶμα, μέγεθος κτλ. 'Η μορφὴ ὅμως — τὸ εἶδος, ή ίδεα, — δὲν εἶναι ὅλον τὸ πρᾶγμα, διότι τοῦτο ἔχει καὶ ὑλην. 'Επομένως πᾶν αἰσθητὸν ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑλην καὶ ἀπὸ μορφὴν — εἶδος, ίδεαν. 'Αλλ' ή μὲν ὑλη εἶναι τὸ ἀεὶ φέον, ή δὲ μορφὴ — τὸ εἶδος, ή ίδεα εἶναι μόνιμον. 'Ο ἀνθρωπὸς λοιπὸν διὰ τῶν αἰσθήσεων λαμβάνει γνῶσιν τῶν αἰσθητῶν — τῆς ὑλης —, διὰ δὲ τοῦ νοῦ τῶν κοινῶν ίδιοτήτων αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς μορφῆς — τοῦ εἴδους, τῆς ίδεας —, καὶ οὕτως ἔχει τὰς ἔννοιας αὐτῶν. Τὰ αἰσθητὰ ὅμως — ή ὑλη —, ὅπως εἴπομεν, φέουν αἰωνίως καὶ κεῖνται μεταξὺ ὅντος καὶ μὴ ὅντος καὶ ἐπομένων μόνον ἀβεβαίαν γνῶσιν, δόξαν, ἔχομεν αὐτῶν, ἐνῷ αἱ ἔννοιαι — τὰ εἴδη, αἱ ίδεαι — δὲν μεταβάλλονται καὶ ἐπομένων αὐτῶν μόνον δύναται νὰ ἔχῃ κανεὶς ἐπιστήμην. 'Αλλὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πῶς δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τὸ εἰναι εἰς ἔκεινα, τὰ ὄποια εἶναι ὅντως μόνιμα καὶ ἐπιστητά; 'Υπάρχουν ἄρα πράγματι τὰ εἴδη — αἱ ίδεαι — καὶ μόνον αὐτῶν ὡς ἀληθῶς ὅντων εἶναι νοητὴ ή ἐπιστήμη.

γ

'Η ἔννοια λοιπὸν ίδε α δὲν εἶναι πλέον ὑποκειμενικὴ ἔννοια κατὰ Πλάτωνα, ἀλλ' ὑφίσταται καθ' ἑαυτὴν καὶ ἔχει οὔσιαν. Αἱ ίδεαι εἶναι τὰ ἀρχέτυπα καὶ ὑποδείγματα ὅλων τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, τὰ « παραδείγματα », τὰ δὲ πράγματα εἶναι τὰ εἰδωλα ή αἱ ἀπομιμήσεις, αἱ « μημήσεις » τούτων. Τὰ αἰσθητὰ μετέχουν τῶν ίδεων (« μέθεξις ») καὶ ἔνεκα τούτου λαμβάνουν τὴν προσωνυμίαν αὐτῶν εἶναι καὶ λέγονται δηλαδὴ λευκά, μεγάλα, ἵσα κ.τ.λ., διότι μετέχουν τῆς ίδεας τῆς λευκότητος, τοῦ μεγέθους, τῆς ἴσοτητος κ.τ.λ. 'Η Πυθαγόρειος θεωρία « μιμήσει τὰ δόντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν » μεταβάλλεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς « μεθέξει » τῶν ίδεων. Αἱ ίδεαι εὑρίσκονται χωριστὰ ἀπὸ τὰ πράγματα, « ἐν ἐπουρανίῳ τόπῳ », καὶ εἶναι θεῖαι, ἀρθρότοι, ἀνάλλοισιτοι, μονοειδεῖς, ἀγέννητοι καὶ ἀνώλεθροι, νοοῦσαι καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπταί. Αἱ Πλατωνικαὶ ίδεαι εἶναι τρόπον τινὰ ἐν μόριον τοῦ Ἐλεατικοῦ ὅντος μὲ τὰς γενικὰς αὐτοῦ ίδιοτητας. 'Υπάρχουν δὲ τόσαι ίδεαι, ὅσαι καὶ αἱ ἔννοιαι τῶν αἰσθητῶν.

δ

Αἱ ίδεαι εἶναι ἀγαθὰ καὶ συνδέονται μεταξύ των, ὅπως καὶ αἱ ἔννοιαι τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, εἴτε ὡς συνάλληλοι, εἴτε ὡς ὑπάλληλοι. "Ολαι δὲ ὑποτάσσονται εἰς τὴν ὑψίστην αὐτῶν, τὴν ίδεαν τοῦ ἀγαθοῦ,

ε

αύτὸν τὸ ἀγαθόν, αὔταρκες καὶ παντοδύναμον, ἡ ὅποια ὡς τελικὴ αἰτία εἶναι καὶ ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ εἴναι καὶ τοῦ γίγνεσθαι καὶ ὡς θεότης κατευθύνει τὰ πάντα. Κατ’ ἀνάγκην ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ ἀδάμαστον τὸν πόθον, τὸν ἔρωτα νὰ πλησιάσῃ τὸ ὑπέρτατον ὄν, τὸ τέλειον τὸ τελείως ὥραῖον, τὸ ἀγαθόν, αὐτὸν τὸν Θεόν, τὸ ὅποιον μόνον μετὰ θάνατον δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. 'Εν δὲ τῇ ζωῇ δύναται νὰ λάβῃ γνῶσιν τούτου ὡς καὶ τῶν ἀλλών ιδεῶν μόνον διὰ τῆς ἐπιστήμης (τῆς ἀληθοῦς γνώσεως, δηλαδὴ διὰ τῆς φιλοσοφίας), καὶ πρὸς αὐτὸν πρέπει πάντοτε νὰ ἀποβλέπῃ. Καὶ ὅσον πληρεστέρα εἰναι ἡ διανοητικὴ ἡμῶν καθαρότης, τόσον καλύτερον ἐπιτυγχάνομεν τὴν γνῶσιν· τούταντίον ὅσον περισσότερον λαμβάνονται ὑπ’ ὅψιν αἱ αἰσθήσεις καὶ τὸ σῶμα, τόσον βεβαιότερον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν γνῶσιν.

Πᾶς ὁ ἄνθρωπος ἔλαβε τὸ πρῶτον γνῶσιν τῶν ιδεῶν ; 'Η ψυχὴ τοῦ ἄνθρωπου ὡς ἀθάνατος, πρὶν συνδεθῇ μὲ τὸ σῶμα, εἶχε γνωρίσει τὰς ιδέας. "Αμα λοιπὸν ἐνσωματωθῆ εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τῶν αἰσθήσεων, προσλαμβάνει τὰς ἐννοίας τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια εἰναι εἰδῶλα τῶν ιδεῶν· ταῦτα, λόγω τῆς ὁμοιότητος αὐτῶν, ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην τὰ ἀρχέτυπα, τὰς ιδέας· (τῷ ὁμοίῳ ἡ γνῶσις, 'Ελεᾶται — Δημόκριτος). Πᾶσα λοιπὸν ἐπιστημονικὴ γνῶσις εἰναι συνειδητὴ ἐπανέγερσις τῆς περὶ ὁ λόγος ἀναμνήσεως τῶν ιδεῶν.

Οὕτως ὁ Πλάτων ἔλυσε διὰ τῶν ιδεῶν του, ὡς ἐκτίθεται εἰς τὸν Φαιδρα, τὰ τεθέντα προβλήματα, τὸ θρησκευτικὸν τῶν Ὀρφικῶν κ.τ.λ. : ποία εἰναι ἡ μοῖρα τῆς ἄνθρωπίνης ψυχῆς, τὸ ἡθικὸν πρόβλημα τοῦ Σωκράτους : πῶς δύναμαι νὰ εύρω ἀσφαλῆ ἐγγύησιν διὰ τὴν δρθότητα τῶν πράξεών μου, καὶ τὸ γνωστικό γιακόν : πῶς δύναμαι νὰ ἐπιτύχω ἀσφαλῆ γνῶσιν, ἀπηλλαγμένην τῆς ἀπατηλότητος τῶν αἰσθήσεων, ἐνώσας στενῶς καὶ ἀδιαρρήκτως θρησκείαν, ἡθικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν γνῶσιν.

M E P O Σ A'

K E I M E N O N

Φ Α Ι Δ Ω Ν

(Η ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ - ΗΘΙΚΟΣ)

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ, ΦΑΙΔΩΝ, ΑΙΠΟΛΛΑΟΣΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΕΒΗΣ
ΣΙΜΜΙΑΣ, ΚΡΙΤΩΝ, Ο ΤΩΝ ΕΝΔΕΚΑ ΥΠΗΡΕΤΗΣ

1. ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ. Αύτός, ὃ Φαίδων, παραγένου Σω- 57
κράτει ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ἢ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμῷ-
τηρίῳ, ἢ ἄλλου του ἥκουσας ;

ΦΑΙΔΩΝ. Αύτός, ὃ Ἐχέκρατες.

ΕΧ. Τί οὖν δή ἔστιν ἄττα εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θα-
νάτου ; Καὶ πῶς ἐτελεύτα ; Ἡδέως γὰρ ἂν ἐγὼ ἀκούσαιμι·
καὶ γὰρ οὔτε τῶν πολιτῶν Φλειασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιγω-
ριάζει τὰ νῦν Ἀθήναζε, οὔτε τις ξένος ἀφίκεται χρόνου συ-
χνοῦ ἐκεῖθεν, ὅστις ἂν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἴδες τ' ἣν β
περὶ τούτων, πλήγη γε δὴ ὅτι φάρμακον πιὼν ἀποθάνοι· τῶν
δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχε φράζειν.

ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης / ἄρα ἐπύθεσθε, δην τρό- 58
πον ἐγένετο ;

ΕΧ. Ναί, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἡγγειλέ τις, καὶ ἐθαυμάζο-
μέν γε, ὅτι πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολλῷ ὕστερον φαίνεται
ἀποθανών. Τί οὖν ἦν τοῦτο, ὃ Φαίδων ;

ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῷ, ὃ Ἐχέκρατες, συνέβη· ἔτυχε γὰρ
τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἡ πρόμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, ὃ εἰς
Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.

ΕΧ. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἔστιν ;

ΦΑΙΔ. Τοῦτο ἔστι τὸ πλοῖον, ὡς φασιν Ἀθηναῖοι, ἐν τῷ Θησεύς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς ἐπτὰ ἐκείνους ὥχετο / ἄγων καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. Τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὔξαντο, ὡς λέγεται, τότε, εἰ σωθεῖεν, ἐκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον· ἦν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. Ἐπειδὴν οὖν ἄρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἔστιν αὐτοῖς ἐν τῷ γρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀποκτιννύναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλόν τε ἀφίκηται τὸ πλοῖον καὶ πάλιν δεῦρο. Τοῦτο δ' ἐνίστε ἐν πολλῷ γρόνῳ γίγνεται, ὅταν τύχωσιν ἀνεμοὶ ἀπολαβόντες αὐτούς. Ἀρχὴ / δ' ἔστι τῆς θεωρίας, ἐπειδὴν ὁ ἵερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου· τοῦτο δ' ἔτυχεν, ὡσπερ λέγω, τῇ προτεραιᾳ τῆς δίκης γεγονός. Διὰ ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ θανάτου.

2. EX. Τί δὲ δή τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὡς Φαίδων; τί ἦν τὰ λεγόντα καὶ πραγθέντα, καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρὶ; "Η οὐκ εἴων οἱ ἀρχοντες παρεῖναι, ἀλλ' ἔργμος ἐπελεύτα φίλων;

ΦΑΙΔ. / Οὐδαμῶς, ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε.

EX. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέστατα ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τίς σοι ἀσχολία τυγχάνει οὖσα.

ΦΑΙΔ. Ἀλλὰ σχολάζω γε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσασθαι· καὶ γάρ τὸ μεμνῆσθαι Σωκράτους καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ ἄλλους ἀκούοντα ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ἥδιστον.

EX. Ἀλλὰ μήν, ὡς Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε τοιούτους ἑτέρους ἔχεις· ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἂν δύνη ἀκριβέστατα διεξελθεῖν πάντα.

ΦΑΙΔ. Καὶ μήν ἔγωγε θαυμάσια / ἔπαθον παραγενόμενος. Οὕτε γάρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος

εἰσήιει εὐδαίμων γάρ μοι ἀνήρ ἐφαίνετο, ὁ Ἐχέκρατες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναιώς ἐτελεύτα, ὥστε μοι ἐκεῖνον παρίστασθαι μηδ' εἰς "Αιδου ἵόντα ὄντει θείας μοίρας ιέναι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖσε ἀφικόμενον εῦ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε καὶ / ἄλλος. Διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσήιει, ὡς εἰκὸς ἂν δόξειεν εἶναι παρόντι πένθει· οὕτε αὖ ἥδονὴ ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ ἡμῶν ὄντων, ὥσπερ εἰώθειμεν· καὶ γάρ οἱ λόγοι τοιοῦτοι τινες ἥσαν. 'Αλλ' ἀτεχνῶς ἀτοπόν τι μοι πάθος παρῆν καὶ τις ἀήθης κράσις, ἀπό τε τῆς ἥδονῆς συγκεκραμένη ὅμοι καὶ ἀπὸ τῆς λύπης, ἐνθυμουμένῳ ὅτι αὐτίκα ἐκεῖνος ἔμελλε τελευτᾶν. Καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὕτω διεκείμεθα, δτὲ μὲν γελῶντες, ἐνίστε δὲ δακρύοντες, εἰς δὲ ἡμῶν καὶ διαφερόντως, 'Απολλόδωρος· οἶσθα γάρ που τὸν ἄνδρα / καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.

59

β

EX. Πῶς γάρ οὕ;

ΦΑΙΔ. Ἐκεῖνός τε τοίνυν παντάπασιν οὕτως εἶχεν, καὶ αὐτὸς ἔγωγε ἐτεταράγμην καὶ οἱ ἄλλοι.

EX. "Ετύχον δέ, ὁ Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι;

ΦΑΙΔ. Οὗτος τε δὴ δ' Ἀπολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρῆν καὶ Κριτόβουλος καὶ διπατήρ αὐτοῦ, καὶ ἔτι Ἐρμογένης καὶ Ἐπιγένης καὶ Αἰσχίνης καὶ Ἀντισθένης· ἦν δὲ καὶ Κτήσιππος δ' Παιανιεὺς καὶ Μενέζενος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιχωρίων Πλάτων δέ, οἶμαι, ἥσθένει.

EX. Ξένοι δέ τινες / παρῆσαν;

γ

ΦΑΙΔ. Ναί, Σιμμίας τέ γε δ' Θηβαῖος καὶ Κέβης καὶ Φαιδώνδης, καὶ Μεγαρόθεν Εύκλειδης τε καὶ Τερψίων.

EX. Τί δέ; 'Αρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο;

ΦΑΙΔ. Οὐ δῆτα· ἐν Αἰγίνῃ γάρ ἐλέγοντο εἶναι.

EX. "Άλλος· δέ τις παρῆν;

ΦΑΙΔ. Σχεδόν τοι οἶμαι τούτους παραγενέσθαι.

ΕΧ. Τί οὖν δή ; Τίνες, φάς, ἥσαν οἱ λόγοι ;

3. ΦΑΙΔ. 'Εγώ σοι ἐξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγή-

- δ σασθαι. 'Αεὶ γάρ δή καὶ τὰς πρόσθεν / ἡμέρας εἰώθειμεν φοι-
τῶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη συλλεγόμενοι
ἔωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐνῷ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο· πλησίον
γάρ ήν τοῦ δεσμωτηρίου. Περιεμένομεν οὖν ἐκάστοτε, ἔως
ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἄλλήλων· ἀνεψ-
γετο γάρ οὐ πρό· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, εἰσῆμεν παρὰ τὸν Σω-
κράτη καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. Καὶ δὴ καὶ τότε
πρωφαίτερον συνελέγημεν· τῇ γάρ προτεραίᾳ [ἡμέρᾳ], ἐπειδὴ
ε εξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου / ἐσπέρας, ἐπυθόμεθα, ὅτι τὸ
πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγγένον εἴη. Παρηγγείλαμεν οὖν ἄλλήλοις
ἥκειν ὡς πρωφαίτατα εἰς τὸ εἰωθός. Καὶ ἥκομεν, καὶ ἡμῖν ἐξελ-
θῶν ὁ θυρωρός, ὅπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπε περιμένειν καὶ
μὴ πρότερον παρέναι, ἔως ἂν αὐτὸς κελεύσῃ· λέουσι γάρ, ἔφη,
οἱ ἔνδεκα Σωκράτη καὶ παραγγέλλουσιν, ὅπως ἂν τῇδε τῇ
ἡμέρᾳ τελευτήσῃ. Οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἥκε καὶ
ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι.

- 60 Εἰσιόντες οὖν / κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι
λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην — γυνώσκεις γάρ — ἔχουσάν τε
τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην. 'Ως οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ
Ξανθίππη, ἀνευφρήμησέ τε καὶ τοιαῦτ' ἄττα εἶπεν, οἷος δὴ
εἰώθασιν αἱ γυναῖκες, ὅτι· « ὩΣ Σώκρατες, ὕστατον δή σε προσ-
εροῦσιν νῦν οἱ ἐπιτήδειοι καὶ σὺ τούτους ». Καὶ ὁ Σωκράτης
βλέψας εἰς τὸν Κρίτωνα, « ὩΣ Κρίτων », ἔφη, « ἀπαγέτω τις
αὐτὴν οἰκαδε ».

- β Καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βοῶ-
σάν τε καὶ / κοπτομένην. 'Ο δὲ Σωκράτης ἀνακαθιζόμενος εἰς
τὴν αλίνην συνέκαμψέ τε τὸ σκέλος καὶ ἐξέτριψε τῇ χειρὶ, καὶ
τρίβων ὅμα· ὡς ἀτοπον, ἔφη, ὡς ἀνδρες, ἔοικε τι εἶναι τοῦτο,

δικαιοῦσιν οἱ ἀνθρώποι· ἡδύ· ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον εἶναι, τὸ λυπηρόν, τῷ ἀμφὶ μὲν αὐτῷ μὴ ἔθελειν παραχγίνεσθαι· τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν τις διώκῃ τὸ ἔτερον καὶ λαμβάνῃ, σκεδόν τι ἀναγκάζεσθαι λαμβάνειν καὶ τὸ ἔτερον, ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς συνημμένω δύ' ὅντε. Καὶ μοι δοκεῖ, / ἔφη, εἰ ἐνενόγσεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῆθοι ἂν συνθεῖναι, γ
ὡς ὁ θεὸς βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἐδύνατο, συνῆψεν εἰς ταύτὸν αὐτοῖς τὰς κορυφάς· καὶ διὰ ταῦτα, φῶν τὸ ἔτερον παραγένηται, ἐπακολουθεῖ ὅστερον καὶ τὸ ἔτερον. "Ωσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔοικεν· ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεινόν, ἤκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἡδύ.

4. 'Ο οὖν Κέβης ὑπολαβών· νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες,
ἔφη, εὗ γ' ἐποίήσας ἀναμνήσας με. Περὶ γάρ τοι τῶν / ποιημάτων, ὃν πεποίηκας ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἰσώπου λόγους καὶ τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλω προσίμιον, καὶ ἄλλοι τινές με ἥδη ἤρουντο, ἀτάρ καὶ Εὔηνος πρώην, ὃ τι ποτὲ διανοηθείς, ἐπειδὴ δεῦρο ἥλθεις, ἐποίησας αὐτά, πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιήσας. Εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν ἐμὲ Εύήνῳ ἀποκρίνασθαι, ὅταν με αὕθις ἐρωτᾷ — εὗ οἶδα γάρ, ὅτι ἐρήσεται — εἰπέ, τί χρὴ λέγειν.

— Λέγε τοίνυν, ἔφη, αὐτῷ, ὦ Κέβης, τἀληθῆ, ὅτι οὐκ ἐκείνῳ βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεγνος εἶναι ἐποίησα ταῦτα — ἥδειν γάρ, ὡς οὐ φάδιον εἶη — ἀλλ᾽ ἐνυπνίων τινῶν ἀποπειρώμενος, τί λέγει, καὶ ἀφοσιούμενος, εἰ ἄρα πολλάκις ταῦτην τὴν μουσικὴν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. Ἡν γάρ δὴ ἄττα τοιάδε· πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸν ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ, ἀλλοτ' ἐν ἄλλῃ ὅψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ δὲ λέγον· « ὦ Σώκρατες », ἔφη, « μουσικὴν ποίει καὶ ἐργάζου ». Καὶ ἐγὼ ἔν γε τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὅπερ ἐπραττον, τοῦτο

- 61 ὑπελάμβανον αὐτό μοι παρακαλεύεσθαι τε / καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι, καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν, ὡς φιλοσοφίας μὲν οὔσης μεγίστης μουσικῆς, ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος. Νῦν δ' ἐπειδὴ ἡ τε δίκη ἐγένετο καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἕορτὴ διεκώλυε με ἀποθηκευειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ δρα πολλάκις μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταύτην τὴν δημώδη μουσικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν· ἀσφαλέστερον γάρ εἶναι μὴ ἀπιέναι, πρὶν ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα ποιήματα [καὶ] πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. Οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὖ ἡ παροῦσα θυσίᾳ μετὰ δὲ τὸν θεὸν ἐννοήσας, ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους, ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἡ μυθολογικός, διὰ ταῦτα δή, οὓς προχειρίους εἶχον καὶ ἡπιστάμην μύθους τοῦ Αἰσώπου, τούτους ἐποίησα, οἵς πρώτοις ἐνέτυχον.
- β 5. Ταῦτα οὖν, ὡς Κέβης, Εὐήνω φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι καί, ἀν σωφρονῇ, ἐμὲ διώκειν ὡς τάχιστα. "Απειμι δέ, ὡς γ / ἔοικε, τήμερον· κελεύουσι γάρ Ἀθηναῖοι.
- γ Καὶ ὁ Σιμμίας· οἶον παρακελεύει, ἔφη, τοῦτο, ὡς Σώκρατες, Εὐήνω; Πολλὰ γάρ ἥδη ἐντεύχηκα τῷ ἀνδρὶ σχεδὸν οὖν, ἐξ ὧν ἐγὼ ἥσθημαι, οὐδ' ὄπωστιοῦν ἐκῶν εἶναι πείσεται.

—Τί δαί; ἡ δ' ὅς, οὐ φιλόσοφος Εὔηνος;

—"Εμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας.

—Ἐθελήσει τοίνυν καὶ Εὔηνος καὶ πᾶς, ὅτῳ ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. Οὐ μέντοι γ' ἵσως βιάσεται αὐτὸν· οὐ γάρ φασι θεμιτὸν εἶναι. Καὶ ἂμα λέγων ταῦτα καδ θῆκε τὰ σκέλη [ἀπὸ τῆς κλίνης] ἐπὶ / τὴν γῆν, καὶ καθεζόμενος οὕτως ἥδη τὰ λοιπὰ διελέγετο.

"Ηρετο οὖν αὐτὸν ὁ Κέβης· πῶς τοῦτο λέγεις, ὡς Σώ-

κρατεῖς, τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἔαυτὸν βιάζεσθαι, ἐθέλειν δ' ἀν τῷ ἀποθηκόσκοντι τὸν φιλόσοφον ἔπεσθαι;

— Τί δέ, ὁ Κέβης; Οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων Φιλολάφω συγγεγονότες;

— Οὐδὲν γε σαφές, ὁ Σώκρατες.

— Άλλὰ μὴν καὶ ἐγώ ἐξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω· ἂ μὲν οὖν τυγχάνω ἀκηκοώς, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. Καὶ γάρ ἵσως καὶ μάλιστα πρέπει μέλλοντα / ἐκεῖσε ἀποδημεῖν διασκοπεῖν τε καὶ μυθολογεῖν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς ἐκεῖ, ποίαν τινὰ αὐτὴν οἰόμεθα εἶναι. Τί γάρ ἀν τις καὶ ποιεῖ ἄλλο ἐν τῷ μέγρῳ ἡλίου δυσμῶν χρόνῳ;

6. Κατὰ τί δὴ οὖν ποτε οὕ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἔαυτὸν ἀποκτιννύναι, ὁ Σώκρατες; "Ηδη γάρ ἔγωγε, ὅπερ νῦν δὴ σὺ ἥρου, καὶ Φιλολάου ἡκουσα, ὅτε παρ' ἡμῖν διητᾶτο, γάρ δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς οὐ δέοι τοῦτο ποιεῖν· σαφὲς δὲ περὶ αὐτῶν οὐδενὸς πώποτε οὐδὲν ἀκήκοα.

— Άλλὰ προθυμεῖσθαι χρή, ἔφη. Τάχα γάρ ἀν καὶ ἀκούσαις. "Ισως μέντοι θαυμαστόν σοι φανεῖται εἰ τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπλοῦν ἐστι καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὥσπερ καὶ τἄλλα, ἐστιν ὅτε καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν· οἵς δὲ βέλτιον τεθνάναι, θαυμαστὸν ἵσως σοι φαίνεται, εἰ τούτοις τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅσιον αὐτοὺς ἔαυτοὺς εῦ ποιεῖν, ἀλλὰ ἄλλον δεῖ περιμένειν εὔεργέτην.

Καὶ ὁ Κέβης ἡρέμα ἐπιγελάσας ἵττω Ζεύς, ἔφη, τῇ αὐτοῦ φωνῇ εἰπών.

— Καὶ γάρ ἀν δόξειν, ἔφη / ὁ Σωκράτης, οὕτω γ' εἴναι β ἄλογον· οὐ μέντοι ἀλλ' ἵσως γ' ἔχει τινὰ λόγον. 'Ο μὲν οὖν ἐν ἀπυρρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἐν τινι φρουρᾷ ἐσμεν οἱ ἀνθρώποι καὶ οὐ δεῖ δὴ ἔαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν οὐδὲ ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τίς μοι φαίνεται καὶ οὐ βάθιος διιδεῖν·

οὐ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὃ Κέβης, εῦ λέγεσθαι,
τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους καὶ ἡμᾶς τοὺς
ἀνθρώπους ἐν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. "Η σοὶ οὐ δοκεῖ
οὕτως ;

—Ἐμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης.

γ Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, καὶ σὺ / ἄν, τῶν σαυτοῦ κτημάτων εἴ
τι αὐτὸς ἔχετο ἀποκτιννύοι μὴ σημήναντός σου, ὅτι βούλει
αὐτὸς τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἀν αὐτῷ καί, εἰ τινα ἔχοις τι-
μωρίαν, τιμωροῖο ἄν ;

—Πάνυ γ', ἔφη.

—Ισως τοίνυν ταύτη οὐκ ἄλογον μὴ πρότερον αὐτὸν ἀπο-
κτιννύαι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ
τὴν νῦν ἡμῖν παροῦσαν.

7. Ἐλλ' εἰκός, ἔφη ὁ Κέβης, τοῦτό γε φαίνεται. "Ο μέν-
τοι νῦν δὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς φιλοσόφους ἕφδίως ἀν ἔθέλειν
ἀποθηῆσκειν, ἔοικε τοῦτο, ὃ Σώκρατες, / ἀτόπω, εἰπερ, δὲ
νῦν δὴ ἐλέγομεν, εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελού-
μενον ἡμῶν καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτήματα εἶναι. Τὸ γάρ μὴ
ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀ-
πιόντας, ἐν ἦ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἶπερ ἄριστοί εἰσι τῶν ὄν-
των ἐπιστάτατι, θεοί, οὐκ ἔχει λόγον. Οὐ γάρ που αὐτός γε αύ-
τοῦ οἰεται ἄμεινον ἐπιμελήσεσθαι ἐλεύθερος γενόμενος· ἀλλ' ἀ-
νόητος μὲν ἀνθρωπος τάχ' ἀν οἰηθείη ταῦτα, φευκτέον εἶναι
εἰπόντος τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἄν / λογίζοιτο, ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε
τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα παραμένειν· διὸ ἀλο-
γίστως ἀν φεύγοι. 'Ο δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῦ που ἀν ἀεὶ εἶναι
παρὰ τῷ αὐτοῦ βελτίονι. Καίτοι οὕτως, ὃ Σώκρατες, τού-
ναντίον εἶναι εἰκὸς ἷ ὅ νῦν δὴ ἐλέγετο· τοὺς μὲν γάρ φρονί-
μους ἀγανακτεῖν ἀποθηῆσκοντας πρέπει, τοὺς δὲ ἄφρονας
χαίρειν.

'Ακούσας οὖν ὁ Σωκράτης ἡσθῆναι τέ μοι ἔδοξε τῇ τοῦ /
Κέβητος πραγματείᾳ καὶ ἐπιβλέψας εἰς ἡμᾶς ἀεὶ τοι, ἔφη, 63
[ὁ Κέβης λόγους τινὰς ἀνερευνᾷ καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐθέλει
πείθεσθαι ὅ τι ἄν τις εἴπῃ.

Καὶ ὁ Σιμμίας ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, νῦν γέ μοι
δοκεῖ τι καὶ αὐτῷ λέγειν Κέβης· τί γάρ ἂν βουλόμενοι ἀνδρες
σοφοὶ ὡς ἀλγθῶς δεσπότας ἀμείνους αὐτῶν φεύγοιεν καὶ ῥα-
δίως ἀπαλλάττοιντο αὐτῶν; Καί μοι δοκεῖ Κέβης εἰς σὲ πεί-
νειν τὸν λόγον, ὅτι οὕτω ῥαδίως φέρεις καὶ ἡμᾶς ἀπολείπων
καὶ ἄρχοντας ἀγαθούς, ὡς αὐτὸς / ὁμολογεῖς, θεούς.

β

— Δίκαια, ἔφη, λέγετε. Οἶμαι γάρ ὑμᾶς λέγειν, ὅτι χρή
με πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας.

8. Φέρε δή, ἢ δ' ὅς, πειραθῶ πιθανώτερον πρὸς ὑμᾶς ἀπο-
λογήσασθαι ἢ πρὸς τοὺς δικαστάς. Ἐγὼ γάρ, ἔφη, ὁ Σιμμία
τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ φμην ἥξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεοὺς
ἄλλους σοφούς τε καὶ ἀγαθούς, ἔπειτα καὶ παρ' ἀνθρώπους
τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἡδίκουν ἂν οὐκ ἀγα-
νακτῶν τῷ θανάτῳ. Νῦν δὲ εῦ ἴστε, ὅτι / παρ' ἀνδρας τε ἐλπί-
ζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ δισχυρισαί-
μην· ὅτι μέντοι παρὰ θεοὺς δεσπότας πάνυ ἀγαθούς ἥξειν,
εῦ ἴστε, ὅτι, εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, δυσχυρισαίμην ἂν
καὶ τοῦτο. "Ωστε διὰ ταῦτα οὐχ ὄμοιώς ἀγανακτῶ, ἀλλ' εὐ-
ελπίς εἰμι εἶναι τι τοῖς τετελευτηκόσι καί, ὥσπερ γε καὶ πάλαι
λέγεται, πολὺ ἀμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς.

γ

— Τί οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὁ Σώκρατες; Αὐτὸς ἔχων τὴν
διάνοιαν ταύτην ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, ἢ καὶ ἡμῖν / μεταδοίης: δ
Κοινὸν γάρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο,
καὶ ἄμα σοι ἡ ἀπολογία ἔσται, ἐάν, ἀπερ λέγεις, ἡμᾶς
πείσῃς.

— Ἀλλὰ πειράσομαι, ἔφη. Πρῶτον δὲ Κρίτωνα τόνδε σκεψώμεθα; τί ἐστιν ὁ βούλεσθαι μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν.

Τιδέ δὲ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἄλλο γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, ὅτι γρή σοι φράξειν ὡς ἐλάχιστα διαλέγεσθαι; Φησὶ γάρ θερμαίνεσθαι μᾶλλον διαλεγομένους, δεῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ εἰ δὲ μή, / ἐνίστε ἀναγκάζεσθαι καὶ δίς καὶ τρίς πίνειν τούς τι τοιοῦτον ποιοῦντας.

Καὶ ὁ Σώκρατης ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἀλλὰ μόνον τὸ ἔαυτοῦ παρασκευαζέτω ὡς καὶ δίς δώσων, ἐὰν δὲ δέη, καὶ τρίς.

— Ἀλλὰ σχεδὸν μέν τι ἥδειν, ἔφη ὁ Κρίτων, ἀλλὰ μοι πάλαι πράγματα παρέχει.

— Εα αὐτόν, ἔφη. Ἀλλ' ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι ἥδη τὸν λόγον ἀποδοῦναι, ὡς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνήρ τῷ ὄντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίψας τὸν βίον θαρρεῖν μέλλων / ἀποθανεῖσθαι καὶ εὔελπις εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἵσεσθαι ἀγαθά, ἐπειδὴν τελευτήσῃ. Πῶς ἂν οὖν δὴ τοῦθ' οὕτως ἔχοι, ὁ Σιμύλια τε καὶ Κέβης, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι.

9. Κινδυνεύουσι γάρ, ὅσοι τυγχάνουσιν ὑρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, λεληθέναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἄλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι. Εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἀτοπὸν δήπου ἀν εἴη προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο, ἤκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ ἀγανακτεῖν, ὁ πάλαι προεθυμοῦντό τε καὶ ἐπετήδευον.

Καὶ ὁ Σιμύλιας γελάσας νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὁ / Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νῦν γελασείοντα ἐποίησας γελάσαι. Οἷμαι γάρ ἂν δὴ τοὺς πολλοὺς αὐτὸ τοῦτο ἀκούσαντες δοκεῖν εὖ πάνυ εἰρῆσθαι εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας — καὶ ξυμφάναι ἀν τοὺς μὲν παρ' ἡμῖν ἀνθρώπους καὶ πάνυ — ὅτι τῷ ὄντι οἱ

φιλοσοφοῦντες θανατῶσι καὶ σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, ὅτι ἄξιοί εἰσι τοῦτο πάσχειν.

— Καὶ ἀληθῆ γ' ἂν λέγοιεν, ὃ Σιμμία, πλὴν γε τοῦ σφᾶς μὴ λεληθέναι. Λέγηθε γάρ αὐτοὺς, η̄ τε θανατῶσι καὶ η̄ ἄξιοί εἰσι θανάτου καὶ οἶου θανάτου οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι. Εἴπωμεν γάρ, / ἔφη, πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες ἐκείνοις. Ἡγούμεθά τι τὸν θάνατον εῖναι;

— Πάνυ γε, ἔφη ὑπολαβόν ὁ Σιμμίας.

— Ἄρα μὴ ἄλλο τι η̄ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν; Καὶ εἶναι τοῦτο τὸ τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὴν αὐτὸν καθ' αὐτὸν τὸ σῶμα γεγονέναι, χωρὶς δὲ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγῆσαν αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἶναι; Ἄρα μὴ ἄλλο τι η̄ ὁ θάνατος η̄ τοῦτο;

— Οὔκ, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη.

— Σκέψαι δή, ὃ ἀγαθέ, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ ξυνδοκῇ ἀπερ ἐμοὶ· ἐκ γάρ τούτων / μᾶλλον οἷμαι ἡμᾶς εἰσεσθαι, περὶ ὃν σκοποῦμεν. Φαίνεται σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἥδονάς καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἷον σίτων καὶ ποτῶν;

— Ήκιστα, ὃ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας.

— Τί δέ; Τὰς τῶν ἀφροδισίων;

— Οὐδαμῶς.

— Τί δέ; Τὰς ἄλλας τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖ σοι ἐντίμους ἥγεισθαι ὁ τοιοῦτος; Οἶον ίματίων διαφερόντων κτήσεις καὶ ὑποδημάτων καὶ τοὺς ἄλλους καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα πότερον τιμᾶν δοκεῖ σοι η̄ ἀτιμάζειν, καθ' ὅσον μὴ / πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν;

— Ατιμάζειν ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὃ γε ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος.

— Οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι, ἔφη, η̄ τοῦ τοιούτου πραγμα-

τείκα οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ καθ' ὅσον δύναται ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι;

— Εμοιγε.

— ἘΑρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις δῆλός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύτων ὃ τι / μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων;

— Φαίνεται.

— Καὶ δοκεῖ γέ που, ὡς Σιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ὃ μηδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων, μηδὲ μετέχει αὐτῶν οὐκ ἀξιονείναι ζῆν, ἀλλ' ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὃ μηδὲν φροντίζων τῶν ἡδονῶν, αἴ διὰ τοῦ σώματός εἰσιν;

— Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις.

10. Τι δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν; Πότερον ἐμπόδιον τὸ σῶμα ἢ οὐ, ἐάν τις αὐτὸν ἐν τῇ ζητήσει κοινωνὸν συμπαραχαλαμβάνῃ; Οἶον τὸ τοιόνδε / λέγω· ἀρα ἔχει ἀλήθειάν τινα ὅψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τά γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἡμῖν ἀεὶ θρυλοῦσιν, ὅτι οὔτ' ἀκούομεν ἀκριβεῖς οὐδὲν οὕτε ὅρωμεν; Καίτοι εἴ αὗται τῶν περὶ τὸ σῶμα κισθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσι μηδὲ σαφεῖς, σγολῇ αἴ γε ἄλλαι πᾶσαι γάρ που τούτων φαυλότεραί εἰσιν ἢ σοὶ οὐ δοκοῦσιν;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Πότε οὖν, ἢ δ' ὅς, ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἀπτεται; "Οταν μὲν γάρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπικειρῇ τι σκοπεῖν, δῆλον, ὅτι τότε ἔξαπατᾶται ὑπ' αὐτοῦ.

γ / — Ἀληθῆ λέγεις.

— ἘΑρ' οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι, εἴπερ που ἄλλοθι, κατάδηλον αὐτῇ γίγνεται τι τῶν ὄντων;

— Ναί.

— Λογίζεται δέ γε που τότε κάλλιστα, ὅταν αὐτὴν τού-

των μηδὲν παραλυπῆ, μήτε ἀκοὴ μήτε ὄψις μήτε ἀλγηθῶν μηδέ τις ἥδονή, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα αὐτὴ καθ' αὐτὴν γίγνηται ἐῶσα χαίρειν τὸ σῶμα, καὶ, καθ' ὅσον δύναται, μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδ' ἀπτομένη, δρέγγηται τοῦ ὄντος.

— "Εστι ταῦτα.

— Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα / ἀτιμάζει τὸ σῶμα καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴν καθ' αὐτὴν γιγνεσθαι.

— Φαίνεται.

— Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὡς Σιμμία; Φαμέν τι εἶναι δίκαιον αὐτὸν ἢ οὐδέν;

— Φαμέν μέντοι, νὴ Δία.

— Καὶ καλὸν γέ τι καὶ ἀγαθόν;

— Πῶς δ' οὖ;

— "Ηδη οὖν πρόποτέ τι τῶν τοιούτων τοῖς δρθιαλμοῖς εἴδες;

— Οὐδαιμῶς, ἢ δ' ὅς.

— Αλλ' ἂλλῃ τινὶ αἰσθήσει τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν; Λέγω δὲ περὶ πάντων, οἷον μεγέθους πέρι, ὕγιείας, ἴσχυος καὶ τῶν ἄλλων ἐνὶ λόγῳ ἀπάντων τῆς οὐσίας, δι / τυγχάνει ἔκαστον ὅν· ἀρα διὰ τοῦ σώματος αὐτῶν τὸ ἀληθέστατον θεωρεῖται, ἢ ὃδε ἔχει· ὃς ἂν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα παρασκευάσηται αὐτὸν ἔκαστον διανοηθῆναι, περὶ οὗ σκοπεῖ, οὗτος ἂν ἐγγύτατα ἵοι τοῦ γνῶναι ἔκαστον;

— Πάνυ μὲν οὖν.

— "Αρ' οὖν ἐκεῖνος ἂν τοῦτο ποιήσεις καθαρώτατα, ὅστις ὅ τι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἵοι ἐφ' ἔκαστον, μήτε τὴν ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι μήτε τινὰ ἄλλην αἰσθησιν ἐφέλκων μηδεμίαν / μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' αὐτῇ καθ' αὐτὴν εἰλικρινεῖ τῇ διανοίᾳ χρώμενος αὐτὸν καθ' αὐτὸν εἰλικρινεῖς ἔκαστον ἐπιχειροῦ θηρεύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεὶς ὅτι

δ

ε

66

3

μάλιστα δρθαλμῶν τε καὶ ὥτων καὶ, ως ἔπος εἰπεῖν, ξύμπαντος τοῦ σώματος, ως ταράττοντος καὶ οὐκ ἐδυντος τὴν ψυχὴν κτήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινωνῆ ; ΤΑΡ' οὐχ οὗτός ἐστιν, δὲ Σιμία, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ὁ τευξόμενος τοῦ ὄντος ;

—Τυπερφυῶς, ἔφη ὁ Σιμίας, ως ἀληθῆ λέγεις, δὲ Σώκρατες.

- β 11. Οὐκοῦν ἀνάγκη, / ἔφη, ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις, ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτα ἀτταλέγειν, ὅτις ικινδυνεύει τοι ὕσπερ ἀτραπός τις ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, ὅτι, ἔως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν καὶ συμπεφυρμένη ἡ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ τοιούτου κακοῦ, οὐ μή ποτε κτησώμεθα ίκανῶς οὗ ἐπιθυμοῦμεν· φαμὲν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. Μυρίας μὲν γάρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν· ἔτι δέ, ἂν / τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν. Ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς πολλῆς, ὥστε τὸ λεγόμενον ως ἀληθῶς, τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. Καὶ γάρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἡ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι· διὰ γάρ τὴν τῶν γρηγμάτων κτησιν πάντες οἱ πόλεμοι γίγνονται, τὰ δὲ γρήματα ἀναγκαζόμεθα δ) κτησθαι διὰ τὸ / σῶμα, δοιλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἔγομεν φιλοσοφίας πέρι διὰ πάντα ταῦτα. Τὸ δὲ ἔσγατον πάντων, ὅτι, ἔάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ καὶ τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὖ πανταχοῦ παραπίπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ ἐκπλήττει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τάληθές. Αλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται, ὅτι, εἰ μέλλομέν ποτε κα-

θαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πρόγραμματα καὶ τότε, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἔσται, εἰς ἐπιμυμοῦμέν τε καὶ φαμεν ἐφασταὶ εἶναι, φρονήσεως, ἐπειδὴν τελευτήσωμεν, ὡς δὲ λόγος σημαίνει, ζῶσι δὲ οὗ. Εἰ γάρ μὴ οἶόν τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυσὶν θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἔστιν απήσασθαι τὸ εἰδέναι ἢ τελευτήσασι τότε γὰρ αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἡ ψυχὴ ἔσται / γωρίς τοῦ σώματος, πρότερον δὲ οὔ. Καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἐγρυπτάτῳ ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν ὅτι μάλιστα μηδὲν ὄμιλῶμεν τῷ σώματι μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἔως ὃν δὲ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς· καὶ οὕτω μὲν καθαροὶ ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφρούσυνης, ὡς τὸ εἰκός, μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα καὶ γνωσθμεθα δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές. Τοῦτο δὲ ἔστιν ἵσως / τὸ ἀληθές· μὴ καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ἦ.» Τοιαῦτα οἷμα, δὲ Σιμμία, ἀνηγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους β λέγειν τε καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς ὁρθῶς φιλομαθεῖς. "Η οὐ δοκεῖ σοι οὕτως;

— Παντός γε μᾶλλον, δέ Σώκρατες.

12. Οὐκοῦν, ἔφη δὲ Σωκράτης, εἰ ταῦτα ἀληθῆ, δὲ ἔταιρε, πολλὴ ἐλπὶς ἀφικομένῳ, οἱ ἐγὼ πορεύομαι, ἐκεῖ ἴκανῶς, εἴπερ που ἄλλοθι, απήσασθαι τοῦτο, οὗτον ἔνεκα ἡ πολλὴ πραγματεία ἡμῖν ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ γέγονεν, ὥστε ἡ γε ἀποδημία ἡ νῦν μοι / προστεταγμένη μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος γίγνεται καὶ ἄλλῳ ἀνδρὶ, δις ἡγεῖται οἱ παρεσκευάσθαι τὴν διάνοιαν ὥσπερ κεκαθαρμένην.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη δὲ Σιμμίας.

— Κάθαρσις δὲ εἶναι ἄρα οὐ τοῦτο ξυμβαίνει, ὑπερ πάλαι ἐν τῷ λόγῳ λέγεται, τὸ χωρίζειν ὅ τι μάλιστα ἀπὸ τοῦ

- σώματος τὴν ψυχὴν καὶ ἐθίσαι αὐτὴν καθ' αὐτὴν πανταχόθεν ἐκ τοῦ σώματος συναγείρεσθαι τε καὶ ἀθροίζεσθαι καὶ οἰκεῖν κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι καὶ ἐν τῷ ἔπειτα μόνην καθ' αὐτὴν ἐκλυομένην ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος;
- δ — Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
- Οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος δύναμάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος ;
- Παντάπασι γε, η̄ δ' οὕ;
- Λύειν δέ γε αὐτήν, ὡς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὅρθῶς, καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτό ἐστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος η̄ οὕ;
- Φαίνεται.
- Οὐκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, γελοῖον ἂν εἴη ἄνδρα παρασκευάζονθ' ἔαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὃ τι ἐγγυτάτω / ὄντα τοῦ τεθνάναι οὔτω ζῆν, κἄπειθ' ἥκοντος αὐτῷ τούτου ἀγανακτεῖν ;
- ε — Οὐ γελοῖον ; — Πῶς δ' οὕ ;
- Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὡς Σιμμία, οἱ ὅρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθηήσκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἥκιστα σύτοις ἀνθρώπων φοβερόν. Ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. Εἰ γὰρ διαβέβληνται μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὐτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου εἰ φοβοῦντο καὶ ἀγανακτοῦν, οὐ πολλὴ ἀν δλογία εἴη, εἰ μὴ ἀσμενοὶ ἐκεῖσε ιοιεν, οἱ ἀφικομένοις ἐλπίς ἐστιν, οὕ / διὰ βίου ἥρων, τυχεῖν — ἥρων δὲ φρονήσεως — ὡς τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι συνόντος αὐτοῖς ; η̄, ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ οὐέων ἀποθανόντων, πολλοὶ δὴ ἐκόντες ἥθελησαν εἰς "Αἰδου μετελθεῖν, ὑπὸ ταύτης ἀγύμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὅψεσθαι τε ἐκεῖ διν ἐπειθύμουν καὶ συνέσεσθαι φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ ὄντι ἐρῶν καὶ λαβόν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα, μηδαμοῦ ἀλλοθι ἐντείξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου η̄ ἐν "Αἰδου,
- 68

ἀγανακτήσει τε / ἀποθηκέσκων καὶ οὐκ ἄσμενος εῖσιν αὐτόσε ; β
Οὔεσθαι γε χρή, ἐὰν τῷ ὅντι γε ἥ, ὃ ἔταιρε, φιλόσοφος·
σφόδρα γάρ αὐτῷ ταῦτα δόξει, μηδαμοῦ ἄλλοθι καθαρῶς ἐν-
τεύξεσθαι φρονήσει ἀλλ' ἡ ἐκεῖ. Εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει,
ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἀν ἀλογίᾳ εἶη; εἰ φοβοῦτο τὸν
θάνατον ὁ τοιοῦτος ;

— Πολλὴ μέντοι, νὴ Δία, ἡ δ' ὅς.

13. Οὐκοῦν ίκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός,
ὅν ἂν ἵδης ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ
ἄρ' ἦν φιλόσοφος, ἀλλά τις φιλοσώματος ; Ο αὐτὸς δέ / που γ
οὗτος τυγχάνει ὡν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἥτοι τὰ
ἔτερα τούτων ἡ ἀμφότερα.

— Πάνυ, ἔφη, ἔχει οὕτως, ὡς λέγεις.

— Αρ' οὖν, ὃ Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὄνομαζομένη ἀνδρεία τοῖς
οὕτῳ διακειμένοις μάλιστα προσήκει ;

— Πάντως δήπου, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἦν καὶ οἱ πολλοὶ ὄνομά-
ζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῦσθαι, ἀλλ'
ὄλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἀρ' οὐ τούτοις μόνοις προσήκει,
τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὄλιγωροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ
/ ζῶσιν ;

— Ανάγκη, ἔφη.

— Εἰ γάρ ἐθέλεις, ἡ δ' ὅς, ἐννοῦσαι τὴν γε τῶν ἄλλων ἀν-
δρείν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος.

— Πῶς δή, ὃ Σώκρατες ;

— Οἶσθα, ἡ δ' ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἥγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι
τῶν μεγάλων κακῶν εἶναι ;

— Καὶ μάλα ἔφη.

— Οὐκοῦν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτῶν οἱ
ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσιν ;

δ

— "Εστι ταῦτα.

— Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοί εἰσι πάντες πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι ἀλογόν γε δέει τινὰ καὶ δειλήγει ἀνδρεῖον εἶναι.

ε — Πάνυ / μὲν οὖν.

— Τί δέ; Οἱ κόσμοι αὐτῶν οὐ ταῦτὸν τοῦτο πεπόνθασιν, ἀκολασίᾳ τινὶ σωφρονές εἰσιν; Καίτοι φαμέν γε ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον τὸ πάθος τὸ περὶ ταῦτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην· φοβούμενοι γάρ ἔτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἀλλων ἀπέχονται ὑπὸ ἀλλων κρατούμενοι. Καίτοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ οὐπὸ τῶν / ἡδονῶν ἄρχεσθαι, ἀλλ' ὅμως συμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὑφ' ἡδονῶν κρατεῖν ἀλλων ἡδονῶν. Τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστιν φ' νῦν δὴ ἐλέγετο, τῷ τρόπον τινὰ δὶ' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι.

— "Εοικε γάρ.

— Ω μακάριε Σιμψία, μὴ γάρ οὐχ αὕτη ἡ ἡ δρθὶ πρὸς ἀρετὴν ἀλλαγή, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, καὶ μείζω πρὸς ἐλάττω, ὥσπερ νομίσματα, ἀλλ' ἡ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα δρθόν,

β ἀντὶ οὗ δεῖ ἀπαντα ταῦτα καταλλάττεσθαι, / φρόνησις· καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὧνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ἡ καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ἔντληθδην ἀληθής ἀρετὴ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων καὶ τῶν ἀλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων μὴ σκιαγραφία τις ἡ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιες οὐδ'

γ ἀληθὲς ἔχη, τὸ δ' ἀληθὲς τῷ ὄντι ἡ κάθαρσίς τις τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ αὐτὴ ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ἡ. Καὶ κινδυνεύουσι

καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι, ὅτι, ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς "Αἰδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαριμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει. Εἰσὶ γάρ δή, ὡς φασιν οἱ περὶ τὰς τελετὰς, « ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάκχοι δέ τε παῦροι »· οὗτοι δ' εἰσὶ/κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες δρθῶς. ^δ Ων δὴ καὶ ἐγὼ κατά γε τὸ δυνατὸν οὐδὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προουθυμήθην γενέσθαι. Εἰ δ' δρθῶς προυθυμήθην καὶ τι ἡγεσθαι, ἐκεῖσε ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἀν θεὸς ἐθέλη, δλήγον ύστερον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Ταῦτ' οὖν ἐγώ, ἔφη, ὁ Σιμψία τε καὶ Κέβης, ἀπολογοῦμαι, ὡς εἰκότως ὑμᾶς τε ἀπολείπων καὶ τοὺς ἐνθάδε δεσπότας οὐ χαλεπῶς φέρω οὐδ' ἀγανακτῶ, ήγούμενος κάκει / οὐδὲν ε ἥττον ἢ ἐνθάδε δεσπόταις τε ἀγαθοῖς ἐντεύξε θαι καὶ ἔταιροις· τοῖς δὲ πολλοῖς ἀπιστίαν παρέχει. Εἴ τι οὖν ὑμῖν πιθανώτερός εἴμι ἐν τῇ ἀπολογίᾳ ἢ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς, εῦ ἀν ἔχοι.

14. Εἰπόντας δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα, ὑπολαβὼν ὁ Κέβης ἔφη· ὁ Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, τὰ δὲ περὶ τῆς / ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέγει τοῖς ἀνθρώποις, μή, ἐπειδὴν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, οὐδαμοῦ ἔτι ἢ, ἀλλ' ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διαφθείρεται τε καὶ ἀπολύηται, ἢ ἀν ὁ ἀνθρωπὸς ἀποιηνόσκη· εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος καὶ ἐκβαίνουσα ὠστέρ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οἴγηται διαπτομένη καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ἢ. Ἐπεί, εἴπερ εἴη που αὐτὴ καθ' αὐτὴν συνγένητοισμένη καὶ ἀπηλλαγμένη τούτων τῶν κακῶν, ὃν σὺ νῦν δὴ διῆλθες, πολλὴ ἀν ἐλπὶς εἴη καὶ καλή, ὁ/Σώκρατες, ὡς ἀληθῆ ἐστιν ἢ σὺ λέγεις. Ἄλλα τοῦτο δὴ ἵσως οὐκ ὀλίγης παραμυθίας δεῖται καὶ πίστεως, ὡς

έστι τε ἡ ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τινὰ δύναμιν
ἔχει καὶ φρόνησιν.

—'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Σωκράτης, ὁ Κέβης. 'Αλλὰ τί
δὴ ποιῶμεν; "Η περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν
εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν εἴτε μή;

—Ἐγὼ γοῦν, ἔφη ὁ Κέβης, ἥδεως ἂν ἀκούσαιμι, ἤντινα
δόξαν ἔχεις περὶ αὐτῶν.

— Οὐκοῦν γ' ἂν οἶμαι, ηδ' ὃς ὁ Σωκράτης, εἰπεῖν τινὰ
γ νῦν ἀκούσαντα, οὐδὲ εἰ / κωμῳδιοποιὸς εἴη, ὡς ἀδολεσχῶ καὶ
οὐ περὶ προσγκόντων τοὺς λόγους ποιοῦμαι. Εἰ οὖν δοκεῖ, χρὴ
διασκοπεῖσθαι..

15. Σκεψώμεθα δὲ αὐτὸ τῆδε πῃ, εἰτ' ἄρα ἐν "Αἰδου εἰ-
σὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων εἴτε καὶ οὕ. Πα-
λαιὸς μὲν οὖν ἔστι τις λόγος, οὗ μεμνήμεθα, ὃς εἰσὶν ἐνθένδε
ἀριστέμεναι ἐκεῖ καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται καὶ γίγνον-
ται ἐκ τῶν τεθνεώτων. Καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνε-
σθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι η̄ εἰεν ἂν αἱ
δ / ψυχαὶ ήμῶν ἐκεῖ; Οὐ γάρ ἂν που πάλιν ἐγίγνοντο μὴ οὐ-
σαι, καὶ τοῦτο ίκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ' εῖναι, εἰ τῷ δύντι
φανερὸν γίγνοιτο, ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶν-
τες η̄ ἐκ τῶν τεθνεώτων. Εἰ δὲ μὴ ἔστι τοῦτο, ἄλλου ἂν του
δέσι λόγου.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης.

— Μὴ τοίνυν κατ' ἀνθρώπων, ηδ' ὃς, σκόπει μόνον τοῦ-
το, εἰ βούλει ῥῶν μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζώων πάντων καὶ
φυτῶν, καὶ ξυλλήβδην ὅσαπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων
εἰδῶμεν, ἀρ' οὕτωσὶ γίγνεται πάντα, οὐκ / ἄλλοθεν η̄ ἐκ τῶν
ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσις τυγχάνει ὃν τοιοῦτόν τι, οἷον τὸ
καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που καὶ δίκαιον ἀδίκω, καὶ ἀλλα
δὴ μυρία οὕτως ἔχει. Τοῦτο οὖν σκεψώμεθα ἄρα ἀναγκαῖον

ὅσοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἀλλοθεν αὐτὸν γίγνεσθαι η̄ ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου ; οἶον ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάγκη που ἔξι ἐλάττονος ὅντος πρότερον ἔπειτα μεῖζον γίγνεσθαι ;

— Ναί.

— Οὐκοῦν κανὲν ἐλάττον γίγνηται, ἐκ μεῖζονος ὅντος πρότερον / ὑστερον ἐλάττον γενήσεται ;

71

— "Εστιν οὕτω, ἔφη.

— Καὶ μὴν ἔξι ἴσχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον καὶ ἐκ βραδυτέρου τὸ θᾶττον ;

— Πάνυ γε.

— Τί δέ ; "Αν τι χεῖρον γίγνηται, οὐκ ἔξι ἀμείνονος, καὶ ἀν δικαιοτέρου, ἔξι ἀδικωτέρου ;

— Πῶς γάρ οὖ;

— Ικανῶς οὖν, ἔφη, ἔχομέν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνεται, ἔξι ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα ;

— Πάνυ γε.

— Τί δ' αὖ ; "Εστι τι καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς, οἶον μεταξὺ ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῖν ὅντοιν δύο γενέσεις, ἀπὸ μὲν τοῦ ἑτέρου / ἐπὶ τὸ ἑτερον, ἀπὸ δ' αὗτοῦ ἑτέρου πάλιν ἐπὶ τὸ ἑτερον. Μείζονος γάρ πράγματος καὶ ἐλάττονος μεταξὺ αὐξῆσις καὶ φθίσις, καὶ καλοῦμεν οὕτω τὸ μὲν αὐξάνεσθαι, τὸ δὲ φθίνειν ;

β

— Ναί, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ διακρίνεσθαι καὶ συγκρίνεσθαι, καὶ ψύχεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ πάντα οὕτω, κανὲν εἰ μὴ χρώμεθα τοῖς ὀνόμασιν ἐνιαχοῦ, ἀλλ' ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὕτως ἔχειν ἀναγκαῖον, γίγνεσθαι τε αὐτὰ ἔξι ἀλλήλων γένεσίν τε εἶναι ἔξι ἑκατέρου εἰς ἄλληλα ;

— Πάνυ μὲν οὖν, ή δ' ὅς.

- γ 16. Τί οὖν ; ἔφη.
- Τῷ / ζῆν ἐστί τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν ;
 - Ηάνυ μέν οὖν, ἔφη.
 - Τί ;
 - Τὸ τεθνάναι, ἔφη.
 - Οὐκοῦν ἐξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα, εἴπερ ἐναντία ἐστίν, καὶ αἱ γενέσεις εἰσὶν αὐτοῖν μεταξὺ δύο δυοῖν ὅντοιν ;
 - Πῶς γάρ οὖ ;
 - Τὴν μὲν τοίνυν ἑτέραν συζυγίαν, ὡν νῦν δὴ ἔλεγον, ἐγώ σοι, ἔφη, ἔρω, ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις, σὺ δέ μοι τὴν ἑτέραν. Λέγω δὲ τὸ μὲν καθεύδειν, τὸ δὲ ἐγρηγορέναι, καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐγρηγορέναι γίγνεσθαι καὶ
- δ ἐκ τοῦ ἐγρηγορέναι / τὸ καθεύδειν, καὶ τὰς γενέσεις αὐτοῖν τὴν μὲν καταδροθάνειν εἶναι, τὴν δ' ἀνεγείρεσθαι. Ἰκανῶς σοι, ἔφη, η̄ οὕ ;
- Ηάνυ μὲν οὖν.
 - Λέγε δὴ μοι καὶ σύ, ἔφη, οὗτο περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. Οὐκ ἐναντίον μὲν φήσ τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶναι ;
 - Ἔγωγε.
 - Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων ;
 - Ναί.
 - Ἐξ οὖν τοῦ ζῶντος τί τὸ γιγνόμενον ;
 - Τὸ τεθνηκός, ἔφη.
 - Τί δέ, η̄ δ' ὅς, ἐκ τοῦ τεθνεῶτος ;
 - Ἀναγκαῖον, ἔφη, ὅμολογεῖν, ὅτι τὸ ζῶν.
 - Ἐκ τῶν τεθνεώτων ἄρα, ὡς Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίγνονται ;
 - Φαίνεται, ἔφη.
 - Εἰσὶν ἄρα, ἔφη, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν "Αἰδου.
 - Ἔσικεν.

— Οὐκοῦν καὶ τοῖν γενεσέοιν τοῖν περὶ ταῦτα ἢ γ' ἔτερα σαφῆς οὖσα τυγχάνει; Τὸ γὰρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δήπου ἢ οὔ;

— Ηάνυ μὲν οὖν; ἔφη.

— Πῶς ἢ δ' ὅς, ποιήσομεν; Οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτη γωλὴ ἔσται ἡ φύσις; "Η ἀνάγκη ἀποδοῦντι τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τινὰ γένεσιν;

— Πάντως που, ἔφη.

— Τίνα ταύτην;

— Τὸ ἀναβιώσκεθσαι.

— Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, εἰπερ ἔστι τὸ ἀναβιώσκεσθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἂν εἴη γένεσις εἰς τοὺς / ζῶντας αὕτη, τὸ ἀναβιώσκεσθαι;

— Πάνυ γε.

— Όμολογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ ταύτῃ τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι οὐδὲν ἥττον ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων. Τούτου δὲ ὅντος ἵκανόν που ἐδόκει τεκμήριον εἶναι, ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναι που, θεον δὴ πάλιν γίγνεσθαι.

— Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὀμολογημένων ἀναγκαῖον οὔτως ἔχειν.

17. Ιδὲ τοίνυν οὔτως, ἔφη, ὁ Κέβης, ὅτι οὐδὲν ἀδίκως ὀμολογήκαιμεν, ὃς ἐμοὶ δοκεῖ. Εἰ γὰρ μὴ ἀσὶ ἀνταποδιδοίη τὰ ἔτερα τοῖς / ἔτεροις γιγνόμενα, ὡσπερεὶ κύκλῳ περιιόντα, ἀλλ' εὐθεῖά τις εἴη ἡ γένεσις ἐκ τοῦ ἔτερου μόνον εἰς τὸ καταντικρύ καὶ μὴ ἀνακάμπτοι πάλιν ἐπὶ τὸ ἔτερον μηδὲ καμπήν ποιοῖτο, οἷσθ' ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸ σχῆμα ἂν σχοίη καὶ τὸ αὐτὸ πάθος ἂν πάθοι καὶ παύσαιτο γιγνόμενα.

β

— Πῶς λέγεις; ἔφη.

— Οὐδὲν γαλέπον, ἢ δ' ὅς, ἐννοησαι ὁ λέγω ἀλλ' οἶον εἰ τὸ καταδαρθάνειν μὲν εἴη, τὸ δ' ἀνεγείρεσθαι μὴ ἀνταπο-

διδοίη γιγνόμενον ἐκ τοῦ καθεύδοντος, οἶσθ' ὅτι τελευτῶντα
 γ πάντ' ἀν ληρον / τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδεῖξεις καὶ οὐδαμοῦ ἀν
 φαίνοιτο διὰ τὸ καὶ τὰλλα πάντα ταῦτὸν ἐκείνῳ πεπονθέναι,
 καθεύδειν. Καν εἰ συγκρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μή,
 ταχὺ ἀν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς εἴη, « ὁμοῦ πάντα γρή-
 ματα ». Ὡσαίτως δέ, ὡς φίλε Κέβης, εἰς ἀποθνήσκοι μὲν πάντα,
 δῆσα τοῦ ζῆν μεταλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένοι ἐν τούτῳ
 τῷ σγήματι τὰ τεθνεῶτα καὶ μὴ πάλιν ἀναβιώσκοιτο, ἀρ'
 δ οὐ πολλὴ ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι καὶ μηδὲν
 ζῆν ; Εἰ γάρ ἐκ μὲν / τῶν ἄλλων τὰ ζῶντα γίγνοιτο, τὰ δὲ
 ζῶντα θυήσκοι, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα καταναλωθῆναι εἰς
 τὸ τεθνάναι ;

— Οὐδὲ μία μοι δοκεῖ, ἔφη ὁ Κέβης, ὡς Σώκρατες, ἀλλὰ
 μοι δοκεῖς παντάπασιν ἀληθῆ λέγειν.

— Ἔστι γάρ, ἔφη, ὁ Κέβης, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, παντὸς μᾶλ-
 λον οὕτω, καὶ ἡμεῖς αὐτὰ ταῦτα οὐκ ἐξαπατώμενοι ὁμολο-
 γοῦμεν. Ἄλλ' ἔστι τῷ ὅντι καὶ τὸ ἀναβιώσκεσθαι καὶ ἐκ τῶν
 τεθνεώτων τοὺς ζῶντας γίγνεσθαι καὶ τὰς τῶν τεθνεώτων ψυ-
 ε χάς εἶναι [καὶ ταῖς μὲν γε ἀγαθαῖς ἄμεινον εἶναι, ταῖς δὲ κα-
 καῖς κάκιον].

18. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Κέβης ὑπολαβών, καὶ κατ' ἐκεῖνόν
 γε τὸν λόγον, ὡς Σώκρατες, εἰς ἀληθής ἔστιν, δὸν σὺ εἴωθας
 θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις οὐκ ἄλλο τι ἡ ἀνάμνησις
 τυγχάνει οὖσα, καὶ κατὰ τοῦτον ἀνάγκη που ἡμᾶς ἐν προτέρῳ
 τινὶ γρόνῳ μεμεθηκέναι, ἢ νῦν ἀναμιμησούμεθα. Τοῦτο δὲ
 3 ἀδύνατον, εἰ μὴ ἦν που ἡμῖν ἡ ψυχὴ, πρὶν ἐν τῷδε / τῷ ἀν-
 θρωπίνῳ εἰδει γενέσθαι· ὥστε καὶ ταῦτη ἀθάνατόν τι ἡ ψυχὴ
 ἔσοικεν εἶναι.

— Άλλα, ὁ Κέβης, ἔφη ὁ Σιμμίας ὑπολαβών, ποῖαι τού-

των αἱ ἀποδείξεις ; Τύπομνησόν με οὐ γάρ σφόδρα ἐν τῷ παρόντι μέμνημαι.

—'Ἐνι μὲν λόγῳ, ἔφη δὲ Κέβης, καλλίστῳ, ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ ἄνθρωποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτοὶ λέγουσι πάντα ἢ ἔχει· καίτοι, εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμην ἐνοῦσα καὶ δρθὸς λόγος, οὐκ ἂν οἷοί τ' ἦσαν τοῦτο ποιήσειν. "Ἐπειτα, ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα / ἄγῃ ἢ ἀλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα 3 σαφέστατα κατηγορεῖ, ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει.

— Εἰ δὲ μὴ ταύτη γε, ἔφη, πείθη, ὡς Σιμμία, ὁ Σωκράτης, σκέψαι, ἂν τῇδε πή σοι σκοπουμένῳ συνδόξῃ. Ἀπιστεῖς γάρ δὴ πᾶς ἡ καλουμένη μάθησις ἀνάμνησίς ἐστιν ;

—'Ἀπιστῶ μὲν ἔγωγε, ἢ δ' ὃς ὁ Σιμμίας, οὗ, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι μαθεῖν, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἀναμνησθῆναι. Καὶ σκεδόν γε, ἐξ ἀν. Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν, ἢδη μέμνημαι καὶ πείθομαι· οὐδὲν μεντὸν ἥττον ἀκούσοιμι νῦν, πῆ σὺ ἐπεχείρησας λέγειν.

— Τῇδ' ἔγωγε, ἢ δ' ὃς. Όμολογοῦμεν γάρ δήπου, εἴ τις γ τι ἀναμνησθῆσεται, δεῖν αὐτὸν τοῦτον πρότερόν ποτε ἐπίστασθαι :

— Πάνυ γ', ἔφη.

—'Ἄρ' οὖν καὶ τόδε ὄμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παραγίγνηται τρόπῳ τοιούτῳ, ἀνάμνησιν εῖναι ; Λέγω δέ τινα τρόπον τόνδε· ἐάν τις ἔτερον ἢ ίδων ἢ ἀκούσας ἢ τινα ἀλληγορίας ἀσθησιν λαβὼν μὴ μόνον ἐκεῖνο γνῷ, ἀλλὰ καὶ ἔτερον ἐννοήσῃ, οὗ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἄλλη, ἀρα οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν, ὅτι ἀνεμνήσθη, οὗ τὴν ἐννοιαν / ἔλαβεν ; δ

— Πᾶς λέγεις ;

— Οίον τὰ τοιάδε· ἄλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρας.

— Ηῶς γάρ οὖ ;

— Οὐκοῦν οἶσθα, ὅτι οἱ ἐρασταί, ὅταν ἴδωσι λύραν ἢ

ιμάτιον ἢ ἄλλο τι, οἵς τὰ παιδικὰ αὐτῶν εἰώθε γρῆσθαι, πάσησι τοῦτο ἔγνωσάν τε τὴν λύραν καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εἶδος τοῦ παιδός, οὗ ἦν ἡ λύρα; Τοῦτο δέ ἐστιν ἀνάμνησις· ὥσπερ γε καὶ Σιμμίαν τις ίδων πολλάκις Κέβητος ἀνεμήσθη καὶ ἄλλα που μαρία τοιαῦτα ἀν εἴη.

— Μυρία μέντοι, νὴ Δία, ἔφη ὁ Σιμμίας.

ε — Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, τὸ τοιοῦτον / ἀνάμνησίς τίς ἐστι; Μάλιστα μέντοι, ὅταν τις τοῦτο πάθῃ περὶ ἐκεῖνα, ἢ οὐ πρόνοια καὶ τοῦ μὴ ἐπισκοπεῖν ἥδη ἐπελέληστο;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Τί δέ; ἦ δ' ὅς· ἔστιν ἵππον γεγραμμένον ίδόντα καὶ λύραν γεγραμμένην ἀνθρώπου ἀναμνησθῆναι, καὶ Σιμμίαν ίδόντα γεγραμμένον Κέβητος ἀναμνησθῆναι;

— Πάνυ γε.

— Οὐκοῦν καὶ Σιμμίαν ίδόντα γεγραμμένον αὐτοῦ Σιμμίου ἀναμνησθῆναι;

74 — Ἐστι / μέντοι, ἔφη.

19. Ἄρ' οὖν οὐ κατὰ πάντα ταῦτα συμβαίνει τὴν ἀνάμνησιν εἶναι μὲν ἀφ' ὄμοιών, εἶναι δὲ καὶ ἀπὸ ἀνομοίων;

— Συμβαίνει.

— Άλλ' ὅταν γε ἀπὸ τῶν ὄμοιών ἀναμιμνήσκηται τίς τι, ἄρ' οὐκ ἀναγκαῖον τύδε προσπάσχειν, ἐννοεῖν εἴτε τι ἐλλείπει τοῦτο κατὰ τὴν ὄμοιότητα εἴτε μὴ ἐκείνου, οὗ ἀνεμνήσθη;

— Ανάγκη, ἔφη.

— Σκόπει δὴ, ἦ δ' ὅς, εἰ ταῦτα οὔτως ἔχει. Φαμέν πού τι εἶναι ἵσον, οὐξίλον λέγω ξύλῳ οὔδεν λίθῳ, οὐδὲ ἄλλο τῶν τοιούτων οὔδεν, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα πάντα ἔτερόν τι, αὐτὸ β τὸ ἵσον· φῶμέν / τι εἶναι ἦ μηδέν;

— Φῶμεν μέντοι, νὴ Δί', ἔφη ὁ Σιμμίας, θαυμαστῶς γε.

— Ἡ καὶ ἐπιστάμεθα αὐτὸ δὲ ἔστιν ἵσον;

- Πάνυ γε, ή δ' ὅς.
- Ηόθεν λαβόντες κύτου τὴν ἐπιστήμην; Ἄρο' οὐκ ἐξ ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, η̄ ξύλα η̄ λίθους η̄ ἄλλα ξτῖα ιδόντες ἵσα, ἐκ τούτων ἐκεῖνο ἐνενοήσαμεν, ἔτερον δὲ τούτων; "Η οὐχ ἔτερόν σοι φαίνεται; Σκύπει δέ καὶ τῇδε· ἂρο' οὐ λίθοι μὲν ἵσαι καὶ ξύλα ἐνίστε ταῦτα ὅντα τῷ μὲν ἵσα φαίνεται, τῷ δ' οὐ;
- Πάνυ μὲν οὖν.
- Τί δέ; Αὐτὰ τὰ ἵσα ἔστιν ὅτε ἀνισά σοι ἐφάνη, η̄ η̄ ισότης ἀνισότης;
- Οὐδεπώποτέ γε, ὃ Σώκρατες.
- Οὐ ταῦτὸν ἄρα ἐστίν, η̄ δ' ὅς, ταῦτά τε τὰ ἵσα καὶ αὐτὸ τὸ ἵσον.
- Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, ὃ Σώκρατες.
- Άλλὰ μὴν ἐκ τούτων γ', ἔφη, τῶν ἵσων, ἔτέρων ὅντων ἐκείνου τοῦ ἵσου, ὅμοις αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννενόηκας καὶ εἰληφας;
- Αληθέστατα, ἔφη, λέγεις.
- Οὐκοῦν η̄ δόμοιου ὅντος τούτοις η̄ ἀνομοίου;
- Ηάνυ γε.
- Διαφέρει δέ γε, η̄ δ' ὅς, οὐδέν· ἔως ἂν ἄλλο ιδών ἀπὸ ταύτης τῆς ὕψεως ἄλλο ἐννοήσῃς, εἴτε ὅμοιον εἴτε / ἀνόμοιον, δ ἀναγκαῖον, ἔφη, αὐτὸ ἀνάμιγντιν γεγονέναι.
- Πάνυ μὲν οὖν.
- Τίδέ; η̄ δ' ὅς; η̄ πάσχομέν τι τοιοῦτον περὶ τὰ ἐν τοῖς ξύλοις τε καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν τοῖς ἵσοις; Ἄρα φαίνεται ήμεν οὕτως ἵσα εἶναι ὥσπερ αὐτὸ δ ἔστιν ἵσον, η̄ ἐνδεῖ τι ἐκείνου τῷ τοιοῦτον εἶναι οἷον τὸ ἵσον, η̄ οὐδέν;
- Καὶ πολὺ γε, ἔφη, ἐνδεῦ.
- Οὐκοῦν δόμολογοῦμεν, ὅταν τις τι ιδών ἐννοήσῃ, ὅτι βούλεται μὲν τοῦτο, δ νῦν ἐγὼ ὅρω, εἶναι οἷον ἄλλο τι τῶν ὅντων, ἐνδεῖ δὲ καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον / εἶναι οἷον ἐκεῖνο ε

ἀλλ' ἔστι φαυλότερον, ἀναγκαῖόν που τὸν τοῦτο ἐννοοῦντα τυχεῖν προειδότα ἔκεινο, ὃ φησιν αὐτὸ προσεοικέναι μέν, ἐνδεεστέρως δὲ ἔχειν;

— Ἀνάγκη.

— Τί οὖν; Τοιοῦτον πεπόνθαμεν καὶ ἡμεῖς, η̄ οὕ, περὶ τε τὰ ἵσα καὶ αὐτὸ τὸ ἶσον;

— Παντάπασι γε.

— Αναγκαῖον ἅρα ἡμᾶς προειδέναι τὸ ἶσον πρὸ ἔκεινου τοῦ χρόνου, ὅτε / τὸ πρῶτον ιδόντες τὰ ἵσα ἐνενοήσαμεν, ὅτι ὀρέγεται μὲν πάντα ταῦτα εἶναι οἷον τὸ ἶσον, ἔχει δὲ ἐνδεεστέρως.

— Ἐστι ταῦτα.

— Άλλα μὴν καὶ τόδε ὄμολογοῦμεν, μὴ ἄλλοθεν αὐτὸ ἐννενογκέναι μηδὲ δυνατὸν εἶναι ἐννοῆσαι, ἀλλ' η̄ ἐκ τοῦ ιδεῖν η̄ ἄψασθαι η̄ ἐκ τινος ἄλλης τῶν αἰσθήσεων· ταῦτὸν δὲ πάντα ταῦτα λέγω.

β — Ταῦτὸν γὰρ ἔστιν, ὁ Σώκρατες, πρός γε ὁ βούλεται δηλῶσαι ὁ λόγος.

— Άλλα μὲν δὴ ἐκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοῆσαι, ὅτι πάντα τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἔκεινου τε / ὀρέγεται τοῦ ὁ ἔστιν ἶσον, καὶ αὐτοῦ ἐνδεεστέρᾳ ἔστιν· η̄ πῶς λέγομεν;

— Οὕτως.

— Πρὸ τοῦ ἅρα ἄρξασθαι ἡμᾶς ὄρχην καὶ ἀκούειν καὶ τἄλλα αἰσθάνεσθαι, τυχεῖν ἔδει που εἰληφότας ἐπιστήμην αὐτοῦ τοῦ ἶσου, οὐ τι ἔστιν, εἰ ἐμέλλομεν τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἴσα ἔκεισε ἀνοίσειν, ὅτι προθυμεῖται μὲν πάντα τοιαῦτ' εἶναι ίον ἔκεινο, ἔστι δὲ αὐτοῦ φαυλότερα.

— Ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, ὁ Σώκρατες.

— Οὐκοῦν γενόμενοι εὐθὺς ἐωρῶμεν τε καὶ ἡκούομεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις εἴχομεν;

— Πάνυ γε.

— "Εδει δέ γε, φαμέν, πρὸ τούτων τὴν τοῦ ἶσου ἐπιστήμην γε εἰληφέναι;

— Ναι.

— Πρὶν γενέσθαι ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη ἡμῖν αὐτὴν εἰληφέναι;

— ἔοικεν.

20. Ούκοῦν εὶ μὲν, λαβόντες αὐτὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι εἶχοντες ἐγενάμεθα, ἡπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι καὶ εὐθὺς γενόμενοι, οὐ μόνον τὸ ἴσον καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον ἀλλὰ καὶ ξύμπαντα τὰ τοιαῦτα; Οὐ γάρ περὶ τοῦ ἴσου νῦν ὁ λόγιος ἡμῖν μᾶλλόν τι ἥ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ δσίου καὶ, ὅπερ λέγω, περὶ / ἀπάντων, οἵς ἐπισφραγιζόμεθα τοῦτο ὃ ἔστι, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐρωτῶντες καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι."Ωστε ἀναγκαῖον ἡμῖν τούτων πάντων τὰς ἐπιστήμας πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰληφέναι.

δ

— "Εστι ταῦτα.

— Καί, εὶ μέν γε λαβόντες ἑκάστοτε μὴ ἐπιλελήσμεθα, εἰδότας δὲ γίγνεσθαι καὶ δὲ διὰ βίο νείδεναι τὸ γάρ εἰδέναι τοῦτ' ἔστι, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν καὶ μὴ ἀπολωλεκέναι: ἥ οὐ τοῦτο λήθην λέγομεν, ὃ Σιμμία, ἐπιστήμης ἀποβολήν;

— Πάντως δήπου, ἔφη, / Ὡ Σώκρατες.

ε

— Εἰ δέ γε, οἷμα, λαβόντες πρὶν γενέσθαι, γιγνόμενοι ἀπωλέσαμεν, ὑστερον δὲ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοι περὶ αὐτὰ ἐκείνας ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας, ἃς ποτε καὶ πρὶν εἴχομεν, ἀρ' οὐχ ὃ καλοῦμεν μανθάνειν οἰκείαν ἀν ἐπιστήμην ἀναλαμβάνειν εἴη; Τοῦτο δέ που ἀναιμανήσκεσθαι λέγοντες ὀρθῶς ἀν λέγοιμεν;

— Πάνυ γε.

4

76 — Δυνατὸν γὰρ δὴ τοῦτό γε ἐφάνη, / αἰσθόμενον τι ἡ
ἰδόντας ἡ ἀκούσαντας ἡ τινα ἀλλήν αἴσθησιν λαβόντα, ἔτερόν
ἀπὸ τούτου ἐννοῆσαι, οὐ ἐπελέληστο, ὃ τοῦτο ἐπλησίαζεν ἀνό-
μοιον ἂν ἡ ἄριστης. "Ωστε, ὅπερ λέγω, δυοῖν θάτερον, ἦτοι
ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάν-
τες, ἡ μέστερον, οὓς φαμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἀλλ' ἡ ἀναμιμνή-
σκονται οὗτοι, καὶ ἡ μάθησις ἀνάμνησις ἀν εἴη.

— Καὶ μάλια δὴ οὕτως ἔχει, ὃ Σώκρατες.

β 21. Πότερον οὖν αἱρεῖ, ὃ Σιμμία ; Ἐπισταμένους ἡμᾶς γε-
γονέναι ἡ ἀναμιμνήσκεσθαι / μέστερον, ὃν πρότερον ἐπιστή-
μην εἰληφότες ἡμεν ;

— Οὐκ ἔχω, ὃ Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι ἐλέσθαι.

— Τί δέ ; τόδες ἔχεις ἐλέσθαι, καὶ πῇ σοι δοκεῖ περὶ αὐ-
τοῦ ; ἀνὴρ ἐπιστάμενος περὶ ὃν ἐπίσταται ἔχοι ἀν δοῦναι λό-
γον ἡ οὕτως ;

— Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὃ Σώκρατες.

— Ή καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι λόγον περὶ τού-
των, ὃν δὴ ἐλέγομεν ;

— Βουλούμην μεντῶν, ἔφη ὁ Σιμμίας· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον
φιβοῦμαι, μὴ αὔριον τηνικάδε οὐκέτι ἡ ἀνθρώπων οὐδεὶς ἀξίως
οἶστι τε τοῦτο ποιῆσαι.

γ — Οὐκ / ἄρα δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαι γε, ἔφη, ὃ Σιμμία,
πάντες αὐτά ;

— Οὐδαμῶς.

— Ἀναμιμνήσκονται ἄρα, ἢ ποτε ἔμαθον ;

— Ἀνάγκη.

— Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν ;
Οὐ γὰρ δὴ ἀφ' οὗ γε ἀνθρωποι γεγόναμεν.

Οὐ δῆτα.

— Πρότερον ἄρα.

— Ναι.

— Ήσαν ἄρα, ὡς Σιμπία, αἱ ψυχαὶ καὶ πρότερον, πρὶν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εἴδει, χωρὶς σωμάτων καὶ φρόνησιν εἶχον.

— Εἰ μὴ ἄρα ἅμα γιγνόμενοι λαμβάνομεν, ὡς Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπιστήμας· οὗτος γάρ λείπεται ἔτι ὁ χρόνος.

— Εἰεν, ὡς ἔταιρε· ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποίῳ ἄλλῳ χρόνῳ; οὐ γάρ δὴ ἔχοντές γε αὐτὰς γιγνόμεθα, ὡς ἄρτι ὀμολογήσαμεν. "Η ἐν τούτῳ ἀπόλλυμεν ἐν φπερ καὶ λαμβάνομεν; "Η ἔχεις ἄλλον τινὰ εἰπεῖν χρόνον;

— Οὐδαμῶς, ὡς Σώκρατες, ἄλλα ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐδὲν εἰπών.

22. Ἡρ' οὖν οὔτως ἔχει, ἔφη, ἡμῖν, ὡς Σιμπία· εἰ μὲν ἔστιν, ἡ θρυλοῦμεν ἀεί, καλόν τέ τι καὶ ἀγαθὸν καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη οὐσία, καὶ ἐπὶ ταύτην τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων πάντα ἀναφέρομεν, ὑπάρχουσαν / πρότερον ἀνευρίσκοντες ἡμετέραν οὖσαν, καὶ ταῦτα ἐκείνη ἀπεικάζομεν, ἀναγκαῖον, οὔτως ὥσπερ καὶ ταῦτα ἔστιν, οὔτως καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἶναι καὶ πρὶν γεγονέναι ἡμᾶς· εἰ δὲ μὴ ἔστι ταῦτα, ἄλλως ἂν ὁ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη; Ἡρ' οὔτως ἔχει, καὶ ἵστη ἀνάγκη ταῦτα τε εἶναι καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς πρὶν καὶ ἡμᾶς γεγονέναι, καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ τάδε;

— Τιπερφυῶς, ὡς Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμπίας, δοκεῖ μοι ἡ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ εἰς καλόν γε καταφεύγει ὁ λόγος, εἰς τὸ ὄμοιός εἶναι τὴν τε / ψυχὴν ἡμῶν, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, καὶ τὴν οὐσίαν, ἣν σὺ νῦν λέγεις. Οὐ γάρ ἔχω ἔγωγε οὐδὲν οὔτω μοι ἐναργὲς ὃν ὡς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτ' εἶναι ὡς οἶόν τε μάλιστα, καλόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ τάλλα πάντα, ἢ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες· καὶ ἔμοιγε δοκεῖ ἴκανῶς ἀποδέδεικται.

— Τὶ δὲ δὴ Κέβητι; ἔφη ὁ Σωκράτης, δεῖ γάρ καὶ Κέβητα πειθεῖν.

ε

77

β — 'Ικανῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ως ἔγωγε οἶμαι· καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶ πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις. 'Αλλ' οἶμαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτὸν, ὅτι, πρὶν / γενέσθαι ήμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή.

23. Εἰ μέντοι, καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, ἔτι ἔσται, οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἀποδεδεῖχθαι, ἀλλ' ἔτι ἐνέστηκεν, ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ὅμα ἀποιηνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχὴ καὶ αὐτῇ τοῦ εἴναι τοῦτο τέλος ἔη. Τί γάρ κωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐτὴν καὶ ξυνίστασθαι ἄλλοιθέν ποθεν καὶ εἴναι, πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφικέσθαι, ἐπειδὴν δὲ ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάξτηται τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθείρεσθαι;

γ — Εὖ λέγεις, / ἔφη, ὁ Σιμμία, ὁ Κέβης. Φαίνεται γάρ ὥσπερ ἡμισυ ἀποδεδεῖχθαι οὗ δεῖ, ὅτι, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχή δεῖ δὲ προσαποδεῖξαι, ὅτι, καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, οὐδὲν ἡπτον ἔσται ἡ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλει τέλος ἡ ἀπόδειξις ἔχειν.

δ — 'Αποδέδεικται μέν, ἔφη, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὁ Σωκράτης, καὶ νῦν, εἰ θέλετε συνθεῖναι τοῦτόν τε τὸν λόγον εἰς ταύτον καὶ δὸν πρὸ τούτου ὡμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεῶτος. Εἰ γάρ ἔστι μὲν ἡ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη / δὲ αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ιούσῃ τε καὶ γιγνομένη μηδαμόθεν ἄλλοιθεν ἢ ἐκ θανάτου καὶ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτὴν, καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνῃ, εἴναι, ἐπειδή γε δεῖ αῦθις αὐτὴν γίγνεσθαι; 'Αποδέδεικται μὲν οὖν, ὅπερ λέγεται, καὶ νῦν.

24. "Ομως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἀν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον καὶ δεδιέναι τὸ τῶν παίδων, μὴ ως ἀληθῶς ὁ ἄνεμος αὐτὴν ἐκ-

βαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσῆ καὶ διασκεδάννυσιν, ἀλλῶς τε / καὶ ὅταν τύχῃ τις μὴ ἐν νηνεμίᾳ, ἀλλ' ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων.

Καὶ ὁ Κέβης ἐπιγελάσας· ως δεδιότων, ἔφη, ὃ Σώκρατες, πειρῶ ἀναπείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ως ἡμῶν δεδιότων, ἀλλ' ἵσως ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς, οὗτις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται. τοῦτον οὖν πειρῶ μεταπείθειν μὴ δεδιέναι τὸν θάνατον ὥσπερ τὰ μορμολύκεια.

— Αλλὰ χρή, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπάδειν αὐτῷ ἔκάστης ἡμέρας, ἔως ἂν ἐξεπάσηται.

— Πόθεν οὖν, ἔφη, ὃ Σώκρατες / τῶν τοιούτων ἀγαθὸν 78 ἐπωδὸν ληψόμεθα, ἐπειδὴ σύ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπολείπεις;

— Πολλὴ μὲν ἡ Ἑλλάς, ἔφη, ὃ Κέβης, ἐν ᾧ ἔνεισί που ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβάρων γένη, οὓς πάντας χρὴ διερευνᾶσθαι ζητοῦντας τοιοῦτον ἐπωδόν, μήτε χρημάτων φειδομένους μήτε πόνων, ως οὐκ ἔστιν εἰς ὅ τι ἂν ἀναγκαιότερον ἀναλίσκοιτε χρήματα. Ζητεῖν δὲ χρὴ καὶ αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων ἵσως γάρ ἂν οὐδὲ ῥᾷδίως εὔροιτε μᾶλλον ὑμῶν δυναμένους τοῦτο ποιεῖν.

— Αλλὰ ταῦτα μὲν δή, ἔφη, ὑπάρξει, ὁ Κέβης· ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν, / ἐπανέλθωμεν, εἴ σοι ἡδομένω ἔστιν. β

— Αλλὰ μὴν ἡδομένω γε· πῶς γάρ οὐ μέλλει;

— Καλῶς, ἔφη, λέγεις.

25. Οὐκοῦν τοιόνδε τι, ἢ δ' ὃς ὁ Σωκράτης., δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἔαυτούς, τῷ ποίῳ τινὶ ἄρα προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ διασκεδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποίου τινὸς δεδιέναι, μὴ πάθη αὐτὸν καὶ τῷ ποίῳ τινὶ οὕτως καὶ μετὰ τοῦτο αὖ ἐπισκέψασθαι, πότερον ἡ ψυχή ἔστιν, καὶ ἐκ τούτων θαρρεῖν ἢ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ;

— Αληθῆ, ἔφη, λέγεις.

γ — "Αρ' οὖν τῷ μὲν συντεθέντι τε καὶ / συνθέτῳ ὅντι φύσει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταύτῃ, ἥπερ συνεθέθη: εἰ δέ τι τυγχάνει ὃν ἀξύνθετον, τούτῳ μόνῳ προσήκει μὴ πάσχειν ταῦτα, εἰπερ τῷ ἄλλῳ ;

— Δοκεῖ μοι, ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης.

— Οὐκοῦν ἄπερ ᾧδι κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως ἔχει, ταῦτα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀξύνθετα, τὰ δὲ ἄλλοτε ἄλλως καὶ μηδέποτε κατὰ ταῦτά, ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ἔχυνθετα ;

— "Εμοιγε δοκεῖ οὕτως.

δ — "Ιωμεν δή, ἔφη, ἐπὶ ταῦτα, ἐφ' ἄπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ. Αὐτὴ ή αὐσία, ήσε λόγον / δίδομεν τοῦ εἶναι καὶ ἐρωτῶντες καὶ ἀποκρινόμενοι, πότερον ὡσαύτως ᾧδι ἔχει κατὰ ταῦτα ἢ ἄλλοτε ἄλλως ; Αὐτὸ τὸ ἵσου, αὐτὸ τὸ καλόν, αὐτὸ ἔκαστον, ὃ ἔστιν, τὸ ὃν, μήποτε μεταβολὴν καὶ ἡντιοῦν ἐνδέχεται ; "Η ᾧδι αὐτῶν ἔκαστον, ὃ ἔστιν, μονοειδὲς ὃν αὐτὸ καθ' αὐτό, ὡσαύτως κατὰ ταῦτα ἔχει καὶ οὐδέποτε οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἄλλοιώσιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται ;

— "Ωσαύτως, ἔφη, ἀνάγκη, ὁ Κέβης, κατὰ ταῦτα ἔχειν, ὦ Σώκρατες.

ε — Τί δὲ τῶν πολλῶν, οἷον ἀνθρώπων ἢ ἵππων ἢ / ιματίων ἢ ἄλλων ὀντινωνοῦν τοιούτων ἢ ἵσουν ἢ καλῶν ἢ πάντων τῶν ἐκείνοις ὅμοιωνύμων ; "Αρα κατὰ ταῦτα ἔχει, ἢ πᾶν τούναντίον ἐκείνοις οὔτε αὐτὰ αὐτοῖς οὔτε ἄλλοισις οὐδέποτε, ως ἔπος εἰπεῖν, οὐδαμῶς κατὰ ταῦτά ;

— Οὕτως αὖ, ἔφη ὁ Κέβης: οὐδέποτε ὡσαύτως ἔχει.

79 — Οὐκοῦν / τούτων μὲν καὶ ἄψαιο, καὶν ἴδοις, καὶν ταῖς ἀλλοῖς αἰσθήσεσιν αἴσθοιο, τῶν δὲ κατὰ ταῦτα ἐγόντων οὐκ ἔστιν ὅτῳ ποτε' ἂν ἄλλῳ ἐπιλάβοιο. ἢ τῷ τῆς διανοίας λογισμῷ, ἀλλ' ἔστιν ἀειδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐχ ὄρατά ;

— Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις.

26. Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἰδη τῶν ὄντων, τὸ μὲν ὄρατόν, τὸ δὲ ἀειδές;

— Θῶμεν, ἔφη.

— Καὶ τὸ μὲν ἀειδές ἀεὶ κατὰ ταῦτα ἔχον, τὸ δὲ ὄρατὸν μηδέποτε κατὰ ταῦτα;

— Καὶ τοῦτο, ἔφη, θῶμεν.

— Φέρε δή, ηδὸν τι ἡμῶν αὐτῶν / τὸ μὲν σῶμα βέστι, τὸ δὲ ψυχή;

— Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη.

— Ποτέρῳ οὖν δύμοιότερον τῷ εἶδει φαῖμεν ἀν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα;

— Παντί, ἔφη, τοῦτο γε δῆλον, ὅτι τῷ ὄρατῷ.

— Τί δὲ ηδὸν ψυχή; Ορατὸν ηδὸν ἀειδές;

— Οὐχί οὐδὲν ἀνθρώπων γε, ωδὴ Σώκρατες, ἔφη.

— Άλλὰ μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὄρατὰ καὶ τὰ μὴ τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει λέγομεν ηδὸν ἄλλη τινὶ οἴει;

— Τῇ τῶν ἀνθρώπων.

— Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; Ορατὸν ηδὸν ὄρατον εἶναι;

— Οὐχί ὄρατόν.

— Αειδές ἄρα;

— Ναί.

— Ομοιότερον ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὄρατῷ.

— Πᾶσα ἀνάγκη, ωδὴ Σώκρατες.

γ

27. Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι ηδὸν ψυχή, ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι ηδὸν διὰ τοῦ ὄρατον ηδὸν ἀκούειν ηδὸν ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως — τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ διὸ αἰσθήσεως σκοπεῖν τι —, τότε μὲν ἔλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ

ταῦτα ἔχοντα, καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ ἐλυγ-
γιᾶ ὥσπερ μεθύουσα, ἃτε τοιούτων ἐφαπτομένη.

— Πάνυ γε.

- δ — "Οταν δέ γε αὐτὴ καθ' / αύτὴν σκοπῇ, ἐκεῖσες οἴχεται εἰς τὸ
καθαρόν τε καὶ ἀεὶ ὅν καὶ ἀθάνατον καὶ ὄσαίτως ἔχον καὶ ὡς
συγγενῆς οὕσα αὐτοῦ ἀεὶ μετ' ἐκείνου γίγνεται, ὅταν περ αὐτὴ
καθ' αύτὴν γένηται καὶ ἔξῃ αὐτῇ, καὶ πέπαυται τε τοῦ πλάνου
καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταῦτα ὄσαίτως ἔχει, ἃτε τοιούτων
ἐφαπτομένη καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις κέκληται ;
— Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὡς Σώ-
κρατες.

- ε — Ποτέρω οὖν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἶδει καὶ ἐκ τῶν ἔμπρο-
σθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν / λεγομένων ψυχὴν ὄμοιότερον εἶναι καὶ
ξυγγενέστερον ;

— Ηᾶς ἂν μοι δοκεῖ, ηδ' ὅς, ξυγχωρῆσαι, ὡς Σώκρατες,
ἐκ ταῦτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὅλω καὶ
παντὶ ὄμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὄσαίτως ἔχοντι μᾶλλον
ηδὲ τῷ μή.

— Τί δὲ τὸ σῶμα ;

— Τῷ ἐπέρω.

- 80 28. "Ορα δὴ καὶ τῇδε, ὅτι, ἐπειδὸν ἐν τῷ αὐτῷ ὕσι ψυχὴ
καὶ σῶμα, τῷ / μὲν δουλεύειν καὶ ἀρχεσθαι ἡ φύσις προσ-
τάττει, τῇ δὲ ἀρχειν καὶ δεσπόζειν καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πό-
τερόν σοι δοκεῖ ὄμοιον τῷ θείῳ εἶναι καὶ πότερον τῷ θυητῷ ;
"Η οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θείον ἀρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πε-
ψικέναι, τὸ δὲ θυητὸν ἀρχεσθαι τε καὶ δουλεύειν ;

— Εμοιγε.

— Ποτέρω οὖν ἡ ψυχὴ ἔοικεν ;

— Δῆλα δή, ὡς Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ
σῶμα τῷ θυητῷ.

— Σκόπει δή, ἔφη, ὁ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει, τῷ μὲν θείῳ καὶ / ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ β καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ ὥσαύτως κατὰ ταῦτα ἔχοντι ἔαυτῷ ὄμοιότατον εἶναι ψυχὴν, τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ πολυειδεῖ καὶ ἀνοήτῳ καὶ διαλυτῷ καὶ μηδέποτε κατὰ ταῦτα ἔχοντι ἔαυτῷ ὄμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. "Ἔχουμεν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὁ φίλε Κέβης, οὐχ οὕτως ἔχει;

— Οὐκ ἔχομεν.

29. Τί οὖν; Τούτων οὕτως ἔχόντων ἂρ' οὐχὶ σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει, ψυχῇ δὲ αὖ τὸ παράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι η̄ ἐγγύς τι τούτου;

— Πῶς / γάρ οὖ;

—'Εννοεῖς οὖν, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὰν ἀποθάνῃ ὁ ἀνθρωπος, τὸ μὲν ὄρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν ὄρατῷ κείμενον, ὃ δὴ γεκρὸν καλοῦμεν, φὶ προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον· ἐὰν μέν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτῆσῃ καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρῃ καὶ πάνυ μάλα· συμπεσὸν γάρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθὲν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, δλίγους ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον· ἔνια δὲ / μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἀν σαπῆ, ὀστᾶ τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἔστιν· η̄ οὐ;

— Ναί.

—'Η δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἔτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς "Αἰδου ὡς ἀλγθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οὗ, ἐν θεὸς ἐθέλη, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἵτεον, αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν η̄ τοιαύτη καὶ οὕτω πεφυκυῖα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὡς φασιν οἱ πολλοὶ ἀνθρώποι; Πολλοῦ γε δεῖ; / ὁ φίλε Κέβης τε καὶ Σιμψία, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὥδε ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάτηται, μηδὲν τοῦ

σώματος ξυνεφέλκουσα, ἅτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ
βίῳ ἔκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸν καὶ συνηθροισμένη
αὐτῇ εἰς αὐτήν, ἅτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο, τὸ δὲ οὐδὲν ἄλλο
81 ἐστὶν ἢ δρθῶς φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ ὅντι τεθνάναι / μελετῶσα
ἡραδίως ἢ οὐ τοῦτ' ἀν εἴη μελέτη θανάτου ;

— Παντάπασί γε.

— Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδὲς
ἀπέργεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, οὗτοί
μένη νπάργει αὐτῇ εὑδαίμονι εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ
φόβων καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρω-
πίων ἀπηλλαγμένη, ὥσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυημέ-
νων, ὡς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ τῶν θεῶν διάγουσα·
οὕτω φῶμεν, ὡς Κέβης, ἢ ἄλλως ;

— Οὕτω, νὴ Δία, ἔφη ὁ Κέβης.

β 30. Εὰν δέ γε, / οἷμαι, μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ
σώματος ἀπαλλάττηται, ἅτε τῷ σώματι ἀεὶ ξυνοῦσα καὶ τοῦτο
θεραπεύουσα καὶ ἐρῶσα καὶ γεγοητευμένη ὑπὸ αὐτοῦ ὑπό τε
τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι
ἀληθὲς ἄλλ' ἢ τὸ σωματοειδές, οὗ τις ἂν ἄψαιτο καὶ ἵδοι καὶ
πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια χρήσαιτο, τὸ δὲ τοῖς
ὄμμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφίᾳ αι-
ρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν,
γ οὕτω δὴ ἔχουσαν οἵει ψυχὴν / αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἰλικρινῆ
ἀπαλλάξεσθαι ;

— Οὐδ' ὄπωστιοῦν, ἔφη.

— Άλλὰ διειλημμένην γε, οἷμαι, ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς,
δι αὐτῇ ἡ ὄμιλία τε καὶ συνουσία τοῦ σώματος διὰ τὸ
ἀεὶ ξυνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνεποίησε ξύμφυτον ;

— Πάνυ γε.

— Εμβριθὲς δέ γε, ὡς φίλε, τοῦτο οἵεσθαι χρὴ εἶναι καὶ

βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ὄρατόν· ὃ δὴ καὶ ἔχουσα ἡ τοιαῦτη ψυχὴ βαρύνεται τε καὶ ἔλκεται πάλιν εἰς τὸν ὄρατὸν τόπον φόβῳ τοῦ ἀειδοῦς τε καὶ "Αἰδου, ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ / μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη, περὶ δὲ δὴ καὶ ἀφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἴδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ ὄρατοῦ μετέχουσαι, διὸ καὶ ὄρῶνται.

— Εἰκός γε, ὁ Σώκρατες;

— Εἰκός μέντοι, ὁ Κέβης. Καὶ οὕτι γε τὰς τῶν ἀγαθῶν ταύτας εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς κακῆς οὕσης. Καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἔως ἂν τῇ τοῦ / ξυνεπακολουθοῦντος, τοῦ σωματοειδοῦς, ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα.

31. Ἐνδοῦνται δέ, ὥσπερ εἰκός, εἰς τοιαῦτα ἥθη, ὅποια ἄττ' ἀν καὶ μεμελετηκοῦνται τύχωσιν ἐν τῷ βίῳ.

— Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὁ Σώκρατες;

— Οἰοντοὺς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευλαβημένους εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκός ἐνδύεσθαι." Η οὐκ / οἴει; 82

— Πάνυ μὲν οὖν εἰκός λέγεις.

— Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἀρπαγὰς προτειμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ιεράκων καὶ ἵκτινων γένη· ἡ ποῖ ἀν ἄλλοσέ φαμεν τὰς τοιαῦτας ἴεναι;

— Αμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα.

— Οὐκοῦν, ἡ δ' ὅς, δῆλα δὴ καὶ τάλλα, ἡ ἀν ἔκαστα ἵοι, κατὰ τὰς αὐτῶν ὄμοιότητας τῆς μελέτης;

— Δῆλον δή, ἔφη· πῶς δ' οὔ;

— Οὐκοῦν εὐδαιμονέστατοι, ἔφη, καὶ τούτων εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ιόντες οἱ τὴν δημοτικὴν καὶ πολιτικὴν ἀρε-

β τὴν / ἐπιτετηδευκότες, ἦν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δι-
καιοσύνην ἔξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονυῖαν ἀνευ φιλοσο-
φίας τε καὶ νοῦ;

— Πῆ δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι;

— "Οτι τούτους εἰκὸς ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι
πολιτικόν τε καὶ ἡμερον γένος ἢ που μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ
μυρμήκων ἢ καὶ εἰς ταύτον γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος
καὶ γίγνεσθαι ἔξ αὐτῶν ἄνδρας μετρίους.

— Εἰκός.

γ 32. Εἰς δέ γε θεῶν γένος μὴ φιλοσοφήσαντι καὶ παντελῶς
καθαρῷ ἀπιόντι οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι / ἀλλ' ἢ τῷ φιλο-
μαθεῖ.

—'Αλλὰ τούτων ἔνεκα, ὃ ἔταιρε Σιμμία τε καὶ Κέβης, οἱ
ὅρθιῶς φιλοσοφοῦντες ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυ-
μιῶν ἀπασῶν καὶ καρτεροῦσι καὶ οὐ παραδιδόασιν αὐταῖς
ἔαυτούς, οὐ τι οἰκοφθορίαν τε καὶ πενίαν φοβούμενοι, ὥσπερ
οἱ πολλοὶ καὶ φιλοχρήματοι, οὐδὲ αὖ ἀτιμίαν τε καὶ ἀδοξίαν
μοχθηρίας δεδιότες, ὥσπερ οἱ φίλαρχοί τε καὶ φιλότιμοι ἔ-
πειτα ἀπέχονται αὐτῶν.

— Οὐ γάρ ἂν πρέποι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ὁ Κέβης.

δ — Οὐ μέντοι, μὰ Δία, ἢ δ' ὅς. / Τοιγάρτοι τούτοις μὲν
ἀπασιν, ὁ Κέβης, ἐκεῖνοι, οἵτινες τι μέλει τῆς ἔαυτῶν ψυχῆς,
ἀλλὰ μὴ σώματα πλάττοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες οὐ κατὰ
ταύτα πορεύονται αὐτοῖς ὡς οὐκ εἰδόσιν ὅπῃ ἔρχονται· αὐτοὶ
δὲ ἡγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντίᾳ τῇ φιλοσοφίᾳ πράττειν καὶ τῇ
ἐκείνης λύσει τε καὶ καθαρῷ, ταύτη δὴ τρέπονται ἐκείνη
ἔπόμενοι, ἢ ἐκείνη ὑφηγεῖται.

33. Πῶς, ὁ Σώκρατες;

—'Εγὼ ἐρῶ, ἔφη. Γιγνώσκουσι γάρ, ἢ δ' ὅς, οἱ φιλο-

μαθεῖς, ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία / ἀτεγνῶς δεδεμένην ἐν τῷ σώματι καὶ προσκεκολλημένην, ἀναγκαζούμενην δὲ ὥσπερ διὰ εἰργμοῦ διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ ὄντα, ἀλλὰ μὴ αὐτὴν δι' αὐτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ κυλινδουμένην καὶ τοῦ είργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα, ὅτι δι' ἐπιθυμίας ἔστιν, ὡς ἀν μάλιστα αὐτὸς ὁ δεδεμένος ξυλλήπτωρ εἴη / τοῦ δεδέσθαι· ὅπερ οὖν λέγω, γιγνώσκουσι οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι οὕτω παραλαβοῦσα ἡ φιλοσοφία ἔχουσαν αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡρέμα παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖ ἐνδεικνυμένη, ὅτι ἀπάτης μὲν μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων σκέψις, ἀπάτης δὲ ἡ διὰ τῶν ὤτων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, πείθουσα δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναχωρεῖν, ὅσον μὴ ἀνάγκη αὐτοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὐτὴν ξυλλέγεσθαι καὶ ἀθροίζεσθαι παρακελευομένη, πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλλῳ ἢ αὐτὴν αὐτῇ, ὅ τι ἀν νοήσῃ / αὐτῇ καθ' αὐτῇν αὐτὸν καθ' αὐτὸν τῶν ὄντων· ὅ τι δ' ἀν δι' ἄλλων σκοπῆς ἐν ἄλλοις ὃν ἄλλο μηδὲν ἡγεῖσθαι ἀληθές· εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον αἰσθητόν τε καὶ ὄρατόν, ὃ δὲ αὐτῇ ὅρᾳ νοητόν τε καὶ ἀειδές. Ταύτη οὖν τῇ λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἡ τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφου ψυχὴ οὕτως ἀπέχεται τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ λυπῶν καὶ φόβων, καθ' ὅσον δύναται, λογιζομένη, ὅτι, ἐπειδάν τις σφόδρα ἡσθῇ ἢ λυπηθῇ ἢ φοβηθῇ ἢ ἐπιθυμήσῃ, οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν ἐπαθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὃν ἀν τις οἰηθείη, οἷον ἢ νοσήσας ἢ τι / ἀναλώσας διὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὃ πάντων μέγιστόν τε κακὸν καὶ ἔσχατόν ἔστι, τοῦτο πάσχει καὶ οὐ λογίζεται αὐτό.

— Τί τοῦτο, ὁ Σώκρατες; ἔφη ὁ Κέβης.

— "Οτι φυχὴ παντὸς ἀνθρώπου ἀναγκάζεται ἀμα τε ἡσθῆναι ἢ λυπηθῆναι σφόδρα ἐπί τῷ καὶ ἡγεῖσθαι, περὶ ὃ ἀν μάλιστα τοῦτο πάσχῃ, τοῦτο ἐναργέστατόν τε εἶναι καὶ ἀληθέστατον οὐχ οὕτως ἔχον. Ταῦτα δὲ μάλιστα [τὰ] ὄρατά· ἢ οὔ;

- Πάνυ γε.
- δ — Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ πάθει μάλιστα / καταδεῖται ἡ ψυχὴ
ὑπὸ σώματος.
- Πῶς δή ;
- "Οτι ἔκάστη ἥδονὴ καὶ λύπη ὥσπερ ἥλον ἔχουσα προσ-
γῆσι αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα καὶ προσπερονᾶ καὶ ποιεῖ σωμα-
τοειδῆ δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἀπέρ ἀν καὶ τὸ σῶμα
φῆ. Ἐκ γὰρ τοῦ ὅμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς χαί-
ρειν, ἀναγκάζεται, οἷμαι, ὅμοτρόπός τε καὶ ὅμότροφος γίγνε-
σθαι καὶ οἷα μηδέποτε εἰς "Αἰδου καθαρῶς ἀφικέσθαι, ἀλλ'
ἀεὶ τοῦ σώματος ἀναπλέα ἔξιέναι, ὥστε ταχὺ πάλιν πίπτειν
ε εἰς ἄλλο σῶμα καὶ ὥσπερ σπειρόμενη ἐμφύεσθαι, καὶ ἐκ / τού-
των ἔμοιρος εἶναι τῆς τοῦ θείου τε καὶ καθαροῦ καὶ μονοει-
δοῦς συνουσίας.

— Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, δ Κέβης, ὦ Σώκρατες.

34. Τούτων τοίνυν ἔνεκα, ὦ Κέβης, οἱ δικαίως φιλομα-
θεῖς κόσμοι εἰσι καὶ ἀνδρεῖοι, οὐχ ὃν οἱ πολλοὶ ἔνεκά φα-
σιν ἢ σὺ οἴει ;

84 / — Οὐ δῆτα ἔγωγε.

— Οὐ γάρ, ἀλλ' οὔτω λογίσαιτ' ἀν ψυχὴ ἀνδρὸς φιλο-
σόφου καὶ οὐκ ἀν οἰηθείη τὴν μὲν φιλοσοφίαν χρῆναι ἔαυτὴν
λύειν, λυούσης δὲ ἐκείνης αὐτὴν παραδιδόναι ταῖς ἥδοναῖς καὶ
λύπαις ἔαυτὴν πάλιν αὖ ἐγκαταδεῖν καὶ ἀνήνυτον ἔργον πράτ-
τειν Πηγελόπης τινὰ ἐναντίως ἴστὸν μεταχειριζομένην. Ἄλλα
γαλήνην τούτων παρασκευάζουσα, ἐπομένη τῷ λογισμῷ καὶ
ἀεὶ ἐν τούτῳ οὖσα, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδόξαστον
β θεωμένη καὶ ὑπ' ἐκείνου τρεφομένη, / ζῆν τε οἴετοι οὔτω δεῖν,
ἔως ἂν ζῇ, καί, ἐπειδὴν τελευτήσῃ, εἰς τὸ ξυργενὲς καὶ εἰς τὸ
τοιοῦτον ἀφικομένη ἀπηλλάχθαι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν. Ἐκ
δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν δεινόν, μὴ φοβηθῆ, ταῦτά

γ' ἐπιτηδεύσασα, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὅπως μὴ διασπασθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος ὑπὸ τῶν ἀνέμων διαφυγηθεῖσα καὶ διαπιομένη οὐκέται καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ἦ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΚΕΦ. 35 - 63

'Η συζήτησις περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἐφάνη ἐδῶ περατουμένη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα· ὁ Σιμμίας ὄμως καὶ ὁ Κέβης ἔχουν μεθικοὺς δισταγμούς. Καὶ πρῶτος ὁ Σιμμίας λέγει, ὅτι δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι μιὰ ἀρμονία τῶν στοιχείων τοῦ σώματος, ὅπως εἶναι ἡ ἀρμονία τῆς λύρας. 'Η λύρα βέβαια εἶναι κάτι σωματοειδές καὶ σύνθετον, γεῶδες καὶ φθαρτόν· ἡ ἀρμονία ὅμως αὐτῆς εἶναι ἀσώματον, ἀδρατον, πάγκαλον καὶ θεῖον. 'Ἐν τούτοις ἂμα διαλυθῇ ἡ φθαρτή λύρα, ἀφανίζεται καὶ ἡ θεία ἀρμονία. Τὸ αὐτὸ λοιπὸν δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὴν ψυχήν· ὅταν δηλαδὴ τὸ φθαρτὸν σῶμα ἀχρηστευθῇ, τότε καὶ ἡ ψυχή, τὸ ἀσώματον καὶ ἀδρατὸν καὶ πάγκαλον καὶ θεῖον, ἀφανίζεται.

'Ο Κέβης ἔξ ἀλλού δέχεται μὲν συμφώνως μὲ τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως τὴν προϋπαρξίαν τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀρνεῖται καὶ τὴν παντοτινὴν ἐπιβίωσιν αὐτῆς. Δέχεται δηλαδὴ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι κάτι τὸ ἰσχυρότερον καὶ πολυχρονιώτερον τοῦ σώματος, ἀλλὰ φοβεῖται, μήπως ἡ ψυχή, ἀφοῦ κατὰ τὰς ἑκάστοτε γεννήσεις κατατρίψῃ πολλὰ σώματα, εἰς τὸ τέλος ἔξαντληθῇ καὶ ἡ ἴδια καὶ γαθῇ. 'Επομένως ὑπάρχει κίνδυνος νὰ εἶναι τὸ τελευταῖον σῶμα αὐτό, τὸ δόποιον φέρουμεν σήμερον, καὶ ὁ θανατός του νὰ σημάνῃ καὶ τὸν θάνατον τῆς ψυχῆς. Κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀπολύτως ἀθάνατος καὶ ἀνώλεθρος. Αἱ δύο ἀντιρρήσεις τῶν Θηβαίων ἀρχίζουν νὰ κλονίζουν τὴν πίστιν καὶ τῶν ἀλλων ἀκροατῶν εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς.

'Ο Σωκράτης, διὰ νὰ ἐλέγῃ τὴν γνώμην τοῦ Σιμμίου, χρειάζεται πρῶτον μίαν ὄμοιογίαν αὐτοῦ, ἡ ὁποία θὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις διὰ τὸν ἔλεγχόν του. Τὸν ἔρωτῷ λοιπόν, ἐὰν ἔξακολουθῇ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὁποίαν πρωτύτερα ἐδέχθη. 'Αφοῦ ὁ Σιμμίας καὶ πάλιν ὄμοιογεῖ, ὅτι πιστεύει εἰς τὴν θεωρίαν αὐτήν, ὁ Σωκράτης ἀποδεικνύει, ὅτι αἱ δύο θεωρίαι τῆς ἀναμνήσεως καὶ τῆς ἀρμονίας εἶναι ἀσυμβίβαστοι διὰ τοὺς ἔξης λόγους:

Α'. 'Η ψυχὴ κατὰ τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὅποιαν ἐδέχθη καὶ πάλιν ὁ Σιμμίας, προσπάρχει τοῦ σώματος, ἐνῷ ἡ ἀρμονία τούναντίον εἶναι ὑστερόχρονος τῆς λύρας, διότι πρῶτον γίνεται ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ καὶ κατόπιν ἔξ αὐτῶν προκύπτει ἡ ἀρμονία.

Β'. 'Η ἀρμονία εἶναι δεκτικὴ διαφόρων διαβαθμίσεων, δηλαδὴ ὑπάρχει ἀρμονία εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν καὶ περισσοτέραν ἔκτασιν καὶ ἀρμονία εἰς μικρότερον βαθμὸν καὶ ὀλιγωτέραν ἔκτασιν, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ μὲ τὸν ὅποιον εἶναι ἡρμοσμένα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια τὴν ἀπαρτίζουν. 'Αντιθέτως ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι δεκτικὴ διαβαθμίσεων, διότι ποτὲ δὲν εἶναι δύνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι μία ψυχὴ διαφέρει μᾶς ἄλλης ἔστω καὶ κατὰ τὸ ἐλάχιστον. Καὶ ἀκόμη, ἐὰν μία ψυχὴ εἶναι ἀρμονία, πῶς συμβιβάζεται ἡ ὑπαρξία ἀγαθῆς καὶ κακῆς ψυχῆς; 'Η ἀρετὴ τῆς ψυχῆς εἶναι ἐν εἴδος ἀρμονίας καὶ ἡ κακία μία δυσαρμονία. 'Επομένως μίχ ἐνάρετος ψυχὴ θὰ εἶναι μία ἀρμονία ἐν τῇ ἀρμονίᾳ καὶ μία κακή καὶ ἄφων ψυχὴ θὰ εἶναι καὶ αὐτὴ μία δυσαρμονία ἐν τῇ ἀρμονίᾳ. Τοῦτο δημοσίες ὅδηγει εἰς τὰ ἔξης ἀτοπα: 1) Μία ψυχὴ — ὡς ἀρμονία — δύναται νὰ εἶναι περισσότερον ἡ ὀλιγωτέρον ἀρμονία ἀπὸ μίαν ἄλλην, ἤτοι περισσότερον ἡ ὀλιγωτέρον ψυχὴ, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἀποκλείεται, ἐφ' ὅσον ἔγινε δεκτὸν ἀνωτέρω, ὅτι μία ψυχὴ οὐδόλως διαφέρει ἀπὸ μίαν ἄλλην. 2) "Αν ὅλαι αἱ ψυχαὶ εἶναι ἀρμονίαι ἔπρεπεν ὅλαι νὰ εἶναι καὶ ἐνάρετοι ὡς ἀρμονίαι, ὅπερ εἶναι ἀτοπον, διότι ὑπάρχουν καὶ κακαὶ ψυχαὶ.

Γ' 'Η ἀρμονία οὔτε ἔχουσιάζεται οὔτε διαφωνεῖ πρὸς τὰ στοιχεῖα, ἐκ τῶν ὅποιων προκύπτει, ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι ἔξαρτημα τούτων τούναντίον ἡ ψυχὴ ἡγεμονεύει τοῦ σώματος καὶ τὸ κατευθύνει καὶ ἀντιτίθεται εἰς τὰς ἐπιθυμίας του εἴτε διὰ τῆς πειθοῦς εἴτε διὰ τῆς βίας.

'Ο Σιμμίας μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα ὄμοιογεῖ, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀρμονία.

'Ο Σωκράτης ἔπειτα ἐπιχειρεῖ νὰ ἀνασκευάσῃ τὴν γνώμην τοῦ Κέβητος. Πρὸς τοῦτο θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ ἔξιστορήσῃ τὴν φιλοσοφικὴν αὐτοῦ ἔξέλιξιν ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νὰ εὕρῃ τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ὄντων. 'Επειδὴ δημοσίες κάθε φοράν μὲ τὴν Α ἢ Β θεωρίαν τῶν πρὸ αὐτοῦ φιλοσόφων δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος εἰς τὴν εὔρεσιν τῆς αἰτίας, ἀφοῦ, ἐκεῖνο ποὺ ἐθεώρει σήμερον δρθόν, αὔριον τὸ ἀπέρριπτε, διότι τοῦ ἐφαίνετο πλέον ὡς ἀτοπον, ἔξήτησε καὶ εὗρε ἰδικὴν του λύσιν τοῦ προβλήματος, τὸ ὅποιον τὸν ἀπησχόλει. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ θεωρία τῶν ἱδεῶν. Αἰτία, λέγει ὁ Σωκράτης (δηλαδὴ ὁ Πλάτων), καὶ

τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ὑπάρξεως εἶναι μόνον ἡ ἰδέα, ἡ ἰδαική καὶ ἀπόλυτος ὑπαρχής, μὲ τὴν παρουσίαν ἢ τὴν κοινωνίαν τῆς ὅποιας τὰ πράγματα εἶναι ὅ τι εἶναι καὶ γίνονται ὅ τι γίνονται.

'Ο Σωκράτης ἔπειτα, πρὸν μεταβῆτις τὴν νέαν ἀπόδειξιν περὶ ἀ-θανασίας τῆς ψυχῆς (4η ἀπόδειξις), τὴν ὅποιαν στηρίζει εἰς τὴν θεω-ρίαν τῶν ἰδεῶν, διευκρινεῖ τὰ ἀκόλουθα :

A'. Αἱ ἐναντίαι ἰδέαι ἀποκλείουν ἄλλήλας καὶ καθ' ἔσυτάς καὶ ὡς κατηγορήματα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου. Καλοῦμεν βέβαια ἐνίστε τὸν ἴδιον ἄνθρωπον ἄλλοτε μὲν μέγαν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Α, ἄλλοτε δὲ μικρὸν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Β ἄνθρωπον ἄλλ' εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν δὲν πρόκειται περὶ ἀπολύτου μεγέθους, ἄλλα σχετικοῦ. Εἶναι δηλαδὴ μέγας ἐν σχέσει μὲ τὴν μικρότητα τοῦ Α, καὶ μικρὸς ἐν σχέσει μὲ τὸ μέγεθος τοῦ Β, ἄλλα δὲν παύει ποτὲ νὰ εἶναι ὅ τι πράγματι εἶναι (ἐν σχέσει μὲ τὴν ἰδέν). 'Η ἰδέα ὅμως τοῦ μεγέθους δὲν δύναται νὰ εἶναι συγχρόνως μέγα καὶ μικρόν· ἐπομένως ἐὰν ἡ ἰδέα τῆς μικρότητος πλησιάζῃ τὸ μέγα, ἡ φεύγει τὸ μέγεθος καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, ἡ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸ μέγεθος, τὸ ὅποιον ὑπάρχει μέσα μας ὡς κατηγόρημα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου, ἡ φεύγει δη-λαδὴ καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, δταν τοῦτο πλησιάσῃ ἡ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. 'Η συνύπαρξις τῶν ἐναντίων κατηγορημάτων ὑφίσταται εἰς τὸ αὐτὸ ὑποκειμένον, μόνον δταν τὸ ὑποκειμένον τοῦτο συγκρίνεται πρὸς ἄλλα· (συνάρτηση ἐκ περιστάσεως· δρα ἀνωτέρω παράδειγμα τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὅποιος εἶναι μέγας καὶ μι-κρὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἀνθρώπους Α καὶ Β).

B'. Τὰ ἀντικείμενα (πράγματα), δταν νοῶνται πάντοτε μὲ τὴν πα-ρουσίαν ὥρισμένης ἰδέας, δὲν δύνανται νὰ δεχθοῦν ὡς κατηγόρημα τὸ ἀντίθετον τῶν κατηγορημάτων αὐτῶν (δηλαδὴ τὴν παρουσίαν τῆς ἐναντίας ἰδέας). 'Η χιῶν π.χ. δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατη-γόρημα τοῦ ψυχροῦ, δηλαδὴ τὸ θερμόν· καὶ τὸ πῦρ δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατηγόρημα τοῦ θερμοῦ, δηλ. τὸ ψυχρόν. 'Επομένως, δταν τὸ πῦρ πλησιάσῃ τὴν χιῶνα, ἡ ἡ χιῶν πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παρα-χωρήσῃ τὴν θέσιν τῆς εἰς τὸ πῦρ ἡ νὰ ὑποκύψῃ εἰς αὐτὸ καὶ νὰ λειώ-σῃ. Καὶ τάναπαλιν, ἐὰν ἡ χιῶν πλησιάσῃ τὸ πῦρ, ἡ πρέπει τὸ πῦρ νὰ ὑπο-χωρήσῃ καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του ἡ νὰ ὑποκύψῃ καὶ νὰ σβεσθῇ.

Καὶ τώρα ὁ Πλάτων μετὰ τὴν διευκρίνησιν, ὅτι τὰ ἐναντία ἀποκλείουν ἄλληλα, προβαίνει εἰς τὴν 4ην ἀπόδειξιν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. 'Η ψυχὴ μετέχει τῆς ζωῆς· εἶναι ὑποκείμενον, τὸ ὅποῖον νοεῖται πάντοτε μὲ τὴν παρουσίαν τῆς ἰδίας τῆς ζωῆς· ὅπου δήποτε καὶ ἀνδριλαδή ἔλθῃ ἡ ψυχὴ, φέρει πάντοτε ζωὴν (τὴν ἰδέαν τῆς ζωῆς). 'Εφ' ὅσον λοιπὸν ἡ ψυχὴ φέρει πάντοτε ζωὴν, εἶναι ὑποχρεωμένη συμφώνως μὲ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐναντίων, τὰ ὅποια ἀποκλείουν ἄλληλα, νὰ μὴ δέχεται τὸ ἀντίθετόν της, δηλαδή τὸν θάνατον· εἶναι ἄρα ἀθάνατος. 'Ἐπειδὴ δὲ ὅ τι ἀθάνατον, ὅπως ὁ θεός καὶ ἡ ζωή, εἶναι ἀνώλεθρον, κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ψυχὴ ὡς ἀθάνατος εἶναι ἀνώλεθρος. Οὕτως ἀποδεικνύεται ἡ παντοτινὴ ἐπιβίωσις τῆς ψυχῆς καὶ αἱρεται κατ' ἀνάγκην ἡ ἀντίρρησις τοῦ Κέβητος.

Μετὰ τοῦτο ὁ Πλάτων εἰσέρχεται εἰς τέλειον μῦθον, εἰς μίαν μυθικὴν κοσμολογίαν. Περιγράφει, ὅπως φαντάζεται, τὴν γῆν καὶ ἔξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς, καθὼς καὶ τὴν ἐν τῷ "Ἄδῃ κρίσιν τῶν ψυχῶν. 'Εκεῖ αἱ μὲν ψυχαὶ τῶν κακῶν ἀνθρώπων, ἀναλόγως τῶν ἐγκλημάτων, τὰ ὅποια ἔκαμψαν εἰς τὴν ζωήν, θὰ τιμωρηθοῦν ἡ θὰ καθαρθοῦν, αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν ἀγαθῶν θὰ ἀμειφθοῦν, καὶ μάλιστα ὅσαι ἔκαθάρθησαν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς φιλοσοφίας.

114d . . . 63. Τὸ μὲν οὖν τοιαῦτα / διεσχυρίσασθαι οὕτως ἔχειν, ὡς ἐγὼ διελήγουμε, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρὶ· ὅτι μέντοι ἡ ταῦτ' ἐστὶν ἡ τοιαῦτ' ἀπτα περὶ τὰς ψυχὰς ἥμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὕσα, τοῦτο καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ καὶ ἀξιον κινδυνεῦσαι οἰομένῳ οὕτως ἔχειν· καλὸς γάρ ὁ κίνδυνος, καὶ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὕσπερ ἐπάρδειν ἔσωτῷ· διὸ δὴ ἔγωγε καὶ πάλλαι μηκύνω τὸν μῦθον. 'Αλλὰ τούτων δὴ ἔνεκα θαρρεῖν χρὴ περὶ τῇ ἔσωτοῦ ψυχῆς ἀνδρα, ὅστις ἐν τῷ βίῳ τὰς μὲν ἄλλας ἥδονάς τὰς περὶ τὸ σῶμα καὶ τοὺς κόσμους εἴασε χαίρειν ὡς ἄλλοτρίους τε ὄντας καὶ πλέον θάτερον ἡγησάμενος ἀπεργάζεσθαι, τὰς δὲ περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασε τε καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ ἀλλοτρίω ἀλλὰ τῷ αὐτῆς κόσμῳ, σωφροσύνῃ τε δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ καὶ / ἀληθείᾳ, οὕτω περιμένει

115 Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴν εἰς "Αἰδου πορείαν, ώς πορευσόμενος, ὅταν ἡ εἰμαρμένη καλῇ. Τοιούτης μὲν οὖν, ἔφη, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης καὶ οἱ ἄλλοι, εἰς αὐθίς ἐν τινι χρόνῳ ἕκαστοι πορεύσεσθε· ἐμὲ δὲ νῦν ἥδη καλεῖ, φαίη ἀνὴρ τραγικὸς, ἡ εἰμαρμένη, καὶ σχεδόν τί μοι ὥρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν· δοκεῖ γὰρ δὴ βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν, νεκρὸν λούειν.

64. Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ, ὁ Κοίτων· εἶεν, / ἔφη, ὁ Β Σώκρατες· τί δὲ τούτοις ἡ ἐμοὶ ἐπιστέλλεις ἢ περὶ τῶν παιδῶν ἢ περὶ ἄλλου του, ὁ τι ἀν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῦμεν;

— "Απερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ὁ Κοίτων, οὐδὲν καινότερον· ὅτι ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ὑμεῖς καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε ἀττ' ἀν ποιῆτε, κανὸν μῆν υῦν ὁμολογήσητε· ἐὰν δὲ ὑμῶν [μὲν] αὐτῶν ἀμελῆτε καὶ μὴ θέλετε ὀσπερ κατ' ἵχνη κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ζῆν, οὐδὲ ἐὰν πολλὰ ὁμολογήσητε ἐν τῷ / παρόντι καὶ σφόδρᾳ, οὐδὲν πλέον ποιήσετε.

— Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμηθησόμεθα, ἔφη, οὕτω ποιεῖν· θάπτωμεν δὲ σε τίνα τρόπον;

— "Οπως ἀν, ἔφη, βούλησθε, ἐὰν πὲρ γε λάβητε με καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. Γελάσας δὲ ἄμα ἡσυχῇ καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀποβλέψας εἶπεν· οὐ πείθω, ὁ ἄνδρες, Κρίτωνα, ώς ἐγὼ εἴμι οὗτος Σωκράτης, ὁ νυνὶ διαλεγόμενος καὶ διατάττων ἕκαστον τῶν λεγομένων, ἀλλ' οὔτεταί με ἔκεῖνον εἶναι, διὸ ὅφεται ὀλίγον ὕστερον νεκρόν, καὶ ἐρωτᾷ / δὴ πῶς με θάπτῃ. "Οτι δὲ ἐγὼ πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ώς ἐπειδὴν πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιών εἰς μακάρων δὴ τίνας εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἀλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἄμα μὲν ὑμᾶς, ἄμα δ' ἐμαυτὸν.

γ

δ

Ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην ἢ ἣν οὗτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἤγγυᾶτο. Οὗτος μὲν γάρ ἡ μὴν παραμενεῖ· ύμεις δὲ ἡ μὴν μὴ παρεμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθάνω, ἀλλὰ / οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ῥῶν φέρη καὶ μὴ ὄρῶν μου τὸ σῶμα ἡ καιόμενον ἢ κατορυττόμενον ἀγανακτῆ ὑπὲρ ἐμοῦ ὡς δεινὰ πάσχοντος, μηδὲ λέγῃ ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἡ προτίθεται Σωκράτη ἢ ἐκφέρει ἢ κατορύττει. Εὗ γάρ ἵσθι, ἡ δ' ὅς, ὡς Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. ¹¹⁶ Άλλὰ θαρρεῖν τε χρὴ καὶ φάναι τούμὸν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὕτως, / ὅπως ἂν σοι φίλον ἡ καὶ μάλιστα ἡγῆ νόμιμον εἶναι.

65. Ταῦτ' εἰπὼν ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἰκημά τι ὡς λουσόμενος καὶ ὁ Κρίτων εἴπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ' ἐκέλευε περιμένειν. Περιεμένομεν οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων καὶ ἀνασκοποῦντες, τοτὲ δ' αὖ περὶ τῆς ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονοῦτα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι ὥσπερ πατρὸς στεργθέντες διάζειν ὄρφανοι τὸν ἐπειτα βίον. Ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο / καὶ ἡγέθη παρ' αὐτὸν τὰ παιδία — δύο γάρ αὐτῷ οὐεῖς σμικροὶ ἦσαν, εἰς δὲ μέγας — καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναικεῖς ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος διαλεχθείς τε καὶ ἐπιστείλας, ἀττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναικας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἦκε παρ' ἡμᾶς. Καὶ ἦν ἡδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν χρόνον γάρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. Ἐλθών δ' ἐκαθέζετο λελουμένος καὶ οὐ πολλὰ μετὰ ταῦτα διελέχθη. Καὶ ἦκεν ὁ τῶν ἔνδεκα ὑπηρέτης καὶ στὰς παρ' αὐτόν· ὡς/Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαι σοῦ, ὅπερ ἄλλων καταγιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγέλλω πίνειν τὸ φάρμακον ἀνάγκαζόντων τῶν ἀρχόντων. Σὲ δὲ ἐγώ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν

τούτῳ τῷ χρόνῳ γενναιότατον καὶ πραότατον καὶ ἀριστον ὄντρα ὅντα τῶν πώποτε δεῦρο ἀφικομένων· καὶ δὴ καὶ νῦν εὗ οἰδ' ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπάίνεις—γιγνώσκεις γάρ τοὺς αἰτίους—ἀλλὰ ἔκείνοις· Νῦν οὖν, οἰσθα γάρ ἂν ἥλθον ἀγγέλλων, γαῖρέ τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾶστα / φέρειν τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ ἂμα δ δακρύσας μεταστρεφόμενος ἀπήιε.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτόν· καὶ σύ, ἔφη, γαῖρε· καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν· Καὶ ἂμα πρὸς ἡμᾶς· ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἄνθρωπος, καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσήιει καὶ διελέγετο ἐνίστε καὶ ἦν ἀνδρῶν λῶστος καὶ νῦν ὡς γενναιώς με ἀποδακρύει· 'Αλλ' ἀγε δή, ὡς Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μή, τριψάτω ὁ ἄνθρωπος·'

Καὶ ὁ Κρίτων· ἀλλ' οἶμαι, / ἔφη, ἔγωγε, ὡς Σώκρατες, εἴτι ήλιον εἶναι ἐπὶ τοῖς ὅρεσι καὶ οὕπω δεδυκέναι· Καὶ ἂμα ἐγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὀψὲ πίνοντας, ἐπειδὴν παραγγελθῆ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εῦ μάλα... 'Αλλὰ μηδὲν ἐπείγω· εἴτι γάρ ἔγχωρεῖ·

Καὶ ὁ Σωκράτης· εἰκότως γε, ἔφη, ὡς Κρίτων, ἔκεῖνοί τε ταῦτα ποιοῦσιν, οὓς σὺ λέγεις· οἴονται γάρ κερδάίνειν ταῦτα ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε ταῦτα εἰκότως οὐ ποιήσω· οὐδὲν γάρ οἶμαι κερδάίνειν / διλίγον ὕστερον πιῶν ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ γλυκόμενος τοῦ ζῆν καὶ φειδόμενος οὐδενὸς εἴτι ἐνόντος. 'Αλλ' οὐθι, ἔφη, πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει·

66. Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἔστω· τι. Καὶ ὁ παῖς ἐξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἤκεν ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον. Ἰδὼν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἄνθρωπον· εἰεν, ἔφη, ὡς βέλτιστε, σὺ γάρ τούτων ἐπιστήμων, τὶ χρὴ ποιεῖν;

— Ούδεν ἄλλο, ἔφη, ἡ πιόντα περιμέναι, ἔως ἂν σου βάρος
 β ἐν τοῖς σκέλεσι / γένηται, ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸς
 ποιήσει. Καὶ ἅμα ὥρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει.

Καὶ ὃς λαβὼν καὶ μάλα ἔλεως, ὁ Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέ-
 σας οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου,
 ἀλλ', ὥσπερ εἰώθει, ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον·
 τὶ λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πώματος πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαί
 τινι; "Εἶστιν ἢ οὕ;

— Τοσοῦτον, ἔφη, ὁ Σωκράτες, τρίβομεν, ὅσον οἵμεθα
 μέτριον εἶναι ποιεῖν.

γ — Μανθάνω, ἢ δ' ὃς· ἀλλ' εὔχεσθαι γε που τοῖς / θεοῖς
 ἔξεστί τε καὶ χρή, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εύτυχῃ
 γενέσθαι. ἀ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαι τε καὶ γένοιτο ταύτη. Καὶ
 ἅμ' εἰπὼν ταῦτα ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκό-
 λως ἔξεπιεν. Καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οὗτοί τε
 ἦσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν, ὡς δὲ εἴδομεν πίνοντα τε καὶ
 πεπωκότα, οὐκέτι, ἀλλ' ἐμοῦ γε βίᾳ καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ ἐχώρει
 τὰ δάκρυα, ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν· οὐ γὰρ
 ἐκεῖνόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἶου ἀνδρὸς / ἐταίρου
 δ ἐστερημένος εἶνην. 'Ο δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ
 οἶός τ' ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα, ἔξανέστη. 'Απολλόδωρος δὲ καὶ
 ἐν τῷ ἐμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ
 τότε ἀναβρυχησάμενος κλαίων καὶ ἀγανακτῶν οὐδένα ὅντινα
 οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους.

ε 'Εκεῖνος δέ· οἶα, ἔφη ποιεῖτε, ὁ θαυμάσιοι. 'Εγώ μέντοι
 οὐχ ἡκιστα τούτου ἔνεκα τὰς γυναικας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοι-
 αῦτα πλημμελοῖεν· καὶ γὰρ ἀκήκοα, ὅτι ἐν εὐφημίᾳ / χρὴ
 τελευτᾶν. 'Αλλ' ἡσυχίαν τε ἀγετε καὶ καρτερεῖτε.

Καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ἡσχύνθημέν τε καὶ ἀπέσχομεν τοῦ
 δακρύειν. 'Ο δὲ περιελθὼν, ἐπειδὴ οἱ βαρύνεσθαι, ἔφη, τὰ
 σκέλη, κατεκλίθη ὑπτιος — οὕτω γὰρ ἐκέλευεν ὁ ἄνθρωπος —

καὶ ἄμα ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον διαλιπών χρόνον ἐπεσκόπτει τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη· κακοῖτα σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα ἥρετο, εἰς αἰσθάνοιτο· ὁ δὲ οὐκ ἔφη. Καὶ μετὰ τοῦτο αὐθις / τὰς κνήμας· καὶ ἐπανιών οὕτως ἡμῖν 118 ἐπεδείκνυτο ὅτι ψύχοιτο τε καὶ πηγγῦτο. Καὶ αὐτὸς ἥπτετο καὶ εἶπεν, ὅτι, ἐπειδὴν πρὸς τῇ καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε οὐχ ἡσεται.

"Ηδη οὖν σχεδόν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἥτρον ψυχόμενα καὶ ἐκκαλυψάμενος — ἐνεκεκάλυπτο γάρ — εἶπεν, ὁ δὴ τελευταῖον ἐφθέγξατο· ὥς Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτρουόνα· ἀλλὰ ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε.

'Αλλὰ ταῦτα, ἔφη, ἔσται, ὁ Κρίτων· ἀλλ' ὥρα, εἰ τι ἄλλο λέγεις.

Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον διαλιπών ἐκινήθη τε καὶ ὁ ἀνθρωπος ἐξεκάλυψεν αὐτόν. Καὶ δις τὰ ὅμματα ἔστησεν· ἵδων δὲ ὁ Κρίτων συνέλαβε τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

67. "Ηδε ἡ τελευτή, ὥς Ἐχέκρατες, τοῦ ἑταίρου ἡμῖν ἐγένετο, ἀνδρός, ως ἡμεῖς φαῖμεν ἂν, τῶν τότε, ὅν ἐπειράθημεν, ἀρίστου καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(Κατὰ τὰ κεφάλαια τῆς ἐκλογῆς)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

Ἐχειράτης, πολίτης ἐκ Φλειοῦντος, ὃπου ὁ Ταραντῖνος Εὔρυτος εἶχεν ἴδρυσει μικρὸν ὄμαδα ὀπαδῶν τοῦ Πυθαγόρου. Ἀπὸ τὴν ὄμαδα αὐτήν, εἰς τὴν ὅποιαν, φαίνεται, εἶχεν ἔξιστουσαν θέσιν ὁ Ἐχειράτης, γίνεται δεκτὸς ὁ Φαίδων, ὁ ὅποιος τοὺς ἔξιστορεῖ τὰ κατὰ τὸν Σωκράτη. Ἡ δέκτησις τοῦ Φαίδωνος εἶναι μία ζωντανὴ ἀναπαράστασις τῶν ὅσων ὁ Πλάτων ἔζησε μέσα του καὶ μαρτυρεῖ τόσον περὶ τοῦ προσωπικοῦ μεγαλείου τοῦ Σωκράτους, ὃσον καὶ περὶ τοῦ ποιητικοῦ μεγαλείου τοῦ Πλάτωνος.

αύτός... αύτός, ὁ ἴδιος· τίθεται ἐν ἀρχῇ, διότι ἡ αὐτοψία καὶ τὸ αὐτήκοον ἐνέχουν μεγάλην σπουδαιότητα καὶ ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀκόλουθον ἢ ἀλλού του.

Φαίδων, Ἡλεῖος τὴν καταγωγήν, εὐγενής, ἔγινε γνωστότατος ἐκ τοῦ ὄμωνύμου διαιλόγου τοῦ Πλάτωνος. Κατά τινα παράδοσιν, ἡ ὅποια δὲν φαίνεται πολὺ πιθανή, οὗτος συνελήφθη αἰχμάλωτος ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν εἰς πόλεμον ἐναντίον τῆς πατρίδος του Ἡλιδος καὶ ἐπωλήθη ὡς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας μόλις 18ετῆς περίπου, τῷ 400 π.Χ. Ἐκεῖ προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ Σωκράτους, ὁ ὅποιος παρεκάλεσεν ἔνα πλούσιον φίλον του νὰ τὸν ἔξαγοράσῃ. Ἔκτοτε ἔξ εὐγνωμοσύνης ἔμεινε πιστὸς θυμαστὴς τοῦ φιλοσόφου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Τὸ κεφάλαιον, τὸ ὅποιον μᾶς ἐμφανίζει τὸν Φαίδωνα διηγούμενον τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ διδασκάλου, ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ δεσμός του μὲ τὸν Σωκράτη ἦτο στενὸς καὶ ἡ ἀφοσίωσίς του μεγάλη. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ὁ Φαίδων ἴδρυσεν εἰς τὴν πατρίδα του ἱδίαν σχολήν, περὶ τῆς ὅποιας οὐδὲν ἀκριβὲς γνωρίζομεν. Ἔγραψεν ἐπίσης δαλόδους, οἱ ὅποιοι δὲν διεσώθησαν.

φάρμακον, κοινῶς φαρμάκι, συνεχδοχή, τὸ γένος ἀντὶ τοῦ εἴδους, δηλητήριον, τὸ κώνειον. Τὸ κώνειον εἶναι φυτόν, πιθανῶς τὸ κοινὸν μαγ

κούτα, κιρκούτα, βρωμόχορτο, καὶ περιέχει τὴν κωνείνην, δραστικώτατον φυτικὸν δηλητήριον. Τὰ σπέρματα αὐτοῦ ἔηραινόμενα καὶ τριβόμενα διελύοντο ἐντὸς ὅδατος καὶ ἐδίδοντο ἔπειτα εἰς τοὺς μελλοθανάτους.
πολίτης, συμπολίτης.

Φλειάσιος, ὁ πολίτης τοῦ Φλειοῦντος, πόλεως εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Σικυῶνος (τοῦ Κιάτου).

οὐδεὶς πάνυ τι, οὐδεὶς ἀπολύτως.
 ἐπιχωριάζω, συχνάζω καὶ κάπου παραμένω ἐκεῖ.
 χρόνου συχνοῦ, ἀπὸ πολὺν καιρόν.
 μέν, χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ ὁ δέ, βεβαίως.
 τύχη, τυχαῖον περιστατικὸν, τυχαία σύμπτωσις.
ἐστεμμένη, ἐστεφανωμένη διὰ κλάδου δάφνης, ιεροῦ δένδρου τοῦ
 Ἀπόλλωνος.

Θησεύς, ὁ σπουδαιότερος μετὰ τὸν Ἡρακλέα ἥρως τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ ὁ πρῶτος τῶν Ἀθηνῶν, υἱὸς τοῦ βασιλέως Αἴγεως. Κατὰ τὸν μῦθον ὁ Μίνως, βασιλεὺς τῆς ἐν Κρήτῃ Κνωσσοῦ, ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρόγεω φονευθέντος ἐν Ἀττικῇ, ἀφοῦ ἐνίκησε τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς ὑπεχρέωσε νὰ στέλλουν κάθε χρόνον ἡ κατ' ἄλλους κάθε ἐννέα χρόνια ἐπτὰ νέοντας καὶ ἐπτὰ παρθένους, τοὺς ὅποιους ἕρριπτον ὡς βορὰν τοῦ Μινωταύρου εἰς τὸν Λαβύρινθον. Κατὰ τὴν τρίτην ἀποστολὴν μετεῖχε καὶ ὁ Θησεύς, ὁ ὄποιος μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ἀριάδνης, θυγατρὸς τοῦ Μίνωσ, ἐφόνευσε τὸν Μινώταυρον. Οὗτος σωθεὶς ἔδρυσε πρὸς τιμὴν τοῦ Δηλίου Ἀπόλλωνος τὰ Δήλια, κατὰ τὰ ὄποια οἱ Ἀθηναῖοι ἔστελλον τὴν Δηλιαδᾶ (ναῦν), τὸ ἔδιον πλοῖον τοῦ Θησέως συνεχῶς ἐπισκευαζόμενον καὶ ἀνανεούμενον, ὡς θεωρίδης εἰς τὴν ιερὰν Δῆλον.

τοὺς δις ἐπτά, τὰ ἐπτὰ ζεῦγη τῶν νέων καὶ νεανίδων.
εϋξαντο, ἔταξαν, ἔκαναν τάμα.
θεωρία, ἐπίσημος ἀντιπροσωπεία τῆς πόλεως καὶ μάλιστα θρησκευτική, πρεσβεία.

ἀπάγω, ἀποστέλλω ὡς ὀφειλήν.
 καθαρεύω, εἶμαι καθαρός, ἀγνός.
 δεῦρο, ἐδῶ εἰς Ἀθήνας εἰς τὸν λιμένα τοῦ ἀπόπλου.
 ἀπολαμβάνω, ἀποκλείω, ἐμποδίζω.
 χρόνος, τριάκοντα ἡμέραι (Ξενοφ. Ἀπομνημ. 116 γ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2.

ἐπιτήδειοι, φίλοι, σύντροφοι πιστοί.

ἀρχοντες, οἱ ἔνδεκα προϊστάμενοι τῆς φυλακῆς, οἱ ὅποιοι ἔξετέ-
λουν τὰς ποινὰς διὰ τῶν ὑπηρετῶν. Ἀπὸ αὐτούς τοὺς δέκα ἔξέλεγον ἀνὰ
ἔνα αἱ δέκα φυλαὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν ἐνδέκατον προσέθετον ὡς
γραμματέα.

σχολάζω, δὲν ἔχω ἀσχολίαν, εὔκαιρω.

τοιούτους ἑτέρους, ὄμοιούς μὲ σέ, τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων μὲ
σέ, μὲ τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς διαθέσεις μὲ σέ.

θαυμάσια ἐπαθον, ἐδοκίμασα παράξενα συναίσθήματα.

ἢλεος εἰσῇει με, μὲ κατελάμβανεν οἶκτος, ἐδοκίμαζα οἶκτον.
τρόπος, στάσις, συμπεριφορά.

ώς ἀδεῶς, διασάφησις τοῦ εὑδαί μων — λόγων.

ώστε παρίστασθαι μοι, ώστε παρ. μηδ' ιέναι ἐκεῖνον ἀνευ
θείας μοίρας ιόντα εἰς "Αἰδου· παρίσταται μοι, μοῦ ἔρχεται εἰς
τὸν νοῦν, ἔχω τὴν ἐντύπωσιν.

εἴπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος (εὖ ἐπράξεν . . .), ὑπὲρ πάντα ἄλλον.

οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσῇει, δὲν ἐδοκίμαζα κανένα ἀπολύ-
τως οἶκτον.

ώς δόξειεν ἂν εἰκός είναι, (ἐλεεινὸν εἰσιέναι τινί).

ὄντων ἐν φιλοσοφίᾳ, φιλοσοφούντων, ἀπασχολουμένων μὲ φιλο-
σοφικὰς συζητήσεις.

ἀτεχνῶς, ὅλως διόλου.

ἄτοπόν τι πάθος, πολὺ παράξενον, ἄλλοκοτον συναίσθημα.

κρᾶσις, κράμψη, συναίσθημα ἀνάμεικτον.

διαφερόντως, ὑπερβολικά, ἔξαιρετικά, περισσότερον ἀπὸ τοὺς
ἄλλους.

Ἀπολλόδωρος, Ἀπολλ. ὁ Φαληρεύς, γνωστὸς διὰ τὴν ἀφοσίωσίν
τους πρὸ τὸν Σωκράτη, ἐστερημένος ὅμως φιλοσοφικοῦ νοῦ. ὅρα καὶ
τὴν ὀλίγον κατωτέρω λέξιν : δ πατὴρ αὐτοῦ.

πού, ἂν δὲν ἀπατῶμαι.

Κριτόβουλος, υἱὸς τοῦ Κρίτωνος, γνωστὸς διὰ τὴν ὥραιότητά του.
"Ορα καὶ τὴν ἐπομένην φράσιν : δ πατὴρ αὐτοῦ.

δ πατὴρ αὐτοῦ, ὁ Κρίτων, συνομῆλιξ καὶ συνδημότης μὲ τὸν Σω-
κράτη (έξ 'Αλωπεκῆς). Χρηστὸς, πλούσιος καὶ γενναιόδωρος, συ-
τηρῶν ἔξ ίδιων τὴν οἰκογένειαν τοῦ Σωκράτους, λίαν γνωστὸς καὶ ἐκ

τοῦ ὄμωνύμου διαλόγου, ὅπου προσφέρεται νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς φυγὴν τοῦ φίλοσόφου. 'Ο Κρίτων ἀκόμη μετὰ τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Κριτοβούλου καὶ τοῦ Ἀπολλοδώρου προσεφέρθησαν κατὰ τὴν δίκην τοῦ Σωκράτους νὰ ἐγγυηθοῦν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ τίμημα τῶν 30 μνᾶν (Πλ. Ἀπολ. Σωκρ. 38 β.).

Ἐρμογένης, φίλτατος τοῦ Σωκράτους, πένης ἂν καὶ ἥτο ἀδελφὸς τοῦ πλουσίου Καλλίου.

Ἐπιγένης, υἱὸς τοῦ Ἀντιφῶντος τοῦ Κηφισιέως.

Αἰσχίνης, υἱὸς τοῦ Λυσανίου, διὰ τὸν ὅποιον παραδίδεται, ὅτι ἔγραψεν ἐπτά διαλόγους.

Ἀντισθένης, Ἀθηναῖος, μαθητὴς κατὰ πρῶτον τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου καὶ κατόπιν τοῦ Σωκράτους. Οὗτος μιμούμενος τὴν ἀπάθειαν καὶ καρτερίαν τοῦ διδασκάλου του πρῶτος ἐδίδαξε τὴν κυνικὴν ἀδιαφορίαν διὰ τὰ ἐγκόσμια, ἴδρυσας τὴν κληθεῖσαν Κυνικὴν σχολήν. 'Ο Ἀντισθένης διεκρίθη καὶ ὡς ῥήτωρ συγγράψας καὶ ῥήτορικά ἔργα.

Κτήσιππος, ἐκ Παιανίας (παρὰ τὸ Λιόπεσι τῆς Ἀττικῆς), νέος πλήρης εὐθυμίας καὶ ὄρμῆς, συγγενὴς τοῦ Μενεξένου.

Μενέξενος, ἐκ Παιανίας ἐξ ἐπιφανοῦς οἴκου, γνωστὸς καὶ ἐκ τοῦ ὄμωνύμου διαλόγου τοῦ Πλάτωνος.

Σιμμίας καὶ Κέβης, νεανίσκοι Θηβαῖοι (Φαιδ. 98 α.). Οὗτοι κατὰ πρῶτον ἤκουσαν εἰς τὰς Θήβας τὸν Πυθαγόρειον Φιλόλαον, παρὰ τοῦ ὅποιου ἐμυήθησαν εἰς τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν, ἡ ὁποία ἴδαιτέρως ἡσχολεῖτο μὲ τὴν ἀθανασίαν τῆς φυχῆς. Ἐπειτα ἤλθον εἰς Ἀθήνας χάριν ἀνωτέρας μορφώσεως, ὅπου ἐγένοντο μαθηταὶ καὶ ἐνθουσιώδεις θαυμασταὶ τοῦ Σωκράτους, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὅποιου προσεφέρθησαν νὰ χορηγήσουν τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὴν ἐκ τῆς φυλακῆς φυγάδευσιν του (Κρίτων 45 β.). Ἐκ τούτων ὁ μὲν Σιμμίας ἔγραψεν 23 διαλόγους, ὁ δὲ Κέβης 3, ἀλλὰ ὅλοι ἔχαθήσαν.

Φαιδώνδης, Θηβαῖος· περὶ τούτου οὐδὲν ἄλλο γνωρίζομεν.

Εὔκλειδης, μαθητὴς καὶ θαυμαστὴς τοῦ Σωκράτους, ἀνηκων εἰς τοὺς Ἐλεάτας, καὶ ἴδρυτὴς τῆς Μεγαρικῆς σχολῆς. Πρὸς αὐτὸν κατέφυγεν ὁ Πλάτων εἰς τὰ Μέγαρα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους.

Τερψίων, ἐκ Μεγάρων, γνωστὸς καὶ ἐκ τοῦ προσιμίου τοῦ Θεατήτου.

Αρίστιππος, ὁ Κυρηναῖος μαθητὴς τοῦ σοφιστοῦ Πρωταγόρου· ἀποκλίνων βραδύτερον πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἡρακλείου ἐγνωρίσθη

μὲ τὸν Σωκράτη καὶ συνεδέθη μαζί του. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ἔδρυσε τὴν Κυρηναϊκὴν σχολὴν, δεχομένην ὡς τὸ μεγαλύτερον ἀγαθὸν τὴν ἡδονήν, ἔνεκα τοῦ ὄποιού καὶ ἡδοικὴ σχολὴ ἀπεκλήθη.

Κλεόμβροτος, ἐξ Ἀμβρακίας, τύπος συναισθηματικός. Κατὰ τὸν Καλλίμαχον (ἐπιγρ. 24) ὁ Κλεόμβροτος, ὅταν ἀνέγνωσε τὸν Φαίδωνα, ηὔτοκτόνησε λέγων : Χαῖρε, "Ηλιε . . .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3.

ἔωθεν, (ἔως ἡώς, ἔωθινὸς) πρωτό - πρωτό.

δικαστήριον, τὰ πλεῖστα δικαστήρια τῶν ἡλιαστῶν ἥσαν πλησίον τῆς ἀγορᾶς κειμένης Α. τοῦ λεγομένου σήμερον Θησείου.

διατρίβω, συνομιλῶ, περνῶ τὴν ὥραν μου συζητῶν.

παρηγγείλαμεν ἀλλήλοις, συνεφωνήσαμεν μεταξύ μας.

ὑπακούω, ἐπὶ θυρωρῶν : ἀνοίγω.

λύουσι, λύουν ἀπὸ τὰ δεσμά, τὴν ποδοκάκην ἢ τὸ ξύλον, μὲ τὰ ὅπεια ἔδεναν τοὺς φυλακισμένους, δπως φαίνεται μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἔκτελέσεως.

ἐπισχών, χρονοτριβήσας, ἀργοπορήσας.

καταλαμβάνω, εύρίσκω.

Ξανθίππη, σύζυγος τοῦ Σωκράτους, μὲ τὴν ὄποιαν ἀπέκτησε οὗτος τρία τέκνα, τὸν Λαμπροκλέα, τὸν Σωφρονίσκον καὶ τὸν Μενέξενον (Πλ. Ἀπολ. Σωκρ. 34 δ). Τὰ περὶ κακοτροπίας τῆς Ξανθίππης εἰναι μᾶλλον ἀβάσιμα, δφειλόμενα εἰς τοὺς κωμικούς· τούνατίον ἐκ τοῦ Φαίδωνος προκύπτει ὅτι ἡ Ξανθίππη ἦτο καὶ στοργικὴ καὶ εὐαίσθητος σύζυγος.

ἀνευφημῶ, βάλλω γοεράν φωνήν, ξεφωνίζω.

>NNστατὸν δή, διὰ τελευταίαν λοιπὸν φοράν, νὰ διὰ τελευταίαν φοράν.

κόπτομαι, (κοπετός, κομμὸς) κτυπῶ τὸ στῆθος ἢ τὴν κεφαλήν.

ώς θαυμασίως πέφυκε, πόσον παράδοξον σχέσιν ἐκ φύσεως ἔχει, τί πολὺ περίεργος εἶναι ἡ σχέσις του...

τῷ μὴ ἔθέλειν μὲν αὐτῷ παραγίγνεσθαι ἅμα τῷ ἀνθρώπῳ, ἔὰν δέ... σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι..., διότι δὲν θέλουν μὲν (μὰ τὴν ἀλήθειαν) αὐτὰ νὰ ἔρχωνται ταυτοχρόνως εἰς τὸν ἀνθρωπὸν, ἔὰν δέ..., εἶναι σχεδὸν ἡναγκασμένος...

διώκω, ἐπιδιώκω, ἐπιζητῶ.

ἐννοῶ, στοχάζομαι, προσέχω.

Αἰσωπος, δοῦλος τοῦ Σαμίου Ἰάδμονος ζήσας κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ βου π. Χ. αἰῶνος. Οὗτος διηγεῖτο μὲν χάριν μύθους εἰς πεζὸν πρὸς παραίνεσιν. Οἱ μέχρι σήμερον φερόμενοι ως μῦθοι τοῦ Αἰσώπου εἶναι παράφρασις τῶν Αἰσωπείων μύθων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4.

ὑπολαβών, συχνὴ ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. ὑπολαμβάνω παρὰ Πλάτωνι: ἐπεμβαίνω εἰς τὴν συζήτησιν, ἀποκρίνομαι, διακόπτω. λαμβάνω τὸν λόγον καὶ ἀποκρίνομαι.

ῶν, καθ' ἔλξιν, ἀντὶ ἂ...

ἐντείνας, (εἰς μέτρον, εἰς ἔπος) στιχουργήσας.

προσίμιον, ἄσμα ἀδόμενον ὑπὸ τῶν ῥαψῳδῶν πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν πρὸ τῶν ἐπῶν, ὕμνος. Διὰ ποῖον λόγον ἔκαμεν ὁ Σωκράτης τὸν ὕμνον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, μᾶς τὸ ἐξηγεῖ ἀκολούθως, ώς καὶ ἐν 85 β τοῦ Φαίδωνος « ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς που οἴμαι ὅμδουλός γε εἶναι τῶν κύκνων καὶ ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ (Ἀπόλλωνος), καὶ οὐ χεῖρον τὴν μάντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου ..

ἀτάρ, ἐπικόν, ὡσαύτως, ἀλλά, ἀλλ' ὅμως,

Εὔηνος, Πάριος σοφιστής καὶ ποιητής, ἀκμάσας κατὰ τὸν Ε' π.χ. αἰῶνα. Ἡτο πρεσβύτερος τοῦ Σωκράτους καὶ ἐδίδασκε τὴν τέχνην του ἀντὶ εὐτελοῦς ποσοῦ.

ὅτι ποτὲ διανοηθείς, τί τέλος πάντων σκοπῶν, μὲ ποίαν ἄρά γε σκέψιν.

ἀντίτεχνος, ἀντίζηλος ἐν τῇ τέχνῃ.

ἀποπειρώμενος τί λέγει, δοκιμάζων τί σημαίνουν, προσπαθῶν νὰ ἔξαχριβώσω τὴν σημασίαν, τὸ νόημα...

ἀφοσιοῦμαι, ἐκπληρῶ θρησκευτικὸν καθῆκον, ἀπὸ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν πράττω κάτι· ἀλλὰ (ἔκαμα τὰ ποιήματα) προσπαθῶν νὰ ἔξηγήσω (ἔξαχριβώσω) τὸ νόημα κάποιων ὀνείων μου καὶ ἐκπληρῶν οὕτω ἐν θρησκευτικὸν καθῆκον, μήπως τυχὸν ὁ θεὸς εἰς τὰ ὅνειρά μου ἐννοοῦσε νὰ κάνω αὐτοῦ τοῦ εἰδους τὴν μουσικήν.

ἄρα, ίσως, τυχόν.

μουσική, πᾶσα τέχνη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, καλλιτεχνική, πνευματική, καὶ ιδίᾳ ἡ μουσική. Πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι ἐκάλεσαν τὴν φιλοσοφίαν μουσικήν, ἐπειτα δὲ ὁ Πλάτων ἐδῶ μουσικὴν ἐνοεῖ τὴν φιλοσοφίαν.

παρακελεύομαι, προτρέπω, παρακινῶ τινα πρὸ τῆς πράξεως.
ἐπικελεύω καὶ διακελεύομαι, ἐνθαρρύνω κατ' αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν.

Θέουσι μετοχὴ (ῥ. θέω) θέοντες, οἱ δρομεῖς.

δημώδης μουσική, ἡ ποίησις, ἡ ὅποια εἶναι μουσικὴ κατὰ τὴν ἀντήληψιν τοῦ κοινοῦ.

ἀσφαλέστερον ἐννοεῖται τὸ ἔδοξεν.

μετὰ δὲ τὸν θεόν, βραχυλογία, ἀντὶ : μετὰ δὲ τὸ εἰς τὸν θεόν προσίμοιον.

μῦθος, διήγησις φανταστική, ἐνῷ λόγος εἶναι διήγησις πραγματικῶν γεγονότων.

ἡ πιστάμην, ἐνεθυμούμην, εῖχον προχείρως εἰς τὴν μνήμην μου.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 5.

ἔρρωσθαι, (ῥώννυμαι) ἀς εἶναι καλά, τοῦ στέλλω τοὺς χαιρετισμούς μου, πρόσφερε τοὺς χαιρετισμούς μου.

διώκω, ἀκολουθῶ..

οἷον... τοῦτο, οἷόν ἐστι τοῦτο, ὃ παρακελεύει· σύμπτυξις δύο προτάσεων.

πολλά, πολλάκις τὸ ἐπίθετον ἀντὶ τοῦ ἐπιρρήματος.

οὐδ' ὅπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.

δαί, κοινὸς τύπος τοῦ δὴ ἐν τῷ διαλόγῳ, ἐν χρήσει μὲν ἔρωτηματικὰς λέξεις πρὸς ἔκφρασιν θυμασμοῦ ἢ περιεργείας· τί δαί ; τί λοιπόν ; ἀλλὰ τί λοιπόν ; καὶ πῶς λοιπόν ;

ἢ, ἀντὶ ἔφη, γ' ἐν. παρατ. ἢ ἀδρ. β' τοῦ ἡμί (λατ. inquam, aio).
μέτεστιν (ὅτῳ) τούτου τοῦ πράγματος, ὅποιος μετέχει τῆς φιλοσοφίας (τ. τ. πράγματος).

βιάσεται αὐτόν, θὰ αὐτοκτονήσῃ.

καθῆκε, (ῥ. καθίημι) κατεβίβασε.

Φιλόλαος, Πυθαγόρειος φιλόσοφος ἀπὸ τὴν Κρότωνα ἢ τὸν Τάραντα ζήσας τὸν Ε' π. Χ. αἰῶνα. Ὅπηρε πιθανῶς μαθητὴς τοῦ Πυθαγόρου καὶ κατέψυγεν εἰς Θήβας κατὰ τὸν διωγμὸν τῶν Πυθαγορείων τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος περὶ τὸ 430 π. Χ., ὅπου ἐχρημάτισεν διδάσκαλος τοῦ Σιμμίου καὶ τοῦ Κέβητος. Εἰς τὸν Φιλόλαον ἀποδίδονται ἀποσπάσματά τινα, τὰ ὅποια μὲν μερικὰ χωρία τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ

Πλάτωνος ἀποτελοῦν μοναδικὴν πηγὴν τοῦ Πυθαγορισμοῦ. Ἀξιοσημεί-
τος εἶναι ἡ δοξασία τοῦ Φιλολάου, ὅτι ἡ γῆ σημειώνει καθ' ἔκαστην μίαν
περιστροφὴν περὶ ἔαυτὴν καὶ κατ' ἕτος μίαν ὄμοιάν περὶ τὸν κεντρικὸν
πῦρ, τὸ ὄποιον ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τοῦ σύμπαντος. Τὸ σύστημα τοῦ-
το τοῦ Φιλολάου-ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου.
Ἀναφέρεται δέ, ὅτι παρὰ τούτου ἡγόρασεν ὁ Πλάτων, εύρισκόμενος εἰς
τὴν Κάτω Ἰταλίαν τὸ σύγγραμμά του «Κόσμος, Φύσις, Ψυχὴ» ἀντὶ
100 μνῶν, γενόμενος οὕτω ἐνήμερος τῶν Πυθαγορείων δοξασιῶν, περὶ
τῶν ὄποιων ἀδριστα μόνον εἶχεν ἀκούσει ὁ Σωκράτης.

Οἱ Πυθαγόρειοι ἀπετέλουν ἔταιρείας «συνέδρια ἢ ὁμακόια»
(ὅμοι ἀκούειν), αἱ ὄποιαι ἐπεδίωκον ὅχι μόνον θρησκευτικούς καὶ ἡθι-
κούς σκοπούς, ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικούς καὶ πολιτικούς.

Ἡ ψυχὴ παρὰ τούτων ἔθεωρεῖτο ὡς ἀρμονία. Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώ-
που εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ κύκλου, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ, ἡ συμπλήρωσις τῆς
ἀρμονίας, κεῖται ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου, τοῦ ὄποιου μετέχει μόνον ἡ
ψυχὴ. Ἐπίστευον ἀκόμη εἰς τὴν μετεμψύχωσιν, δόγμα εἰλημμένον ἀπὸ
τοὺς Ὄρφικούς. «Ως φρίνεται δὲ καὶ ἐκ τοῦ Φαίδωνος, τὸ σῶμα
θεωρεῖται παρ' αὐτῶν ὡς φυλακὴ τῆς ψυχῆς, ἡ ὄποια πολλάκις ἐπανέρ-
χεται εἰς τὴν ζωήν, καὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς τελειότητός της ἐγ-
κλείεται εἰς σώματα ζώων ἢ ἀνθρώπων κτλ.» Οθεν ἀπητεῖτο σωματικὴ
καὶ πνευματικὴ ὑγεία, ἡθικότης καὶ ἐγκράτεια, ἀποχὴ σαρκῶν ζώων
καὶ κυάμων, κάθαρσις τῆς ψυχῆς καὶ ἐν γένει βίος εὔκοσμος καὶ ἀρμο-
νικός, ὅπως ἀρμονικὸν εἶναι τὸ σύμπαν, τὸ ὄποιον ὁ Πυθαγόρας πρῶτος
ἐκάλεσε κόσμον.

συγγεγονότες Φιλολάω, ἐνῷ ἔχετε χρηματίσει μαθηταί, ἀκρο-
αταί τοῦ Φιλολάου.

οὐδὲν γε σαφές, οἱ Πυθαγόρειοι ἐδίδασκον μὲ συμβολικὰ ἀποφθέγ-
ματα, μὲ παραγγέλματα καὶ ἀνόνας αἰνιγματικούς καὶ ἔπειτα ἐσιώ-
πων, ἵνα διὰ τοῦ μυστηρίου ἀσκήσουν ἐπιβολὴν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθη-
τῶν. Ἡ ἔχεμύθεια, προσέτι ἡτο κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν Πυθαγο-
ρείων. Ἡ αὐτὴ ἔχεμύθεια παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ Ἑλευσίνια μυστή-
ρια, ὡς καὶ εἰς τὰς νεωτέρας στοὰς τῶν τεκτόνων.

καὶ ὁ σύνδεσμος καὶ πρὸ τῶν ὑπερθετικῶν σημαίνει ἐπίτασιν,
ὅλως ἔξαιρετικῶς.

διασκοπῶ, ἔρευνῶ, ἔξετάζω λεπτομερῶς.

μυθολογῶ, διηγοῦμαι ὑπὸ μορφὴν μύθου, διηγοῦμαι μὲ μύθους. Ο Πλάτων, ὅπου δὲν ἐπαρκεῖ ἡ διαλεκτικὴ ἀπόδειξις, δὲν διστάζει νὰ καταφύγῃ εἰς τὰς παραδόσεις καὶ τοὺς μύθους (ὅρα καὶ κεφ. 14, 70 β). ἐν... ἥλιου δυσμῶν χρόνῳ, ἡ νόμιμος ὥρα διὰ τὴν θανάτωσιν τῶν καταδίκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6.

νῦν δή, πολλάκις ἀπαντῷ παρὰ Πλάτωνι καὶ σημαίνει πρὸ ὄλίγου, μόλις τώρα δά.

ἴσως μέντοι θαυμαστόν... καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι ἡ ζῆν, ίσως ὅμως νὰ σοῦ φανῇ παράδοξον, ἐὰν τοῦτο (δῆλ. τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἔχατὸν βιάζεσθαι) μόνον ἔξ ὅλων τῶν ἄλλων εἶναι ἀπλοῦν — δὲν παρουσιάζει κακομίαν ἐξαίρεσιν — καὶ οὐδέποτε ἐμφανίζεται διαφορετικὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅπως ἐμφανίζονται τὰ ἄλλα πράγματα (πλοῦτος, δόξα κλπ.) ὑπό τινας περιστάσεις καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη, οἱ ὅποιοι θεωροῦν προτιμότερον τὸν θάνατον τῆς ζωῆς (δῆλ. ἐνῷ δὶ' ὅλα τὰ πράγματα δύναται νὰ ὑπάρχῃ διχογνωμία, διὰ τὴν αὐτοκτονίαν μία μόνον γνώμη εἶναι: ὅτι πάντες τὴν θεωροῦν ἀνίερον, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ὅποιοι προτιμοῦν τὸν θάνατον τῆς ζωῆς). (Τινὲς ὡς διασάφησιν τοῦ τοῦ τοῦ δέχονται τὸ τεθνάνατον, τὸν θάνατον).

ἴττω, βιωτικὸν ἀττικὸν ίστω (οἰδα), ἃς εἶναι μάρτυς μου.

φωνή, διάλεκτος.

οὔτω, ἐκ πρώτης δψεως, χωρὶς ἀκριβῆ ἔξέτασιν.

οὐ μέντοι (ἄλογόν ἐστιν) ἀλλ' ίσως γ' ἔχει τινὰ λόγον, (λιτότης): καὶ ὅμως δὲν εἶναι παράλογον, ἀλλ' ἀπεναντίας ἔχει σοβαρὰν δικαιολογίαν.

ἀπορρήτοις, ἐννοεῖ μᾶλλον τὴν ἀπόρρητον διδασκαλίαν τῶν Πυθαγορέων καὶ οὐχὶ ἀπορρήτους λόγους τῶν Ὀρφικῶν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεγούμεντων: « οὐκ ἀκηκόατε... Φιλολάψ συγγεγονότες; » εἶναι φανερόν. Τοῦτο ἀκόμη μαρτυρεῖ καὶ ἄλλο χωρίον τοῦ Πλ. ἐν Νομ. 902 β. Εἶναι ὅμως βέβαιον, ὅτι τὰς περὶ ψυχῆς ἰδέας κ.λ.π. τῶν Ὀρφικῶν εἶχον δεχθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63 γ, 67 γ, 69 γ, 70 γ).

φρουρά, εἰρκτή, φυλακή.

διιδεῖν, ῥ. διορῶ, κατανοῶ πλήρως.

σημαίνω, δίδω σημεῖον νὰ εἴπῃ τις ἡ νὰ πράξῃ τις, διὰ σημείου δειχνεύω, ὑποδειχνύω.

ταύτη, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μὲ τὴν λογικὴν αὐτὴν σειράν, δι' αὐτό.

ἀνάγκη, ἀφευκτος μοῖρα, ἐπιβαλλομένη ὑποχρέωσις.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 7.

ῥᾳδίως, προθύμως, εὐχαρίστως.

ἴσικε... ἀτόπω, δμοιάζει μὲ ἀνακολουθίαν· μετριάζεται οὕτως ἡ ἔκφρασις καὶ δὲν λέγει : τοῦτο εἶναι ἀνακολουθία, ἀτοπον.

φρονιμώτατοι, οἱ φιλόσοφοι.

θεραπεία, ἐπιμέλεια, στοργικὴ φροντίς.

οὐκ ἔχει λόγον, εἶναι ἀδικαιολόγητον (λιτότης).

αὐτός, μόνος τοι.

ὅτι μάλιστα, ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.

εἰκός (ἐστιν), εἶναι τούναντίον.

πραγματεία, ἡ φιλοσοφικὴ ἔρευνα, ἔξυπνη ἀντίρρησις.

ἀνερευνᾶ λόγους, ἀναζητεῖ ἀντιλογίας, εύρισκει ἀντιρρήσεις.

νῦν γε καὶ μοι αὐτῷ δοκεῖ λέγειν τι, (τι = κάτι σοβαρόν).

ώς ἀληθῶς, τῇ ἀληθείᾳ, πραγματικῶς, τῷ ὄντι.

τείνω τὸν λόγον, (εἰς τινα) μεταφορά ἐκ τοῦ τόξου : ἔχω τινὰ ως στόχον, ἀποβλέπω, κάνω ὑπανιγμόν.

ῥᾳδίως, χωρὶς τύψιν συνειδήσεως, μὲ ἐλαφρὰν συνείδησιν.

πάνυ μὲν οὖν, πάνυ γε, βεβαιότατα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 8.

πιθανώτερον, πιστικώτερον.

ἡδίκουν ἄν, θὰ εἶχον ἄδικον, θὰ ἔκαμνα ἀσχῆμα.

ἄνδρας, ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ Σωκρ. κεφ. 32, 41 α, δνομάζει τοιούτους τούς : Μίνων, Παδάμανθυν, Αίλακόν, Τριπτόλεμον, Ὄρφέα, Μουσαῖον, Ἡσίοδον, "Ομηρον κ.ά.

πάνυ δισχυρίζομαι, πιστεύω ἀκραδάντως, ὑποστηρίζω μὲ ἐπιμονήν.

Θεούς, ἐφ' ὅσον προηγεῖται τὸ παρ' ἀνδρας τε, ἐπρεπε νὰ ἀκολουθῇ καὶ παρὰ θεούς, ἐνεκα δμως τῆς παφεμβληθείσης προτίθεσις καὶ τοῦτο μέν.. ἀρχίζει νέα σειρὰ τοῦ λόγου.

ἥξειν, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐλπίζω ἀφίξεσθαι.

εἴπερ τι ἄλλο, κεφ. 2, 59 α.

ὅμοιως, (ὅπως θὰ ἡγανάκτουν, ἐὰν δὲν εἶχον τὴν πεποίθησιν αὐτήν), δὲν ἔχω τοὺς ίδιους λόγους νὰ ἀγανακτῶ.

τι, κάτι σοβχρόν, ποὺ ἀξίζει, ὅπως κεφ. 7, 63 α.

πάλαι λέγεται, ἡ παράδοσις ἀναφέρει παλαιὰ παράδοσις τοῦ Ὁρφισμοῦ, τὴν ὁποίαν ἐδέχθησαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 67 γ, 69 γ, 70 γ). Καὶ ὁ "Ομηρος μᾶς περιγράφει ('Οδυσ. δ 563) τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀγαθῶν εἰς τὸ Ἡλύσιον πεδίον:

αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην, κρατῶν μόνος του αὐτὴν τὴν γνώμην.

πρῶτον δέ, πρωτύτερα ὅμως, προηγουμένως ὅμως.

ικεψώμεθα, (β. σκοπῶ) ἔξετάζω, ἐρωτῶ.

δ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, οὗτος ἐλέγετο δήμιος, δημόσιος κ. ἢ. καὶ ὡς μὴ καθαρὸς κατῷκει ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰσερχόμενος μόνον, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ ἔκτελέσῃ τὸ ἔργον του.

μᾶλλον, μᾶλλον τοῦ δέοντος β' ὅρος συγχρίσεως. 'Η μᾶλλον τοῦ δέοντος κίνησις ἐγίνετο αἰτίᾳ ὑπερβολικῆς θερμάνσεως, ἔνεκα τῆς ὅποις ἐγίνετο πέψις τοῦ κωνείου.

προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ, νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς ἀντιδραστικὸν κατὰ τῆς ἐρεργείας τοῦ φαρμάκου.

εἰ δὲ μή, εἰ δ' ἄλλως.

ἢ χαίρειν αὐτόν, πές του χαιρετίσματα, ἢ (φε)ς τον καὶ ἀς λέη, μὴ σὲ μέλλῃ δι' αὐτόν.

ἀποδίδωμι τὸν λόγον, ἀπολογοῦμαι, δικαιολογοῦμαι.

ὦς μοι, πῶς μοῦ...

εἰκότως, εἰκότως θαρρεῖν.

οἴσεσθαι, (β. φέρω) κερδίζω, ἀποκτῶ.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 9.

κινδυνεύουσι, κ. λεληθέναι τοὺς ἄλλους, νομίζουν ὅτι ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων, ὅσοι δηλ. εἰναι γνήσιοι φιλόσοφοι νομίζουν ὅτι δὲν τοὺς ὑποπτεύονται οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι, δτι...

δρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, οἱ γνήσιοι φιλόσοφοι.

ἐπιτηδεύω, ἐπηγέλλομαι, ἐπιδιώκω.

ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι, καὶ νὰ πεθαίνουν καὶ νὰ εἶναι νεκροί· (τὸ α' σημαίνει τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς ζωῆς μεταβολήν, τὸ β' τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἔχει τις ἀποθάνει).

δήπου, βεβαίως, ἀν δὲν ἀπατῶμαι.

προθυμοῦμαι, ἐπιδιώκω μὲν ζῆλον.

γελασείω, ἐφετικόν, ἔχω ὅρεξιν νὰ γελάσω.

οἱ πολλοί, οἱ πολλοὶ ἀνθρωποι, τὸ πολὺ κοινόν.

ξυμφάναι ἄν, ῥ. ξύμφημι, συμφωνῶ.

τοὺς παρ' ἡμῖν, ἐννοεῖ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι κατεδίκασαν τὸν Σωκράτη, κατ' ἄλλους ἐννοεῖ τοὺς Θηβαίους ὡς ἀμβλεῖς τὸν νοῦν· ὅρθότερον τὸ πρῶτον.

σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, δὲν ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχήν των (τῶν πολλῶν ἀνθρώπων), οἱ πολλοὶ ἀνθρωποι ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι...

οἶου θανάτου, καὶ ποίου εἴδους θανάτου εἶναι ἔξιοι.

θανατῶσι, ῥ. θανατάω - ὦ, ἐφετικόν, ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον.

ἢ, πῶς.

εἴπωμεν γάρ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες ἔκείνοις, ἃς συζητήσωμεν λοιπὸν μόνοι μας, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὅψιν μας ἔκείνοις.

καὶ (ἡγούμεθα) τὸ τεθνάναι εἶναι τοῦτο, χωρὶς μὲν γεγονέναι τὸ σῶμα... Ὁ ὄρισμὸς τοῦ θανάτου εἶναι λίαν ἐνδιαφέρων διὰ τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν τοῦ διαλόγου, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου.

ἄρα, ἵσως, τυχόν, ὅπως καὶ εἰς τὸ κεφ. 4, 61 α.

ξυνδοκεῖ μοι, εἶμαι σύμφωνος καὶ ἐγώ, συμμερίζομαι καὶ ἐγώ τὴν γνώμην τινός.

τούτων, ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα, ἀπὸ τὰ ἐφεξῆς.

εἴσεσθαι, ῥ. οἶδα.

σπουδάζω, ἐνδιαφέρομαι σοβαρῶς.

ἰμάτια διαφέροντα, ιμάτια πολυτελῆ, ἐκλεκτά. Εἶναι γνωστόν, ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σωκράτους ὑπῆρχε μεγίστη πολυτέλεια ἐνδυμάτων, ὑποδημάτων κλπ., τὰ ὅποια ὁ φιλόσοφος κατεφρόνει, φορῶν μόνον τὸν περίφημον τρίβωνα,

πραγματεία, ἀπασχόλησις, ἀσχολία.

ἀπολύω, προσπαθῶ νὰ ἀποχωρίσω, προσπαθῶ νὰ ἀπολυτρώπω τείνειν ἐγγύς, βαδίζειν ἐγγύς, βαδίζειν πολὺ πλησίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 10.

τί δὲ δή, (δοκεῖ σοι).

φρόνησις, ἡ πραγματικὴ γνῶσις τῶν ὄντων (ὅρα καὶ 66 δ.).

οἱ ποιηταὶ ἀεὶ θρυλοῦσιν, συχνάκις ἐπαναλαμβάνουν οἱ ποιηταί.

Τούτων οἱ πλεῖστοι ἥσαν φιλόσοφοι, οἱ ὅποιοι ἔξεθεταν τὰς φιλοσοφίας θεωρίας των ποιητικῶν· π.χ. ὁ Ἡράκλειτος : κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν ὀφθαλμοὶ καὶ ὕτα· ὁ Παρμενίδης : ἀσκοπον (τυφλὸν) τὸ δῆμα καὶ ἡγήσεα ἡ ἀκοή· ὁ Ἀναξαγόρας: ὑπὸ ἀφαυρότητος (ἀτελείας) αὐτῶν (τῶν αἰσθήσεων) οὐδὲνατοὶ ἐσμένεν κρίνειν τάληθές· ὁ ποιητὴς Ἐπίχαρμος : νοῦς ὅρῃ καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δ' ἄλλα πάντα κωφά καὶ τυφλά· ὄμοιός καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ἀπόσπ. 4,9· ὁ "Ομηρος" Ιλ. Ε 127 (ὅρα καὶ εἰσαγωγήν).

σχολῆ, δυσκόλως, ἀκόμη δλιγάτερον.

τὸ λογίζεσθαι, ἡ καθαρὰ πνευματικὴ ἐνέργεια χωρὶς συμμετοχὴν τῶν αἰσθήσεων.

εἴπερ που ἄλλοθι, κεφ. 2, 58 ε.

ὄντα, τὰ ὄντως ὄντα, αἱ ἰδέαι· (ὅρα κεφ. 19,74α, ὧς καὶ εἰσαγωγήν).

παραλυπῶ, ἐνοχλῶ.

ἐνταῦθα, κατὰ τὴν ζήτησιν τῶν ἰδεῶν.

τὶ δὲ δὴ τὰ τοιάδε, (λέγεις).

δίκαιον αὐτό, αὐτὴ ἡ ἰδέα τοῦ δικαίου ἀνεξάρτητος, χωρὶς κανένα δεσμὸν πρὸς τὸν ἀνθρώπον, τὰ πράγματα κ.λπ.

καὶ ἐνὶ λόγῳ (εἰπεῖν) περὶ τῆς οὐσίας ἀπάντων τῶν ἄλλων, δὲ ἔκαστον τυγχάνει δύν, δηλαδὴ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον (τί) εἶναι ἔκαστον. Τὸ ... δὖν ἐπεξηγεῖ τὸ τῆς οὐσίας.

δεῖς ἀν μάλιστα... περὶ οὖσ σκοπεῖ, ὅποιος δηλαδὴ ἀπὸ ἡμᾶς περιστότερον καὶ ἀκριβέστερον ἔχει προετοιμασθῆνα ἐννοήσῃ — ἔξετάσῃ — αὐτὸ καθ' αὐτὸ κάθε πρᾶγμα, ἀπὸ δσα ἔξετάζει, αὐτός.. .

ἴοι ἀν ἐγγύτατα τοῦ γνῶναι, θήθελε κατανοήσει κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, ἡμπορεῖν νὰ φάσῃ πλησέστερα εἰς τὴν γνῶσιν.

παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι, ἔχων ὡς βοηθόν, χρησιμοποιῶν κατὰ τὴν πνευματικὴν του ἐνέργειαν.

εἰλικρινῆς, καθαρός.

ώς ἔπος εἰπεῖν, συντόμως εἰπεῖν, κοντολογῆς.

ὑπερφυῶς ώς ἀληθῆ, ἐκτάκτως ἀληθῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 11.

παρίσταται δόξα, ἐπέρχεται ίδειχ, προκύπτει ἀντίληψις.

κινδυνεύει τοι ὥσπερ ἀτραπός τις ἔκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, πλησιάζει βεβαίως νὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὸ τέρμα (ἐκφέρω, ἔξαγω ἐκ δυσκόλου θέσεως) — σχεδὸν μᾶς βγάζει ἀπὸ τὴν δύσκολον θέσιν — τρόπον τινὰ μία ἀτραπός, ὅταν τὴν συνοδεύη ὁ δρθὸς λόγος κατὰ τὴν ἔρευναν (καὶ ἡ ἀτραπὸς αὐτὴ εἶναι ἡ ίδειχ, ὡς ἔρμηνεύει ὁ Robin), ὅτι . . .

οὐ μή, μὲ ὑποτ. ἀορίστ. ἴσχυρὰ ἄρνησις.

εῖδωλα, πλάσματα τῆς φαντασίας.

τὸ λεγόμενον, καθὼς λέγει ὁ κόσμος.

ἔγγιγνεται, ἀπροσώπως, εἶναι δυνατόν.

ἀσχολίαν ἄγω, δὲν ἔχω καιρὸν νὰ ἀσχοληθῶ.

παραπίπτω, ἀκαίρως παρεμβαίνω.

· ἔσται (τοῦτο) οὖ... φρονήσεως, ἔλξις ἀντί : φρόνησις, ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦτο.

λόγος, συζήτησις, ἡ συλλογιστικὴ σειρά.

δμιλῶ, ἔχω σχέσιν, προσέχω, ἀπασχολοῦμαι.

ἀναπίμπλαμαι, μολύνομαι.

ἀπολύω, ἀπελευθερώνω, διότι τὸ σῶμα εἶναι τὰ δεσμὰ τῆς ψυχῆς.

τοιούτων, μετ' ἄλλων καθαρῶν, ὡς τῶν ίδεῶν.

δι' ἡμῶν αὐτῶν, μὲ μόνην τὴν ψυχήν μας.

ἴσως, (λιτότης) ἀσφαλῶς, χωρὶς ἀμφιβολίαν.

μὴ οὖ... ἢ, (φοβοῦμαι) μή...

δρθῶς φιλομαθεῖς, οἱ πραγματικοὶ φιλόσοφοι.

παντός γε μᾶλλον, περισσότερον βέβαια ἀπὸ κάθε ἄλλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΜ 12.

ἀφικομένω, (τινὶ ἔκεῖσε) οἴ..., σπου...

πολλὴ πραγματεία, ἡ μακρὰ καὶ ἐπίπονος σπουδή.

οἱ, ἔγκλ. ἀντὶ οἱ, δοτ. ἀντων. οὖ, ποιητ. αἴτιον, ὑπ' αὐτοῦ.

ώσπερ κεκαθαρμένη, τρόπον τινὰ καθαρά, σὰν ἀποκαθαρμένη.

λόγος, παράδοσις παλαιὰ τοῦ Ὁρφισμοῦ, τὴν ὅποιαν ἐδέχθησαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (δρα καὶ 63γ, 69 γ, 70γ).

συναγείρομαι, συνέρχομαι, συμμαζεύομαι.

ἀθροίζομαι, συγκεντρώνομαι. 'Ο Σωκράτης διηγείται εἰς βαθυτάτους συλλογισμούς, όπότε ἔπαινε πᾶσα ἐνέργεια τῶν αἰσθήσεων, ὅπως συνέβη κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς τὴν Ποτείδαιαν : « Συγκεντρωμένος (ὁ Σωκράτης) εἰς μίαν σκέψιν του ἐστέκετο ἀπὸ τὴν αὔγην εἰς τὸ ἴδιον σημεῖον καὶ ἐσύλλογίζετο. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπροχωροῦσεν εἰς τὴν σκέψιν, ἀντὶ νὰ τὰ παρατήσῃ, ἐξηκολούθει νὰ στέκεται καὶ νὰ τὴν ζητῇ. Καὶ εἶχε μεσημεριάσει πλέον, καὶ ὁ κόσμος τὸν ἐπῆρεν εἰδησιν καὶ μὲ κατάπληξιν ἀνεκοίνωσεν ὃ ἔνας εἰς τὸν ἄλλον, διτὶ ὁ Σωκράτης ἀπὸ τὸ πρῶτον στέκεται ἐκεῖ καὶ παρακολουθεῖ κάποιαν σκέψιν του. Εἰς τὸ τέλος (εἶχε βραδύσασε ἐν τῷ μεταξὺ) μετὰ τὸ δεῖπνον μερικοὶ "Ιωνες ἔσυραν ἔξω τὰ στρώματά των, ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ κοιμηθοῦν εἰς τὰ δροσερά, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παραφυλάξουν, ἀν θὰ ἔστεκεν ἔτσι ἀκίνητος καὶ τὴν νύκτα. Καὶ αὐτὸς ἔμεινε πράγματι δρυτιος, ὡς ποὺ ἔχαραξεν ἡ αὔγη καὶ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος. "Τοτερά ἔκαμε τὴν προσευχήν του εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἀπεμακρύνθη » (Πλ. Συμπ. 220 γ, μετάφρ. Συκούτρη).

παρασκευάζονθ' ἔαυτόν... οὕτω ζῆν, ἐνῷ ἔνας ἀνθρωπος ἀφ' ἐνὸς παρασκευάζεται εἰς τὴν ζωὴν του νὰ ζῇ ἔτσι, ὥστε νὰ είναι ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα πρὸς τὸν θάνατον . . .

διαβάλλομαι, εύρισκομαι εἰς ἔχθραν.

πανταχῆ, κατὰ πάντα τρόπον, ἀπολύτως.

πολλὴ ἀλογία, μεγάλος, χονδροειδής παραλογισμὸς.

ἀπηλλάχθαι, ἐκ τοῦ ἐλπὶς ἐστιν.

παιδικά, τὰ ἐρώμενα, τὰ προσφιλῆ.

εἰς "Αἰδου, π.χ. ὁ Ὁρφεὺς κατῆλθεν εἰς τὸν "Ἄδην χάριν τῆς συζύγου του Εύρυδίκης. 'Ο Ἀχιλλεὺς, ἀν καὶ ἐγνώριζεν, διτὶ θὰ ἀπέθνησκεν, ἐξ ἐφόνευτον τὸν "Εκτορα, ἐν τούτοις δὲν διστάζει νὰ τὸν φονεύσῃ ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου, ἵνα συναντήσῃ εἰς τὸν "Άδην—ἔστω καὶ νεκρὸς — τὸν ἀγαπημένον φίλον του.

ἐντεύξεσθαι, ἐπεξήγησις εἰς τὸ ταῦτα.

ἄλλῳ ἢ, ἢ, παρά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 13.

δν ἀν ἴδης, ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦτο.

οὐκ ἀρ' ἢν, δ συνδ. **ἄρα μὲ παρατ.** σημαίνει γνῶσιν ἀληθείας, τὴν ὅποιαν δὲν γνωρίζομεν, ἐπομένως δὲν ἔτο (διπος ἐνομίζομεν) φιλόσοφος Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φιλότιμος, φιλόδοξος.

τὰ ἔτερα, τὸ ἔτερον, ὁ πληθυντικὸς ἵσως, διότι πολλὰ εἶναι τὰ εἰδή του φιλοχρημάτου καὶ φιλοτίμου.

ἡ δονομαζομένη, ἡ λεγομένη, ποὺ τὸ κοινὸν θεωρεῖ.

οἱ οὕτω διακείμενοι, οἱ ἔχοντες αὐτὰς τὰς ἀρχὰς (τὰς ὅποιας ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν), δῆλοι. οἱ φιλόσοφοι.

σωφροσύνη, ἐγκράτεια.

πτοοῦμαι, παραφέρομαι ἀπὸ τὸ πάθος.

δὲ λιγώρως ἔχω, δὲ λιγώρω, δὲ διαφορῶ, παραμελῶ.

κοσμίως ἔχω, εἴμαι κόσμιος, εἴμαι ἐγκρατής.

μείζονα κακά, π.χ. ἀτίμωσις, δουλεία, αἰχμαλωσία, κ.τ. ὅμ. κόσμιος, φρόνιμος, ἐγκρατής.

τὸ πάθος, τὸ πάθος τὸ περὶ τὴν εὐήθη (μωράν) ταύτην σωφροσύνην συμβαίνει αὐτοῖς (εἶναι) ὅμοιον τούτῳ· ἂν καὶ λέγομεν, ὅτι τοῦτο βέβαια εἶναι ἀδύνατον — ὅτι δηλαδὴ οἱ ἐγκρατεῖς εἶναι σώφρονες ἀπὸ κάποιων ἀκολασίαν —, ἐν τούτοις ὅμως συμβαίνει εἰς αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἀσκοῦν τὴν ἀνόρτην ταύτην σωφροσύνην, νὰ εἶναι τὸ πάθημά τους ὅμοιον — ἀνάλογον μὲ τοῦτο... δηλαδὴ νὰ εἶναι σώφρονες ἀπὸ ἀκολασίαν... .

ἔσικε γάρ, ναί, φαίνεται, ἔτσι πράγματι φαίνεται.

μὴ γάρ..., (φοβοῦμαι), φοβοῦμαι μήπως πράγματι.

αὔτη, ἔλξις πρὸς τὸ κατηγορ. ἡ ὁρθὴ ἀλλαγή.

καταλλάττομαι, ἀνταλλάσσω, τὸ ἀπαρέμφ. ἐπεξ. τοῦ αὗτη. δρθόν, γνήσιον, ἀκίβδηλον.

ταῦτα καταλλάττεσθαι, τὸ ἀπαρέμφ. παθητικόν.

τούτου, γεν. τοῦ τιμήματος.

ώνούμενα, παθητ. ἀγοραζόμενα.

πιπράσκω, πωλῶ (πρατήριον, μεταπράτης).

προσίγνομαι, προστίθεμαι.

ἀπογίγνομαι, ἀποχωρίζομαι, ἀφαιροῦμαι.' Ή μετάφρασις τοῦ δυσκόλου τούτου χωρίου ἔχει ὡς ἔξης : φοβοῦμαι μήπως πράγματι τοῦτο δὲν εἶναι ὁ δρθός τρόπος ἀνταλλαγῆς πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, τὸ νὰ ἀνταλλάσσῃ δηλαδὴ κανεὶς ἥδονάς μὲ ἥδονάς καὶ λύπας μὲ λύπας καὶ φόβον μὲ φόβον καὶ μεγαλύτερα μὲ μικρότερα σὰν νομίσματα· ἀλλὰ ἔκεινο μόνον εἶναι δρθόν νόμισμα, μὲ τὸ ὅποιον πρέπει ὅλα αὐτὰ νὰ ἀνταλλάσσωνται : ἡ φρόνησις· καὶ τοῦτο προσδιορίζει τὴν ἀξίαν αὐτῶν καὶ μὲ αὐτὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πράγματι ἀγοράζονται καὶ πωλοῦνται ὅλα, καὶ ἡ ἀνδρεία, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ μ' ἔνα λόγον ἡ ἀληθῆς ἀρετή, μόνον μετὰ τῆς φρονήσεως ἀποκτᾶται, εἴτε προστίθενται εἴτε ἀφαιροῦνται καὶ αἱ ἥδοναι καὶ οἱ φόβοι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα παρόμοια..

χωριζόμενα, ὄνομ. ἀπόλυτος, ἡ μετοχὴ ὑποθετική.

σκιαγραφία, σκιαῖς εἰκών, ἀπατηλὴ εἰκών.

ἀνδραποδώδης, δουλοπρεπής, ἀντάξιος δούλων.

κάθαρσις, ἀποκάθαρσις (ἡθική).

καθαρμός, ἐξαγνισμός, μέσον καθάρσεως.

τελεταί, τὰ μυστήρια.

καθίστημι, ἰδρύω.

φαῦλος, τυχαῖος, ἄσοφος.

πάλαι, κεφ. 8, 63 γ κτλ.

αἰνίτομαι, δι' αἰνιγμάτων, συμβολικῶς ὑποδηλῶ.

ἀτέλεστος, ἀμύνητος, ἀκατήχητος.

τετελεσμένος, (τελετή) μημυσμένος.

ναρθηκοφόρος, ὁ φέρων θύρσον κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Βάκχου, ὃς θιασώτης τοῦ θεοῦ θύρσος δὲν εἶναι ράβδος ἐκ νάρθηκος, φυτοῦ καλαμοειδοῦς, ἐστειμμένη εἰς τὴν κορυφήν.

βάκχοι, οἱ μετέχοντες τῶν μυστηρίων τοῦ Βάκχου, οἱ θεόπνευστοι.

παῦρος, ὀλίγος.

Τὸ νόημα τῆς φράσεως : ν αρθ κοφόροι... παῦροι εἶναι τοῦτο, ὅτι δηλ. τὰ ἔξωτερικὰ σύμβολα τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου δὲν σημαίνουν, ὅτι καὶ ὁ μεταχειριζόμενος αὐτὰ ἐμπνέεται πράγματι ὑπὸ τοῦ θεοῦ. 'Ανάλογος εἶναι καὶ ἡ φράσις τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου « πόλλοὶ μέν εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί » (Μάρκ. 20, 16), ὃς καὶ τὸ κοινόν : τὸ ράσσο δὲν κάνει τὸν παπᾶ. 'Η φράσις εἶναι παλαιός στίχος ἐκ τῆς Ὀρφικῆς διδασκαλίας, ἡ ὅποια περιέπεσεν εἰς παροιμίαν. Τὰς ἴδεας τῶν Ὀρφικῶν περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης τῆς ψυχῆς, περὶ ἐγκρατείας, περὶ μυήσεως καὶ καθαρμοῦ, τὰ ὅποια ὅφειλον νὰ ἐγγυῶνται διὰ τὴν εἰς τὸν "Ἄδην μεταβαίνουσαν ψυχὴν ἐν ταξίδιον χωρὶς κινδύνους μὲν εὔτυχες τέρμα πλησίον τῶν θεῶν, εἶχον δεχθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63 γ 67 γ, 70 γ).

γενέσθαι, γενέσθαι (εἰς) ὧν.

ἀνύτω, κατορθώνω.

σαφές, τὸ ἀληθές, τὴν ἀλήθειαν.

εἰκότως, συνδετέον πρὸς τὸ οὐ χαλεπῖ πῶς φέρω.
εῦ ἀνέχοι, καλῶς θὰ εἶχε, θὰ ἤμουν εὐχαριστημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 14.

εὐθύς, ἀσυνδέτως, ἐπεξήγησις.

πνεῦμα, πνοή, ἄνεμος.

καπνός, ὁμοίωσις ἡξῆς Ἰλ. Ψ 100 «ψυχὴ δὲ κατὰ φθόνος ἡύτε καπνὸς ὥχετο...».

διαπτομένη, διαπέτομαι, πετῶ ἐδῶ καὶ ἔκει, ἐξαφανίζομαι.

παραμυθία, παρηγορία, παραμυθητικοὶ λόγοι (ὅρα καὶ δια μυθολογῶ ὀλίγον κατωτέρω), κατ' ἄλλους πειθώ, ἀπόδειξις διὰ μαρτυριῶν.

πίστις, βεβαίωσις, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

ἔστι, διαρκῶς ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

δύναμις, δύναμις ζωής.

φρόνησις, ή δύναμις τοῦ νοεῖν. Ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ὡς καθορίζεται ἐδῶ, ἔχει ὅντας ἀξίαν, διότι ἡ ἀπλῆ ὑπαρξία τῆς ψυχῆς, ὡς παρ' Ὁμήρῳ, ὅπου τὰ εἰδῶλα, διὰ νὰ ἐννοοῦν, πρέπει νὰ πίουν αἷμα, δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἀξίαν.

διαμυθολογῶ, διηγοῦμαι μάθους, συζητῶ μὲ μάθους, ρίψοκινδυνεύω συζητῶν μὲ βάσιν μερικᾶς ὑποθέσεις. "Ἄξιον σημειώσεως εἶναι τοῦτο ἐδῶ· ὅτι δηλ. ὁ Πλάτων ἐπίτηδες μεταχειρίζεται τὰς λέξεις παραμυθία καὶ διαμυθολογῶ μεν μὲ λεπτὴν σημασιολογικὴν ἀπόγρωσιν, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν αὐστηρῶς λογικᾶς ἀποδείξεις, ἀλλ' ἀληθοφανεῖς (εἰκὸς οὕτως ἔχειν). Πίστιν θέλει νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ ἡ ἀπόδειξίς του εἶναι περισσότερον ἡθικὴ παρὰ θεωρητικὴ (ὅρα κεφ. 5, 61 καὶ κεφ. 13 69 γ).

κωμῳδιοποιός, ἐδῶ ὁ Πλάτων ὑπαινίσσεται εἴτε τὸν Ἀριστοφάνη, ὁ ὄποιος ἐγέλοιοποίει τὸν Σωκράτη εἰς τὰς Νεφέλας (1484 κ. ἔκ.) εἴτε τὸν Εὔπολιν λέγοντα: μισῶ τὸν Σωκράτη τὸν πτωχὸν ἀδολέσχην.

ἀδολεσχῶ, φλυαρῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 15.

αὐτὸς·τῇδε πη, τὸ αὐτὸν ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, τὸ δὲ τῇδε πη εἰς τὰ ἐπόμενα.

παλαιὸς λόγος, παλαιὰ δοξασία, παράδοσις (τῆς μετεμψυχώσεως ἢ μετενσωματώσεως). "Αν καὶ τὸ ἐπόμενον (70ε) μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ δόγμα τοῦ Ἡρακλείτου, ὁ Πλάτων ἐννοεῖ ἐδῶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ὀρφικῶν καὶ Πυθαγορείων (ὅρα καὶ 63γ, 67γ, 69γ). Τὸ αὐτὸ περὶ μετεμψυχώσεως ἐπίστευον καὶ οἱ Αἰγύπτιοι.

μεμνήμεθα, ἐνθυμούμεθα.

ἄλλο τι, ἄλλο τι (ἐστιν) ἢ...

τοῦ ταῦτ' εἶναι, τοῦ δτι τοῦτο οὕτως ἔχει, δτι δηλ. ὁ θρῦλος εἶναι δρός.

λόγος, ἐπιχέρημα, ἀπόδειξις.

κατ' ἀνθρώπων, ἐν σχέσει πρός... δσον ἀφορᾶ τοὺς...

κατὰ ζῷων καὶ φυτῶν, ὁ Πλάτων δὲν θέλει νὰ ἀποδώσῃ ἀθανασίαν εἰς τὰ ζῷα καὶ φυτά, ἀλλὰ θέλει νὰ δείξῃ δτι ὁ νόμος τῆς γενέσεως ἐκ τῶν ἐναντίων εἶναι γενικός.

αἰσχρός, ἄσχημος.

ἔχω, γνωρίζω, κοινῶς κατέχω, τὸ ξέρω καλά.

ἔξι ἐναντίων τὰ ἐναντία, τοῦτο ἥδη ἥτο δόγμα τῶν Ἡρακλειτείων. δυοῖν δντοιν, παράθεσις πληθυντικοῦ (ἐναντίων).

μεταξύ, μεταξύ μείζονος καὶ ἐλάσσονος.

τὸ μέν... τὸ δέ... τὴν μὲν μίαν γένεσιν... τὴν δὲ ἄλλην.

διακρίνω — συγκρίνω, χωρίζω - ἐνώνω.

κἄν..., καὶ (λέγομεν) ἀναγκαῖον ἂν εἶναι οὕτως ἔχειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 16.

ἔγρηγορέναι — καθεύδειν, ἀγρυπνεῖν - κοιμᾶσθαι.

καὶ αἱ γενέσεις..., καὶ αἱ γενέσεις αὐτοῖν εἰσι δύο μεταξύ δυοῖν δντοιν.

συζυγία, ζεῦγος.

τὴν μὲν — τὴν δέ, ἐπιμερισμὸς εἰς τὸ τὰς γενέσεις.

καταδαρθάνειν — ἀνεγείρεσθαι, κοιμᾶσθαι - ἀγρυπνεῖν, ὕπνος - ἐγρήγορσις.

τοῖν, χρῆσις τοῦ ἀρσεν. ἀρθρου ἀντὶ τοῦ θηλυκοῦ.

ταύτη, ἐδῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.

ἀναβιώσκεσθαι, ἀναβίωσις, τὸ νὰ ξαναζῇ κανείς.

ἔδόκει, ὁ παρατατ., διότι ἀποβλέπει εἰς κεφ. 15 70γ δ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 17.

ἀδίκως, χωρὶς λόγου, χωρὶς αἰτίαν.
 ἀνταποδίδωμι, ἀμετάβ. ἀντιστοιχῶ.
 ὥσπειρει κύκλῳ περιιόντα, τρόπον τινὰ διαγράφοντα κυκλικὴν
 τροχιάν.
 ἀνακάμπτω, (πάλιν. πλεονασμὸς) ἀμετάβ. ἐπανέρχομαι, ἐπιστρέφω.
 τελευτῶντα, ἐν τέλει, εἰς τὸ τέλος.
 οἶον, παραδείγματος χάριν.
 λῆρος, ἀρ. (παραλήρημα) φλυαρία, ἀνοησία, ἀφέλεια παιδαρι-
 ὁδῆς.

τὸν Ἐνδυμίωνα, τὸν θρῦλον τοῦ Ἐνδυμίωνος. 'Ο Ἐνδυμίων, βο-
 σκὸς ὡραῖος, ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τὸν "Ολυμπὸν, ὃπου
 προσείλκυσε διὰ τὴν ὡραιότητά του τὴν προσοχὴν τῆς Ἡρας. Διὰ τοῦτο
 ἔξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Διὸς καὶ ἐτιμωρήθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς αἰώνιον ὕπνον.
 οὐδαμοῦ ἀν φαινοίτο, δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ φανῇ, δὲν θὰ ἡμπο-
 ροῦσε νὰ συμβῇ, δὲν θὰ εἶχεν καμμίαν ἀξίαν.

'Αναξαγόρας, ὁ Κλαζομένιος, γεννηθεὶς περὶ τὸ 500 π.Χ. Διάση-
 μος φιλόσοφος, μαθηματικὸς καὶ ἀστρονόμος, ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἀθή-
 ναις τῷ 460 π.Χ. περίπου. Οὗτος εἶπε τὸ περίφημον: «πάντα χρήματα
 ἦν ὅμοι, εἴτα νοῦς ἐλθὼν αὐτὰ διεκόσμησε». Δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἀρχικὸν
 χάρος ὁ Νοῦς (τὸ πνεῦμα) ὠργάνωσε τὸν κόσμον ἀρμονικῶς (ὅρα καὶ
 εἰσαγωγή).

ἐκ τῶν ἄλλων, οὐχὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων.

τις μηχανή... ποῖος τρόπος θὰ ὑπῆρχε νὰ μή..
 παντὸς μᾶλλον, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο (κεφ. 11, 67β)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 18.

ἐνὶ λόγῳ (ὑπομνήσω σε), μὲν μίαν ἀπόδειξιν...
 αὐτοί, μόνοι των.
 ἐπιστήμη, ἀκριβῆς γνῶσις, ἀληθῆς γνῶσις, γνῶσις.
 δρθὸς λόγος, δρθὸς συλλογισμός, δρθὴ κρίσις.
 ἐπειτα, μετὰ τὸ γενικὸν μέν, θέτει τὸ ἐπειτα εἰδικεύων τὸ
 παράδειγμα, ἀντὶ νὰ θέση δέ.
 διαγράμματα, γεωμετρικὰ σχήματα. 'Ο Πλάτων ὑπαινίσσεται διπολι-
 καὶ ἐν τῷ «Μένωνι» κεφ. 15—21, 80 δ—86γ ἀναφέρεται: Δοῦλος τοῦ

Μένωνος ἐρωτώμενος καταλλήλως ὑπὸ τοῦ Σωκράτους εὑρίσκει ἀληθείας γεωμετρικάς, ὡς νὰ εἶχε διδαχθῆ γεωμετρίαν.

κατηγορεῖ, ἀποδεικνύει (ὅ ἄγων ἐπὶ τὰ διαγράμματα). μαθεῖν, νὰ μάθω, νὰ ἀκούσω τοῦτο... δηλ. νὰ ἀναμνησθῶ.

γάρ, ὁ γάρ ἐδῶ εἶναι ἐπεξηγητικός.

ἐπίστασθαι, ἐν τῇ διανοίᾳ λαβεῖν, νὰ τὸ ἔγνωριζε.

ἢ ἄλλην τινὰ αἰσθησιν λαβών, ἢ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως ἀντιληφθείσ.

οὖ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ποὺ δὲν εἶναι ἀντικείμενον τῆς αὐτῆς γνώσεως.

οὖ τὴν ἔννοιαν ἔλαβεν, τὸ ὅποιον συνέλαβε μὲ τὸν νοῦν του.

παιδικά, κεφ. 12, 68 α.

ἔγνωσαν — ἔλαβον, γνωμικοὶ ἀόριστοι.

γεραμμένον, ὁ γράφω, ζωγραφῶ.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ 19.

εἴτε ἔλλείπει..., εἴτε τοῦτο ἔλλείπει (ύπολείπεται) τι ἔκείνου κατὰ τὴν δμοιότητα εἴτε μὴ (ἔλλείπει).

ἴσον, ἡ ίδέα τοῦ ίσου.

δ ἔστιν, τὸ δν, τὸ δντως δν, ἡ ίδέα.

δν, μετοχὴ ἐνδοτική. Ἐπίσης καὶ δντα (ταύτα).

ΐσα, ἡ ίδέα τοῦ ίσου, ὁ πληθ. κατὰ τὰ ίσα πράγματα.

ταῦτα τε, τὰ πράγματα.

ἔως δν, ἔως ἀν ἔννοήσης, ἐφ' δσον δηλ. ηθελες ἔννοήσει.

ἐνδεῖ (ύποκ. τὰ ίσα - πράγματα -) τι ἔκείνου, εἶναι κατὰ τι κατώτερα ἔκείνου (τῆς ίδέας τοῦ ίσου).

τῷ, τῷ εἶναι, δηλ. ὡς πρὸς τὸ νὰ εἶναι.

οἶον ἄλλο τι τῶν δντων, τρόπον τινὰ κάτι ἄλλο ἀπὸ τὰ δντα ἔκεινο, τὸ δν, ἡ ίδέα.

προσέοικα, προσομοιάζω.

τὰ ίσα, τὰ ίσα πράγματα.

δρέγομαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ (ὅρεξις).

ταῦτὸν δὲ πάντα ταῦτα, τὸ αὐτὸ ίσχύει δι' δλας τὰς αἰσθήσεις, δὲν ὑπάρχει καμία διαφορά...

τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσειν (ίσα), τὰ αἰσθητὰ ίσα.

ἀνοίσειν, βραχ. ἀντί: ἀναφέροντες ἐννοήσειν, νὰ συγκρίνωμεν, νὰ συσχετίσωμεν
γενόμενοι εὔθυς, εὐθὺς μόλις ἐγεννήθημεν.
πρὸ τούτων, τοῦ ὅραν, ἀκούειν κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 20.

αὐτὴν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν γνῶσιν.
τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, ἀντὶ νὰ εἴπῃ τὸ ἄνισον.
ἐπισφραγίζομαι, ἐπιθέτω τὴν σφραγῖδα, ἐπιθέτω ὡς σφραγῖδα
ἔδω: δίδω τὸ χαρακτηριστικὸν δνομα, τὸν χαρακτηριστικὸν ὄρον.
τοῦτο δ' ἔστι, αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει, τὸ δν, ἡ ἴδεα.
καὶ... ἀποκρινόμενοι, κατὰ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον τῆς φιλο-
σοφικῆς ἐρεύνης, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει ἡ ἐρωταπόκρισις.
ἐκάστοτε, εἰς ἐκάστην γέννησιν.
γίγνεσθαι, ἐκ τῶν προηγ. νοητέον τὸ ἀνάγκη (έστι).
ἀπόλλυμι, λησμονῶ, κοινῶς χάνω, ξεχάνω.
ἀναλαμβάνω, ἀνακτῶ.
δυνατὸν γάρ δὴ τοῦτο γε ἐφάνη, κεφ. 18 καὶ 19.
οὐδὲν ἀλλ' ἢ..., οὐδὲν ἀλλο (ποιοῦσιν) ἢ...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 21.

δίδωμι λόγον, δίδω λόγον διατί, δικαιολογῶ.
πολὺ μᾶλλον, πολὺ περισσότερον, πολὺ τούναντίον.
τηνικάδε, αὐτὴν τὴν ὥραν, κοινῶς τέτοια ὥρα, (μετὰ τὴν θά-
νατον τοῦ Σωκράτους, διότι μόνον οἱ φιλόσοφοι εἶναι εἰς θέσιν νὰ δικαιο-
λογοῦν περὶ ὃν ἐπίστανται).
ἐν ἀνθρώπου εἶδει, ἐν ἀνθρωπίνῃ μορφῇ.
φρόνησις, κεφ. 14, 70 β.
ει μὴ ἄρα, ἐκτὸς ἐὰν τυχόν, ἐκτὸς ἐὰν ἴσως.
ἐν... χρόνῳ, ἔξυπακούεται ἢ ἐν τῷ γίγνεσθαι.
ἔλαθον... οὐδὲν εἰπών, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωα εἶπον κάτι ἀνευ
περιεχομένου, δὲν εἴπον τίποτε.
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 22.

ἀναφέρω, κεφ. 19, 75 β.

ἀπεικάζω, συγκρίνω, παρομοιάζω, παραβάλλω.

ἄλλως, εἰς μάτην.

ταῦτα... τάδε, αἱ ἵδει... αἱ ψυχαὶ (ἢ προῦπαρξίς τῆς ψυχῆς)
ὑπερφυῶς, κεφ. 10, 66 α.

εἰς... καταφεύγει ὁ λόγος, ὡραῖα τελειώνει ἢ συζήτησις
(τὸ ἐπιχείρημα, ἢ ἀπόδειξις).

καρτερώτατος, λίαν λεγοργημάτων, λίαν ἐπίμονος.

οὐκ ἔνδεῶς, λιτότης, ἀρκούντως.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 23.

ἐνέστηκεν, ὑφίσταται ὡς κώλυμα, ἔναντιώνται.

διασκεδάννυμαι, διασκορπίζομαι, ἔξαφανίζομαι.

τοῦ εἶναι, τῆς ὑπάρξεως.

τοῦτο, ὁ διασκεδασμός.

ἄλλοθέν ποθεν, ἐκ στοιχείων διαφορετικῶν ἀπὸ ἔκεινα, ποὺ συνίσταται τὸ σῶμα.

ῶσπερ ἥμισυ, τρόπον τινὰ τὸ ἥμισυ.

τέλος ἔχειν, νὰ εἶναι τελεία.

συντίθημι εἰς ταῦτόν, συνενώνω, συνδυάζω.

αὔθις γίγνεσθαι, νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωήν.

ὅπερ λέγεται, (άντὶ παρωγημένου), ὅπως ἔχομεν εἴπει..

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 24.

διαπραγματεύομαι, συζητῶ, ἔξετάζω.

ἔτι μᾶλλον, ἀκόμη διεξοδικώτερον (ἢ πρότερον).

δέδοικα τὸ τῶν παίδων, κατέχομαι ἀπὸ τὸν φόβον, τὸν συνήθη εἰς τὰ παιδιά.

διαφυσῶ, φυσῶ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. διασκορπίζω.

ἄλλως τε καί, καὶ μάλιστα.

πνεῦμα, ἄνεμος.

ἐπιγελῶ, γελῶ ἐπιδοκιμάζων.

ἐν ἥμιν, ἐννοεῖ πάντας τοὺς παρόντας.

μορμολύκειον, κιυρίως τὸ προσωπεῖον, μὲ τὸ ὄποιον ἐφόβιζον τὰ παιδιά, φόβητρον, κοινῶς σκιάχτρο.

ἐπάρδω, ἄρδω ὡς ἐπωδήν· ἐπωδαὶ δὲ ἦσαν ἀσματα μαγικὰ λόγοι, δι’ ᾧ ἤν ἐθεραπεύοντο νόσοι, τραύματα κλπ. ὅπως τὰ σημερινὰ ξόρκια. 'Ο Πλάτων ἔδψ ἐννοεῖ τοὺς φιλοσοφικοὺς λόγους πρὸς θεραπείαν νοσύσης ψυχῆς.

ἔξεπάρδω, θεραπεύω μὲ ἐπωδάς.

ἐπωδός, ὁ θεραπεύων μὲ ἐπωδάς, διάγος.

βαρβάρων, ὁ Πλάτων δὲν ἀνεγνώριζεν ἐθνικὰς διαφορὰς εἰς τὴν ἐπιστήμην. 'Ο ἵδιος ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον πρὸς σπουδήν.

ζητεῖν, νὰ ἔξετάζετε αὐτὸ τὸ ζήτημα.

ὑπάρξει, ἀπροσώπ. θὰ γίνουν.

ἀπολείπω, ἀφήνω τι ἀτέλεστον ἢ ἄρρητον, διακόπτω.

εἴσοι ἡδομένω ἔστιν, ἐὰν σοῦ εἶναι εὐχάριστον.

πῶς γάρ οὐ μέλλει (μοι ἡδομένω εἶναι), καὶ διατὶ ὅχι; πῶς νὰ μὴ μοῦ εἶναι (εὐχάριστον);

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 25.

έσαυτούς, αὐτοπαθ. ἀντων. γ' προσώπ. ἀντὶ α' ἡμᾶς αὐτούς.

συνθέτω, διαφέρει τοῦ προηγουμένου συντιθέντι, διότι ἡ σύνθεσις ἔξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

φύσει, ἀνήκει εἰς τὸ ἐπόμενον προσήκει.

ταύτη ἥπερ, ἔτσι, ὅπως ἀκριβῶς, καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον.

εἴπερ τῷ ἄλλῳ, κεφ. 2, 58 ε.

ἀεὶ κατὰ ταύτᾳ καὶ ὡσαύτως ἔχει. Μὲ τὸν τεχνικὸν τοῦτον ὄπιον οἱ Πλάτων χαρακτηρίζει πάντοτε τὰς ἴδεας κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ αἰσθητά: τὰ ἄλλοτ' ἄλλως (ἔχοντα) καὶ μηδέ ποτε κατὰ ταύτα, εἶναι πάντοτε τὰ ἴδια μὲ τὸν ἔσαυτὸν τοὺς καὶ ὃ τρόπος τῆς ὑπάρξεως των εἶναι ἔνας καὶ ὃ ἴδιος, εἶναι ἀναλλοίωτα αἰωνίως, εἶναι πάντοτε τὰ ἴδια καὶ τὸν ἴδιον τρόπον ἔχουν πάντοτε. "Ορα καὶ 78 δ.

δέ, ἐπαναλαμβάνεται ὃ δὲ πρὸς ἔξαρσιν, ἀντιθέτως.

ἴωμεν, ἐπανίωμεν.

ἀφ' ἀπερ (ἥλθομεν) ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ κεφ. 10, 65 β ε. κ. ἐ.

αὐτῇ ἡ οὐσία, ἡς λόγον δίδομεν τοῦ εἶναι, αὐτῇ ἡ οὐσία (ἡ ἴδεα, ἡ πραγματικότης), διὰ τὴν ὑπάρξιν τῆς ὄποιας δίδομεν λόγον

αύτὸν ἔκαστον, ὃ ἔστιν, τὸ δὲ κάθε μία πραγματικότης, ποὺ
ὑπάρχει, τὸ δὲ, ὃ τι ἔκαστον εἶναι καθ' ἔκυπτο, τὸ δὲτως δὲ.

ἐνδέχομαι, ἐπιδέχομαι.

ἢ, ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐρώτησις ἀκριβέστερον ὑπὸ ἄλλην μορφήν.
μονοειδές, ἀπλοῦν, ἀσύνδετον.

οὐδέποτε οὐδαμῶς οὐδεμίαν, ἐπισώρευσις κατὰ πλεο-
νασμὸν ἀρνήσεων πρὸς ἔξαρσιν τοῦ ἀναλλοιώτου.

τῶν ἔκεινοις δύμανύμων, τῶν δύμανύμων μὲν ἔκεινας (τὰς ἴδεις).

πᾶν τούναντίον, ὅλως ἀντιθέτως

οὐκ ἔστιν (ἄλλο τι) δτω (δοτ. ὅργαν.).

ἐπιλαμβάνομαι, ἀπτομαι, συλλαμβάνω, ἀντιλαμβάνομαι.

ἀειδής, ἀόρατος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 26.

τίθημι, ὑποθέτω, παραδέχομαι, ἐπὶ αὐτὸν β' προσώπου μετὰ τῶν
βούλει, βούλεσθε, θέλετε, τίθεται ὑποτακτική.

ἔχον, (θῶμεν)

ἄλλο τι, (ἴστιν η).

ἡμῶν αὐτῶν, οὐχὶ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία.

τῷ εἰδει, μὲν ἕρθον, διότι ἥδη ἐμνημόνευσε τὴν λέξιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 27.

πάλαι, ως ἐν κεφ. 10, 65 β καὶ ἔξῆς.

προσχρῶμαι, χρησιμοποιῶ προσέτι, διότι δύναται νὰ ἔξετάζῃ
ἡ ψυχὴ καὶ ἀνευ τῆς συνεργασίας τοῦ σώματος (κεφ. 10, 65 γ').

τὸ διὰ τοῦ σώματος, (σκοπεῖν), δηλ. τὸ δι' αἰσθήσεως.

ἴλιγγιῶ, (ἴλιγγος), ζαλίζομαι.

τοιούτων, δηλ. πλανωμένων καὶ ταραττομένων.

πλάνος, περιπλάνησις.

ἔκεινα, τὰ δὲτως δὲτα, αἱ ἴδεαι.

συγχωρῶ, -συμφωνῶ.

ὅλω καὶ παντί, καὶ εἰς τὸ σύνολον καὶ εἰς τὰ μέρη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 28.

πεφυκέναι, πεφ. (τοιοῦτον) οἶν ἄρχειν...
ξυμβαίνει, ἔξαγεται ὡς ἀναγκαῖον συμπέρασμα.
νοητόν, τὸ νοοῦν (ἐνεργητικόν), ἀνόητον, τὸ μὴ νοοῦν.
ὕ, πῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 29.

τὸ παράπαν, ἐπίρρημα: παντελῶς.
ἐν δρατῷ, (τόπῳ), ἐννοεῖ τὸν τάφον.
διαπίπτω, διαλιθόμενος καταρρέω, διαρρέω.
διαπνέομαι, διασκορπίζομαι ὡς καπνός, ἔχαρχνίζομαι. Τὰ τρία
ἀπαρέμφατα ἀποτελοῦν κίματα ἀποσυνθέσεως.
ἐπιεικῶς, ἀρκετά, λίαν.
ἐπιμένω, παραμένω, διατηροῦμαι.
καί, φυσική σειρά: καὶ ἔταν μὲν τις.
χαριέντως ἔχω τὸ σῶμα, ἔχω ἀνθηρὸν καὶ χαριτωμένον τὸ σῶμα.
ἄρα, ἡ ἀκμὴ τῆς ἡλικίας, ἡ ὥριμότης.
καὶ πάνυ μάλα (συχνὸν ἐπιμένει χρόνον).
συμπίπτω, συμμαζεύομαι, μαραίνομαι (μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν
ἐντοσθίων κλπ.).

δόλιγου (δεῖν) δλον, σχεδὸν δόλοκληρον (τὸ σῶμα).
ταριχευθέντες, ἡ ταριχευσις ήτο συνήθης παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις
(Ηρόδοτος βιβλ. 2 κεφ. 86...) . Τοιαῦτα ταριχευθέντα πτώματα (μού-
μιες) ὑπάρχουν καὶ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον.
ἀμήχανον δσον, ἀμέτρητον, ἐπ' ἀόριστον.
καὶ ἂν σαπῆ (τὸ σῶμα).
ώς ἔπος εἰπεῖν, σὰν νὰ είποῦμε, σχεδόν.
τοιοῦτον ἔτερον, (κεφ. 2,58 δ) δμοιον, ἀνάλογον μὲ τὴν ψυχήν).
γενναῖος, ὑπέροχος, εὐγενής, ἔξαίρετος.
εἰς "Αἰδου ὡς ἀληθῶς, εἰς τὸν πραγματικὸν "Αδην - καὶ οὐχὶ
τὸν "Αδην τοῦ πλήθους — 'Ο Πλάτων ὑπαινίσσεται ἐδῶ τὴν ἐτυμολογίαν
τῆς λέξεως "Αἰδης (ἀειδής), τὸν ὅποιον πιστεύει ὅντας ὡς ἀειδής,
ἀόρατον, ὅπου ἡ καθαρὰ ψυχὴ εύρισκει καταφύγιον πλησίον τοῦ θεοῦ.
ιτέον, ρημ. ἐπίθ. τοῦ εἰμι, πρέπει νὰ ὑπάγῃ.
διαφυσῶμαι, (κεφ. 24, 77 δ), οἱ παρακ. παριστῶσι λόγῳ τῆς βε-
βαιότητος τοῦ λέγοντος τὴν πρᾶξιν ὡς τετελεσμένην.

πολλοῦ γε δεῖ, πολύ ἀπέχει, κάθε ἄλλο.
 κοινωνοῦσα, διορίζει τὴν προηγουμένην μετοχήν.
 ἔκοῦσα εἶναι, ἔκουσίως τὸ ἀπαρ. πλεονάζει μετὰ τὴν μετοχήν.
 τῷ δηντὶ, τῷ δηντὶ μελετῶσα ῥᾷδίως τεθνάναι.
 οὐκοῦν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν ὑπὸ τῆς παρενθετικῆς: τὸ δὲ οὐ-
 δέν... διακοπεῖσαν πρότασιν: ἐὰν μὲν καθαρά...
 ὑπάρχει αὐτῇ, ἀπροσώπ., τῆς ἐπιτρέπεται, δύναται.
 ἄνοια, ἔλλειψις νοῦ, ἀφροσύνη, παραλογισμός.
 κατὰ τῶν μεμυημένων, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς μεμυημένους εἰς τὰ
 μυστήρια, τὰ Ὀρφικὰ (ὅρα καὶ κεφ. 13, 69 γ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 30.

ἐὰν δέ, εἶναι ἀντίθεσις εἰς τὸ προηγούμ. ἐὰν μὲν καθαρά...
 γοητεύω, μαγεύω (ὅρα κεφ. 11, 66 δ).
 σκοτώδης, σκοτεινός.
 αἱρετόν, καταληπτόν, ὃ τι δὲν εἶναι σκοτεινὸν διὰ τὰ μάτια καὶ ἀδ-
 ροτον, προσιτὸν δὲ εἰς τὴν νόσιν καὶ διὰ τῆς φιλοσοφίας καταληπτόν,
 τοῦτο δὲ συνηθισμένη καὶ νὰ τὸ μισῆ καὶ νὰ τὸ τρέμη καὶ νὰ τὸ ἀποφεύ-
 γη, νομίζεις λοιπόν, ὅτι μία ψυχὴ εἰς τοιαύτην κατάστασιν θὰ ἀποχωρι-
 σθῇ — τοῦ σώματος — καὶ θὰ εἶναι αὐτὴ καθ' ἔαυτὴν δλοκάθαρη;
 οἵει..., ἀπόδοσις εἰς τὸ ἐὰν δὲ γε.
 εἰλικρινής, καθαρός, δλοκάθαρος.
 οὐδ' ὀπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.
 διαλαμβάνω, πιάνω ἀπὸ τὴν μέσην (ὅρος παλαιστικός).
 διειλημμένην, (ἀπαλλάξεσθαι).
 δμιλία, συναναστροφή.
 συνουσία, ἀχώριστος συμβίωσις, συναναστροφή, κοινωνία.
 μελέτη, μέριμνα (διὰ το σῶμα).
 ἐμποιῶ ξύμφυτον, κάνω συμφύες, συγχωνεύω.
 ἐμβριθής, βριθής, ἐπαχθής.
 μνήματα, μνημεῖα νεκρῶν.
 κυλινδοῦμαι, κυλίομαι, περιφέρομαι, στριφογυρνῶ.
 σκιοειδῆ φαντάσματα, δημάδεις δοξασίαι περὶ φαντασμάτων, ὡς
 καὶ οἱ παρ' ἡμῖν βρυκόλακες.
 εἴδωλα, δμοιώματα.

είναι, (εἰκὸς ἔστι).

τίνω δίκην, δίδωμι δίκην, τιμωροῦμαι.

τροφῆς, γεν. αἰτ. τροφή, ἀγωγή, τρόπος τοῦ βίου.

ἐπιθυμία, δοτ. αἰτ. Ἑυνεπακολουθοῦντος, γεν. ἀντικειμενική.

ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα, δεσμευθοῦν μέσα εἰς τὸ σῶμα, ἐνσαρκώθον (ὄρχ κεφ. 15, 70 γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

εἰς τοιαῦτα ἥθη, εἰς ζῶα ποὺ ἔχουν ἥθη ἀνάλογα μ' ἔκεῖνα...

μελετῶ τι, φροντίζω περὶ τίνος, ἀσκῶ τι.

γαστριμαργία, ἀδηφαγία.

ὕβρις, ἀσέλγεια.

εὐλαβοῦμαι, φέρομαι ὡς εὐλαβής, προφυλάττομαι, μὴ διευλαβη-

μένους, ἀναιδῶς ζήσαντας.

ἴκτινος, εἶδος ίέρακος, κοινῶς περδικογέρακο.

ἀμέλει, προστακτ. τοῦ ἀμελεῖν, μὴ σέ μέλῃ, βεβαίως.

ἐπιτηδεύω, ἀσκῶ, οἱ ἀσκήσαντες τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν

ἀρετήν.

γεγονοῦται, ἡ ὅποια ἀποκτᾶται.

πολιτικόν, κοινωνικῶς ὡργανωμένον, κοινωνικόν.

μέτριος, γρηστός, μητρημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

οὐ θέμις, (ἔστι τινι), δὲν είναι ἐπιτετραμμένον.

φιλομαθής, φιλόσοφος.

καρτερῶ, ὑπομένω σταθερῶς, ἀντέχω εἰς τὰς στερήσεις.

οἰκοφθορία, καταστροφὴ τῆς περιουσίας.

ἀτιμία, ἔλλειψις τιμῶν, στέρησις τιμῶν.

ἀδοξία, ἔλλειψις δόξης, ἀσημότης.

μοχθηρία, ταπεινὴ κοινωνικὴ θέσις.

τοιγάρτοι, διὰ τοῦτο λοιπόν.

ἄπασιν, ἄπ. χαίρειν εἰπόντες.

πλάττω σώματα, φροντίζω νὰ κάμω ὠραῖα σώματα.

αὐτοῖς, (τοῖς πλάττουσι σώματα).

λύσις, ἔξιλέωσις, ἀπολύτρωσις.

ταύτη τρέπονται, ἀκολουθοῦν αὐτὴν τὴν ὁδόν.
ἐκείνη, τῇ φιλοσοφίᾳ.
ἢ ὑφηγεῖται, τὴν ὅποιαν ὑποδεικνύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 33.

παραλαβοῦσα, ὡς παιδαγωγός.
ἀτεχνῶς, δλως διόλοι, τελείως (κεφ. 2, 59 α).

είργμός, είρκτή, φυλακή.

τοῦ είργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα ὅτι... πρόληψις, ἀντί:
κατιδοῦσα (ἡ φιλοσοφία), ὅτι τοῦ είργμοῦ ἡ δεινότης
δι' ἐπιθυμίας ἐστίν, εἶναι δηλ. ἔργον τῆς ἐπιθυμίας, εἶναι δηλ.
συνδεδεμένη μὲ τὴν ἐπιθυμίαν.

ώς ἂν... εἴη τοῦ δεδέσθαι, συμπερ. (ῶστε μάλιστα ἂν εἶναι τὸν
δεδεμένον ἔνδιλλόπτορα), ὕστε νὰ εἶναι πρὸ παντὸς αὐτὸς ὁ Ἄδιος ὁ δεμέ-
νος συνεργός εἰς τὸ δέσιμόν του.

παραμυθοῦμαι, παραινῶ μὲ παραμυθητικοὺς λόγους, ἐνθαρρύνω.
σκέψις, παρατήρησις, ἔρευνα.

ἀναχωρῶ, ὑποστρέφω, ὑπογωρῶ, ἀποσύρομαι.
ὅτι, ὅτι τῶν ὄντων.

δι' ἄλλων, δι' ἄλλων μέσων, τῶν αἰσθήσεων, ἀντίθεσις εἰς τό...
αὐτὴ καθ' αὐτὴν.

ἐν ἄλλοις δν ἄλλο, διάφορον δν εἰς διαφόρους περιπτώσεις, ἀντί-
θεσις εἰς τὸ αὐτὸ καθ' αὐτό.

ἥγεισθαι, ἔξαρταται ἀπὸ τὸ παρακελευθόνη.
ἔπαθεν, γνωμικὸς ἀόριστος.

ῶν, γενικὴ διαιρετική.
οίον..., ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοσοῦτον κακόν.

λογίζομαι, ἀντιλαμβάνομαι, λογαριάζω.

ἄμα τε... καί, τὸ σύγχρονον, συγχρόνως καί.

οὐχ οὔτως ἔχον, ἀν καὶ δὲν ἔχει οὔτως. 'Ο Πλάτων ἐδῶ λέγει,
ὅτι μέγιστον κακὸν δὲν εἶναι αἱ συνέπειαι τοῦ πάθους, ἀλλὰ ἡ πλάνη ἡ
ἔμφυτος εἰς αὐτό, ὅτι δηλ. τὸ ἀντικείμενόν του ἔχει μεγίστην πραγματι-
κότητα καὶ ἀξίαν, ἐνῷ τούναντίον ὡς ὄρατὸν οὐδεμίαν τοιαύτην ἔχει.

προσηλῶ, καρφώνω.

προσπερονῶ, καρφώνω μὲ περόνγνη, προσκολλῶ.

δμοδοξῶ, ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην.

όμοτροπος, ὁ ἔχων τοὺς αὐτοὺς τρόπους.

όμοτροφος, ὁ ἔχων τὴν αὐτὴν δίαιταν, ἀγωγήν.

ἀναπλέα, (ἀνάπλεως) γεμάτη, μολυσμένη ἀπὸ...

πίπτειν, λόγῳ τοῦ βάρους, τῶν ὄλικῶν στοιχείων.

ἄμοιρος, ἀμέτοχος.

συνουσία, (κεφ. 30, 81 γ), αἱ γεν. θεῖοι οἱ... ἐξ
τῆς λ. συνουσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 34.

οἱ δικαίως φιλομαθεῖς, οἱ γνησίως φιλόσοφοι.

οὐ γάρ, ὅχι βέβαια.

ἐσαυτὴν, τὴν ψυχὴν (πλαγία ἀντανάκλασις).

πάλιν αὖ, πλεονασμός.

ἐγκαταδέω, δένω στερεῶς εἰς τι.

ἀνήνυτος, (ἀνὺ (τ) ω) ἀτελείωτος.

μεταχειρίζομένην, μεταχ. (τὴν ψυχὴν) τινὰ ἵστὸν ἐν αὐτίως Πηνελόπης. Ἡ Όμηρικὴ Πηνελόπη ἐξήλωνε τὴν νύκτα ὃ τι Ὁραινε τὴν ἡμέραν, ἐνῷ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνηήτου ὄφαίνει εἰς τὸ σκότος τῶν πατῶν τὰ δεσμὰ, τὰ ὅποια ἡ ἀληθής φιλοσοφία ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σκέψεως προσπαθεῖ νὰ διαλύσῃ (ξηλώσῃ).

ἐν τούτῳ οὖσα, ἐνδιατρίβουσα ἐν τούτῳ, προσηλωμένη εἰς αὐτό.

τὸ ἀληθές..., ἐπεξήγγησις εἰς τὸ ἐν τούτῳ.

ἀδόξαστον, τὸ μὴ ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἀτομικῆς δόξης, αἱ ιδέαι.

ἀπηλλάχθαι, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ οἶεται δεῖν.

οὐδὲν δεινόν, (ἐστι), δὲν ὑπάρχει φόβος.

ὅπως μὴ, μήπως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 63.

τὸ μέν, ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἀκολουθον μέντοι.

τοιαῦτ' ἄττα, τέτοια περίπου.

ἄξιόν (ἐστι) κινδυνεῦσαι, ἀξίζει νὰ κινδυνεύσῃ κανεὶς μὴ διαψευσθῇ.

καλός, ὡραῖος, διότι περιέχει ὡραίας ἐλπίδας.

ἐπάρδω, κεφ. 24, 77, εἰς ὥραν ὡς ἐξορκισμόν.

ἡδονὰς — κόσμους, ὅρα κεφ. 9, 64 δ ε.

είσασε χαίρειν, κεφ. 9, 64 γ, ἐπεριφρόνησεν.
 πλέον θάτερον... μᾶλλον τὸ ἀντίθετον, μεγαλύτερον κακόν.
 ἡγησάμενος, ἡγησ. ἀπεργάζεσθαι (αὐτοὺς — τοὺς κόσμους).
 σωφροσύνη... ἀληθείᾳ, ἐπεξήγ. εἰς τὸ τῷ αὐτῇ καὶ ω.
 καλῇ, τὰ ἔδω λεγόμενα εἶναι μία ἀδρὰ ἀνακεφαλαίωσις τοῦ διαλόγου καὶ μάλιστα τῶν: 63 γ, 64 δ, 69 β, 82 γ, 82ε, 84 β, 107 γ δ, 108 δ κλπ.

οἱ ἄλλοι, οἱ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Φαίδωνος μνημονευθέντες φίλοι.

εἰς αὕθις, ἄλλην φοράν, ἄλλοτε.

ἀνὴρ τραγικός, ἔνας ἥρως τραγῳδίας.

νεκρὸν λούειν, ἐπεξήγ. Τὸ λούειν τοὺς νεκροὺς ἢτο σύνηθες εἰς τοὺς ἀρχαίους διὰ λόγους θρησκευτικούς, διότι δὲ ἀποθανὼν θάνατος εἰς συνάφειαν πρὸς τοὺς θεούς καὶ ἐπομένως ἐπρεπε νὰ εἶναι καθαρὸς (Ὀδυσ. ω 44, Ἰλ. Σ 345, Ἡροδ. βιβλ. 2, 86, Σοφοκλ. Ἀντιγ. 1201). 'Η αὐτὴ συνήθεια ἐπικρατεῖ καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν καθαριζομένων τῶν νεκρῶν δι' οἴνου δέξους κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6'.

εἰεν, καὶ δέ, ἔστω διὰ τοῦ εἰεν ὁ λέγων δηλοῖ συγκατάθεσιν, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλο θέμα.

ἐπιστέλλω, (ἐπιστολὴ) γράφω, παραγγέλλω, ἀφήνω τὴν τελευταίαν παραγγελίαν.

ὅτι ὅτι ποιοῦντες.

ἐν χάριτι ποιῶ τινι, χαρίζομαι εἰς τινα, κάνω κάτι διὰ νὰ ἔξυπηρτετήσω καὶ εὐχαριστήσω τινά.

καινότερον, ὁ συγχρ. βαθμὸς ἀντὶ τοῦ θετικοῦ.

ὅμῶν αὐτῶν, τῆς ψυχῆς σκο.

δομολογῶ, ὑπόσχομαι, κατ' ἄλλους ἐρμηνευτάς: συμφωνῶ.

ώσπερ κατ' ἔχην, τρόπον τινὰ ἀκολουθοῦντες τὰ ἔχην.

οὐδὲν πλέον ποιήσετε, δὲν θὰ κατορθώσετε τίποτε.

θάπτωμεν... τρόπον, ἡ ταφὴ ἐγίνετο κατὰ δύο τρόπους, ἡ διὰ καύσεως ἡ διὰ κατορύξεως.

ἔγώ, ὁ Σωκράτης ἐπίστευεν, δτι ἐγ ᾧ εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ὅχι τὸ σῶμα.

διατάττω, διευθύνω.

εἰς μακάρων... εὐδαιμονίας, εἰς τέπους εὐτυχισμένους, διου μακάριοι κατοικοῦν (κεφ. 8, 63 γ).

ἄλλως, εἰς μάτην (κεφ. 22, 66 ε).

ἡγγυᾶτο, ὅρα τὴν λέξιν : ὁ πατὴρ αὐτοῦ, κεφ. 2, 59 β.
οὗτος μὲν γάρ, (ἡγγυᾶτο).

ἢ μήν, ἀληθῶς.

παραμενεῖν, (με).

ῥᾶσον φέρω, ὑποφέρω εὔκολώτερον, καλύτερον.

προτίθεμαι τὸν νεκρόν, ἐκθέτω τὸν νεκρὸν κεκοσμημένον πρὸ^{τῆς} ταφῆς.

ἐκφέρω, κάνω τὴν ἔκφορὰν τοῦ νεκροῦ.

καλῶς, ὄρθως, διότι τὸ νὰ λέγῃ ὁ Κρίτων, ὅτι θάπτει τὸν Σωκράτην
τὴν ἀντὶ νὰ λέγῃ ὅτι θάπτει τὸ σῶμα τοῦ Σωκράτους, δὲν εἶναι ὄρθον.

εἰς αὐτὸν τοῦτο πλημμελές (ἔστι), αὐτὸν καθ' αὐτὸν εἶναι σφάλμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 65.

ἀνίστατο εἰς... βραχυλογία ἀντί : ἀναστὰς ἦσε εἰς. . . ἢ ἀνίστατο
καὶ ἦσε εἰς ...

τοτὲ δ' αὖ, ὡς ἐὰν προηγεῖτο τοτὲ μὲν.

ἀτεχνῶς, κεφ. 2, 59 α. προσδιορίζει τὸ δρφανοί.

τὰ παιδία, ὅρα λέξιν Ξενθίππη, κεφ. 3, 60 α..

οἰκεῖαι γυναικεῖς, ἡ Ξενθίππη καὶ αἱ συγγενεῖς γυναικεῖς.

ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος, ἐνώπιον τοῦ Κρίτωνος.

καταγιγνώσκω, κατηγορῶ, ἀποδίδω ὡς μομφήν.

ἀρχόντων, τῶν ἔνδεκα, κεφ. 2, 58 δ.

ἄλλως, καὶ ἔξ ἄλλων περιπτώσεων.

ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, τῆς φυλακίσεως τοῦ Σωκράτους.

τοὺς αἰτίους, ἐννοεῖ τοὺς κατηγόρους κλπ.

τὰ ἀναγκαῖα, τὸ ἀναπότρεπτον, τὸ μοιραῖον (κεφ. 6, 62 γ).

ἀστεῖος, εὐγενῆς τοὺς τρόπους, (ὅπως εἶναι οἱ ἀστοὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἀγροίκους), λεπτός.

λῶστος, ἄριστος, χρυσὸς ἄνθρωπος.

ὁ ἀνθρωπὸς, ὁ μέλλων νὰ δώσῃ τὸ φάρμακον.

πίνοντες, τὸ κάνειον.

ἔγχωρεῖ, ἀπροσώπως, ἔξεστι, ὑπάρχει ἀκόμη καιρός.

διφλισκάνω γέλωτα, θεωροῦμαι γελοῖος.

γλίχομαι, ποθῶ, ἐπιθυμῶ ἔξαιρετικά.

οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος, ἐνῷ δὲν ὑπάρχει πλέον τίποτε ἐκ τῆς ζωῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 66.

παῖς, ὑπηρέτης τοῦ Κρίτωνος (κεφ. 3, 60 α).

κύλιξ, ποτήριον κυρίως κρασοπότηρον, εύρυ, δίωτον.

ῷ βέλτιστε, φίλτατε, ἀγαπητέ μου, καλέ.

γάρ, ἐπειδή, καὶ αἰτιολογεῖ τὸ τί χρὴ ποιεῖν.

περίειμι, περιπατῶ, περιιέναι — κατακεῖσθαι, ἀμφότερα ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ χρή.

αὐτὸν ποιήσει, θὰ ἀνεργήσῃ μόνον του.

δρέγω, (δργυιά) ἔκτείνω, προσφέρω.

ἴλεως, ἵλαρὸς, εὐθυμος, χαρούμενος, γαλήνιος.

τρέω, τρέπομαι εἰς φυγὴν ἐκ φόβου, οὐδὲν τρέσας, ἄνευ φόβου.

οὐδὲ διαφθείρας οὔτε... προσώπου, καὶ χωρὶς νὰ ἀλλοιώσῃ οὔτε τὸ χρῶμα του οὔτε τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του.

ταυρηδόν, μὲ βλέμμα ταύρου, μὲ βλέμμα ἀτενές.

ἀποσπένδω, προσφέρω σπονδήν.

μέτριος, ίκανος, ἀρκετός.

μανθάνω, ἐννοῶ, καταλαβαίνω.

ἄλλ' εὔχεσθαι γέ που, ἄλλ' ἀφοῦ δὲν ἐπιτρέπεται σπονδή, ἐπιτρέπεται ὅμως τούλαχιστον — νομίζω — ἡ εὔχή.

χρὴ (εὕχεσθαι).

ἐπισχόμενος, (τὴν κύλικα), ἀφοῦ ἐκράτησε τὸ ποτήριον εἰς τὰ χεῖλη του, ἡ ἀφοῦ ἐκράτησε τὴν ἀναπνοήν του ἡ ἀφοῦ ἔμεινεν ἀκίνητος.

εὔκόλως, μὲ ἀταραξίαν, χωρὶς δυστροπίαν.

ἐπιεικῶς, μόλις, ὁπωσδήποτε.

οὐκέτι, (οἶοι τ' ἤμεν).

βίᾳ ἐμοῦ αὐτοῦ, παρὰ τὴν προσπάθειάν μου νὰ συγκρατηθῶ.

ἀστακτὶ ἔχώρει, ἔτρεχαν κρουνηδόν, ποτάμι (οὐχὶ κατὰ σταγόνας) ἐγκαλυψάμενος, καλύψας διὰ τοῦ ἴματίου τὸ πρόσωπον.

οἶου, διότι τοιούτου.

ἀναβρυχῶμαι, ἐκβάλλω βρυχηθμὸν ὀδύνης, ξεσπῶ εἰς θρήνους.

οὐδένα δητινα οὐ, ἔλξις (οὐδεὶς ήν, δητινα οὐ), πάντας.

κατακλῶ, συντρίβω, δραγίζω τὴν καρδίαν.

οὐχ ἥκιστα, λιτότης, πρὸ παντός.

πλημμελῶ, κάνω μουσικὸν σφάλμα, μεταφορικῶς ἀμαρτάνω, κάνω ἀνόητα πράγματα.

εύφημια, τὰ καλὰ λόγια ἢ ἡ σιωπή· οἱ παριστάμενοι εἰς θυσίαν ὥφειλον νὰ λέγουν καλὰ λόγια ἢ νὰ σιωπῶσι, μήπως ἀκουσίως εἴπουν ἀσχῆμα λόγια. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ θάνατος κατὰ τους Πυθαγορείους ἦτο ἵερὰ στιγμή, διότι μᾶς φέρει εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ θεῖον, ἐπρέσβευον οὗτοι, δτὶ πρέπει νὰ ἀποθνήσκωμεν ἐν εὐφημίᾳ.

ἐπέχω, κρατῶ, σταματῶ, συγκρατῶ, παύομαι.

οἱ, ἔγκλισις (οἶ), αὐτῷ.

διαλιπών χρόνον, μετὰ πάροδον χρόνου.

οὐκ, εἰς τὸ ἐννοούμενον αἱ σ θάνεσ θαῖ.

ἐπανιών, προχωρῶν πρὸς τὰ ἐπάνω τοῦ σώματος μὲ τὸ χέρι του. αὐτός, ὁ ὑπηρέτης.

ἡτρον, ὑπογάστριον.

ἐνεκεκάλυπτο, οἱ ἀρχαῖοι ἐσυνήθιζον κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμὰς νὰ καλύπτουν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποθνήσκοντος.

ἀλεκτρυόνα, οἱ θεραπεύομενοι ἐθυσίαζον εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἔνα πετεινόν. Ὁ Σωκράτης λοιπὸν ἐπιθυμεῖ νὰ κάμη αὐτὴν τὴν θυσίαν διὰ τοῦ Κρίτωνος εἰς ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θεὸν τῆς ὑγείας, διότι νομίζει δτὶ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου του θεραπεύεται ἀπὸ ὅ τι εἰς τὸν διάλογον ἔχαρακτήρισεν ὡς νόσον: τὴν ἔνωσιν τῆς ψυχῆς μὲ τὸ σῶμα

ἔκινηθη, κατελήφθη ὑπὸ σπασμοῦ.

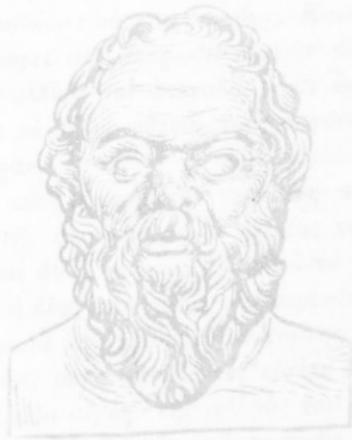
συνέλαβε, ἔκλεισε (ἔπιασε μαζί τὰ χεῖλη...).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 67.

καὶ ἄλλως, καὶ ἐν γένει, καὶ ἐπὶ πλέον.

ΝΙΚ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ — Ν. ΚΑΙ Κ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ίδιάζονσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πλατωνικῶν ἔργων ἔχει ὁ προκείμενος διάλογος καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον καὶ διὰ τὴν τεχνικὴν τῶν σύνθεσιν. Εἰς αὐτὸν ἐμφανίζεται ἡ ἀντίθεσις τῆς γνησίας φιλοσοφικῆς σκέψεως πρὸς τὰς ἐντυπωσιακὰς ἐπιδείξεις ἐκείνων, οἵτινες νομίζονται σοφαί, ἀλλὰ δὲν εἶναι. Τοῦτο εἶναι τὸ κύριον θέμα τοῦ διαλόγου καὶ τὸ θέμα ἀντὸν πλαισιώνεται μὲτα τεχνικὴν πλοκὴν τῶν ἐπεισοδίων καὶ μὲτα τελείαν ἥθοποιάν τῶν προσώπων. Τοιουτορόπως ἡ φιλοσοφικὴ αὐτὴ διατριβὴ ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ λογοτεχνικὸν ἀριστούργημα.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον παρουσιάζεται ὁ Σωκράτης διαλεγόμενος πρὸς τινὰ ἑταῖρον, ἄγνωστεν εἰς ἡμᾶς. Εἰς τὰ λοιπὰ 39 κεφάλαια ὁμιλεῖ μόνον ὁ Σωκράτης, ἐνῷ ὁ ἑταῖρος ἀκούει συνεχῆ διήγησιν τοῦ Σωκράτους, χωρὶς καθόλου νὰ τὸν διακόψῃ. Κατὰ τὴν διήγησιν αὐτὴν ὁ Σωκράτης περιγράφει συγκεντρωσιν σοφῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλονσιωτάτου Καλλίου καὶ ἐπαναλαμβάνει ἔνα μακρότατον διάλογον, τὸν ὃποιον εἶχε μὲδονς αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς καὶ ἴδιᾳ μὲτα τὸν σοφώτατον Πρωταγόραν.

Ἡ συνάντησις αὐτὴ ὑποτίθεται γενομένη περὶ τὸ 432 π.χ., ὡς γίνεται φανερὸν ἐκ τῆς ὑποδηλουμένης ἡλικίας τῶν κυρίων προσώπων (κεφ. 5, 7, 8, 10 καὶ 40), πάντως ὅχι μετὰ τὸ 432, διότι δὲν γίνεται ἐν τῷ διαλόγῳ οὐδέ, ἡ ἐλαχίστη μυεία τῶν γεγονότων, τὰ ὅποια συνετάραξαν τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦ διαλόγου οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα φρονοῦντες εἰσέτι διὰ τὴν ἡγεμονίαν καὶ διὰ τὴν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα αἰγάλην τῆς πόλεως των, ἥδυναντο νὰ ἀπολαμβάνουν τὴν ἔξαίρετον ἥδονήν τῶν φιλοσοφικῶν λόγων, ἀπερίσπαστοι ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὰς συμφορὰς τοῦ μετ' ὀλίγον ἐπακολούθησαντος πολέμου.

3. ΣΟΦΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΟΦΙΣΤΑΙ.

Περὶ τὸν χρόνον τούτον συμπίπτει καὶ ἡ πλήρης διαμόρφωσις τοῦ νέου τρόπου τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης καὶ τῆς ἀνωτέρας παιδείας, ἷτις εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τῷ ὄντομα σοφιστική. Εἶναι ίστορικῶς ἔξηχριμένοι οἱ λόγοι καὶ οἱ σκοποὶ τῆς νέας πνευματικῆς κατευθύνσεως, ἡ δοκιμασία ἵστημειώθη εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ πέμπτου αἰώνος.

Ἡ φιλοσοφία ἐν Ἑλλάδι εἶχε συστηματικῶς ἀπὸ τοῦ ἔκτου ἥδη αἰώνος, ὅπότε Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐπεχείρησε νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν γένεσιν τῶν ὄντων ἀπὸ μᾶς ἀρχῆς. Ἔσημείωσε δὲ σημαντικὴν ἔξελιξιν διὰ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν, αἵτινες ἴδούθησαν εἰς τὴν Μικρασιατικὴν καὶ Ἰταλιωτικὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν σχολῶν τούτων περιείλαβον εἰς τὴν φιλοσοφικήν των ἐρευναν προβλήματα κοσμογονικά, ἡθικά, γνωσιολογικά καὶ θεολογικά, διεμορφώθησαν δὲ φιλοσοφικὰ συστήματα, τὰ δοκιμασία εἶναι θαύματα διανοητικῆς συλλήψεως καὶ ἐρμηνευτικῆς ἀλληλουχίας.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔκτου αἰώνος ὁ Σάμιος Πυθαγόρας ἐσυστημάτισε πλήρη κοσμοθεωρίαν, ἐρμηνεύων τὴν ἀρχὴν τῶν ὄντων διὰ τοῦ ἀριθμοῦ. Ὁλίγον βραδύτερον, περὶ τὸ 500, ἤκμασεν ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ τῆς Ἐλέας ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ. Ὁ κατ' ἔξοχὴν ἀντιπρόσωπος τῆς σχολῆς ταύτης Παρμενίδης ἀπέρριπτε τὴν ἀλήθειαν τοῦ γίγνεσθαι εἰς σθανούς καὶ διεκήγινε τὸ μόνον τὸ εἶναι εἶναι πραγματικὴ κατάστασις, συλλαμβανομένη διὰ τοῦ νοῦ. Τὸ γίγνεσθαι εἶναι ἀπατηλὴ ἐντύπωσις τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθήσεων, αἱ δοκιμασίες τοῦτον διὰ τοῦ θεωρίας τῆς ἀληθείας. Καὶ ἐπειδὴ μόνον διὰ τῶν αἰσθήσεων γνωρίζομεν τὰ περὶ ἡμᾶς ὄντα, ἡ θεωρία τῶν Ἐλεατῶν ἡροεῖτο τὴν δυνατότητα τῆς γνώσεως.

Ἐπίσης περὶ τὰ 500 ἐφιλοσόφησεν ὁ Ἐφέσιος Ἡράκλειτος ἀπορρίπτων καὶ οὕτος τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων γνῶσιν. Ἀντιθέτως δύμως πρὸς τὸν Ἐλεάτας ἐδίδασκεν ὅτι μόνον τὸ γίγνεσθαι εἶναι καὶ ἀδιάλειπτος ροή τῶν ὄντων ὑπάρχει (πανταρρεῖ), τὸ δὲ εἶναι οὔτε ὑπάρχει οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ.

Τοιουτοτρόπως ἐδημιουργεῖτο τὸ πρόβλημα πόθεν ὁ ἀνθρωπός ἀποκτᾷ τὴν γνῶσιν καὶ ἀν εἶναι δυνατὸν νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. Ἐκτοτε δλαι αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι δὲν ἡδύναντο νὰ προβλέψουν τὸ πρόβλημα

τοῦτο. Ἡκολούθησαν κατόπιν τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα τοῦ Δημοκρίτου καὶ τοῦ Ἀραξαγόρου, ἀλλὰ σὸν τῷ χρόνῳ ἐγίνετο φανερόν, ὅτι ἡ μέχρι τοῦτο φιλοσοφία προσέφερε μόνον δογματικὰς λόσεις, αἱ ὅποιαι ἥρχοντο εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἄλληλας. Καὶ ἦτο φυσικὸν νὰ ἐπέλθῃ κάποτε ἀντίδρασις εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐρεύνης καὶ νὰ μὴ πιστεύουν πλέον οἱ διανοούμενοι, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξενρεθῇ ἐπιστημονικὴ ἐρμηνεία τῶν ὄντων. Διὰ τοῦτο ἡ φιλοσοφία παρατομένη ἀπὸ πάσης κοσμογονικῆς ἐρεύνης στρέφεται πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν καὶ ἀρχίζει νὰ μελετᾷ τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια ἀμεσώτερον ἐνδιαφέρονταν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἥθικήν καὶ εἰς τὴν κοινωνικήν του ζωήν. Ἡ ἀμφιβολία δὲ περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς γνώσεως ὠδηγήσεν εἰς τὴν ὑπερβολήν, ὅτι ἀπόλυτος γνῶσις δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι ἀλήθεια εἶναι ὅ,τι πιστεύει ἔκαστος ὡς ἀληθές.

'Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν κατέστησεν ἀναγκαίαν τὴν ἀνωτέραν παίδευσιν, διὰ τῆς ὅποιας ἥδυνατο ὁ πολίτης νὰ διακριθῇ καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς ἀξιώματα ἐν τῇ πολιτείᾳ. Τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἥθικοῦ βίου ἐπρεπε νὰ ἐκλαϊκευθοῦν μὲν συστηματικὴν διδασκαλίαν. 'Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα θὰ ἐξετιμῶντο κατὰ τὴν ὑποκειμενικὴν κρίσιν ἔκαστον, ἐπρεπε νὰ ἔχῃ ὁ πεπαιδευμένος εὐχέρειαν εἰς τό λέγειν καὶ πείθειν ἵνα ἐπιβάλῃ τὰς ἀπόψεις του.

Κατὰ τὴν τροπὴν αὐτὴν τῶν φιλοσοφικῶν ἀναζητήσεων καὶ κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς, ἐδημιουργήθη ἡ σοφιστικὴ θεωρητικῶς δύναται νὰ δρισθῇ ὡς σύστημα ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, τὸ ὅποῖον α) ἀπολυτιφώνει τὸν νοῦν τοῦ ἀκροατοῦ ἀπὸ παλαιὰ δόγματα καὶ διακηρύγντει, ὅτι κριτήριον τῆς ἀληθείας εἶναι αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος (μέτρον χρημάτων ἢ νοθρού ποιος), β) εἰσάγει τὸν μαθητὴν εἰς ἥθικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα, καὶ γ) ἀσκεῖ αὐτὸν νὰ ἐκφράζῃ δύσον τὸ δύνατον καλύτερον τὰς προσωπικάς του γνώμας. Τοιοῦτον ἐμφανίζεται τὸ ἔργον τῆς σοφιστικῆς, ἐφ' ὅσον αὕτη διετήρει τὸν σοβαρὸν τῆς χαρακτῆρα.

'Ἐὰν δημος ἥθελε κανεὶς νὰ δρίσῃ τὶ εἶναι σοφιστής, θὰ ἐδυσκολεύετο νὰ τὸ κάμηι ὅπως ἀκριβῶς ἐδινοκολεύοντο καὶ οἱ σύγχρονοι τῶν σοφιστῶν καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ θαυμασταί των (βλ. κεφ. 3-5). Καὶ τοῦτο, διότι ἡ λέξις σοφιστής εἶχε μεταβάλει σημασίαν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ 5ου αἰώνος. Παλαιότερον σοφιστής ἦτο τίτλος, τοῦ ὅποιον ἡξιοῦντο καὶ ποιηταὶ καὶ νομοθέται καὶ φιλόσοφοι, διότι ἐσήμαινε τὸν

κατέχοντα τὴν σοφίαν. Μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ συστήματος τῆς ἀνωτάτης παιδείας σοφιστῆς ἐλέγετο ὁ μεταδίδων ἀνωτάτην παιδείαν ἐπαγγελματικῶς ἐπὶ μισθῷ. Καὶ τέλος, ἐπειδή τινες τῶν σοφιστῶν ἔζητον νὰ κάμουν ἐντύπωσιν μὲν ἐπιδείξεις παρασυλλογισμῶν, ὁ ὅρος σοφιστῆς ἐσήμαινε τὸν ἀνοήτως λεπτολογοῦντα κατὰ τὸν τύπον τῆς λογικῆς ἀληθοφανείας καὶ παραγγωρίζοντα τὴν ἀλήθειαν.

Ἐπειδὴ ἀκόμη τὸ ἔργον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὴν ἐξάσκησίν του ἐξέπιπτε συχνὰ εἰς ἀπάτην καὶ εἰς κερδοσκοπίαν, ὁ τίτλος τοῦ σοφιστοῦ κατήρησεν ὅχι μόνον φροτικός, ἀλλὰ καὶ ἐπαίσχυντος (κεφ. 3). Οἱ συντηρητικοὶ μάλιστα πολῖται εἶχον πολλοὺς ἐνδοιασμοὺς καὶ ἐπιφυλάξεις διὰ τὸν διδασκάλον αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι ἔδιδον εἰς τὸν νέον ἐλευθεροῦν γνώμην καὶ τάσιν νὰ ἀμφισβητοῦν ἀνεγνωρισμένας ἀληθείας. Ἀλλὰ γενικῶς ἡ κοινωνία τὸν ἔθανμάζειν, ἄνδρες δὲ διακρινόμενοι ἐπὶ παιδείᾳ ἥροκωντο τῶν εἰδικῶν μαθημάτων ἑκάστου. Εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὅποιαν δύσμοις ἐδίψα διὰ μάθησιν, ὁ προσφέρων ταύτην ἤσκει μέγα γόνητρον, ὅσταν μάλιστα συνέπιπτε νὰ είναι πράγματι εὐδυνῆς καὶ πεπαιδευμένος.

Οἱ μάλιστα εὐδοκιμήσαντες σοφισταὶ ἦσαν ὁ Κεῖος Πρόδικος, ὁ Ἡλεῖος Ἰππίας, ὁ Λεοντίνος Γοργίας ὁ καὶ ὑπὲρ πάντας διαπρέψας Ἀβδηρίτης Πρωταγόρας, ὅστις κυρίως ἐκπροσωπεῖ τὸν τύπον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὸν παρόντα διάλογον.

4. ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Τὸν ἐπιφανέστατον τοῦτον σοφιστὴν ἐμφανίζει ἐδῶ ὁ Πλάτων ὃς ἐπιτίθειον ἔμπορον τῆς γνώσεως, ὁ ὅποιος ἀσκεῖ τὸ ἔργον του μὲν πολλὴν κενοδοξίαν καὶ οἴησιν καὶ δὲν γνωρίζει καν τὸ περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας, τὴν ὅποιαν ἐπαγγέλλεται. Ἀλλῃ δύως είναι ἡ πραγματικότης δόσον ἀφορᾶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ τεσσαράκοντα περίπου ἔτη (ἀπὸ τοῦ 456 - 415 περίπου) ἥσκησεν τὸ σοφιστικόν του ἔργον εἰς τὰ μεγάλα πνευματικὰ κέντρα τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν ὅποιον ἐτίμησαν μὲ τὴν φιλίαν των οἱ σοφαρώτεροι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς του καὶ αὐτὸς ὁ Περικλῆς. Ἡ ἀκμὴ τοῦ Πρωταγόρου συμπίπτει περὶ τὸ 440, ὅπότε ἔγινε καὶ ἡ πρώτη του διατριβὴ ἐν Ἀθήναις. Τότε ὁ ἥγετης τῆς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν νὰ συγγράψῃ νόμους διὰ τὴν προσφάτως ἴδρυθεῖσαν ἀποικίαν τῶν Θονδρίων.

‘Ο Πρωταγόρας πρῶτος εἶχε τὴν πρωτοβουνίαν νὰ διδάξῃ συστηματικῶς « τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν », ἡτις ἐσήμαινε κατ’ αὐτὸν τὸ σύνολον τῶν ἰδιοτήτων, δι’ ὧν εὑδίκιμεῖ τις καὶ εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον. Δὲν ἦτο δὲ μόνον σοφιστὴς ὁ Πρωταγόρας ἀλλὰ ἡσχολεῖτο καὶ μὲ τὰ βαθύτατα προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Συνέγραψε πλεῖστα καὶ ποικιλωτάτον περιεχομένου συγγράμματα, κυριώτατον τῶν ὅποιων ἦτο τό ἐπιγραφόμενον « Αλήθεια », εἰς τὸ δόποιον ἐπεδείκνυεν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη γνῶσις εἶναι περιῳδισμένη καὶ σχετική. Ἐν γένει τὸ παιδευτικὸν καὶ φιλοσοφικὸν ἔργον τοῦ Πρωταγόρου ἔξειπμήθη ἀπὸ τοὺς συγχρόνους τον καὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους. Ἡ τελευταία διαμονὴ τοῦ Πρωταγόρου ἐν Ἀθήναις ὑπολογίζεται περὶ τὸ 415, ὅπότε ὁ σοφιστὴς κατηγγέλθη ἐπὶ ἀσεβείᾳ καὶ φεύγων εἰς Σικελίαν ἐναντάγησε.

γων εις Σικελίαν εναντίον της οποίας μάχης συμμετείπε ο Καρόλος Β'. Η μάχη διέπρεψε την Σικελία και έδωσε πρόσβαση στην Ιταλία για την αποτίναξη της Αγγλοφρεγκούσας αυτοκρατορίας στην Ευρώπη.

εξασκων το σοφιστικον του εργον.
Ἐπίσης δὲ Ἰππίας, ἡλικιώτης τοῦ Προδίκου, ἐφημίζετο διὰ τὴν πολυμάθειαν καὶ ἐτιμάτο πολὺ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὰς πόλεις, τὰς ὅποιας ἐπεσκέψθη ὡς σοφιστής. Αἱ γνώσεις του ἦσαν ποικιλώταται ἀναφερόμεναι εἰς ἀστρονομίαν, μαθηματικά, γραμματικήν, μουσικὴν θεολογίαν, μυθολογίαν κ.ἄ. Τὴν πολυμάθειαν ταύτην ἐπιδεικνύων ἀνοίγει τας καὶ ἀκαίρως ἐπέσυρε συχνὰ τὰς εἰρωνείας καὶ αὐτῶν τῶν συναδέλφων του. Ἡτο δημος πράγματι πολυμερέστατος νοῦς καὶ ἴκανοποιεῖ τὴν φιλομάθειαν τῶν ἀκροατῶν του ἐπὶ δλων τούτων τῶν θεμάτων.

Πιστεύεται ότι ἀπό νεανικόν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τοῦ Σωκράτους ὁ Πλάτων παρεποίησεν ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ τὴν προσωπικότητα τῶν ἔξοχωτέρον σοφιστῶν. Πράγματι τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν πρώτων, τὰ ὅποια συνέχραψεν ὁ μαθῆτης τοῦ Σωκράτους καὶ πιθανώτατα τὸ πρῶτον, συγγραφὲν ἵσως ζῶντος ἔτι τοῦ Σωκράτους. Ὁ σκοπὸς ἐξ ἄλλου τοῦ ἔργου δὲν ἦτο νὰ δώσῃ ἴστορικὰς πληροφορίας περὶ τῶν προσώπων τούτων, ἀλλὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Σωκράτους ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς πωλοῦντας ἐπὶ μισθῷ τὴν παιδείαν. Διὰ τοῦτο οἱ τέποι καὶ οἱ τρόποι τῶν σοφιστῶν διαγράφονται εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνεται τὸ φεκτὸν μέρος τῆς σοφιστικῆς διδασκαλίας.

Καὶ τὰ δευτερεύοντα ἐξ ἄλλου πρόσωπα ἡθογραφοῦνται ὡς ὑπερβολικοὶ τύποι κατὰ τὸ γενικὸν τοῦτο σχέδιον τοῦ διαλόγου. Ὁ Καλλίας ὁ Ἰππονίκον, δι πλούσιος Ἀθηναῖος, περὶ τοῦ ὅποιον ἦτο γνωστὸν, ὅτι «τε τέ λεκε χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι», ἐπεδείκνυε τόσην «φιλομάθειαν», ὥστε νὰ μεταβάλῃ δόλοκληρον τὴν οἰκίαν του εἰς ξενῶνα σοφιστῶν. Ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς φανατικὸς θαυμαστῆς τοῦ Σωκράτους κατεξεντελεῖει τὸν Πρωταγόραν καὶ μὲ νεανικὸν πεῖσμα ἐπιδιώκει νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀξία τοῦ διδασκάλου του. Τέλος ὑπερβολικὸς τύπος τοῦ ἐνθουσιῶντος πρὸς μάθησιν εἶναι ὁ ἐν ἀρχῇ τοῦ διαλόγου εἰσαγόμενος Ἰπποκράτης, ὅστις ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἔλεγχον ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πρωταγόρου, ὅτι διδάσκει τὴν ἀρετὴν. Καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης εἶναι περισσότερον Σωκρατικὸς παρὰ εἰς οἰονδήποτε ἄλλο ἔργον τοῦ Πλάτωνος.

Τοιουτοτρόπως ἐμφανίζων δι συγγραφεὺς μὲ δραματικὴν ἔντασιν ὅτι ἀξιοκατάκριτον ὑπῆρχεν εἰς τὸ ἔργον τῶν σοφιστῶν καὶ ὅτι ἐπαινετὸν εἰς τὴν μέθοδον τοῦ Σωκράτους, καθιστᾶ ἐναργέστερον τὸ φιλοσοφικὸν μάθημα τὸ ὅποιον παρέχει ὁ διάλογος.

5. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΚΕΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν σοφιστῶν περιελάμβανον εἰς τὴν διδασκαλίαν των καὶ ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἡθικήν. Ἀνεξαρτήτως δὲ τῶν εἰδικῶν γνώσεων του ἔκαστος ἐπιγγέλλετο ἐπισήμως, ὅτι εἶναι διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς. Τὴν ἀρετὴν ἐν τούτοις ἔθεάροντιν ἐντελῶς κατὰ τὴν δημώδη ἀντίληψιν, ἦτοι ὡς σύνολον ἐπὶ μέρους

ἰδιοτήτων, ἥθικῶν καὶ πνευματικῶν, αἱ δόποῖαι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκτῶνται διὰ τῆς ἀσκήσεως, χωρὶς νὰ ἔξαρταται ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην. Δύναται π.χ. νὰ εἶναι τις ἀνδρεῖος, χωρὶς νὰ εἶναι δίκαιος ἢ νὰ εἶναι δσιος, δχι δμως καὶ σώφρων. Μολονότι δὲ ἡ σοφιστικὴ παρουσιάζεται μὲ ἀξιώσεις ἀνωτάτης παιδείας, διεμόρφων τὸ ἰδανικὸν τῆς ἀρετῆς, δπως ἀκριβῶς τὸ εἶχε διαμορφώσει τὸ παλαιὸν ἔπος καὶ ἡ βιοσοφία τῶν λυρικῶν ποιητῶν, τῶν δποίων τὰ ἔργα ἐδιδάσκοντο εἰς τὰ σχολεῖα ὡς ἥθικολογικὸν μάθημα. Καὶ ἡ μὲν ἥρωϊκὴ ποίησις παρεῖχεν ὑποδείγματα πράξεων πρὸς μίμησιν, χωρὶς νὰ παρουσιάζῃ πλήρεις ἥθικοντος τύπους, οἵ δὲ λυρικοὶ διεκήρυντον, ὅτι ἡ ἥθικη τελειότης εἶναι ἀνέφικτος διὰ τὸν ἀνθρωπὸν· ἔνας μέσος τόπος ἥθικῆς εἶναι ὁ μόνος δυνατὸς νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν καὶ αὐτὸς πρέπει νὰ ἴκανοποιῇ τὰς ἥθικὰς μας ἀπατήσεις.

'Η ὑψηλοτέρα ἀντίληψις περὶ ἀρετῆς προηλθεν ἀπὸ τὴν ἀγνὴν ἰδεολογίαν καὶ ἀπὸ τὴν αὐστηρὰν σκέψιν τοῦ Σωκράτους. "Ο, τι ἐπετέλεσεν ὁ Σωκράτης εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς γνώσεως, δὲν εἶναι ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν δλην αὐτοῦ εἰσφορὰν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπότητος. Διὰ νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἥθικη φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους, πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ γενικῶς ἡ κατεύθυνσις καὶ ἡ ἀξία τῆς Σωκρατικῆς διανοίσεως.

'Η ἀντίθεσις μεταξὺ Σωκράτους καὶ σοφιστῶν ἡτο ἥδη φανερὰ εἰς τὸν παρακολούθουντας τὴν πρωτότυπον καὶ ἐπαγγωγὸν διδαχὴν αὐτοῦ. 'Ἐκ τῶν ὑστέρων δμως ἀπεδείχθη κατὰ τὴν ἔξελιξιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας, ὅτι ἡ ἀντίθεσις αὐτὴ ἡτο φιξική. Πράγματι οἱ σοφισταὶ ἤσαν μόνον ἀρνηταὶ τῶν παλαιοτέρων φιλοσοφικῶν δοξασιῶν καὶ εἰς τοῦτο συνίσταντο ἡ καινοτομία των. 'Εφεκτικὸς ἡτο καὶ ὁ Σωκράτης διὰ τὰς μέχρι τοῦτο ἀνακαλύψεις τοῦ φιλοσοφοῦντος νοῦ. Δι' αὐτὸν δμως ἡ ἀλήθεια δὲν ἡτο κάτι ἀνύπαρκτον, ἀλλὰ τούναντίον ὁ μόνος ἄξιος καὶ πραγματικὸς σκοπὸς πάσης πραγματικῆς ἐρεύνης. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτου τοῦ σκοποῦ ἐπενόησε καὶ ἐφήρμοσε μίαν θετικὴν καινοτομίαν εἰς τὰς φιλοσοφικὰς ἀναζητήσεις. Εἰσήγαγε καὶ ἐτελειοπόλησε μέθοδον πρὸς ἀναζητησιν τῆς ἀληθείας. 'Ἡ μέθοδος αὗτη ὠνομάσθη διαλεκτική, ὡς πραγματοποιοῦσσα τὴν ἀνάλυσιν καὶ διευρύνσιν τῶν ἐννοιῶν δι' ἐρωτήσεως καὶ ἀπαντήσεως ἐν διαλόγῳ. "Αγει δὲ εἰς συμπεράσματα κατὰ πολὺ ἀσφαλέστερα παρὰ δ συνεχῆς λόγος, εἰς τὸν δποῖον πολλοὶ δροὶ καὶ ἐκφράλέστερα παρὰ δ συνεχῆς λόγος,

σεις μέρουν ἀσαφεῖς ἢ παρέρχονται ἀπαρατήρητοι. Ἡ κατόπιν συστηματοποίησις τῆς λογικῆς ἐπιστήμης ἐξηκρίβωσεν, ὅτι βάσις τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Σωκράτους είναι ὁ ὄρισμός καὶ η ἐπαγγελγή.

Ἡ διαλεκτικὴ αὕτη μέθοδος ἔφαρμοζομένη καὶ εἰς τὰς ἡθικὰς ἀναζητήσεις πειθεῖ, ὅτι ἡ ἀρετὴ είναι κάτι ἀχώριστον ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν καὶ δὲν είναι δυνατὸν νὰ πωλήται ἐπὶ μισθῷ· ὅτι δὲν είναι, ὅπως πιστεύουν οἱ πολλοὶ καὶ ὅπως διδάσκουν οἱ σοφισταί, σύνολον ἐπὶ μέρους ἰδιοτήτων, ἀλλ᾽ ὅτι μία εἰς τὸ σύνολόν της είναι ἡ ἀρετή, ἡ γνῶσις τοῦ ἀγαθοῦ. Ὡς γνῶσις δὲ ἀποτελεῖ ἀνεξάντλητον θέμα φιλοσοφικῆς συζητήσεως· διότι ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀλήθειαν ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ γνησίως πεπαιδευμένου ἀνδρὸς ἔργον είναι νὰ ἐξετάζῃ ἀδιαλείπτως: Πῶς ποτὲ ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτὲ ἐστὶν αὐτό, ἡ ἀρετὴ.

Ἡ ἔρευνα αὕτη, ἐπιμένει ὁ Σωκράτης, δὲν κατορθοῦται μὲν τὰς δημηγορικὰς ἐπιδείξεις τῶν σοφιστῶν οὔτε μὲ κομψοὺς μετασχηματισμοὺς τῶν ἀρχαίων μύθων ἢ μὲ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐρμηνείαν ποιημάτων. ቙ μόνη μέθοδος πρὸς τοῦτο είναι ἡ αὐστηρὰ ἀνάλυσις τῶν ἐννοιῶν, ἡ βραχυλογικὴ συζήτησις, ἡτις ἐξακριβώνει τὰς ἐπὶ μέρους ἀληθείας καὶ μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀναγνωρίσωμεν, ὅσον είναι δυνατὸν εἰς τὸν ἀνθρωπὸν, τὸ ἀπολύτως ἡθικόν.

Καὶ εἰς τὰ ἄλλα του ἔργα παρέστησεν ὁ Πλάτων τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς συμβατικῆς ἡθικῆς, τὴν ὥποιαν ἐπρέσβευν οἱ σοφισταί, καὶ τῆς ἡθικῆς ἴδεολογίας τοῦ Σωκράτους, τὴν ὥποιαν ἄλλως τε καὶ διὰ τοῦ βίου αὐτᾶς ἐπραγμάτωσεν ὁ φιλόσοφος. Τῷ ὅντι, ἐνῷ οἱ σοφισταὶ φιλοξενούμενοι εἰς τὰ μέγαρα τῶν πλούσιων ἐξεμεταλλεύοντο ἐπαγγελματικῶς τὴν ἡθικὴν διδασκαλίαν, οὗτος «ἐν πεντάρᾳ μνῷ λίᾳ» διαιτεῖται ἐτέλει τὸ ἀποστολικὸν ἔργον νὰ προτρέπῃ ἔνα ἔκαστον τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀρετῆς, «τὴν ἡμέραν δὲν πανταχοῦ προσκαταδεικνύει ὁ Σωκρατικὸς μαθητὴς ὡς φιλόσοφος - καλλιτέχνης τὴν ἐπίφανειακὴν καὶ σχετικὴν ἀξίαν τῶν σοφιστικῶν μαθημάτων ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν θεϊκὴν σοφίαν ἐκείνου», ὅσις «οὐδὲν δέσμος πώτε διδάσκαλος ἐγένετο», ἀλλ᾽ ἐν τούτοις ὑπῆρξεν αὐτὸς πρότυπον ἀρετῆς καὶ ἡτοίμασε τὰ πνεύματα πρὸς βαθυτέραν κατανόησιν τῶν ἡθικῶν ἀξιῶν.

Ι Ρ Ι Τ Α Κ Ο Ρ Α

Επί την απόφασιν της Βουλής

της συντομεύσεως της διάρκειας της περιόδου της επιτροπής για την ανάθεση της πολιτικής πολιτιστικής πολιτείας στην Επιτροπή Πολιτισμού της Βουλής.

Μ Ε Ρ Ο Σ Α'

K E I M E N O N

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ :

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ
ΚΑΛΛΙΑΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΠΡΟΛΙΚΟΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

ΚΕΦ. Α' (Περὶ ληψίς). Ὁ Σωκράτης παρακληθεὶς ὑπό τοῦ
νοῦ ἀνωνύμου ἐταίρου του διηγεῖται εἰς αὐτὸν ὅσα διελέχθη μετὰ τοῦ
Ἄβδηρίτου Πρωταγόρου, ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου διὰ τὴν σοφίαν.

ΚΕΦ. Β'. Τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταυτησί, ἔτι βαθέος
ἄρθρου, Ἰπποκράτης ὁ Ἀπολλοδώρου υἱός, Φάσωνος δὲ ἀ-
δελφός, τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ πάνυ σφόδρα ἔκρουε, καὶ
ἐπειδὴ ἀυτῷ ἀνέῳξε τις, εἰσὼ ἦει ἐπειγόμενος καὶ τῇ φωνῇ
μέγα λέγων, ὃ Σώκρατες, ἔφη, ἐγρήγορας ἢ καθεύδεις; καὶ
ἔγώ τὴν φωνὴν γνοὺς αὐτοῦ, Ἰπποκράτης, ἔφην, οὗτος· μή τι
νεώτερον ἀγγέλεις; Οὐδὲν γ', ἢ δ' ὅς, εἰ μὴ ἀγαθά γε. Εὖ
ἄν λέγοις, ἢ δ' ἔγώ· ἔστι δὲ τί, καὶ τοῦ ἔνεκα τηνικάδε ἀφίκου;
Πρωταγόρας, ἔφη, ἥκει, στὰς παρ' ἐμοὶ. Πρώην, ἔφην ἔγώ·
σὺ δὲ ἄρτι πέπυσαι; Νη τοὺς θεούς, ἔφη, ἐσπέρας γε· καὶ
ἄμα ἐπιψηλαφήσας τοῦ σκίμποδος ἐκαθέζετο παρὰ τοὺς πό-
δας μου, καὶ εἶπεν· Ἐσπέρας δῆτα, μάλα τε ὁψὲ ἀφικόμενος ἐξ
Οἰνόης. ὁ γάρ τοι παῖς με ὁ Σάτυρος ἀπέδρα· καὶ δῆτα μέλ-
λων σοι φράζειν, ὅτι διωξοίμην αὐτόν, ὑπό τινος ἄλλου ἐπελα-
θόμην· ἐπειδὴ δὲ ἥλθον καὶ δεδειπνηκότες ἥμεν καὶ ἐμέλλο-
μεν ἀναπαύεσθαι, τότε μοι ἀδελφὸς λέγει, ὅτι ἥκει Πρωταγό-
ρας· καὶ ἔτι μὲν ἐνεχείρησα εὐθὺς παρὰ σὲ ἵέναι, ἐπειτά μοι
λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι· ἐπειδὴ δὲ τάχιστά με

ἐκ τοῦ κόπου ὁ ὑπνος ἀνῆκεν, εὐθὺς ἀναστάς οὕτω δεῦρο ἐπορευόμην· καὶ ἐγὼ γιγνώσκων αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν πτοίησιν, Τί οὖν σοι, ζῆν δ' ἐγώ, τοῦτο; μῶν τί σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας; καὶ ὃς γελάσας, Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ὅτι γε μόνος ἐστὶ σοφός, ἐμὲ δὲ οὐ ποιεῖ. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφην ἐγώ, ἂν αὐτῷ διδῷς ἀργύριον καὶ πείθης ἐκεῖνον, ποιήσει καὶ σὲ σοφόν. Εἰ γάρ, ηδ' ὃς, ὡς Ζεῦ, καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἴη· ως οὗτος ἀν τῶν ἐμῶν ἐπιλίποιμι οὐδὲν οὔτε τῶν φίλων· ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἥκω παρὰ σέ, ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ διαλεγθῆται αὐτῷ. ἐγὼ γάρ ἄμα μὲν καὶ νεώτερός είμι, ἄμα δὲ οὐδὲ ἔώρακα Πρωταγόραν πώποτε οὐδὲ ἀκήκοα οὐδέν· εἴτι γάρ παις η, ὅτε τὸ πρότερον ἐπεδήμησεν· ἀλλὰ γάρ, ὡς Σώκρατες, πάντες τὸν ἄνδρα ἐπαινοῦσι καὶ φασι σοφώτατον εἶναι λέγειν· ἀλλὰ τί οὐ βαδίζομεν παρ' αὐτόν, ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν; καταλύει δ', ως ἐγὼ ἥκουσα, παρὰ Καλλίᾳ τῷ Ἰππονίκου· ἀλλ' ἵωμεν· καὶ ἐγὼ εἶπον· Μήπω γ', ὡγαθέ, ἐκεῖσε ἵωμεν, πρώ γάρ ἐστιν. ἀλλὰ δεῦρο ἐξαναστῆμεν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ περιιόντες αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἔως ἂν φῶς γένηται· εἴτα ἵωμεν. καὶ γάρ τὰ πολλὰ Πρωταγόρας ἔνδον διατρίβει. ὥστε, θάρρει, καταληψόμεθα αὐτόν, ως τὸ εἰκός, ἔνδον.

ΚΕΦ. Γ'. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν περιῆμεν καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος τοῦ Ἰπποκράτους τῆς ῥώμης διεσκόπουν αὐτὸν καὶ ἡρώτων, Εἰπέ μοι, ἔφην ἐγώ, ὡς Ιππόκρατες, παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιγειρεῖς ιέναι, ἀργύριον τελῶν ἐκείνῳ μισθὸν ὑπὲρ σεαυτοῦ, ως παρὰ τίνα ἀφιξόμενος καὶ τίς γενησόμενος; Ὅσπερ ἀν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ ὄμβωνυμον ἐλθὼν Ἰπποκράτη τὸν Κῶφον, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν ὑπὲρ σαυτοῦ μισθὸν ἐκείνῳ, εἰ τίς σε ἥρετο, Εἰπέ μοι, μέλλεις τελεῖν, ὡς Ιππόκρατες, Ἰπποκράτει μισθὸν ως τίνι ὄντι; τί ἀν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἄν, ἔφη, ὅτι ως ἱατρῷ. Ως τίς γενησόμενος;

‘Ως ίατρός, ἔφη. Εἰ δὲ παρὰ Πολύκλειτον τὸν Ἀργεῖον ἡ Φειδίαν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφικόμενος μισθὸν ὑπὲρ σκυτοῦ τελεῖν ἐκείνοις, εἴ τις σε ἥρετο· Τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὄντι ἐν νῷ ἔχεις Πολυκλείτῳ τε καὶ Φειδίᾳ, τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἂν ὡς ἀγαλματοποιοῖς. Ως τίς δὲ γενησόμενος αὐτός; Δῆλον ὅτι ἀγαλματοποιοίς. Εἶν, ἦν δ' ἐγώ· παρὰ δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγώ τε καὶ σὺ ἀργύριον ἐκείνῳ μισθὸν ἑτοῖμοι ἐσόμεθα τελεῖν ὑπὲρ σοῦ, ἀν μὲν ἔξικνηται εἰς ἡμέτερα χρήματα καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν, εἰ δὲ μή, καὶ τὰ τῶν φίλων προσαναλίσκοντες· εἰ οὖν τις ἡμᾶς περὶ ταῦτα οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας ἔροιτο· Εἰπέ μοι, δὲ Σώκρατές τε καὶ Ἰππόκρατες, ὡς τίνι ὄντι τῷ Πρωταγόρᾳ ἐν νῷ ἔχετε χρήματα τελεῖν; τί ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμεθα; τί ὄνομα ἄλλο γε λεγόμενον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν ὥσπερ περὶ Φειδίου ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ Ομήρου ποιητήν; τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν; Σοφιστὴν δή τοι ἀνομάζουσί γε, δὲ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα εἶναι, ἔφη. ‘Ως σοφιστῇ ἄρα ἐρχόμεθα τελοῦντες τὰ χρήματα; Μάλιστα. Εἰ οὖν καὶ τοῦτο τίς σε προσέροιτο: Αὐτὸς δὲ δὴ ὡς τις γενησόμενος ἔρχει παρὰ τὸν Πρωταγόραν; καὶ ὃς εἶπεν ἐρυθριάσας — ἥδη γὰρ ὑπέρφαινέ τι ἡμέρας, ὥστε καταφανῆ αὐτὸν γενέσθαι — Εἰ μέν τι τοῖς ἔμπροσθεν ἔσικε, δῆλον ὅτι σοφιστῆς γενησόμενος. Σὺ δέ, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἀν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς “Ἐλληνας σκυτὸν σοφιστὴν παρέγων; Νὴ τὸν Δία, δὲ Σώκρατες, εἴπερ γε ἀδιανοοῦμαι χρὴ λέγειν.’ Αλλ’ ἄρα, δὲ Ἰππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσεσθαι, ἀλλ’ οὐαπέρ ἡ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ παιδοτρίβου; τούτων γὰρ σὺ ἐκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ’ ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς τὸν ἴδιωτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν μοι δοκεῖ, ἔφη, τοιαύτη μᾶλλον εἶναι ἡ παρὰ Πρωταγόρου μάθησις.

ΚΕΦ. Δ'. Οἰσθα οὖν ὁ μέλλεις νῦν πράττειν, ἢ σε λανθάνει; ἢν δ' ἐγώ. Τοῦ πέρι; "Οτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σκυτοῦ παρασχεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρί, ὡς φήσι, σοφιστῇ: ὅ τι δέ ποτε ὁ σοφιστῆς ἔστι, θαυμάζοιμ' ἀν εἰ σοφία. καίτοι εἰ τοῦτο ἀγνοεῖς, οὐδὲ ὅτῳ παραδίδως τὴν ψυχὴν οἰσθα, οὕτ' εἰ ἀγαθῷ οὕτ' εἰ κακῷ πράγματι. Οἷμαί γ', ἔφη, εἰδέναι. Λέγε δή, τί ἥγει εἶναι τὸν σοφιστήν; 'Ἐγὼ μέν, ἢ δ' ὅς, ὥσπερ τούνουμα, λέγει, τοῦτον εἶναι τῶν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα. Οὐκοῦν, ἢν δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες· ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς, τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἴποιμεν ἀν που αὐτῷ, ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τάλλα οὕτως· εἴ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο, 'Ο δὲ σοφιστῆς τῶν τί σοφῶν ἔστιν; τί ἀν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; τί ἀν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι, ὡς Σώκρατες, ἢ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν; "Ισως ἀν, ἢν δ' ἐγώ, ἀληθῆ λόγοιμεν, οὐ μέντοι ἱκανῶς γε· ἐρωτήσεως γάρ ἔτι ἡ ἀπόκρισις ἡμῖν δεῖται, περὶ ὅτου ὁ σοφιστῆς δεινὸν ποιεῖ λέγειν· ὥσπερ ὁ κιθαριστῆς δεινὸν δήπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὕπερ καὶ ἐπιστήμονα, περὶ κιθαρίσεως· ἢ γάρ; Ναί· Εἰεν· ὁ δὲ δὴ σοφιστῆς περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν; ἢ δῆλον ὅτι περὶ οὕπερ καὶ ἐπίσταται; Εἰκός γε. Τί δὴ ἔστι τοῦτο περὶ οὗ αὐτός τε ἐπιστήμων ἔστιν ὁ σοφιστῆς καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ; Μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν.

ΚΕΦ. Ε'. Καὶ ἐγώ εἴπον μετὰ τοῦτο· Τί οὖν; οἰσθα εἰς οἵνα τίνα κίνδυνον ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχὴν; ἢ εἰ μὲν τὸ σῶμα ἐπιτρέπειν σε ἔδει τῷ, διακινδυνεύοντα ἢ χρηστὸν αὐτὸν γενέσθαι ἢ πονηρὸν, πολλὰ ἀν περιεσκέψω, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε οὔ, καὶ εἰς συμβουλὴν τούς τε φιλουμένους ἀν παρεκάλεις καὶ

τούς οἰκείους, σκοπούμενος ἡμέρας συχνάς· ὃ δὲ περὶ πλείσ-
νος τοῦ σώματος ἥγετ, τὴν ψυχήν, καὶ ἐν ᾧ πάντ' ἔστι τὰ σὰ
ἢ εὗ ἢ κακῶς πράττειν χρηστοῦ ἢ πονηροῦ αὐτοῦ γενομέ-
νου, περὶ δὲ τούτου οὔτε τῷ πατρὶ οὔτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκοι-
νώσω οὔτε ἡμῶν τῶν ἑταίρων οὐδενί, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε
καὶ οὐ τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ τὴν σὴν ψυχήν, ἀλλ' ἐσπέ-
ρας ἀκούσας, ὡς φήσι, ὅρθριος ἥκων περὶ μὲν τούτου οὐδένα
λόγον οὐδὲ συμβουλὴν ποιεῖ, εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυτὸν αὐ-
τῷ εἴτε μή, ἐτοῦμος δ' εἰ ἀναλίσκειν τά τε σαυτοῦ καὶ τὰ τῶν
φίλων χρήματα, ὡς ἥδη διεγνωκώς, ὅτι πάντως συνεστέον
Πρωταγόρα, ὃν οὔτε γιγνώσκεις, ὡς φήσι, οὔτε διείλεξαι
οὐδεπώποτε, σοφιστὴν δ' ὄνομάζεις, τὸν δὲ σοφιστήν, ὁ τι
ποτ' ἔστι, φαίνει ἀγνοῶν, ὃ μέλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν; καὶ
ὅς ἀκούσας, "Εοικεν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἐξ ὧν σὺ λέγεις.
Ἄρ' οὖν, ὁ Ἰππόκρατες, ὁ σοφιστὴς τυγχάνει ὧν ἔμπορός
τις ἢ κάπηλος τῶν ἀγωγίμων, ἀφ' ὧν ψυχὴ τρέφεται; Φαί-
νεται γάρ ἔμοιγε τοιοῦτός τις τρέφεται δέ, ὁ Σώκρατες,
ψυχὴ τίνι; Μαθήμασι δήπου, ἦν δ' ἐγώ. καὶ ὅπως γε μή, ὁ
ἑταῖρε, ὁ σοφιστὴς ἐπαινῶν ἀπωλεῖ ἔξαπατήσει ἡμᾶς, ὡσπερ
οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν, ὁ ἔμπορός τε καὶ κάπηλος.
καὶ γάρ οὗτοί που ὧν ἀγουσιν ἀγωγίμων οὔτε αὐτοὶ ἵσασιν
ὅ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα, ἐπαινοῦσι δὲ πάντα
πωλοῦντες, οὔτε οἱ ὀνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ
γυμναστικὸς ἢ ιατρὸς ὧν οὕτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιά-
γοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀ-
εὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαινοῦσι μὲν πάντα ἀπωλοῦσι, τάχα δ' ἀντι-
νεις, ὁ ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῦεν ὧν πωλοῦσιν ὅ τι χρηστὸν
ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχήν ὡς δ' αὐτῶς καὶ οἱ ὀνούμενοι παρ'
αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχῃ περὶ τὴν ψυχὴν αὖτις καὶ πονηρόν,
ἀσφαλές σοι ὀνεῖσθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου καὶ

παρ' ἄλλου δτουοῦν· εἰ δὲ μή, ὅρα, ᾧ μακάριε, μὴ περὶ τοῖς φιλτάτοις κυβεύης τε καὶ κινδυνεύης· καὶ γὰρ δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων ὥνῃ ἡ ἐν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν γὰρ καὶ ποτὰ πριάμενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου ἔξεστιν ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν, καὶ πρὸν δέξασθαι αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα πιόντα ἡ φαγόντα, καταθέμενον οἴκαδε ἔξεστιν συμβουλεύασσασθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπατοντα, ὃ τι τε ἐδεστέον ἡ ποτέον καὶ ὃ τι μή, καὶ διόπσον καὶ δόπτε· ὕστε ἐν τῇ ὥνῃ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος· μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη, καταθέντα τὴν τιμήν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἡ βεβλαμμένον ἡ ὠφελημένον. ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν· ἡμεῖς γὰρ ἔτι νέοι ὥστε τοσοῦτον πρᾶγμα διελέσθαι. νῦν μέντοι, ὥσπερ ὡρμήσαμεν, ἵωμεν καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρός, ἐπειταὶ ἀκούσαντες καὶ ἄλλοις ἀνακοινωσώμεθα· καὶ γὰρ οὐ μόνος Πρωταγόρας αὐτόθι ἔστιν, ἀλλὰ καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος· οἶμαι δὲ καὶ Πρόδικον τὸν Κεῖον καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ σοφοί.

ΚΕΦ. ΣΤ'. Δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορεύόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ προθύρῳ ἐγενόμεθα, στάντες περὶ τινος λόγου διελεγόμεθα, δις ἡμῖν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐνέπεσεν· ἵν' οὖν μὴ ἀτελῆς γένοιτο, ἀλλὰ διαπερανάμενοι οὕτως ἐσίοιμεν, ἐπιστάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγόμεθα, ἔως συνωμολογήσαμεν ἀλλήλοις. δοκεῖ οὖν μοι ὁ θυρωρός, εὔνοῦχός τις, κατήκουεν ἡμῶν, κινδυνεύει δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σοφιστῶν ἀχθεσθαι τοῖς φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν· ἐπειδὴ γοῦν ἐκρούσαμεν τὴν θύραν, ἀνοίξας καὶ ἰδών ἡμᾶς, "Εα, ἔφη, σοφισταὶ τινες· οὐ σχολὴ αὐτῷ· καὶ ἄμα ἀμφοῦν τοῖν χεροῖν τὴν θύραν πάνυ προθύμως ὡς οἶστος τ' ἦν ἐπήραξεν· καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκρούσαμεν, καὶ δις ἐγκεκλημένης τῆς θύρας ἀποκρινόμενος εἶπεν, "Ω ἀνθρωποί, ἔφη, οὐκ ἀκηκόατε,

ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ ; 'Αλλ' ὡγαθέ, ἔφην ἐγώ, οὔτε παρὰ Καλλίαν ἤκουμεν οὔτε σοφισταὶ ἐσμεν· ἀλλὰ θάρρει· Πρωταγόραν γάρ τοι δεόμενοι ἴδεῖν ἤλθουμεν· εἰσάγγειλον οὖν. μόγις οὖν ποτε ἡμῖν ἀνθρωπος ἀνέψει τὴν θύραν.

ΚΕΦ. Ζ'. Ἐπειδὴ δὲ εἰσήλθομεν, κατελάβομεν Πρωταγόραν ἐν τῷ προστάφῳ περιπατοῦντα, ἔξῆς δ' αὐτῷ συμπεριεριεπάτουν ἐκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα Καλλίας ὁ Ἰππονίκου καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ διοικήτριος, Πάραλος ὁ Περικλέους καὶ Χαριμίδης ὁ Γλαύκωνος, ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα ὁ ἕτερος τῶν Περικλέους Ξάνθιππος καὶ Φιλιππίδης ὁ Φιλοιμήλου καὶ Ἀντίμαιρος ὁ Μενδαῖος, ὅσπερ εὐδοκιμεῖ μάλιστα τῶν Πρωταγόρου μαθητῶν καὶ ἐπὶ τέχνῃ μανθάνει, ὡς σοφιστὴς ἐσόμενος· τούτων δὲ οἵ ὅπισθεν ἤκολούθουν ἐπακούοντες τῶν λεγομένων, τὸ μὲν πολὺ ξένοι ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ ἑκάστων τῶν πόλεων ὁ Πρωταγόρας, δι' ᾧ διεξέρχεται, κηλῶν τῇ φωνῇ ὥσπερ Ὁρφεὺς, οἱ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἔπονται κεκηλημένοι· ἦσαν δέ τινες καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐν τῷ χορῷ· τοῦτον τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε ἴδων ἤσθην, ὡς καλῶς ηὔλαβοῦντο μηδέποτε ἐμποδὼν ἐν τῷ πρόσθεν εἶναι Πρωταγόρου, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀναστρέφοι καὶ οἱ μετ' ἐκείνου, εῦ πως καὶ ἐν κόσμῳ περιεσχίζοντο οὗτοι οἱ ἐπήκοοι ἔνθεν καὶ ἐν τούτῳ περιύοντες ἀεὶ εἰς τὸ ὅπισθεν καθίσταντο κάλλιστα.

Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα, ἔφη "Ομηρος, Ἰππίαν τὸν Ἡλεῖον, καθήμενον ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ προστάφῳ ἐν θρόνῳ· περὶ αὐτὸν δ' ἐκάθηντό ἐπὶ βάθρων Ἐρυξίμαχός τε ὁ Ἀκουμενοῦ καὶ Φαῖδρος ὁ Μυρρινούσιος καὶ Ἀνδρῶν ὁ Ἀνδροτίωνος καὶ τῶν ξένων πολῖταί τε αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τινές. ἐφαίνοντο δὲ περὶ φύσεώς τε καὶ τῶν μετεώρων ἀστρονομικὰ ἄττα διερωτᾶν τὸν Ἰππίαν, ὁ δ' ἐν θρόνῳ καθήμενος ἐκάστοις αὐτῶν διέκρινε καὶ διεξήει τὰ ἐρωτώμενα.

Καὶ μὲν δὴ καὶ Τάνταλόν γε εἰσεῖδον· ἐπεδήμει γάρ ἄρα καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, ἦν δὲ ἐν οἰκήματι τινι, ὃ πρὸ τοῦ μὲν ὡς ταμείω ἔχρητο Ἰππόνικος, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυόντων ὁ Καλλίας καὶ τοῦτο ἐκκενώσας ξένοις κατάλυσιν πεποίηκεν. ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο ἐγκεκαλυμμένος ἐν κωδίοις τισὶ καὶ στρώμασι καὶ μάλα πολλοῖς ὡς ἐφαίνετο· παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Παυσανίας τε δὲ ἐκ Κεραμέων καὶ μετὰ Παυσανίου νέον τι ἔτι μειράκιον· ἔδοξα δ' ἀκοῦσαι ὅνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα. τοῦτ' ἦν τὸ μειράκιον καὶ τὸ Ἀδειμάντω ἀμφοτέρω, ὃ τε Κήπιδος καὶ ὁ Λευκολοφίδου καὶ ἄλλοι τινὲς ἐφαίνοντο· περὶ δὲ ὃν διελέγοντο οὐκ ἐδυνάμην ἔγωγε μαθεῖν ἔξωθεν, καίπερ λιπαρῶς ἔχων ἀκούειν τοῦ Προδίκου· — πάσσοφος γάρ μοι δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ θεῖος· — ἀλλὰ διὰ τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς βόμβος τις ἐν τῷ οἰκήματι γιγνόμενος ἀσαφῆ ἐποίει τὰ λεγόμενα.

Καὶ ἡμεῖς μὲν ἄρτι εἰσεληλύθειμεν, κατόπιν δὲ ἡμῶν ἐπεισῆλθον Ἀλκιβιάδης τε ὁ καλός, ὡς φήσι σὺ καὶ ἐγὼ πειθομαί, καὶ Κριτίας ὁ Καλαίσχρου.

ΚΕΦ. Η'. 'Ημεῖς οὖν ὡς εἰσήλθομεν, ἔτι σμίκρῳ ἄττα διατρίψαντες καὶ ταῦτα διαθεασάμενοι προσῆμεν πρὸς τὸν Πρωταγόραν καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα, πρὸς σέ τοι ἥλθομεν ἐγώ τε καὶ Ἰπποκράτης οὗτος. Πότερον, ἔφη, μόνῳ βουλόμενοι διαλεχθῆναι ἦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων; 'Ημῖν μέν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδὲν διαφέρει ἀκούσας δὲ οὖν ἔνεκα ἥλθομεν, αὐτὸς σκέψαι. Τί οὖν δή ἐστιν, ἔφη, οὖν ἔνεκα ἥκετε; 'Ιπποκράτης ὅδε ἐστὶ μὲν τῶν ἐπιχωρίων, Ἀπολλοδώρου υἱός, οἰκίας μεγάλης τε καὶ εὐδαίμονος, αὐτὸς δὲ τὴν φύσιν δοκεῖ ἐνάμιλλος εἶναι τῆς ἡλικιώτατις· ἐπιθυμεῖν δέ μοι δοκεῖ ἐλλόγιμος γενέσθαι ἐν τῇ πόλει, τοῦτο δὲ οὔεται οἱ μάλιστ' ἀν γενέσθαι, εἰ σοὶ συγγένοιτο· ταῦτ' οὖν ἥδη σὺ σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἴει δεῖν

διαλέγεσθαι πρὸς μόνους ἢ μετ' ἄλλων. Ὁρθῶς, ἔφη, προμηθεῖ, ὡς Σώκρατες, ὑπὲρ ἐμοῦ. Ξένον γὰν ἄνδρα καὶ ίόντα εἰς πόλεις μεγάλας, καὶ ἐν ταύταις πείθοντα τῶν νέων τοὺς βελτίστους ἀπολείποντας τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας, καὶ οἰκείων καὶ διθνείων, καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων, ἔχων συνεῖναι ὡς βελτίους ἐσομένους διὰ τὴν ἔχοντος συνουσίαν, χρὴ εὐλαβεῖσθαι τὸν ταῦτα πράττοντα· οὐ γάρ σμικροὶ περὶ αὐτὰ φθόνοι τε γίγνονται καὶ ἄλλαι δυσμένειαι τε καὶ ἐπιβουλαῖ· ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειρίζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποίησιν, οἶνον "Ομηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην, τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμῷδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὁρφέα καὶ Μουσαῖον· ἐνίους δέ τινας ἥσθημαι καὶ γυμναστικήν, οἶνον "Ιχκος τε ὁ Ταραντῖνος καὶ ὁ νῦν ἔτι ὃν οὐδενὸς ἥττων σοφιστῆς Ἡρόδοτος ὁ Σηλυμβριανὸς, τὸ δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς· μουσικὴν δὲ "Αγαθοκλῆς τε ὁ ὑμέτερος πρόσχημα ἐποιήσατο, μέγας ὁν σοφιστῆς, καὶ Πυθοκλείδης ὁ Κεῖος καὶ ἄλλοι πολλοί· οὗτοι πάντες, ὡσπερ λέγω, φοβηθέντες τὸν φθόνον ταῖς τέχναις ταύταις παραπετάσμασιν ἐχρήσαντο· ἐγὼ δὲ τούτοις ἀπασι κατὰ τοῦτο εἶναι οὐ ξυμφέρομαι· ἥγοῦμαι γάρ αὐτοὺς οὐ τι διαπράξασθαι, δὲ ἐβουλήθησαν· οὐ γάρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς πόλεσι πράττειν, ὅνπερ ἔνεκα ταῦτ' ἔστι τὰ προσχήματα· ἐπεὶ οἱ γε πολλοί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν αἰσθάνονται, ἀλλ' ἀττ' ἀν οὗτοι διαγγέλλωσι, ταῦτα ὑμνοῦσιν. τὸ οὖν ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶναι, ἀλλὰ καταφανῇ εἶναι, πολλὴ μαρία καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ πολὺ δυσμενεστέρους παρέχεσθαι ἀνάγκη τοὺς ἀνθρώπους· ἥγοῦνται γάρ τὸν τοιοῦτον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πανοῦργον εἶναι. ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναντίαν ἀπασαν ὁδὸν ἐλήλυθα, καὶ ὄμοιογῶ τε σοφιστῆς εἶναι καὶ παιδεύειν ἀνθρώπους, καὶ

εὐλάβειαν ταύτην οἶμαι βελτίω ἐκείνης εἶναι, τὸ δύμολογεῖν μᾶλλον ἢ ἔξαρνον εἶναι· καὶ ἄλλας πρὸς ταύτην ἐσκειμαῖ, ὥστε σὺν θεῷ εἰπεῖν, μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ δύμολογεῖν σιφιστής εἶναι, καίτοι πολλά γε ἔτη ἥδη εἴμι ἐν τῇ τέχνῃ· καὶ γάρ καὶ τὰ ἔνυμπαντα πολλὰ μοί ἐστιν· οὐδενὸς ὅτου οὐ πάντων ὅμιλον καθ' ἡλικίαν πατήρ εἴην· ὥστε πολὺ μοι ἥδιστόν ἐστιν, εἰ τι βούλεσθε, περὶ τούτων ἀπάντων ἐναντίον τῶν ἔνδον ὅντων τὸν λόγον ποιεῖσθαι· καὶ ἐγώ — ὑπώπτευσα γάρ βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ τῷ Ἰππίᾳ ἐνδεξασθαι καὶ καλλωπίσασθαι, ὅτι ἐρασταὶ αὐτοῦ ἀφιγμένοι εἴμεν.—Τί οὖν, ἔφην ἐγώ, οὐ καὶ Πρόδικον καὶ Ἰππίαν ἐκαλέσαμεν καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν, ἵνα ἐπακούσωσιν ἡμῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Βούλεσθαι οὖν, ὁ Καλλίας ἔφη, συνέδριον κατασκευάσωμεν, ἵνα καθεζόμενοι διαλέγησθε; Ἐδόκει χρῆναι· ἀσμενοι δὲ πάντες ἡμεῖς, ὃς ἀκουσόμενοι ἀνδρῶν σιφῶν, καὶ αὐτοὶ ἀντιλαβόμενοι τῶν βαθρῶν καὶ τῶν κλινῶν κατεσκευάζομεν παρὰ τῷ Ἰππίᾳ· ἐκεῖ γάρ προϋπῆρχε τὰ βάθρα· ἐν δὲ τούτῳ Καλλίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης ἡκέτην ἔγοντε τὸν Πρόδικον, ἀναστήσαντες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου.

ΚΕΦ. Θ'. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνεκαθεζόμεθα, ὁ Πρωταγόρας, Νῦν δὴ ἂν, ἔφη, λέγοις, ὁ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ οἵδε πάρεισι, περὶ ὧν ὀλίγον πρότερον μνείαν ἐποιοῦν πρὸς ἐμὲ ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου, καὶ ἐγώ εἰπον, ὅτι Ἡ αὐτή μοι ἀρχή ἐστιν, ὡς Πρωταγόρα, ἥπερ ἄρτι, περὶ ὧν ἀφικόμην. Ἰπποκράτης γάρ ὅδε τυγχάνει ἐν ἐπιθυμίᾳ ὡν τῆς συνουσίας· ὅ τι οὖν αὐτῷ ἀποβήσεται, ἐάν σοι συνῇ, ἥδεως ἂν φησι πυθέσθαι· τοσοῦτος ὅ γε ἡμέτερος λόγος. ὑποβαθών οὖν ὁ Πρωταγόρας εἰπεν· Ὡ νεανίσκε, ἔσται τοίνυν σοι, ἐὰν ἐμοὶ συνῆς, ἥ ἂν ἡμέρα ἐμοὶ συγγένη, ἀπιέναι οἰκαδε βελτίονι γεγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταύτα ταῦτα· καὶ ἐκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλ-

τιον ἐπιδιδόναι· καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα,
 τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις, ἀλλὰ εἰκός, ἐπεὶ καν σύ,
 καίπερ τηλικοῦτος ἂν καὶ οὕτω σοφός, εἴ τίς σε διδάξειεν δ
 μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος, βελτίων ἂν γένοιο· ἀλλὰ μὴ οὕτως,
 ἀλλ’ ὥσπερ ἂν εἰ αὐτίκα μάλα μεταβαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν Ἰπ-
 ποκράτης ὅδε ἐπιθυμήσειε τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανί-
 σκου τοῦ νῦν νεωστὶ ἐπιδημοῦντος, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώ-
 του, καὶ ἀφικόμενος παρ’ αὐτὸν, ὥσπερ παρὰ σὲ νῦν, ἀκού-
 σειεν αὐτοῦ ταύτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, ὅτι ἐκάστης ἡμέρας ἔνιαν
 αὐτῷ βελτίων ἔσται καὶ ἐπιδώσει, εἰ αὐτὸν ἐπανέροιτο· Τί δὴ
 φής βελτίω ἔσεσθαι καὶ εἰς τί ἐπιδώσειν; εἴποι ἂν αὐτῷ Ζεύ-
 ξίππος, ὅτι πρὸς γραφικὴν καν εἰ 'Ορθαγόρα τῷ Θηβαίῳ συγ-
 γενόμενος, ἀκούσας ἐκείνου ταύτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, ἐπανέροι-
 το αὐτὸν εἰς ὅ τι βελτίων καθ’ ἡμέραν ἔσται συγγιγνόμενος ἐ-
 κείνω, εἴποι ἂν, ὅτι εἰς αὐλησιν οὕτω δὲ καὶ σὺ εἰπὲ τῷ νεανί-
 σκῳ καὶ ἐμοὶ ὑπὲρ τούτου ἐρωτῶντι, Ἰπποκράτης ὅδε Πρωτα-
 γόρα συγγενόμενος, ἢ ἂν αυτῷ ἡμέρᾳ συγγένηται, βελτίων ἀ-
 πειστ γενόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἐκάστης οὕτως ἐπιδώ-
 σει εἰς τί, ὡς Πρωταγόρα, καὶ περὶ τοῦ; καὶ ὁ Πρωταγόρας
 ἐμοῦ ταῦτα ἀκούσας, Σύ τε καλῶς ἐρωτᾶς, ἔφη, ὡς Σώκρατες,
 καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω ἀποκρινόμενος. Ἰπποκρά-
 της γάρ παρ’ ἐμὲ ἀφικόμενος οὐ πείσεται, ἀπερ ἂν ἐπαθεν
 ἄλλῳ τῷ συγγενόμενος τῶν σοφιστῶν· οἱ μὲν γάρ ἄλλοι λω-
 βῶνται τοὺς νέους· τὰς γάρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας ἀκον-
 τας πάλιν αὖ ἀγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τέχνας, λογισμούς τε
 καὶ ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν διδάσκοντες —
 καὶ ἀμα εἰς τὸν Ἰππίαν ἀπέβλεψε — παρὰ δ’ ἐμὲ ἀφικόμενος
 μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὗ ἔκει. τὸ δὲ μάθημά
 ἔστιν εὐβουλία περὶ τῶν οἰκείων, ὅπως ἂν ἀριστα τὴν
 αὐτοῦ οἰκείαν διοικοῖ, καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, ὅπως τὰ
 τῆς πόλεως δυνατώτατος ἂν εἴη καὶ πράττειν καὶ λέγειν.

Ἄρα, ἔφην ἐγώ, ἔπομαί σου τῷ λόγῳ; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην καὶ ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν ἄνδρας ἀγαθοὺς πολίτας. Αὐτὸς μὲν οὖν τοῦτό ἐστιν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα, ὃ ἐπαγγέλλομαι.

ΚΕΦ. Ι'. Ἡ καλόν, ἦν δ' ἐγώ, τέχνημα ἄρα κέκτησαι, εἴπερ κέκτησαι· οὐ γάρ τοι ἄλλο πρός γε σὲ εἰρήτεαι ἡ ἄπερ νοῶ. ἐγώ γάρ τοῦτο, ὁ Πρωταγόρας, οὐκ ὅμην διδαχτὸν εἶναι, σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως ἀπιστῶ. ὅθεν δὲ αὐτὸς ἥγονται οὐ διδαχτὸν εἶναι μηδ' ὑπ' ἀνθρώπων παρασκευαστὸν ἀνθρώπους, δίκαιος εἴμι εἰπεῖν. ἐγώ γάρ Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι "Ἐλλῆνες φημὶ σοφοὺς εἶναι. ὅρῶ οὖν, ὅταν συλλεγῶμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὰν μὲν περὶ οἰκοδομίας τι δέηται πρᾶξαι τὴν πόλιν, τοὺς οἰκοδόμους μεταπεμπομένους συμβούλους περὶ τῶν οἰκοδομημάτων, ὅταν δὲ περὶ ναυπηγίας, τοὺς ναυπηγούς, καὶ τἄλλα πάντα οὕτως, ὅσα ἥγονται μαθητά τε καὶ διδαχτὰ εἶναι· ἐὰν δέ τις ἄλλος ἐπιχειρῇ αὐτοῖς συμβουλεύειν. ὃν ἐκεῖνοι μὴ οἴονται δημιουργὸν εἶναι, κανὸν πάνυ καλὸς ἦ καὶ πλούσιος καὶ τῶν γενναίων, οὐδέν τι μᾶλλον ἀποδέχονται, ἀλλὰ καταγελῶσι καὶ θορυβοῦσιν, ἔως ἂν ἡ αὐτὸς ἀποστῇ ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν καταθορυβηθείς, ἢ οἱ τοξόται αὐτὸν ἀφελκύσσωσιν ἢ ἐξάρωνται κελευόντων τῶν πρυτάνεων. περὶ μὲν οὖν ὃν οἴονται ἐν τέχνῃ εἶναι, οὕτω διαπράττονται· ἐπειδὰν δέ τι περὶ τῶν τῆς πόλεως διοικήσεως δέηται βουλεύσασθαι, συμβουλεύει αὐτοῖς ἀνιστάμενος περὶ τούτων ὄμοιών μὲν τέκτων, ὄμοιών δὲ χαλκεύς, σκυτοτόμος, ἔμπορος, ναύκληρος, πλούσιος, πένης, γενναῖος, ἀγεννῆς, καὶ τούτοις οὐδεὶς τοῦτο ἐπιπλήττει ὥσπερ τοῖς πρότερον, ὅτι οὐδαμόθεν μαθών, οὐδὲ ὅντος διδασκάλου οὐδενὸς αὐτῷ, ἐπειτα συμβουλεύειν ἐπιχειρεῖ· δῆλον γάρ, ὅτι οὐχ ἥγονται διδαχτὸν εἶναι. μὴ τούνυν ὅτι τὸ κοινὸν τῆς πόλεως οὕτως ἔχει, ἀλλὰ

ἰδίᾳ ἡμῖν οἱ σοφώτατοι καὶ ἄριστοι τῶν πολιτῶν ταύτην τὴν ἀρετήν, ἣν ἔχουσιν, οὐχ οἷοί τε ἄλλοις παραδιδόναι· ἐπεὶ Περικλῆς, δὸς τουτωνὶ τῶν νεανίσκων πατήρ, τούτους ἢ μὲν διδασκάλων εἶχετο καλῶς καὶ εὖ ἐπαίδευσεν, ἢ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν οὕτε αὐτὸς παιδεύει οὕτε τῷ ἄλλῳ παραδιδωσιν, ἀλλ' αὐτοὶ περιύντες νέμονται ὥσπερ ἄφετοι, ἐὰν που αὐτόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ. εἰ δὲ βούλει, Κλεινίαν, τὸν Ἀλκιβιάδου τουτοῦ νεώτερον ἀδελφόν, ἐπιτροπεύων ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς, δεδιώς περὶ αὐτοῦ μὴ διαφθαρῇ δὴ οὐπὸν Ἀλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ τούτου, καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευε· καὶ πρὶν ἔξι μῆνας γεγονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ οὐκ ἔχων ὅ τι χρήσαιτο αὐτῷ· καὶ ἄλλους σοι παμπόλλους ἔχω λέγειν, οἵ αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὄντες οὐδένα πώποτε βελτίω ἐποίησαν οὕτε τῶν οἰκείων οὕτε τῶν ἀλλοτρίων. ἐγὼ οὖν, ὃ Πρωταγόρα, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων οὐχ ἡγοῦμαι διδακτὸν εἶναι ἀρετήν, ἐπειδὴ δὲ σου ἀκούω ταῦτα λέγοντος, κάμπτομαι καὶ οἷμαι τί σε λέγειν διὰ τὸ ἡγεῖσθαι σε πολλῶν μὲν ἔμπειρον γεγονέναι, πολλὰ δὲ μεμαθηκέναι, τὰ δὲ αὐτὸν ἔξηγυρηκέναι. εἰ οὖν ἔχεις ἐναργέστερον ἡμῖν ἐπιδεῖξαι, ὡς διδακτὸν ἐστιν ἡ ἀρετή, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ' ἐπίδειξον. Ἀλλ' ὃ Σώκρατες, ἔφη, οὐ φθονήσω· ἀλλὰ πότερον οὐμῖν, ὡς πρεσβύτερος νεωτέροις, μῆθον λέγων ἐπιδεῖξω ἡ λόγῳ διεξελθών; πολλοὶ οὖν αὐτῷ οὐέλαβον τῶν παρακαθημένων, διποτέρως βούλοιτο, οὕτω διεξιέναι. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, χαριέστερον εἶναι μῆθον οὐμῖν λέγειν.

ΚΕΦ. ΙΑ'. Ἡν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἤλθεν εἰμαρμένος ξενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἐνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείζαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμῆσαι τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἑκάστοις ὡς πρέπει. Προμη-

θέα δὲ παρατεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῦμαῖς· νείμαντος δ' ἐμοῦ ἔφη, ἐπίσκεψαι· καὶ οὕτω πείσας νέμει. νέμων δὲ τοῖς μὲν ἴ-
σχυν ἄνευ τάχους προσῆπτε, τὰ δὲ ἀσθενέστερα τάχει ἐκόσμει·
τὰ δὲ ὥπλιζε, τοῖς δ' ἀσπιλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐ-
μηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν· ἀ μὲν γάρ αὐτῶν σμικρότη-
τι ἡμπισχε, πτηνὸν φυγὴν ἦ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἀ δὲ ηὗ-
ξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσωζε· καὶ τἄλλα οὕτως ἐπανισῶν
ἔνεμεν· ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος ἀστω-
θείη· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε,
πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὔμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννύς αὐτὰ
πυκναῖς τε θριξὶ καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἵκανοις μὲν ἀμυναὶ
χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εύνας ἰοῦσιν ὅπως
ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυῆς ἐκά-
στῳ, καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὄπλαῖς, τὰ δὲ δέρμασι στερεοῖς καὶ
ἀναίμοις· τούντευθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζε, τοῖς μὲν
ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ρίζας· ἔ-
στι δ' οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφὴν ζώων ἄλλων βοράν· καὶ τοῖς μὲν
ὅλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων
πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων. ἀτεδὴ οὖν οὐ πάνυ τι
σοφὸς ὁν δ' Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνά-
μεις· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος,
καὶ ἡπόρει δτι χρήσαιτο· ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμη-
θεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν, καὶ ὄρῃ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμε-
λῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἀνθρωπὸν γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδη-
τον καὶ ἀστρωτὸν καὶ ἀσπιλον· ἥδη δὲ καὶ ἡ είμαρμένη ἡμέρα
παρῆν, ἐν ᾧ ἔδει καὶ ἀνθρωπὸν ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορίᾳ
οὖν ἔχόμενος δ' Προμηθεὺς, ἥντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔ-
ροι, κλέπτει Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σύν
πυρὶ — ἀμήχανον γάρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητήν τῷ ἦ
χρησίμην γενέσθαι — καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν
μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτη ἔσχε, τὴν

δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διὶ· τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν, τὴν τοῦ Διὸς οἰκησιν, οὐκέτι ἐνεγκύρωει εἰσελθεῖν· πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν· εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἰκημα τὸ κοινόν, ἐνῷ ἐφιλοτεχνείτην, λαθῶν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τήν τε ἔμπυρον τέχνην τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ· καὶ ἐκ τούτου εὔπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθέα δὲ δι' Ἐπιμηθέα, ὑστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.

ΚΕΦ. ΙΒ'. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνθρωπὸς θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισε, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὄνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμάτας καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ηὔρετο· οὕτω δὴ παρασκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἀνθρωποι ὥκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἵκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής· πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕπω εἶχον, ἡς μέρος πολεμικὴ· ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι, καὶ σφέζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἀτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ήμῶν, μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρυμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἰεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἐρυμῆς Δία, τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὅδε εἰς ἔχων ιατρικὴν πολλοῖς ἵκανὸς ἴδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀν-

θρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω; Ἐπὶ πάντας ἔφη ὁ Ζεύς, καὶ πάντες μετέχόντων· οὐ γάρ ἀν γένοιντο πόλεις, εἰ δὲ λίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θές παρ' ἐμοῦ, τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.

Οὕτω δή, ὅ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἵ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγους ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς δλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ἀν τῶν δλίγων συμβουλεύῃ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φέρεις· εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημί· ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἵωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ιέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως παντὸς ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς, ἢ μὴ εἶναι πόλεις· αὗτη, ὅ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

"Ινα δὲ μὴ οὕτη ἀπατᾶσθαι, ὡς τῷ ὅντι ἥγοῦνται πάντες ἀνθρώποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον· ἐν γάρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῇ ἀγαθὸς αὐλητῆς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην, ἦν μὴ ἐστιν, καταγελῶσιν ἢ χαλεπάνουσι, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μανόμενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἄδικός ἐστιν, ἐάν οὗτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τάληθῇ λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, δὲ ἐκεῖ σωφροσύνην ἥγοῦντο εἶναι, τάληθῇ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καὶ φασι πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ὥσιν ἐάν τε μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην, ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὅντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις.

ΚΕΦ. ΙΓ'. "Οτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἥγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω· ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἥγοῦνται

εἶναι οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδαχτόν τε καὶ ἔξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι ὡς ἂν παραγίγνηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδεῖξαι. ὅσα γάρ ήγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἀνθρώποι φύσει ἢ τύχη, οὐδεὶς θυμοῦται οὐδὲ νουθετεῖ οὐδὲ διδάσκει οὐδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὄσιν, ἀλλ' ἐλεοῦσιν· οἶον τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τις οὔτως ἀνόητος, ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα μὲν γάρ, οἶμαι, ἴσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀνθρώποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τάναντία τούτοις. ὅσα δὲ ἔξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οὖνται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις, ἔάν τις ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τάναντία τούτων κακά, ἐπὶ τούτοις που οἱ τε θυμοὶ γίγνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις· ὃν ἐστιν ἐν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς· ἐνθα δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νουθετεῖ, δῆλον ὅτι ὡς ἔξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὕσης· εἰ γάρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὡς Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτό σε διδάξει, ὅτι οἱ γε ἀνθρώποι ήγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετήν. οὐδεὶς γάρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἔνεκα, ὅτι ἡδίκησεν, ὅστις μὴ ὕσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἔνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται — οὐ γάρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη — ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αῦθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα· καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετήν· ἀποτροπῆς γοῦν ἔνεκα κολάζει. ταύτην οὖν τὴν δόξαν πάντες ἔχουσιν, ὅσοι περ τιμωροῦνται καὶ ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ· τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἱ τε ἄλλοι ἀνθρώποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἡκιστα 'Αθηναῖοι, οἱ σοὶ πολῖται· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ 'Αθηναῖοι εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδα-

κτὸν ἀρετὴν. ὡς μὲν οὖν εἰκότιως ἀποδέχονται οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλεύοντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἥγοῦνται ἀρετὴν, ἀποδέεικταί σοι, ὃ Σώκρατες, ἵκανῶς, ὡς γ' ἐμοὶ φαίνεται.

ΚΕΦ. ΙΔ.' "Ετι δὴ λοιπὴ ἀπορία ἔστιν, ἣν ἀπορεῖς περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί δήποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς αὐτῶν υἱεῖς διδάσκουσι, ἢ διδασκάλων ἔχεται, καὶ σοφοὺς ποιοῦσιν, ἣν δὲ αὐτοὶ ἀρετὴν ἀγαθοί, οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσιν. τούτου δὴ πέρι, ὃ Σώκρατες, οὐκέτι μῆθόν σοι ἔρω, ἄλλα λόγον. ὅδε γὰρ ἐννόησον· πότερον ἔστι τι ἔν, ἢ οὐκ ἔστιν, οὗ ἀναγκαῖον πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι; ἐν τούτῳ γὰρ αὕτη λύεται ἡ ἀπορία, ἣν σὺ ἀπορεῖς, ἢ ἔχει τοῦτο οὐδὲν. εἰ μὲν γὰρ ἔστι καὶ τοῦτό ἔστι τὸ ἐν οὐ τεκτονικῇ οὐδὲ χαλκείᾳ οὐδὲ κεραμείᾳ, ἄλλα δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ τὸ ὅσιον εἶναι καὶ συλλήβδην ἐν αὐτῷ προσαγορεύω εἶναι ἀνδρὸς ἀρετὴν· εἰ τοῦτ' ἔστιν, οὐ δεῖ πάντας μετέχειν καὶ μετὰ τούτου πάντ' ἄνδρα, ἐάν τι καὶ ὅλος βούληται μανθάνειν ἢ πράττειν, οὕτω πράττειν, ἄνευ δὲ τούτου μή, ἢ τὸν μετέχοντα καὶ διδάσκειν καὶ κολαζεῖν, καὶ παῖδα καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα ἔωσπερ ἀν κολαζόμενος βελτίων γένηται, ὃς δ' ἂν μὴ ὑπακούῃ κολαζόμενος καὶ διδασκόμενος, ὡς ἀνίστον ὅντα τοῦτον ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων ἢ ἀποκτείνειν· εἰ οὕτω μὲν ἔχει, οὕτω δ' αὐτοῦ πεφυκότος οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ μή, σκέψαι ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοί. ὅτι μὲν γὰρ διδακτὸν αὐτὸν ἥγοῦνται καὶ ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδείξαμεν. διδακτοῦ δὲ ὅντος καὶ θεραπευτοῦ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς υἱεῖς διδάσκονται, ἐφ' οὓς οὐκ ἔστι θάνατος ἡ ζημία, ἐάν μὴ ἐπίστωνται, ἐφ' ὃν δὲ ἡ τε ζημία θάνατος αὐτῶν τοῖς παισὶ καὶ φυγαὶ μὴ μαθοῦσι μηδὲ θεραπευθεῖσιν εἰς ἀρετὴν, καὶ

πρὸς τῷ θανάτῳ χρημάτων τε δημεύσεις καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν,
ξυλλήβδην τῶν οἰκων ἀνατροπαί, ταῦτα δ' ἄρα οὐ διδάσκον-
ται οὐδὲ ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; οἵεσθαι γε χρή, ὦ
Σώκρατες.

ΚΕΦ. ΙΕ'. Ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρι οὕπερ
ἄν ζῶσι, καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν ἐπειδὴν θᾶττον
συνιῇ τις τὰ· λεγόγενα, καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς
καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ περὶ τούτου διαμάχονται, ὅπως ὡς βέλ-
τιστος ἔσται ὁ παῖς, παρ' ἕκαστον καὶ ἔργον καὶ λόγον δι-
δάσκοντες καὶ ἐνδεικνύμενοι, διτὶ τὸ μὲν δίκαιον, τὸ δὲ ἄδι-
κον, καὶ τόδε μὲν καλόν, τόδε δὲ αἰσχρόν, καὶ τόδε μὲν
ὅσιον, τόδε δὲ ἀνόσιον, καὶ τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ μὴ ποίει· καὶ
ἔτι μὲν ἔκών πείθηται· εἰ δὲ μή, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον
καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς· μετὰ δὲ
ταῦτα εἰς διδασκάλων πέμποντες πολὺ μᾶλλον ἐντέλλονται
ἐπιμελεῖσθαι εὔκοσμίας τῶν παίδων ἢ γραμμάτων τε καὶ κι-
θαρίσεως· οἱ δὲ διδάσκαλοι τούτων τε ἐπιμελοῦνται, καὶ ἐπει-
δὴν αὖ γράμματα μάθωσι καὶ μέλλωσι συνήσειν τὰ γεγραμ-
μένα, ὥσπερ τότε τὴν φωνὴν, παρατιθέασιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν
βάθρων ἀναγιγνώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματά καὶ ἐκμαν-
θάνειν ἀναγκάζουσιν, ἐν οἷς πολλαὶ μὲν νουθετήσεις ἔνεισι,
πολλαὶ δὲ διέξοδοι καὶ ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια παλαιῶν ἀνδρῶν
ἀγαθῶν, ἵνα ὁ παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ ὄρέγηται τοιοῦτος
γενέσθαι· οἴ τ' αὖ κιθαρισταί, ἔτερα τοιαῦτα, σωφροσύνης τε
ἐπιμελοῦνται καὶ ὅπως ἂν οἱ νέοι μηδὲν κακουργῶσιν· πρὸς δὲ
τούτοις, ἐπειδὴν κιθαρίζειν μάθωσιν, ἄλλων αὖ ποιητῶν ἀγα-
θῶν ποιήματα διδάσκουσι μελοποιῶν, εἰς τὰ κιθαρίσματα
ἐντείνοντες, καὶ τούς ρυθμούς τε καὶ τὰς ἀρμονίας ἀναγκά-
ζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων, ἵνα ἡμερώτεροι
τε ὄσι, καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι χρή-

σιμοι ὡσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν· πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. ἔτι τοίνυν πρός τούτοις εἰς παιδοτρίβου πέμπουσιν, ἵνα τὰ σώματα βελτίω ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ χρηστῇ οὕσῃ, καὶ μὴ ἀναγκάζωνται ἀποδειλιῶν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν σωμάτων καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσι· καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνάμενοι μάλιστα· μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι· καὶ οἱ τούτων υἱεῖς πρωταίτατα εἰς διδασκάλων τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτᾶν ὀψιαίτατα ἀπαλλάττονται, ἐπειδὸν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἡ πόλις αὖ τούς τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν καὶ κατὰ τούτους ζῆν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν εἰκῇ πράττωσιν, ἀλλ' ἀτεγνῶς ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δεινοῖς γράφειν τῶν παίδων ὑπογράψαντες γραμμὰς τῇ γραφίδι οὕτω τὸ γραμματεῖον διδόσαι καὶ ἀναγκάζουσι γράφειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν, ὡς δὲ καὶ ἡ πόλις νόμους ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει καὶ ἀρχεῖν καὶ ἀρχεσθαι· ὃς δ' ἂν ἐκτὸς βαίνῃ τούτων, κολάζει, καὶ ὄνομα τῇ κολάσει ταύτῃ καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης, εὔθυναι· τοσαύτης οὖν τῆς ἐπιμελείας οὕσης περὶ ἀρετῆς ιδίᾳ καὶ δημοσίᾳ θαυμάζεις, ὡς Σώκρατες, καὶ ἀπορεῖς, εἰ διδαχτὸν ἔστιν ἀρετή; ἀλλ' οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἰ μὴ διδαχτόν.

ΚΕΦ. ΙΣΤ'. Διὰ τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ υἱεῖς φαῦλοι γίγνονται; τοῦτο αὖ μάθε· οὐδὲν γὰρ θαυμαστόν, εἴπερ ἀληθῆ ἐγώ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι τούτου τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐδένα δεῖ ίδιωτεύειν. εἰ γὰρ δὴ δλέγω οὕτως ἔχει — ἔχει δὲ μάλιστα πάντων οὕτως —, ἐνθυμήθητι ἄλλο τῶν ἐπιτηδευμάτων ὅτιοῦν καὶ μαθημάτων προελόμενος. εἰ μὴ οἶόν τ' ἦν πόλιν εἶναι, εἰ μὴ πάν-

τες αὐληταὶ ἡμεν, ὅποιος τις ἐδύνατο ἔκαστος, καὶ τοῦτο καὶ
 ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ πᾶς πάντα καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐπέπληττε τὸν
 μὴ καλῶς αὐλοῦντα καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου, ὥσπερ νῦν τῶν
 δικαίων καὶ τῶν νομίμων οὐδεὶς φθονεῖ οὐδὲ ἀποκρύπτεται
 ὥσπερ τῶν ἄλλων τεχνημάτων· λυσιτελεῖ γάρ, οἷμαι, ἡμῖν ἡ
 ἀλλήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετή· διὰ ταῦτα πᾶς παντὶ προθύ-
 μως λέγει καὶ διδάσκει καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα· εἰ οὖν
 οὕτω καὶ ἐν αὐλήσει πᾶσαν προθυμίαν καὶ ἀφθονίαν εἴκομεν
 ἀλλήλους διδάσκειν, οἵτινες τι, ἔφη, μᾶλλον, ὡς Σώκρατες,
 τῶν ἀγαθῶν αὐλητῶν ἀγαθοὺς αὐλητὰς τοὺς οὐεῖς γίγνεσθαι ἡ
 τῶν φαύλων; οἶμαι μὲν οὕ, ἀλλ' ὅτου ἔτυχεν διὰ τοῦτος εὐφύέ-
 στατος γενόμενος εἰς αὐλησιν, οὗτος ἂν ἐλλόγιμος ηὔξηθη,
 ὅτου δὲ ἀφυῆς, ἀκλεής· καὶ πολλάκις μετ' ἀγαθοῦ αὐλητοῦ φαῦ-
 λος ἂν ἀπέβη, πολλάκις δὲ ἂν φαύλου ἀγαθός· ἀλλ' οὖν αὐλη-
 ταὶ γ' ἂν πάντες ἦσαν ἵκανοι ὡς πρὸς τοὺς ἴδιώτας καὶ μηδὲν
 αὐλήσεως ἐπαΐσθιας. οὕτως οἶου καὶ νῦν, δοτις σοι ἀδικώ-
 τατος φαίνεται ἀνθρώπος τῶν ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τε-
 θραμμένων, δίκαιον αὐτὸν εἶναι καὶ δημιουργὸν τούτου τοῦ
 πράγματος, εἰ δέοι αὐτὸν κρίνεσθαι πρὸς ἀνθρώπους, οἷς
 μήτε παιδείᾳ ἐστὶ μήτε δικαστήρια μήτε νόμοι μηδὲ ἀνάγκη
 μηδεμίᾳ διὰ παντὸς ἀναγκάζουσα ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, ἀλλ'
 εἰεν ἄγριοι τινες, οἵτινες πέρ οὖς πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιη-
 τὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληγαίῳ· ἡ σφόδρα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώ-
 ποις γενόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ χορῷ μισάνθρωποι,
 ἀγαπήσαις ἄν, εἰ ἐντύχοις Εὔρυβάτω καὶ Φυρυνώνδᾳ, καὶ ἀνο-
 λοφύραι· ἂν ποθῶν τὴν τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν· νῦν δὲ
 τρυφᾶς, ὡς Σώκρατες, διότι πάντες διδάσκαλοι εἰσιν ἀρετῆς,
 καθ' ὃσου δύνανται ἔκαστος, καὶ οὐδεὶς σοι φαίνεται εἶναι·
 ὥσπερ ἂν εἰ ζητοῖς τὶς διδάσκαλος τοῦ ἑλληνίζειν, οὐδὲ ἂν εἰς
 φανεῖη, οὐδὲ γ' ἂν, οἶμαι, εἰ ζητοῖς τὶς ἐν ἡμῖν διδάξειε τοὺς
 τῶν χειροτεχνῶν οὐεῖς αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην, ἢν δὴ παρὰ

τοῦ πατρὸς μεμαθήκασι, καθ' ὅσον οἶός τ' ἦν ὁ πατὴρ καὶ οἱ τοῦ πατρὸς φίλοι ὄντες δύμότεχνοι, τούτους ἔτι τὶς ἀν διδάξειεν; οὐ ράδιον οἴμαι εἶναι, ὡς Σώκρατες, τούτων διδάσκαλον φανῆναι, τῶν δὲ ἀπείρων παντάπασι ράδιον· οὕτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων· ἀλλὰ κανὸν ἡ ὀλίγον ἔστι τις, ὅστις διαφέρει ἡμῶν προβιβάσαι εἰς ἀρετήν, ἀγαπητόν. ὃν δὴ ἐγὼ οἴμαι εἰς εἶναι, καὶ διαφερόντως ἀν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὃν ἡσαί τινα πρὸς τὸ κιλὸν κάγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀξίως τοῦ μισθοῦ ὃν πράττομαι, καὶ ἔτι πλείονος, ὥστε καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι, διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεποίημαι· ἐπειδὰν γάρ τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, ἐὰν δὲ μή, ἐλθὼν εἰς ἱερόν, ὅμόσας, ὅσου ἀν φῇ ἀξια εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκεν.

Τοιοῦτόν σοι, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἐγὼ καὶ μῦθον καὶ λόγον εἰρηκα, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ καὶ Ἀθηναῖοι οὔτως ἡγοῦνται, καὶ ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους οὐεῖς γίνεσθαι καὶ τῶν φαύλων ἀγαθούς· ἐπεὶ καὶ οἱ Πολυκλείτου οὐεῖς, Παράλου καὶ Ξανθίππου τοῦδε ἡλικιῶται, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσί, καὶ ἄλλοι ἄλλων δημιουργῶν. τῶνδε δὲ οὕπω ἀξιον τοῦτο κατηγορεῖν· ἔτι γάρ ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ἐλπίδες· νέοι γάρ.

ΚΕΦ. ΙΖ'. Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου· καὶ ἐγὼ ἐπὶ μὲν πολὺν χρόνον κεκηλημένος ἔτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον ὡς ἐροῦντά τι ἐπιθυμῶν ἀκούειν· ἐπεὶ δὲ δὴ ἡ σθόμην ὅτι τῷ ὄντι πεπαυμένος εἴη, μόγις πιως ἐμαυτὸν ὡσπερεὶ συναγείρας εἶπον, βλέψας πρὸς τὸν Ἰπποκράτη· Ὡ παῖ Ἀπολλοδώρου, ὡς χάριν σοι ἔχω ὅτι προὔτρεψάς με ὡδε ἀφικέσθαι· πολλοῦ γάρ ποιοῦμαι ἀκρικόνται ἀκήκοα Πρωταγόρου. Ἐγωγε ἐν μὲν τῷ ἐμπρασθεν χρόνῳ ἡγού-

μην ούκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμέλειαν, η̄ ἀγαθοὶ οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται· νῦν δὲ πέπεισμαι, πλὴν σμικρὸν τί μοι ἐμποδών, ὃ δῆλον ὅτι Πρωταγόρας ῥάφδίως ἐπεκδιδάξει, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ ταῦτα ἔξεδίδαξε· καὶ γάρ εἰ μέν τις περὶ αὐτῶν τούτων συγγένοιτο διτροῦν τῶν δημηγόρων, τάχ' ἀν καὶ τοιούτους λόγους ἀκούσειε η̄ Περικλέους η̄ ἀλλού τινὸς τῶν ἵκανῶν εἰπεῖν· εἰ δὲ ἐπανέροιτό τινά τι, ὥσπερ βιβλία οὐδὲν ἔχουσιν οὔτε ἀποκρίνασθαι οὔτε αὐτοὶ ἐρέσθαι, ἀλλ' ἐὰν τις καὶ σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ῥηθέντων, ὥσπερ τὰ χαλκεῖα πληγέντα μαχρὸν ἡχεῖ καὶ ἀποτείνει, ἐὰν μὴ ἐπιλαβηταί τις, καὶ οἱ ῥήτορες οὕτω σμικρὰ ἐρωτηθέντες δόλιχον κατατείνουσι τοῦ λόγου. Πρωταγόρας δὲ ὅδε ἵκανὸς μὲν μαχροὺς λόγους καὶ καλοὺς εἰπεῖν, ὡς αὐτὰ δηλοῦ, ἵκανὸς δὲ καὶ ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνασθαι κατὰ βραχὺ καὶ ἐρόμενος περιμεῖναι τε καὶ ἀποδέξασθαι τὴν ἀπόκρισιν, ἀ δλίγοις ἐστὶ παρεσκευασμένα. νῦν οὖν, ὡς Πρωταγόρα, σμικροῦ τινος ἐνδεής είμι πάντ' ἔχειν, εἰ μοι ἀποκρίναιο τόδε. τὴν ἀρετὴν φήσι διδακτὸν εἶναι, καὶ ἐγώ, εἴπερ ἄλλω τῷ ἀνθρώπῳ πειθούμην ἀν καὶ σοί· δ' ἐθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτο μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον· ἔλεγες γάρ ὅτι Ζεὺς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ πέμψεις τοῖς ἀνθρώποις, καὶ αὖ πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ η̄ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης καὶ πάντα ταῦτα ὡς ἐν τι εἴη συλλήβδην, ἀρετὴν ταῦτ' οὖν αὐτὰ διελθέ μοι ἀκριβῶς τῷ λόγῳ, πότερον ἐν μὲν τί ἐστιν η̄ ἀρετή, μόρια δὲ αὐτῆς ἐστιν η̄ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης η̄ ταῦτ' ἐστὶν ἀ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον πάντα ὄντα τοῦ αὐτοῦ ἐνὸς ὄντος· τοῦτ' ἐστιν δὲ τι ἐπιποθῶ.

ΚΕΦ. ΙΗ'. Ἀλλὰ ῥάφδιον τοῦτό γ', ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἐνὸς ὄντος τῆς ἀρετῆς μόριά ἐστιν ἀ ἐρωτᾶς. Πότερον, ἔφην, ὥσπερ προσώπου τὰ μόρια μόριά ἐστι, στόμα τε καὶ ρίς καὶ ὄφθαλμοὶ καὶ ὤτα, η̄ ὥσπερ τὰ τοῦ χρυ-

σοῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἔτερα τῶν ἑτέρων, ἀλλήλων καὶ τοῦ ὅλου, ἀλλ' ἡ μεγέθει καὶ σμικρότητι; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὃ Σώκρατες, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ μεταλαχθάνουσιν οἱ ἄνθρωποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων οἱ μὲν ἄλλοι, οἱ δὲ ἄλλοι, ἡ ἀνάγκη, ἐάν περ τις ἔν λάβῃ, ἀπαντήσει; Οὐδαμῶς, ἔφη, ἐπεὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν, ἄδικοι δέ, καὶ δίκαιοι αὖ, σοφοὶ δὲ οὖ. "Εστι γάρ οὖν καὶ ταῦτα μόρια τῆς ἀρετῆς, ἔφην ἐγώ, σοφία καὶ ἀνδρεία; Πάντων μάλιστα δήπου, ἔφη, καὶ μέγιστόν γε ἡ σοφία τῶν μορίων. "Εκαστον δὲ αὐτῶν ἔστιν, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο; Ναί. Ἡ καὶ δύναμιν αὐτῶν ἔκαστον ιδίαν ἔχει, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου; οὐδὲν ἔστιν διφθαλὸς οἶον τὰ ὄτα, οὐδὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἡ αὐτή, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἔστιν οἶον τὸ ἔτερον οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα· ἀρ' οὖν οὕτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια οὐκ ἔστι τὸ ἔτερον οἶον τὸ ἔτερον, οὔτε αὐτὴ οὔτε ἡ δύναμις αὐτοῦ; ἡ δῆλα δὴ ὅτι οὕτως ἔχει, εἴπερ τῷ παραδείγματί γε ἔοικεν; Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει ὃ Σώκρατες. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Οὐδὲν ἄρα ἔστι τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ἄλλο οἶον ἐπιστήμη, οὐδ' οἶον δικαιούνη, οὐδ' οἶον ἀνδρεία, οὐδ' οἶον σωφροσύνη, οὐδ' οἶον ὁσιότης. Οὐκ ἔφη. Φέρε δή, ἔφην ἐγώ, κοινῇ σκεψώμεθα, ποῖόν τι αὐτῶν ἔστιν ἔκαστον· πρῶτον μὲν τὸ τοιόνδε· ἡ δικαιοισύνη πρᾶγμά τι ἔστιν ἢ οὐδὲν πρᾶγμα; ἐμοὶ μὲν γάρ δοκεῖ· τί δὲ σοί; Κάμοι, ἔφη. Τί οὖν; εἴ τις ἔροιτο ἐμέ τε καὶ σέ· Ὡ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἴπετον δή με τοῦτο τὸ πρᾶγμα, δὲ ὡνομάσατε ἄρτι, ἡ δικαιοισύνη, αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ἔστιν ἢ ἄδικον; ἐγὼ μὲν ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμην, ὅτι δίκαιον· σὺ δὲ τίν' ἂν ψῆφον θεῖο; τὴν αὐτὴν ἐμοὶ ἡ ἄλλην; Τὴν αὐτὴν ἔφη. "Εστιν ἄρα τοιοῦτον ἡ δικαιοισύνη οἶον δίκαιον εἶναι, φαίνει ἂν ἐγωγε ἀποκρινόμενος τῷ ἐρωτῶντι οὐκοῦν καὶ σύ; Ναί, ἔφη. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο ἡμᾶς ἔροιτο. Οὐκοῦν καὶ ὁσιό-

τητά τινά φατε εἶναι; φαῖμεν ἄν, ώς ἐγῶμαι. Ναί, ή δ' ὅς. Οὐκοῦν φατε καὶ τοῦτο πρᾶγμά τι εἶναι; φαῖμεν ἄν· η οὐ; καὶ τοῦτο συνέφη. Πότερον δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ πρᾶγμά φατε πεφυκέναι οἶν ἀνόσιον εἶναι η οἶν ὅσιον; ἀγανακτήσαιμ' ἄν ἐγωγ' ἔφην, τῷ ἑρωτήματι, καὶ εἴποιμ' ἄν· Εὐφήμει, ὃ ἀνθρωπε· σχολῆ μέντ' ἄν τι ἀλλο ὅσιον εἴη, εἰ μὴ αὐτὴ γε ἡ ὅσιότης ὅσιον ἔσται· τί δὲ σύ; οὐχ οὕτως ἄν ἀποκρίναιο: Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

ΚΕΦ. ΙΘ'. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτ' εἴποι ἑρωτῶν ἡμᾶς· Πῶς οὖν ὀλίγον πρότερον ἐλέγετε; ἀρ' οὐκ ὁρθῶς ὑμῶν κατήκουσα; ἐδόξατε μοι φάναι τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια εἶναι οὕτως ἔχοντα πρὸς ἀλληλα, ώς οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον αὐτῶν οἶν τὸ ἔτερον· εἴποιμι ἄν ἐγωγε ὅτι τὰ μὲν ἀλλα ὁρθῶς ἔκουσας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἴει εἴπειν τοῦτο, παρήκουσας. Πρωταγόρας γάρ ὅδε ταῦτα ἀπεικρίνατο, ἐγὼ δὲ ἡρώτων· εἰ οὖν εἴποι· Ἀληθῆ ὅδε λέγει, ὃ Πρωταγόρα; σὺ φής οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον μόριον οἶν τὸ ἔτερον Πρωταγόρα; σὺ φής οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον μόριον οἶν τὸ ἔτερον τῶν τῆς ἀρετῆς; σὸς οὗτος ὁ λόγος ἔστι; τὶ ἀν ἀποκρίναιο; 'Ανάγκη, ἔφη, ὃ Σώκρατες, ὁμολογεῖν. Τί οὖν, ὃ Πρωταγόρα, ἀποκρινούμεθα αὐτῷ, ταῦτα ὁμολογήσαντες, ἐὰν ἡμᾶς ἐπανέργηται. Οὐκ ἄρα ἔστιν ὅσιότης οἶν δίκαιον εἶναι πρᾶγμα, οὐδὲ δικαιοσύνη οἶν ὅσιον, ἀλλ' οἶν μὴ ὅσιον· η δ' ὅσιότης οἶν μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἀδίκον ἄρα, τὸ δὲ ἀνόσιον; τὶ αὐτῷ ἀποκρινούμεθα; ἐγὼ μὲν γάρ αὐτὸς ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίνην ἄν καὶ νούμεθα; ἐγὼ μὲν γάρ αὐτὸς ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίνην καὶ ὑπὲρ τὴν δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι καὶ τὴν ὅσιότητα δίκαιον· καὶ ὑπὲρ τὴν δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι καὶ τὴν ὅσιότητα δίκαιον· καὶ σοῦ δέ, εἰ με ἐώης, ταῦτα ἀν ταῦτα ἀποκρινούμην, ὅτι ητοι σοῦ δέ, εἴ με ἐώης, ταῦτα ἀποκρινούμην, ὅτι ητοι ταῦτόν γ' ἔστι δικαιότης ἵστητι η ὅ τι δμοιότατον, καὶ μάλιστα πάντων η τε δικαιοσύνη οἶν δικαιότης καὶ η δικαιότης οἶν δικαιοσύνη. ἀλλ' ὅρα, εἰ διακωλύεις ἀποκρίνεσθαι, η καὶ σοὶ συνκαιοσύνη. ἀλλ' ὅρα, εἰ διακωλύεις ἀποκρίνεσθαι, η καὶ σοὶ συνκαιοσύνη. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὃ Σώκρατες, οὕτως δοκεῖ οὕτως. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, τὴν τε δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι. ἀπλοῦν εἶναι, ὥστε συγχωρῆσαι τὴν τε δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι.

καὶ τὴν δσιότητα δίκαιον, ἀλλὰ τί μοι δοκεῖν ἐν αὐτῷ διάφορον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει; ἔφη· εἰ γάρ βούλει, ἔστω ἡμῖν καὶ δικαιοσύνη ὅσιον καὶ δισιότης δίκαιον. Μή μοι, ἦν δ' ἐγώ· οὐδὲ γάρ δέομαι τὸ εἰ βούλει τοῦτο καὶ εἴ σοι δοκεῖ ἐλέγχεσθαι, ἀλλ' ἐμέ τε καὶ σέ· τὸ δ' ἐμέ τε καὶ σὲ τοῦτο λέγω, οἱόμενος οὕτω τὸν λόγον βέλτιστ' ἂν ἐλέγχεσθαι, εἴ τις τὸ εἰ ἀφέλοι αὐτοῦ. Ἀλλὰ μέντοι, ἦ δ' ὅς, προσέοικε τι δικαιοσύνη δισιότητι· καὶ γάρ ὅτιοῦν διτροῦν ἀμῆ γέ πη προσέοικε· τὸ γάρ λευκὸν τῷ μέλανι ἔστιν ὅπη προσέοικε, καὶ τὸ σκληρὸν τῷ μαλακῷ, καὶ τἄλλα ἀ δοκεῖ ἐναντιώτατα εἶναι ἀλλήλοις· καὶ ἀ τότε ἔφαμεν ἄλλην δύναμιν ἔχειν καὶ οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, τὰ τοῦ προσώπου μόρια, ἀμῆ γέ πη προσέοικε καὶ ἔστι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον· ὥστε τούτῳ γε τῷ τρόπῳ καν ταῦτα ἐλέγχοις, εἰ βούλαιο, ὡς ἀπαντά ἔστιν ὄμοια ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐχὶ τὰ ὄμοιόν τι ἔχοντα ὄμοια δίκαιον καλεῖν, οὐδὲ τὰ ἀνόμοιόν τι ἔχοντα ἀνόμοια, καν πάνυ σμικρὸν ἔχῃ τὸ ὄμοιον. καὶ ἐγὼ θαυμάσας εἶπον πρὸς αὐτόν· Ἡ γάρ οὕτω σοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὅσιον πρὸς ἀλληλα ἔχει, ὥστε ὄμοιόν τι σμικρὸν ἔχειν ἀλλήλοις; Οὐ πάνυ, ἔφη, οὐ μέντοι οὐδὲ αὖ ὡς σὺ μοι δοκεῖς οἰεσθαι. Ἀλλὰ μήν, ἔφην ἐγώ, ἐπειδὴ δυσχερῶς δοκεῖς μοι ἔχειν πρὸς τοῦτο, τοῦτο μὲν ἐάσωμεν, τόδε δὲ ἄλλο ὃν ἐλεγεῖς ἐπισκεψώμεθα.

ΚΕΦ. Κ'. Ἀφροσύνην τι καλεῖς; "Ἐφη. Τοῦτο τῷ πράγματι οὐ πᾶν τούναντίον ἔστιν ἡ σοφία;" Ἐμοιγε δοκεῖ ἔφη. Πότερον δὲ ὅταν πράττωσιν ἄνθρωποι ὁρθῶς τε καὶ ὡφελίμως, τότε σωφρονεῖν σοι δοκοῦσιν οὕτω πράττοντες, ἢ τούναντίον; Σωφρονεῖν, ἔφη. Οὐκοῦν σωφροσύνη σωφρονοῦσιν; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν οἱ μὴ ὁρθῶς πράττοντες ἀφρόνως πράττουσι καὶ οὐ σωφρονοῦσιν οὕτω πράττοντες; Συνδοκεῖ μοι, ἔφη. Τούναντίον ἀρά ἔστι τὸ ἀφρόνως πράττειν τῷ σωφρόνως; "Ἐφη. Οὐ-

κοῦν τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα ἀφροσύνη πράττεται, τὰ δὲ σωφρόνως σωφροσύνη; 'Ωμολόγει. Οὐκοῦν εἴ τι ισχύι πράττεται, ισχυρῶς πράττεται, καὶ εἴ τι ἀσθενείᾳ, ἀσθενῶς; 'Εδόκει. Καὶ εἴ τι μετὰ τάχους, ταχέως, καὶ εἴ τι μετὰ βραδύτητος, βραδέως; 'Εφη. Καὶ εἴ τι δὴ ώσκαύτως πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, καὶ εἴ τι ἐναντίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Συνέφη. Φέρε δή, ην δ' ἔγώ, ἔστι τι καλόν; Συνεχώρει. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστι τι ἀγαθόν; 'Εστιν. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστιν τι ὅξεν ἐν φωνῇ; 'Εφη. Τούτῳ μὴ ἔστι τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν βαρύ; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν, ην δ' ἔγώ, ἐνὶ ἔκαστῳ τῶν ἐναντίων ἐν μόνον ἐστὶν ἐναντίον καὶ οὐ πολλά; Συνωμολόγει. 'Ιθι δή, ην δ' ἔγώ, ἀναλογισώμεθα τὰ ώμολογημένα ἡμῖν. ώμολογήκαμεν ἐν ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ μή; 'Ωμολογήκαμεν. Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον ὑπὸ ἐναντίων πράττεσθαι; 'Εφη. 'Ωμολογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι δ ἢν ἀφρόνως πράττηται τῷ σωφρόνῳ πραττομένῳ; 'Εφη. Τὸ δὲ σωφρόνως πραττόμενον ὑπὸ σωνως πραττομένῳ; 'Εφη. Τὸ ἀφρόνως ὑπὸ ἀφροσύνης; Συνεχώρει. Οὐκοῦν, εἴπερ ἐναντίως πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτ' ἃν; Ναί. Πράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ ὑπὸ ἀφροσύνης; Ναί. 'Εναντίως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὑπὸ ἐναντίων ὅντων; Ναί. 'Εναντίον ἄρ' ἔστιν ἀφροσύνη σωφροσύνη; Φαίνεται. Μέμνησαι οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ώμολόγηται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφίᾳ ἐναντίον εἶναι; Συνωμολόγει. 'Ἐν δὲ ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι; Φημί. Πότερον οὖν, ὡς Πρωταγόρα, λύσωμεν τῶν λόγων; τὸ ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, η ἐκεῖνον, ἐνῷ ἐλέτων λόγων; τὸ ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, η ἐκεῖνον, ἐνῷ ἐλέτων λόγων; τὸ ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι σωφροσύνης σοφίᾳ, μόριον δὲ ἐκάτερον ἀρεγετο ἔτερον εἶναι σωφροσύνης σοφίᾳ, μόριον δὲ ἐκάτερον ἀρεγετο ἔτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάτῆς, καὶ πρὸς τῷ ἔτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάταις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια; πότερον οὖν δὴ μεις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια; πότερον οὖν δὴ λύσωμεν; οὔτοι γάρ οἱ λόγοι ἀμφότεροι οὐ πάνυ μουσικῶς λέλυσωμεν;

γονται· οὐ γάρ συνάδουσιν οὐδὲ συναρμότουσιν ἀλλήλοις· πῶς γάρ ἂν συνάδοιεν, εἴπερ γε ἀνάγκη ἐνι μὲν ἐν μόνον ἐναντίον εῖναι, πλειστὸν δὲ μή, τῇ δὲ ἀφροσύνῃ ἐνι ὅντι σοφίᾳ ἐναντίᾳ καὶ σωφροσύνῃ αὖ φαίνεται; ή γάρ, ὃ Πρωταγόρα, ἔφη ἐγώ, η ἄλλως πως; 'Ωμολόγησε καὶ μάλ' ἀκόντως. Οὐκοῦν ἐν ἀνείη ἡ σωφροσύνῃ καὶ ἡ σοφία; τὸ δὲ πρότερον αὖ ἐφάνη ἡμῖν ἡ δικαιοσύνῃ καὶ ἡ ὁσιότης σχεδόν τι ταῦτὸν ὄν. Ιθι δή ην δ' ἐγώ, ὃ Πρωταγόρα, μή ἀποκάμωμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ διασκεψώμεθα. ἄρα τίς σοι δοκεῖ ἀδικῶν ἀνθρωπος σωφρονεῖν, ὅτι ἀδικεῖ; Αἰσχυνοίμην ἂν ἔγωγ', ἔφη, ὃ Σώκρατες, τοῦτο ὅμολογεῖν, ἐπει πολλοί γε φασι τῶν ἀνθρώπων. Πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον παιήσομαι, ἔφην, η πρὸς σέ; Εἰ βούλει, ἔφη πρὸς τοῦτον πρῶτον τὸν λόγον διαλέγητι τὸν τῶν πολλῶν. 'Αλλ' οὐδὲν μοι διαφέρει, ἐὰν μόνον σὺ γε ἀποκρίνῃ, εἴτ' οὖν δοκεῖ σοι ταῦτα εἴτε μή· τὸν γάρ λόγον ἔγωγε μάλιστα ἔξετάζω, συμβαίνει μέντοι ίσως καὶ ἐμὲ τὸν ἔρωτῶντα καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ἔξετάζεσθαι.

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκαλλωπίζετο ἡμῖν ὃ Πρωταγόρας· τὸν γάρ λόγον ἡτιάτο δυσχερῆ εἶναι· ἐπειτα μέντοι συνέχωρησεν ἀποκρίνεσθαι.

ΚΕΦ. ΚΑ'. "Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, ἔξ ἀρχῆς μοι ἀπόκριναι. δοκοῦσί τινες σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; "Εστω, ἔφη. Τὸ δὲ σωφρονεῖν λέγεις εὗ φρονεῖν; "Εφη. Τὸ δὲ εὗ φρονεῖν εὗ βουλεύεσθαι ὅτι ἀδικοῦσιν; "Εστω, ἔφη. Πότερον, ην δ' ἐγώ, εἰ εὗ πράττουσιν ἀδικοῦντες η εἰ κακῶς; Εἰ εὗ. Λέγεις οὖν ἀγαθὰ ἀττα εἶναι; Λέγω. "Αρ' οὖν, ην δ' ἐγώ, ταῦτ' ἐστὶν ἀγαθὰ, ἀ-εστὶν ὀφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δι', ἔφη, καὶ μὴ τοῖς ἀνθρώποις ὀφέλιμα η, ἔγωγε καλῶ ἀγαθά. καὶ μοι ἐδόκει ὃ Πρωταγόρας ἡδη τετραχύνθαι τε καὶ ἀγωνιῶν καὶ παρατεάγθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὴ οὖν ἔώρων αὐτὸν οὕτως

έχοντα, εὐλαβούμενος ἡρέμα ἡρόμην. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις, ὁ Πρωταγόρα, ἀ μηδενὶ ἀνθρώπων ὡφέλιμά ἔστιν, ἢ ἀ μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ ἀγαθὰ καλεῖς; Οὐδὲν μᾶς, ἔφη· ἀλλ' ἐγώ γε πολλὰ οἶδ' ἀνθρώποις μὲν ἀνωφελῆ ἔστι, καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ φάρμακα καὶ ἄλλα μυρία, τὰ δὲ γε ὡφέλιμα· τὰ δὲ ἀνθρώποις μὲν οὐδέτερα, ἵπποις δέ· τὰ δὲ βουσὶ μόνον, τὰ δὲ κυσί· τὰ δὲ γε τούτων μὲν οὐδενί, δένδροις δέ· τὰ δὲ τοῦ δένδρου ταῖς μὲν ρίζαις ἀγαθά, ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά, οἷον καὶ ἡ κόπρος, πάντων τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ρίζαις ἀγαθὸν παραβαλλομένη, εἰ δ' ἐθέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους καὶ τοὺς νέους κλῶνας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἀπασιν ἔστι πάγκακον καὶ ταῖς θρίξιν πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζώων πλήν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου, ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀρωγὸν καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι. οὕτω δὲ ποικίλον τί ἔστι τὸ ἀγαθὸν καὶ παντοδαπόν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθὸν ἔστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δ' ἐντὸς ταύτων τοῦτον κάκιστον· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἵκτροὶ πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἐλαίῳ, ἀλλ' ἡ ὅτι σμικροτάτῳ ἐν τούτοις οἷς μέλλει ἔδεσθαι, ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι τὴν ἐπὶ ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ρίνῶν γιγνομένην ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ ὄψοις.

ΚΕΦ. ΚΒ'. Εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτοῦ οἱ παρόντες ἀνεθορύβησαν ὡς εὖ λέγοι· καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα, ἐγώ τυγχανώ ἐπιλήσμων τις ὁν ἀνθρωπος, καὶ ἐὰν τίς μοι μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἢ διάλογος. Ὅσπερ οὖν, εἰ ἐτύγχανον ὑπόκωφος ὁν, φου ὁν χρῆναι, εἴπερ ἔμελλες μοι διαλέξεσθαι, μεῖζον φθέγγεσθαι ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους, οὕτω καὶ νῦν ἐπειδὴ ἐπιλήσμονι ἐνέτυχες, σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποίει, εἰ μέλλω σοι ἔπεσθαι. Πῶς οὖν κελεύεις με βραχέα ἀποκρίνεσθαι; ἢ βραχύτερά σοι, ἔφη, ἀποκρίνωμαι ἢ

δεῖ; Μηδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ. Ἀλλ' ὅσα δεῖ; ἔφη. Ναὶ. ἦν δ' ἐγώ. Πότεροι οὖν ὅσα ἐμοὶ δοκεῖ δεῦν ἀποκρίνεσθαι, τοσαῦτά σοι ἀποκρίνωμαι, η̄ ὅσα σοί; Ἀκήκοα γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι σὺ οἶδες τ' εἰ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλον διδάξαι περὶ τῶν αὐτῶν καὶ μακρὰ λέγειν, ἐὰν βούλῃ, οὕτως, ὥστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν, καὶ αὖ βραχέα οὕτως, ὥστε μηδένα σου ἐν βραχυτέροις εἰπεῖν· εἰ οὖν μέλλεις ἐμοὶ διαλέξεσθαι, τῷ ἑτέρῳ χρῶ τρόπῳ πρός με, τῇ βραχυλογίᾳ. ὩΣώκρατες, ἔφη, ἐγὼ πολλοῖς ἥδη εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικόμην ἀνθρώποις, καὶ εἰ τοῦτο ἐποίουν δὲ σὺ κελεύεις, ως δὲ ἀντιλέγων ἐκέλευε με διαλέγεσθαι, οὕτω διαλεγόμην, οὐδενὸς ἀν βελτίων ἐφαινόμην οὐδὲ ἀν ἐγένετο Πρωταγόρου ὄνομα ἐν τοῖς "Ελλησιν" καὶ ἐγώ—ἔγων γάρ ὅτι οὐκ ἡρεσεν αὐτὸς ἔκατῳ ταῖς ἀποκρίσεσι ταῖς ἔκμπροσθεν καὶ ὅτι οὐκ ἐθελήσοι ἔκδων εἶναι ἀποκρινόμενος διαλέγεσθαι — ἡγησάμενος οὐκέτι ἐμὸν ἔργον εἶναι παρεῖναι ἐν ταῖς συνουσίαις, Ἀλλά τοι, ἔφη, ὃ Πρωταγόρα, οὐδὲ ἐγὼ λιπαρῶς ἔχω παρὰ τὰ σοὶ δοκοῦντα τὴν συνουσίαν ἡμῖν γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐπειδὴν σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι ως ἐγὼ δύναμαι ἐπεσθαι, τότε σοι, διαλέξομαι. σὺ μὲν γάρ, ως λέγεται περὶ σοῦ, φής δὲ καὶ αὐτός, καὶ εἰ μακρολογίᾳ καὶ ἐν βραχυλογίᾳ οἶδες τ' εἰ συνουσίας ποιεῖσθαι· σοφὸς γάρ εἰ· ἐγὼ δὲ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατος, ἐπεὶ ἐβουλόμην ἀν οἶδες τ' εἶναι. ἀλλὰ σὲ ἐχρῆν ἡμῖν συγχωρεῖν, τὸν ἀμφότερα δυνάμενον, ἵνα συνουσία ἐγίγνετο· νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐκ ἐθέλεις καὶ ἐμοὶ τις ἀσχολία ἔστι καὶ οὐκ ἀν οἶδες τ' εἴην σοι παραμεῖναι ἀποτείνοντι μακροὺς λόγους—ἐλθεῖν γάρ ποι με δεῖ—εἴμι· ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἀν ἵσως οὐκ ἀγδῶς σου ἥκουον. Καὶ ἂμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνιστάμην ως ἀπιών· καὶ μου ἀνισταμένου ἐπιλαμβάνεται ὁ Καλλίας τῆς χειρὸς τῇ δεξιᾷ, τῇ δ' ἀριστερᾷ ἀντελάβετο τοῦ τρίβωνος τουτοῦ, καὶ εἰπεν· Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὃ Σώκρατες· ἐὰν γάρ σὺ ἐξέλθης, οὐχ ὁμοίως ἡμῖν ἔσονται οἱ

διάλογοι. δέομαι οὖν σου παραμεῖναι· ώς ἐγώ ούδ' ἀν ἔνος ἥδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομένων· ἀλλὰ χάρισαι ἡμῖν πᾶσι· καὶ ἐγὼ εἶπον· —ἥδη δὲ ἀνειστήκη ώς ἔξιών—, "Ω παῖ, Ἰππονίκου, ἀεὶ μὲν ἔγωγέ σου τὴν φιλοσοφίαν ἄγαμαι, ἀτάρ καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ φιλῶ, ὥστε βουλούμην ἀν χαρίζεσθαι σοι, εἴ μου δύναται δέοισο· νῦν δ' ἐστίν ὥσπερ ἀν εἰ δέοισο μου Κρίσωνι τῷ Ἰμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι ἔπεσθαι, ἢ τῶν δολιγοδρόμων τῷ ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν τε καὶ ἔπεσθαι· εἴποιμι ἀν σοι ὅτι πολὺ σοῦ μᾶλλον ἐγώ ἐμαυτοῦ δέομαι θέουσι τούτοις ἀκολουθεῖν, ἀλλ' οὐ γάρ δύναμαι, ἀλλ' εἴ τι δέει θεάσασθαι ἐν τῷ αὐτῷ ἐμὲ τε καὶ Κρίσωνα θέοντας, τούτου δέου συγκαθεῖναι· ἐγώ μὲν γάρ οὐ δύναμαι ταχὺ θεῖν, οὗτος δὲ δύναται βραδέως· εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἐμοῦ καὶ Πρωταγόρου ἀκούειν, τούτου δέου, ὥσπερ τὸ πρῶτόν μοι ἀπεκρίνατο διὰ βραχέων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα, οὕτω καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι· εἰ δὲ μή, τις ὁ τρόπος ἔσται τῶν διαλόγων; χωρὶς γάρ ἔγωγ' φύμην εἶναι τὸ συνεῖναι τε ἀλλήλοις διαλεγομένους καὶ τό δημηγορεῖν." Αλλ' ὁρᾶς, ἔφη, ὁ Σωκράτης, δίκαια δοκεῖ λέγειν Πρωταγόρας ἔξιῶν αὐτῷ τε ἔξειναι διαλέγεσθαι ὅπως βούλεται καὶ σοὶ ὅπως ἀν αὖ σὺ βούλη.

ΚΕΦ. ΚΓ'. "Τοιολαβών οὖν ὁ Ἀλκιβιάδης, Οὐ καλῶς λέγεις, ὁ Καλλία· Σωκράτης μὲν γάρ ὅδε δύμολογεῖ μὴ μετεῖναι οἱ μακρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρᾳ, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι οἶσας τ' εἶναι καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι θαυμάζοιμ' ἀν εἴ τῷ ἀνθρώπων παραχωρεῖ· εἰ μὲ οὖν καὶ Πρωταγόρας δύμολογεῖ φαυλότερος εἶναι Σωκράτους διαλεγομένους, μὴ ἐφ' ἐκάστη ἐρωτήσει μακρών τε καὶ ἀποκρινόμενος, μὴ ἐφ' ἐκάστη ἐρωτήσει μακρὸν λόγον ἀποτείνων, ἐκκρούων τοὺς λόγους καὶ οὐκ ἐθέλων διδόναι λόγον, ἀλλ' ἀπομηκύνων ἔως ἀν ἐπιλάνθωνται περὶ

ὅτου τὸ ἔρώτημα ἦν οἱ πολλοὶ τῶν ἀκουόντων ἐπεὶ Σωκράτη γε ἐγὼ ἐγγυῶμαι μὴ ἐπιλήσεσθαι, οὐχ ὅτι παίζει καὶ φησιν ἐπιλήσμων εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ ἐπιεικέστερα Σωκράτης λέγειν· χρὴ γὰρ ἔκαστον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀποφαίνεσθαι.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς ἐγῷ ματι, Κριτίας ἦν ὁ εἰπών· Ὡ Πρόδικε καὶ Ἰππία, Καλλίας μὲν οὖν δοκεῖ μοι μάλα πρὸς Πρωταγόρου εἶναι, Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ φιλόνικός ἐστι πρὸς ὃ ἂν δρμήσῃ· ὑμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ συμφιλονικεῖν οὔτε Σωκράτει οὔτε Πρωταγόρᾳ, ἀλλὰ κοινῇ ἀμφοτέρων δεῖσθαι μὴ μεταξὺ διαλῦσαι τὴν ξυνουσίαν.

Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα ὁ Πρόδικος, Καλῶς μοι, ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὃ Κριτία· χρὴ γὰρ τοὺς ἐν τοιοῖσθε λόγοις παραγιγνομένους κοινοὺς μὲν εἶναι ἀμφοῖν τοῖν διαλεγομένοιν ἀκροατάς, ἵσους δὲ μή· ἐστι γὰρ οὐ ταῦτόν κοινῇ μὲν γὰρ ἀκούσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἵσον δὲ νεῦμαι ἐκατέρῳ, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλέον, τῷ δὲ ἀμαθεστέρῳ ἐλαττον. ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὃ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, ἀξιῶ ὑμᾶς συγχωρεῖν καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν λόγων ἀμφισβητεῖν μέν, ἐρίζειν δὲ μή· ἀμφισβητοῦσι μὲν γὰρ καὶ δι' εὗνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροί τε καὶ ἐχθροί ἀλλήλοις· καὶ οὕτως ἂν καλλίστη ἡμῖν ἡ συνουσία γίγνοιτο· ὑμεῖς τε γὰρ οἱ λέγοντες μάλιστ' ἂν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούοντιν εὐδοκιμοῦτε καὶ οὐκ ἐπαινοῦσθε· εὐδοκιμεῖν μὲν γὰρ ἐστι παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων ἄνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις παρὰ δόξαν ψευδομένων· ἡμεῖς τ' αὖ οἱ ἀκούοντες μάλιστ' ἂν οὕτως εὐφραινούμεθα, οὐχ ἡδοίμεθα· εὐφραίνεσθαι μὲν γὰρ ἐστι μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως μεταλλαγμάνοντα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ, ηδεσθαι δὲ ἐσθίοντά τι η ἄλλο ἡδὺ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου πολλοὶ πάνυ τῶν παρόντων ἀπεδέξαντο.

ΚΕΦ. ΚΔ'. Μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον Ἰππίας ὁ σοφὸς εἶπεν· Ὡ ξῆνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ἡμᾶς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἀπαντας εἶναι φύσει, οὐ νόμῳ· τὸ γάρ ὅμοιον τῷ δικῷ φύσει συγγενές ἐστιν, ὃ δὲ νόμος, τύραννος τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχρὸν τὴν μὲν φύσιν τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ ὄντας τῶν Ἐλλήνων καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο νῦν συνεληλυθότας τῆς τε Ἐλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας καθαύτης τῆς πόλεως εἰς τὸν μέγιστον καὶ ὀλβιώτατον οἶκον τόνδε, μηδὲν τούτου τοῦ ἀξιώματος ἀξιον ἀποφήνασθαι, ἀλλ' ὥσπερ τοὺς φαυλοτάτους τῶν ἀνθρώπων διαφέρεσθαι ἀλλήλοις. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω, ὃ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, συμβῆναι ὑμᾶς ὥσπερ ὑπὸ διαιτητῶν ἡμῶν συμβιβαζόντων εἰς τό μέσον, καὶ μήτε σὲ τὸ ἀκριβὲς τοῦτο εἶδος τῶν διαιλόγων ζητεῖν τὸ κατὰ βραχὺ λίαν, εἰ μὴ ἡδὺ Πρωταγόρα, ἀλλ' ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις, ἵνα μεγαλοπρεπέστεροι καὶ εὐσχημονέστεροι ἡμῖν φαίνωνται, μὴτ' αὖ Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὐρίᾳ ἐφέντα, φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων, ἀποκρύψαντα γῆν, ἀλλὰ μέσον τι ἀμφοτέρους τεμεῖν. ὡς οὖν ποιήσετε καὶ πείθεσθε μοι ῥαβδοῦχον καὶ ἐπιστάτην καὶ πρύτανιν ἐλέσθαι, ὃς ὑμῖν φυλάξει τὸ μέτριον μῆκος τῶν λόγων ἐκατέρου.

ΚΕΦ. ΚΕ'. Ταῦτα ἤρεσε τοῖς παροῦσι, καὶ πάντες ἐπήνεσαν καὶ ἐμέ τε ὁ Καλλίας οὐκ ἔφη ἀφήσειν καὶ ἐλέσθαι ἐδέοντο ἐπιστάτην. εἶπον οὖν ἐγὼ ὅτι αἰσχρὸν εἴη βραβευτὴν ἐλέσθαι τῶν λόγων. εἴτε γάρ χείρων ἐσται ἡμῶν ὁ αἱρεθεὶς, οὐκ ὁρθῶς ἀν ἔχοι τὸν χείρων τῶν βελτιόνων ἐπιστατεῖν, εἴτε ὁρθῶς ὁρθῶς ὁρθῶς· ὁ γάρ ὅμοιος ἡμῖν ὁμοῖα καὶ ποιήσει, ὥστε ἐκ περιτοῦ ἡρήσεται. ἀλλὰ δὴ βελτίονα ἡμῶν αἰσθεῖσθε· τῇ μὲν ἀληθείᾳ, ὡς ἐγὼμαι, ἀδύνατον ὑμῖν, ὥστε

Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἐλέσθαι· εἰ δὲ αἱρήσεσθε μὲν μηδὲν βελτίω, φήσετε δέ, αἱ σχρὸν καὶ τοῦτο τῷδε γίγνεται, ὥσπερ φαύλῳ ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἱρεῖσθαι, ἐπεὶ τὸ γ' ἐμὸν οὐδὲν μοι διαφέρει. ἀλλ' οὗτωσὶ θέλω ποιῆσαι, οὐν, ὁ προθυμεῖσθε, συνουσίᾳ τε καὶ διάλογοι ἡμῖν γίγνωνται· εἰ μὴ βούλεται Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι, οὗτος μὲν ἐρωτάτω, ἐγὼ γὲ ἀποκρινοῦμαι, καὶ ἂμα πειράσομαι αὐτῷ δεῖξαι, ὡς ἐγὼ φημι χρῆναι τὸν ἀποκρινόμενον ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὸν δὲ ἐγὼ ἀποκρίνωμαι δύποσ' ἀν οὗτος βούληται ἐρωτᾶν, πάλιν οὗτος ἐμοὶ λόγον ὑποσχέτω δόμοίως. ἐὰν οὖν μὴ δοκῇ πρόθυμος εἶναι πρὸς αὐτὸν τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἅπερ ὑμεῖς ἔμοι, μὴ διαφθείρειν τὴν συνουσίαν· καὶ οὐδὲν δεῖ τούτου ἔνεκα ἔνα ἐπιστάτην γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες κοινῇ ἐπιστατήσετε. ἐδόκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι· καὶ ὁ Πρωταγόρας πάνυ μὲν οὐκ ἥθελεν, ὅμως δὲ ἤναγκάσθη δόμολογῆσαι.

*Αφοῦ συνεφώνησαν δτι δὲν εἰναι ἀνάγκη προέδρου, ὁ πολυμήχανος Πρωταγόρας διὰ νὰ καλύψῃ τὴν ἡπτάν του καὶ πρὸς ἐπίδειξιν τῆς περὶ τὴν ἐρμηνείαν ποιητῶν ἵκανότητός του, στρέφει τὸν λόγον εἰς τὸ Σιμωνίδειον ἄσμα, τὸ δποῖον δ Κεῖος ποιητὴς ἐποίησε πρὸς τιμὴν τοῦ Σκόπα καὶ εἰχε τὸ αὐτὸν θέμα, τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους δὲ ἐπαινέσαντος τὸ ἄσμα, δ σοφιστὴς λέγει δτι ὁ ποιητὴς περιπίπτει εἰς ἀντίφασιν διότι ἴσχυριζόμενος οὗτος δτι εἰναι δύσκολον νὰ γίνη τις ἀνὴρ ἀγαθός, προλόντος τοῦ ἄσματος ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα τὸ αὐτό, δτι εἰναι δύσκολον νὰ εἰναι τις ἀνὴρ ἀγαθός.

*Ο Σωκράτης προσπαθεῖ νὰ ἀρῃ τὴν ἀντίφασιν, διαστέλλων τὸ γίγνεσθαι τοῦ εἰναι καὶ ἐπικαλούμενος τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου, κατὰ τὸ δποῖον οἱ θεοὶ πρὸ τῆς ἀρετῆς ἔθηκαν πολὺν πόνον (δύσκολον ἄρα νὰ γίνη τις ἀγαθός), δταν ὅμως φθάσῃ τις εἰς τὸ ἄκρον, ἥτοι ἀποκτήσῃ τὴν ἀρετὴν, εἰναι εὔκολον νὰ τὴν διαφυλάξῃ (σφάλλεται ἄρα δ Πιττακὸς λέγων δτι εἰναι δύσκολον νὰ εῖναι τις ἀγαθός, νὰ φυλάττῃ τὴν ἀρετὴν).

Εἰς ταῦτα δ Πρωταγόρας ἐπὶ τῆς κοινῆς δμολογίας στηριζόμενος παρατηρεῖ δτι δ Σιμωνίδης θὰ ἥτο ἀμαθέστατος, ἢν κατὰ τὴν Σωκρατικὴν ἐρμηνείαν ἴσχυρίζετο, δτι εἰναι εὔκολον νὰ μείνῃ τις ἀγαθός, ἐνῷ πάντες θεωροῦν τοῦτο δυσκολώτατον.

Τότε δ Σωκράτης προσφεύγει εἰρωγενύμενος εἰς δευτέραν ἐρμηνείαν, στηριζομένην εἰς τὰ συνώνυμα τοῦ Προδίκου, κατὰ τὰ δποῖα τὸ χαλεπὸν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ κακόν, καὶ δμολογοῦντος τοῦ Προδίκου λέγει δτι δικαίως δ Σιμωνίδης ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα, δτι εἰναι κακὸν νὰ εἰναι τις ἀγαθός! Τοῦτο δὲν ἀποδέχεται δ Πρωταγόρας καὶ δ Σωκράτης, πρὸς μεγάλην δὲ ἐκπληξιν τοῦ Προδίκου, ἀποσύρει τὴν ἐρμηνείαν ταύτην ὡς ἀστείαν.

Μετὰ ταῦτα δ Σωκράτης ἐπαινέσας μετὰ θαυμαστοῦ σκώμματος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ Κρῆτας δς ἀσχολούμένους περὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ὡς ἐπιφανεστάτους διὰ τὰ βραχέα καὶ εὐφυην ὄγματα, κάμνει διεξοδικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἄσματος καὶ ἀποφαίνεται δτι δικαίως διαφωτεῖ δ Σιμωνίδης πρὸς τὸν Πιττακόν διότι τὸ νὰ γίνη μέν τις ἀγαθός εἰναι δυτως δύσκολον, ἀλλ' ἀφοῦ γίνη τοιοῦτος, τὸ νὰ παραμένῃ ἀγαθός εἰναι ἀδύνατον καὶ οὐχὶ ἀνθρώπινον, διότι

τοῦτο τὸ γέρας ἔχει¹ μόνον δὲ θεός, ὡς ἀναλλοιώτως ἀγαθός.

Οὐ Ιππίας μετὰ θαυμασμοῦ ἐπιδοκιμάζει τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Σωκράτους καὶ ζητεῖ τὴν ἄδειαν τῶν ἀκροατῶν νὰ κάμη καὶ αὐτὸς ἐπίδειξιν τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἀσματος. Ἀλλὰ τὸν πολὺ κενόδοξον ἀνδρα ἀποτρέπει δὲ Ἀλκιβιάδης ζητῶν νὰ συνεχισθῇ διακοπεὶς διάλογος. Τότε καὶ δὲ Σωκράτης παραβάλλων τοὺς διαλεγομένους περὶ ποιημάτων πρὸς φαύλους καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, οἱ δοποῖοι μὴ δυνάμενοι δι’ ἀπαιδευσίαν νὰ διαλέγωνται εἰς τὰ συμπόσια μὲ ὶδικάς των σκέψεις καὶ ὶδικήν των φωνήν, δπως πράττουν οἱ πεπαιδευμένοι συμπόται, προσκαλοῦντες ἀνὴρτρίδας καὶ δρχηστρίδας διὰ νὰ διασκεδάσουν, προτρέπει τὸν Πρωταγόραν νὰ συνεχίσῃ τὴν διακοπεῖσαν συζήτησιν. Οὐ σοφιστής, βαρέως φέρων δτι ἀνεσκευάσθη, δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ συζητήσῃ πλέον πρὸς τὸν Σωκράτη ἀλλὰ αἱ πολλαὶ παρακλήσεις τοῦ Καλλίου καὶ τῶν λοιπῶν παρόντων ἡγάγκασαν αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυσφορίας νὰ δεχθῇ τὴν συνέχειαν τῆς συζητήσεως λαμβάνων τὴν θέσιν τοῦ ἀποκρινομένου.

ΚΕΦ. ΛΓ'. Εἶπον δὴ ἐγώ, ὃ Πρωταγόρα, μὴ οἷον διαλέγεσθαι μέ σοι ἄλλο τι βουλόμενον ἢ ἀ αὐτὸς ἀπορῶ ἐκάστοτε, ταῦτα διασκέψασθαι. ἡγοῦμαι γάρ πάνυ λέγειν τι τὸν "Ομηρον τὸ

σύν τε δύ' ἐρχομένω καί τε πρὸ δ τοῦ ἐνόησεν.

εὐπορώτεροι γάρ πως ἄπαντές ἐσμεν οἱ ἀνθρωποι πρὸς ἄπαν ἔργον καὶ λόγον καὶ διανόημα· μοῦνος δ’ εἴπερ τε νόήσῃ, αὐτίκα περιών ζητεῖ δτῷ ἐπιδείξηται καὶ μεθ’ δτου βεβαιώσηται, ἔως ἂν ἐντύχῃ. ὥσπερ καὶ ἐγώ ἔνεκα τούτου σοὶ ἡδέως διαλέγομαι μᾶλλον ἢ ἄλλω τινί, ἡγούμενός σε βέλτιστ’ ἂν ἐπισκέψασθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὃν εἰκὸς σκοπεῖσθαι τὸν ἐπιεικῆ, καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς. τίνα γάρ ἄλλον ἢ σέ; δς γε οὐ μόνον αὐτὸς οἵει καλὸς ἀγαθὸς εἰναι, ὥσπερ τινὲς ἄλλοι αὐτοὶ μὲν ἐπιεικεῖς εἰσιν, ἄλλους δὲ οὐ δύνανται ποιεῖν· σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς εἶ καὶ ἄλλους οἴσις τ’ εἶ ποιεῖν ἀγαθούς. καὶ οὕτω πεπίστευκας σαυτῷ, ὥστε

καὶ ἄλλων ταύτην τὴν τέχνην ἀποκρυπτομένων σὺ γ' ἀναφανδὸν σεαυτὸν ὑποκηρυξάμενος εἰς πάντας τοὺς "Ἐλληνας, σοφιστὴν ἐπονομάσας σεαυτόν, ἀπέφηνας παιδεύσεως καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, πρῶτος τούτου μισθὸν ἀξιώσας ἅρνυσθαι. πῶς οὖν οὐ σὲ χρῆν παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν τούτων σκέψιν καὶ ἐρωτᾶν καὶ ἀνακοινοῦσθαι; οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ ἐκεῖνα, ἀπερ τὸ πρῶτον ἡρώτων περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἐξ ἀρχῆς τὰ μὲν ἀναμνησθῆναι παρὰ σοῦ, τὰ δὲ συνδιασκέψασθαι. ἦν δέ, ὡς ἐγῷ μαί, τὸ ἐρώτημα τόδε: σοφία καὶ σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη καὶ ὁσιότης, πότερον ταῦτα, πέντε ὄντα. ὄνόματα, ἐπὶ ἐνὶ πράγματι ἔστιν, ἡ ἐκάστῳ τῶν ὄνομάτων τούτων ὑπόκειται τις ἔδιος οὐσία καὶ πρᾶγμα ἔχον ἔαυτον δύναμιν ἔκαστον, οὐκ ὃν οἶον τὸ ἔτερον αὐτῶν τὸ ἔτερον; Ἐφησθα οὖν σὺ οὐκ ὄνόματα ἐπὶ ἐνὶ εἶναι, ἀλλὰ ἔκαστον ἴδιῳ πράγματι τῶν ὄνομάτων τούτων ἐπικεῖσθαι, πάντα δὲ ταῦτα μόρια εἶναι ἀρετῆς οὐχ ὡς τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια δόμοιά ἔστιν ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ, οὗ μόριά ἔστι, ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ προσώπου μόρια καὶ τῷ ὅλῳ, οὗ μόριά ἔστι, καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια, ἴδιαν ἔκαστα δύναμιν ἔχοντα: ταῦτα εἰ μέν σοι δοκεῖ ἔτι ὥσπερ τότε, φάμι· εἰ δὲ ἀλλως πως, τοῦτο διόρισαι, ὡς ἐγώ γε οὐδέν σοι ὑπόλογον τίθεμαι, ἐὰν πη ἀλληνῦν φήσῃς· οὐ γάρ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τότε ἀποπειρώμενός μου ταῦτα ἔλεγες.

ΚΕΦ. ΛΔ'. 'Αλλ' ἐγὼ σοι, ἔφη λέγω, ὁ Σώκρατες, ὅτι ταῦτα πάντα μόρια μὲν ἔστιν ἀρετῆς, καὶ τὰ μὲν τέτταρα αὐτῶν ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις ἔστιν, ἡ δὲ ἀνδρεία πάνυ πολὺ διαφέρον πάντων τούτων. Ὅδε δὲ γνώσει ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· εὐρήσεις γάρ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀδικωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀνοσιωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους δὲ διαφερόντως. "Ἐγε δή, ἔφην ἐγώ· ἀξιον γάρ τοι ἐπισκέψασθαι δ λέγεις· πότερον τοὺς ἀνδρείους θαρ-

ραλέους λέγεις ἡ ἄλλο τι; Καὶ ἵτας γ', ἔφη, ἐφ' ἀοί πολλοὶ φοβοῦνται ιέναι. Φέρε δή, τὴν ἀρετὴν καλόν τι φήσ εἶναι, καὶ ὡς καλοῦ ὅντος αὐτὸς σὺ διδάσκαλον σαυτον παρέχεις; Κάλιστον μὲν οὖν, ἔφη, εἰ μὴ μαίνομαι γε. Πότερον οὖν, ἦν δὲ ἐγώ, τὸ μὲν τι αὐτοῦ αἰσχρόν, τὸ δέ τι καλόν, ἢ ὅλον καλόν; "Ολον που καλὸν ὡς οἶόν τε μάλιστα. Οἶσθι οὖν τίνες εἰς τὰ φρέατα καλυμβῶσι θαρραλέως; "Εγωγε, ὅτι οἱ κολυμβηταί. Πότερον διότι ἐπίστανται ἡ δι' ἄλλο τι; "Οτι ἐπίστανται. Τίνες δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων πολεμεῖν θαρραλέοι εἰσί; πότερον οἱ ἵππικοι ἢ οἱ ἄφιπποι; Οἱ ἵππικοι. Τίνες δὲ πέλτας ἔχοντες; οἱ πελαστικοὶ ἢ οἱ μή; Οἱ πελταστικοὶ καὶ τὰ ἄλλα γε πάντα εἰ τοῦτο ζητεῖς, ἔφη, οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ ἐπισταμένων θαρραλεώτεροί εἰσι, καὶ αὐτοὶ ἔαυτῶν, ἐπειδὴν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν. "Ηδη, δέ τινας ἑόρακας, ἔφη, πάντων τούτων ἀνεπιστήμονας ὅντας θαρροῦντας δὲ πρὸς ἕκαστα τούτων; "Εγωγε, ἢ δ' δις, καὶ λίαν γε θαρροῦντας. Ούκοῦν οἱ θαρραλέοι οὗτοι καὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν; Αἰσχρὸν μεντὸν, ἔφη, εἴη ἡ ἀνδρεία· ἐπεὶ οὗτοί γε μαινόμενοι εἰσιν. Πῶς οὖν ἔφην ἐγώ, λέγεις τοὺς ἀνδρείους; οὐχὶ τοὺς θαρραλέους εἶναι; Καὶ νῦν γ', ἔφη. Ούκοῦν οὗτοι, ἦν δὲ ἐγώ, οἱ οὕτω θαρραλέοι ὅντες οὐκ ἀνδρεῖοι, ἀλλὰ μαινόμενοι φαίνονται; καὶ ἐκεῖ αὖ οἱ σοφώτατοι οὗτοι καὶ θαρραλεώτατοι εἰσι, θαρραλεώτατοι δὲ ὅντες ἀνδρείοτατοι; καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ σοφία ἀν ἀνδρείᾳ εἴη;

Οὐ καλῶς, ἔφη, μνημονεύεις, ὥς Σώκρατες, ἀλλαγόν τε καὶ ἀπεκρινόμην σοι. ἔγωγε ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ, εἰ οἱ ἀνδρεῖοι καὶ θαρραλέοι εἰσίν, ὡμολόγησα· εἰ δὲ καὶ οἱ θαρραλέοι ἀνδρεῖοι, οὐκ ἡρωτήθην· εἰ γάρ με τότε ἥρου, εἰπον ἀν διτι οὐ πάντες τοὺς δὲ ἀνδρείους ὡς οὐ θαρραλέοι εἰσί, τὸ ἐμὸν ὄμολόγημα, οὐδαμοῦ ἐπέδειξας ὡς οὐκ ὄρθως ὡμολόγησα. ἐπειτα τοὺς ἐπισταμένους αὐτοὺς ἔαυτῶν θαρραλεωτέρους ὅντας ἀποφαίνεις καὶ μὴ ἐπισταμένων ἄλλων, καὶ ἐν τούτῳ οἵει τὴν

ἀνδρείαν καὶ τὴν σοφίαν ταύτὸν εἶναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μετιών καὶ τὴν ἴσχυν οἰηθείης ἀν εἶναι σοφίαν. πρῶτον μὲν γάρ εἰ οὕτω μετιών ἔροιό με, εἰ οἱ ἴσχυροὶ δυνατοί εἰσι, φαίην ἄν· ἔπειτα, εἰ οἱ ἐπιστάμενοι παλαίειν δυνατώτεροί εἰσι τῶν μὴ ἐπισταμένων παλαίειν καὶ αὐτοὶ αὐτῶν, ἔπειδὰν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν, φαίην ἄν· ταῦτα δὲ ἐμοῦ διμολογήσαντος ἔξειή ἄν σοι, χρωμένῳ τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις, λέγειν ὡς κατὰ τὴν ἐμὴν ὁμολογίαν ἡ σοφία ἔστιν ἴσχυς. ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδ' ἐνταῦθα διμολογῶ τοὺς δυνατοὺς ἴσχυροὺς εἶναι, τοὺς μέντοι ἴσχυροὺς δυνατούς οὐ γάρ ταύτὸν εἶναι δύναμιν τε καὶ ἴσχυν, ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι; τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας τε καὶ ἀπὸ θυμοῦ, ἴσχυν δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. οὕτω δὲ κάκεῖ οὐ ταῦτὸν εἶναι θάρσος τε καὶ ἀνδρείαν· ὥστε συμβαίνει τοὺς μὲν ἀνδρείους θαρραλέους εἶναι, μὴ μέντοι τούς γε θαρραλέους ἀνθρώπους πάντας. θάρσος μὲν γάρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις, ἀνδρεία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται.

ΚΕΦ. ΛΕ'. Λέγεις δέ τινας, ἔφην, ὁ Πρωταγόρας, τῶν ἀνθρώπων εὗ ζῆν, τοὺς δὲ κακῶς; "Ἐφη. Ἄρ' οὖν δοκεῖ σοι ἀνθρωπος ἀν εὗ ζῆν, εἰ ἀνιώμενός τε καὶ ὀδυνώμενος ζῷη; Οὐκ ἔφη. Τί δ', εἰ ἡδέως βιοὺς τὸν βίον τελευτήσειεν, οὐκ εὖ ἄν σοι δοκεῖ οὕτω βεβιωκέναι; "Εμοιγ' ἔφη. Τὸ μὲν ἄρα ἡδέως ζῆν ἀγαθόν, τὸ δ' ἀηδῶς κακόν. Εἴπερ τοῖς καλοῖς γ', ἔφη, ζῷη ἡδόμενος. Τί δή, ὁ Πρωταγόρας; μὴ καὶ σύ, ὥσπερ οἱ πολλοί, ἡδέος ἄττα καλεῖς κακὰ καὶ ἀνιαρὰ ἀγαθά; ἐγὼ γάρ λέγω, καθ' ὃ ἡδέα ἔστιν, ἄρα κατὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθά, μὴ εἰ τι ἀπ' αὐτῶν ἀποβῆσεται ἄλλο; καὶ αὕθις αὖ τὰ ἀνιαρὰ ὀσαύτως οὕτως, οὐ καθ' ὅσον ἀνιαρά, κακά; Οὐκ οἶδα, ὁ Σώκρατες, ἔφη ἀπλῶς οὕτως, ὡς σὺ ἐρωτᾶς, εἰ ἐμοὶ ἀποκριτέον ἔστιν,

ώς τὰ ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ ἔστιν ἄπαντα καὶ τὰ ἀνιαρὰ καὶ κά· ἀλλά μοι δοκεῖ οὐ μόνον πρὸς τὴν νῦν ἀπόκρισιν ἐμοὶ ἀ- σφαλέστερον εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα τὸν ἄλλον βίον τὸν ἐμόν, ὅτι ἔστι μὲν ἢ τῶν ἡδέων οὐκ ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δ' αὖ καὶ ἢ τῶν ἀνιαρῶν οὐκ ἔστι κακά, ἔστι δ' ἢ ἔστι, καὶ τρίτον ἢ οὐδέτερα, οὕτε κακὰ οὕτε ἀγαθά. 'Ηδέα δὲ καλεῖς ἦν δ' ἐγώ, οὐ τὰ ἡδονῆς μετέχοντα ἢ ποιοῦντα ἡδο- νήν; Πάνυ γ' ἔφη, Τοῦτο τοίνυν λέγω, καθ' ὃσον ἡδέα ἔστιν εἰ οὐκ ἀγαθά, τὴν ἡδονὴν αὐτὴν ἐρωτῶν, εἰ οὐκ ἀγαθὸν ἔστιν. "Ωσπερ σὺ λέγεις, ἔφη, ἑκάστοτε, ὁ Σώκρατες, σκοπώμεθα αὐτό, καὶ ἐὰν μὲν πρὸς λόγον δοκῇ εἶναι τὸ σκέμμα καὶ τὸ αὐτὸ φαίνηται ἡδύ τε καὶ ἀγαθόν, συγχωρησόμεθα· εἰ δὲ μή, τότε ἡδη ἀμφισβητήσομεν. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, σὺ βούλει ἡγεμονεύειν τῆς σκέψεως, ἢ ἐγὼ ἡγῶμαι; Δίκαιος ἔφη, σὺ ἡγεῖσθαι· σὺ γάρ καὶ κατάρχεις τοῦ λόγου. 'Αρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, τῇδε πη καταφανὲς ἀν ἡμῖν γένοιτο; Ὡσπερ εἴ τις ἀνθρωπὸν σκοπῶν ἐκ τοῦ εἰδους ἢ πρὸς ὑγίειαν ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος ἔργων, ἵδων τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας ἄκρας εἴποι· "Ιθι δή μοι, ὁ Πρωταγόρα, καὶ τόδε τῆς διανοίας ἀπο- κάλυψον· πῶς ἔχεις πρὸς ἐπιστήμην; πότερον καὶ τοῦτό σοι δοκεῖ ὥσπερ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλως; δοκεῖ δὲ τοῖς πολλοῖς περὶ ἐπιστήμης τοιοῦτόν τι, οὐκ ἴσχυρὸν οὐδ' ἡγεμο- νικὸν οὐδ' ἀργικὸν εἶναι· οὐδ' ὡς περὶ τοιούτου αὐτοῦ ὄντος διανοοῦνται, ἀλλ' ἐνούσης πολλάκις ἀνθρώπῳ ἐπιστήμης οὐ τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ ἄρχειν, ἀλλ' ἄλλο τι, τοτὲ μὲν θυμόν, τοτὲ δὲ ἡδονήν, τοτὲ δὲ λύπην, ἐνίστε δὲ ἔρωτα, πολλάκις δὲ φόβον, ἀτεχνῶς διανοούμενοι περὶ τῆς ἐπιστήμης, ὥσπερ

περὶ ἀνδραπόδου, περιελκομένης ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων. ἂρ' οὖν καὶ σοὶ τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς δοκεῖ, ἢ καλόν τε εἶναι ἡ ἐπιστήμη καὶ οἶον ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου; καὶ ἐάνπερ γιγνώσκῃ τις τάγαθὰ καὶ τὰ κακά, μὴ ἀν κρατηθῆναι ὑπὸ μηδενός, ὥστε ἄλλ' ἄτα πράττειν ἡ ἡ ἐπιστήμη κελεύῃ, ἄλλ' ίκανὴν εἶναι τὴν φρόνησιν βοηθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ; Καὶ δοκεῖ, ἔφη, ὥσπερ σὺ λέγεις, ὁ Σώκρατες, καὶ ἄμα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ, αἰσχρόν ἐστι καὶ ἐμοὶ σοφίαν καὶ ἐπιστήμην οὐχὶ πάντων κράτιστον φάναι εἶναι τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων. Καλῶς γε, ἔφην, ἐγώ, σὺ λέγων καὶ ἀληθῆ. οἶσθα οὖν ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμοὶ τε καὶ σοὶ οὐ πείθονται, ἀλλὰ πολλοὺς φασὶ γιγνώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἔθέλειν πράττειν, ἔξὸν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἄλλα πράττειν καὶ ὅσους δὴ ἐγὼ ἡρόμην ὃ τί ποτε αἴτιόν ἐστι τούτου, ὑπὸ ἡδονῆς φασιν ἡττώμενους ἢ λύπης ἢ ὅν νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον ὑπό τινος τούτων κρατουμένους ταῦτα ποιεῖν τοὺς ποιοῦντας. Πολλὰ γάρ οἷμαι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, καὶ ἄλλα οὐκ ὄρθως λέγουσιν οἱ ἀνθρωποι. "Ιθι δὴ μετ' ἐμοῦ ἐπιχείρησον πείθειν τοὺς ἀνθρώπους καὶ διδάσκειν ὃ ἐστιν αὐτοῖς τοῦτο τὸ πάθος, ὃ φασιν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἡττᾶσθαι, καὶ οὐ πράττειν διὰ ταῦτα τὰ βέλτιστα, ἐπεὶ γιγνώσκειν γε αὐτά. Ἰσως γάρ ἀν λεγόντων ἡμῶν, ὅτι Οὐκ ὄρθως λέγετε, ὁ ἀνθρωπὸς, ἀλλὰ ψεύδεσθε, ἔροιντ' ἀν ἡμᾶς· Ω Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μή ἐστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστί, καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸ φατε εἶναι; εἴπατον ἡμῖν. Τί δέ, ὁ Σώκρατες, δεῖ ἡμᾶς σκοπεῖσθαι τὴν τῶν πολλῶν δόξαν ἀνθρώπων, οἵ τι ἀν τύχωσι τοῦτο λέγουσιν; Οἷμαι, ἢν δ' ἐγώ, εἶναί τι ἡμῖν τοῦτο πρὸς τὸ ἔξευρεῖν περὶ ἀνδρείας, πρὸς τὰλλα μόρια τὰ τῆς ἀρετῆς πῶς ποτ' ἔχει. εἰ οὖν σοι δοκεῖ ἐμμένειν οἷς ἀρτι ἔδοξεν ἡμῖν, ἐμὲ ἡγήσασθαι, ἢ οἷμαι ἀν ἔγωγε κάλλιστα φανέρὸν γενέσθαι, ἔπου· εἰ δὲ βούλει, εἰ σοι φίλον, ἐῶ χαίρειν." Άλλ' ἔφη, ὄρθως λέγεις καὶ πέραινε ὥσπερ ἦρξα.

ΚΕΦ. ΛΣΤ. Πάλιν τοῖνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ ἔροιντο ἡμᾶς· Τί οὖν φατε τοῦτο εἶναι, ὃ ἡμεῖς ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν ἐλέγομεν; εἴποιμον ἀνὴρ γάρ τις πρὸς αὐτοὺς ὅδι· Ἀκούετε δή· πειρασόμεθα γὰρ ὑμῖν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας φράσαι. ἄλλο τι γάρ, ὃ ἀνθρωποι, φατὲ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι ἐν τοῖσδε, οἷον πολλάκις ὑπὸ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων κρατούμενοι ἡδέων ὄντων, γιγνώσκοντες ὅτι πονηρά ἔστιν, ὅμως αὐτὰ πράττειν; Φαῖτε ἄν. Οὐκοῦν ἔροιμεθ' ἀν αὐτοὺς ἐγώ τε καὶ σὺ πάλιν· Πονηρὰ δὲ αὐτὰ πῆ φατε εἶναι; πότερον ὅτι τὴν ἡδονὴν ταῦτην ἐν τῷ παραχρῆμα παρέχει καὶ ἡδὺ ἔστιν ἔκαστον αὐτῶν, ἢ ὅτι εἰς τὴν ὕστερον χρόνον νόσους τε ποιεῖ καὶ πενίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ παρασκευάζει; ἢ κανὸν εἴ τι τούτων εἰς τὸ ὕστερον μηδὲν παρασκευάζει, χαίρειν δὲ μόνον ποιεῖ, ὅμως δ' ἀν κακὰ ἦν, ὃ τι μαθόντα χαίρειν ποιεῖ καὶ ὀπηοῦν; ἀρ' οἱόμεθα ἀν αὐτοὺς, ὃ Πρωταγόρα, ἄλλο τι ἀποκρίνασθαι, ἢ ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τῆς παραχρῆμα ἐργασίαν κακὰ ἔστιν, ἀλλὰ διὰ τὰ ὕστερον γιγνόμενα, νόσους τε καὶ τἄλλα; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη δὲ Πρωταγόρας, τοὺς πολλοὺς ἀν ταῦτα ἀποκρίνασθαι. Οὐκοῦν νόσους ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ, καὶ πενίας ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ; δύμολογοῖς δὲ, ὡς ἐγώ μαι. Συνέφη δὲ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν φάνεται, ὃ ἀνθρωποι, ὑμῖν, ὃς φαμεν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας, δι' οὐδὲν ἄλλο ταῦτα κακὰ ὄντα, ἢ διότι εἰς ἀνίας τε ἀποτελευτᾶς καὶ ἄλλων ἡδονῶν ἀποστερεῖ; δύμολογοῖς δὲ; συνεδόκει ἡμῖν ἀμφοῦν. Οὐκοῦν πάλιν αὖτοὺς τὸ ἐναντίον εἰ ἔροιμεθα· Ὡ οὖν οὐδέποτε οἱ λέγοντες αὖτις ἀγαθὰ ἀνιαρὰ εἶναι, ἀρα οὐ τὰ τοιάδε λέγετε, οἷον τὰ τε γυμνάσια καὶ τὰς στρατείας καὶ τὰς ὑπὸ τῶν Ιατρῶν θεραπείας, τὰς διὰ καύσεών τε καὶ τομῶν καὶ φαρμακειῶν καὶ λιμοκτονιῶν γιγνομένας, ὅτι ταῦτα ἀγαθὰ μέν ἔστιν, ἀνιαρὰ δέ; φαῖτε ἄν; Συνεδόκει. Πότερον οὖν κατὰ τόδε ἀγαθὰ αὐτὰ καλεῖτε, ὅτι ἐν τῷ παραχρῆμα δύναταις τὰς ἐσχάτας παρέχει καὶ ἀλγηδό-

νας, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον ὑγίειαι τε ἀπ' αὐτῶν γίγνονται καὶ εὐεξίαι τῶν σωμάτων καὶ τῶν πόλεων σωτηρίαι καὶ ἄλλων ἀρχαὶ καὶ πλοῦτοι; φαῖεν ἄν, ὡς ἐγῷ μαι. Συνεδόκει. Ταῦτα δὲ ἀγαθά ἔστι δι' ἄλλο τι, ἢ ὅτι εἰς ἡδονὰς ἀποτελευτᾶς καὶ λυπῶν ἀπαλλαγάς τε καὶ ἀποτροπάς; ἢ ἔχετε τι ἄλλο τέλος λέγειν, εἰς δὲ ἀποβλέψαντες αὐτὰ ἀγαθὰ καλεῖτε, ἀλλ' ἢ ἡδονάς τε καὶ λύπας; οὐκ ἀν φαῖεν, ὡς ἐγῷ μαι. Οὐδέ τοι δοκεῖ, ἔφη δὲ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἡδονὴν διώκετε ὡς ἀγαθὸν ὅν, τὴν δὲ λύπην φεύγετε ὡς κακόν; Συνεδόκει. Τοῦτ' ἄρα ἡγεῖσθ' εἶναι κακόν, τὴν λύπην, καὶ ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ χαίρειν τότε λέγετε κακὸν εἶναι, ὅταν μειζόνων ἡδονῶν ἀποστερῇ ἢ ὅσας αὐτὸ ἔχει, ἢ λύπας μείζους παρασκευάζῃ τῶν ἐν αὐτῷ ἡδονῶν· ἐπεὶ εἰ κατ' ἄλλο τι αὐτὸ τὸ χαίρειν κακὸν καλεῖτε καὶ εἰς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέψαντες, ἔχοιτε ἀν καὶ ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. Οὐδέ τοι δοκοῦσιν, ἔφη δὲ Πρωταγόρας. "Αλλο τι οὖν πάλιν καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ λυπεῖσθαι ὁ αὐτὸς τρόπος; τότε καλεῖτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ὅταν ἢ μείζους λύπας τῶν ἐν αὐτῷ οὔσῶν ἀπαλλάττῃ ἢ μείζους ἡδονάς τῶν λυπῶν παρασκευάζῃ; ἐπεὶ εἰ πρὸς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέπετε, ὅταν καλῆτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν ἢ πρὸς δὲ ἐγώ λέγω, ἔχετε ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. 'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις, δὲ Πρωταγόρας. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ με ἀνέροισθε, δὲ ἀνθρώποι, Τίνος οὖν δήποτε ἔνεκα πολλὰ περὶ τούτου λέγεις καὶ πολλαχῆ; Συγγιγνώσκετέ μοι, φαίην ἀν ἔγωγε πρῶτον μὲν γάρ οὐ ράδιον ἀποδεῖξαι τι ἔστι ποιε τοῦτο, δὲ ὑμεῖς καλεῖτε τῶν ἡδονῶν ήττω εἶναι· ἔπειτα ἐν τούτῳ εἰσὶ πᾶσι αἱ ἀποδείξεις. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἀναθέσθαι ἔξετω εἰσὶ πᾶσι αἱ ἀποδείξεις. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἀναθέσθαι ἔξεται, εἰ πῃ ἔχετε ἄλλο τι φάναι εἶναι τὸ ἀγαθὸν ἢ τὴν ἡδονὴν, ἢ τὸ κακὸν ἄλλο τι ἢ τὴν ἀνίαν ἢ ἀρκεῖ ὑμῖν τὸ ἡδέως καταβιῶναι τὸν βίον ἀνευ λυπῶν; εἰ δὲ ἀρκεῖ καὶ μὴ ἔχετε μηδὲν ἄλλο φάναι εἶναι ἀγαθὸν ἢ κακόν, δὲ μὴ εἰς ταῦτα τε-

λευτῷ, τὸ μετὰ τοῦτο ᾁκούετε. φημὶ γάρ ὑμῖν τούτου οὕτως ἔχοντος γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι, ὅταν λέγητε, ὅτι πολλάκις γιγνώσκων τὰ κακὰ ἄνθρωπος, ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως πράττει αὐτά, ἔξὸν μὴ πράττειν, ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀγόμενος καὶ ἐκπληττόμενος· καὶ αὕθις αὖ λέγετε, ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τὰ γαθὰ πράττειν οὐκ ἔθέλει διὰ τὰς παραχρῆμα τίδονάς, ὑπὸ τούτων ἡττώμενος.

ΚΕΦ. ΛΖ'. 'Ως δὲ ταῦτα γελοῖά ἐστι, κατάδηλον ἐσται, ἐὰν μὴ πολλοῖς δύναμασι χρώμεθα ἄρα ἡδεῖ τέ καὶ ἀνιαρῷ καὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἀλλ' ἐπειδὴ δύο ἐφάνη ταῦτα, δυοῖν καὶ δύναμαι προσαγορεύωμεν αὐτά, πρῶτον μὲν ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἐπειτα αὕθις ἡδεῖ τέ καὶ ἀνιαρῷ. θέμενοι δὴ οὕτω λέγωμεν ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τὰ κακά ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως αὐτὰ ποιεῖ. ἐὰν οὖν τις ἡμᾶς ἔρηται διὰ τί, 'Ηττώμενος, φήσομεν. 'Τπὸ τοῦ; ἐκεῖνος ἐρήσεται ἡμᾶς· ἡμῖν δὲ ὑπὸ μὲν ἡδονῆς οὐκέτι ἔξεστιν εἰπεῖν· ἀλλο γάρ ὄνομα μετείληφεν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς τὸ ἀγαθὸν· ἐκείνῳ δὴ ἀποκρινώμεθα καὶ λέγωμεν, ὅτι 'Ηττώμενος — 'Τπὸ τίνος; φήσει. Τοῦ ἀγαθοῦ, φήσομεν νὴ Δία. ἂν οὖν τύχῃ ὁ ἐρόμενος ἡμᾶς ὑβριστής ὁν, γελάσεται καὶ ἔρει· 'Η γελοῖον λέγετε πρᾶγμα, εἰ πράττει τις κακά, γιγνώσκων ὅτι κακά ἐστιν, οὐ δέον αὐτὸν πράττειν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. ἄρα, φήσει, οὐκ ἀξίων ὅντων νικᾶν ἐν ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν τὰ κακά, η ἀξίων; φήσομεν δῆλον ὅτι ἀποκρινόμενοι, ὅτι οὐκ ἀξίων ὅντων· οὐ γάρ ἂν ἔξημάρτανεν δην φαμεν ἡττω εἶναι τῶν ἡδονῶν. Κατὰ τί δέ, φήσει ίσως, ἀνάξια ἐστι τάγαθὰ τῶν κακῶν η τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν; η κατ' ἀλλο τι η ὅταν τὰ μὲν μείζω, τὰ δὲ σμικρότερα η; η πλείω, τὰ δὲ ἐλάττω η; οὐχ ἔξομεν εἰπεῖν ἀλλο η τοῦτο. Δῆλον ἄρα, φήσει, ὅτι τὸ ἡττᾶσθαι τοῦτο λέγετε, ἀντὶ ἐλαττόνων ἀγαθῶν μείζω κακὰ λαμβάνειν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. μεταλάβωμεν δὴ τὰ

δύναματα πάλιν τὸ ἥδυ τε καὶ ἀνιαρὸν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις, καὶ λέγωμεν, ὅτι ἀνθρωπος πράττει, τότε μὲν ἐλέγομεν τὰ κακά, νῦν δὲ λέγωμεν τὰ ἀνιαρά, γιγνώσκων ὅτι ἀνιαρὰ ἐστίν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἥδεων, δῆλον ὅτι ἀναξίων ὅντων νικᾶν. καὶ τὶς ἄλλη ἀναξία ἥδονῇ πρὸς λύπην ἐστίν, ἀλλ' ἡ ὑπερβολὴ ἀλλήλων καὶ ἔλλειψις; ταῦτα δ' ἐστὶ μείζω τε καὶ σμικρότερα γιγνόμενα ἀλλήλων καὶ πλείω καὶ ἐλάττω καὶ μᾶλλον καὶ ἡττον. εἰ γάρ τις λέγει ὅτι, Ἐλλὰ πολὺ διαφέρει, ὃ Σώκρατες, τὸ παραχρῆμα ἥδυ τοῦ εἰς τὸν ὕστερον χρόνον καὶ ἥδεος καὶ λυπηροῦ, Μῶν ἀλλω τῷ, φαίην ἀν ἔγωγε, ἡ ἥδονῇ καὶ λύπῃ; οὐ γάρ ἔσθ' ὅτῳ ἀλλῷ. ἀλλ' ὁ σπερ ἀγαθὸς ιστάναι ἀνθρωπος, συνθεὶς τὰ ἥδεα καὶ συνθεὶς τὰ λυπηρά, καὶ τὸ ἐγγύς καὶ τὸ πόρρω στήσας ἐν τῷ ζυγῷ, εἰπέ, πότερα πλείω ἐστίν· ἐάν μὲν γάρ ἥδεα πρὸς ἥδεα ιστῆς, τὰ μείζω ἀεὶ καὶ πλείω ληπτέα· ἐάν δὲ λυπηρὰ πρὸς λυπηρά, τὰ ἐλάττω καὶ σμικρότερα, ἐάν δὲ ἥδεα πρὸς λυπηρά, ἐάν μὲν τὰ ἀνιαρὰ ὑπερβάλληται ὑπὸ τῶν ἥδεων, ἐάν τε τὰ ἐγγύς ὑπὸ τῶν πόρρω, ἐάν τε τὰ πόρρω ὑπὸ τῶν ἐγγύς, ταῦτην τὴν πρᾶξιν πρακτέον ἐν ᾧ ἀν ταῦτ' ἐνῃ· ἐάν δὲ τὰ ἥδεα ὑπὸ τῶν ἀνιαρῶν, οὐ πρακτέα· μή πη ἀλλη ἔχει, φαίην ἀν, ταῦτα, ὃ ἀνθρωποι; οἴδ' ὅτι οὐκ ἀν ἔχοιεν ἀλλως λέγειν. Συνεδόκει καὶ ἔκεινω. "Οτε δὴ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόδε μοι ἀποκρίνασθε, φήσω· φαίνεται ὑμῖν τῇ ὅψει τὰ αὐτὰ μεγέθη ἐγγύθεν μὲν μείζω, πόρρωθεν δὲ ἐλάττω ἡ οὐ; Φήσουσι. Καὶ τὰ παχέα καὶ τὰ πολλὰ ὀσαύτως; καὶ αἱ φωναὶ αἱ ἵσαι ἐγγύθεν μὲν μείζους, πόρρωθεν δὲ σμικρότεραι; Φαῖεν ἀν. Εἰ οὖν ἐν τούτῳ ἡμῖν τὸ εῦ πράττειν, ἐν τῷ τὰ μὲν μεγάλα μήκη καὶ πράττειν καὶ λαμβάνειν, τὰ δὲ σμικρὰ καὶ φεύγειν καὶ μὴ πράττειν, τὶς ἀν ἡμῖν σωτηρίᾳ ἐφάνη τοῦ βίου; Ἄρα ἡ μετρητικὴ τέχνη ἡ ἡ τοῦ φαινομένου δύναμις; ἡ αὕτη μὲν ἡμᾶς ἐπλάνα καὶ ἐποίει ἀνω τε καὶ κάτω πολλάκις μεταλαμβάνειν ταῦτα καὶ μεταμέλειν καὶ ἐν ταῖς πράξεσι καὶ ἐν ταῖς

αἱρέσεσι τῶν μεγάλων τε καὶ σμικρῶν, ἡ δὲ μετρητικὴ ἀκυ-
ρον μὲν ἀν ἐποίησε τοῦτο τὸ φάντασμα, δηλώσασα δὲ τὸ ἀλη-
θὲς ἡσυχίαν ἀν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν μένουσαν ἐπὶ τῷ ἀλη-
θεῖ καὶ ἔσωσεν ἀν τὸν βίον; ἀρ' ἀν ὄμοιογοῖεν οἱ ἀνθρωποι
πρὸς ταῦτα ἡμᾶς τὴν μετρητικὴν σώζειν ἀν τέχνην, ἡ ἄλλην;
Τὴν μετρητικὴν, ὥμοιόγει. Τί δ', εἰ ἐν τῇ τοῦ περιττοῦ καὶ
ἀρτίου αἱρέσει ἡμῖν ἦν ἡ σωτηρία τοῦ βίου, ὅπότε τὸ πλέον
ὑρθῶς ἔδει ἐλέσθαι καὶ ὅπότε τὸ ἔλαττον, ἡ αὐτὸ πρὸς ἔσυτὸ ἢ
τὸ ἔτερον πρὸς τὸ ἔτερον, εἴτ' ἐγγὺς εἴτε πόρρω εἴη, τί ἀν ἔσω-
ζειν ἡμῖν τὸν βίον; ἀρ ἀν οὐκ ἐπιστήμη; καὶ ἀρ' ἀν οὐ με-
τρητικὴ τις, ἐπειδήπερ ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας ἔστιν ἡ τέ-
χνη; ἐπειδὴ δὲ περιττοῦ καὶ ἀρτίου, ἀρα ἄλλη τις ἢ ἀριθμη-
τικὴ; ὄμοιογοῖεν ἀν ἡμῖν οἱ ἀνθρωποι, ἡ οὐ; Ἐδόκουν ἀν
καὶ τῷ Πρωταγόρᾳ ὄμοιογεῖν. Εἰεν, δὲ ἀνθρωποι ἐπειδὴ δὲ
ἡδονῆς τε καὶ λύπης ἐν ὁρθῇ τῇ αἱρέσει ἐφάνη ἡμῖν ἡ σωτηρία
τοῦ βίου οὕσα, τοῦ τε πλείονος καὶ ἔλαττονος καὶ μείζονος
καὶ σμικροτέρου καὶ πορρωτέρου καὶ ἐγγυτέρω, ἀρα πρῶτον
μὲν οὐ μετρητικὴ φαίνεται, ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας οὕσα
καὶ ισότητος πρὸς ἀλλήλας σκέψις; 'Αλλ' ἀνάγκη. Ἐπει
δὲ μετρητικὴ, ἀνάγκη δήπου τέχνη καὶ ἐπιστήμη. Συμφήσου-
σιν. "Ητις μὲν τοίνυν τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἔστιν αὕτη, εἰσ-
αῦθις σκεψόμεθα· ὅτι δὲ ἐπιστήμη ἔστι, τοσοῦτον ἔξαρκει
πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἦν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγόραν ἀποδεῖξαι
περὶ ὃν ἡρεσθ' ἡμᾶς. ἡρεσθε δέ, εἰ μέμνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς ἀλ-
λήλοις ὥμοιογοῦμεν ἐπιστήμης μηδὲν εἶναι κρείττον, ἀλλὰ
τοῦτο ἀεὶ κρατεῖν, ὅπου ἀν ἐνῃ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἄλλων
ἀπάντων. ὑμεῖς δὲ δὴ ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν
καὶ τοῦ εἰδότος ἀνθρώπου, ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐκ ὥμοιογοῦμεν,
μετὰ τοῦτο ἡρεσθε ἡμᾶς· Ὡ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ
μή ἔστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τίποι· ἔστ'
καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸ φατε εἶναι; εἰπετε ἡμῖν. εἰ μὲν οὖν τότε εὔ-

θύς ύμιν εἴπομεν ὅτι ἀμαθία, κατεγελᾶτε ἀν ἡμῶν· νῦν δὲ ἀν ἡμῶν καταγελᾶτε, καὶ ύμῶν αὐτῶν καταγελάσεσθε· καὶ γάρ ύμεῖς ὡμολογήκατε ἐπιστήμης ἐνδείᾳ ἔξαμαρτάνειν περὶ τὴν τῶν ἥδονῶν αἵρεσιν καὶ λυπῶν τοὺς ἔξαμαρτάνοντας — ταῦτα δέ ἔστιν ἀγαθά τε καὶ κακὰ—καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ὡμολογήκατε ὅτι μετρητικῆς· ἡ δὲ ἔξαμαρτανομένη πρᾶξις ἀνευ ἐπιστήμης ἵστε που καὶ αὐτοὶ ὅτι ἀμαθία πράττεται. ὥστε τούτ' ἔστι τὸ ἥδονῆς ἥττω εἶναι, ἀμαθία ἡ μεγίστη· ἡς Πρωταγόρας ὅδε φησὶν ιατρὸς εἶναι καὶ Πρόδικος καὶ Ἰππίας· ύμεῖς δὲ διὰ τὸ οἰεσθαι ἄλλο τι ἡ ἀμαθίαν εἶναι οὔτε αὐτοὶ οὔτε τοὺς ύμετέρους παῖδας παρὰ τοὺς τούτων διδασκάλους τούσδε τοὺς σοφιστὰς πέμπετε, ὡς οὐ διδακτοῦ ὅντος, ἀλλὰ κηδόμενοι τοῦ ἀργυρίου καὶ οὐ διδόντες τούτοις κακῶς πράττετε καὶ ίδιᾳ καὶ δημοσίᾳ.

ΚΕΦ. ΛΗ'. Ταῦτα μὲ τοῖς πολλοῖς ἀποκεκριμένοι ἀν ἦμεν· ύμᾶς δὲ δὴ μετὰ Πρωταγόρου ἐρωτῶ, ὃ Ἰππία τε καὶ Πρόδικε — κοινὸς γάρ δὴ ἔστω ύμιν ὁ λόγος —, πότερον δοκῶ ύμιν ἀληθῆ λέγειν ἡ ψευδεσθαι. ‘Τι περφυῶς ἐδόκει ἀπασιν ἀληθῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. ‘Ομολογεῖτε ἄρα, ἣν δ’ ἐγώ, τὸ μὲν ἥδū ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀνιαρὸν κακόν; τὴν δὲ Προδίκου τοῦδε διαίρεσιν τῶν ὀνομάτων παρατοῦμαι· εἴτε γάρ ἥδū εἴτε τερπνὸν λέγεις εἴτε χαρτόν, εἴτε ὅπόθεν καὶ ὅπως χαίρεις τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων, ὃ βέλτιστε Πρόδικε, τοῦτό μοι πρὸς διδούλομαι ἀπόκριναι. Γελάσας οὖν ὁ Πρόδικος συνωμολόγησε, καὶ οἱ ἄλλοι. Τί δὲ δή, ὃ ἄνδρες, ἔφην ἐγώ, τὸ τοιόνδε; αἱ ἐπὶ τούτου πράξεις ἀπασαι, ἐπὶ τοῦ ἀλύπτως ζῆν καὶ ἥδεως, ἀρ' οὐ καλαὶ καὶ ὡφέλιμοι; καὶ τὸ καλὸν ἔργον ἀγαθόν τε καὶ ὡφέλιμον; Συνεδόκει. Εἰ ἄρα, ἔφην ἐγώ, τὸ ἥδū ἀγαθὸν ἔστιν, οὐδεὶς οὔτε εἰδὼς οὔτε οἰόμενος ἄλλα βελτίω εἶναι, ἢ ἡ ποιεῖ, καὶ δυνατά, ἔπειτα ποιεῖ ταῦτα, ἔξὸν τὰ βελτίω

οὐδὲ τὸ ἥττω εἶναι αὗτοῦ ἄλλο τι τοῦτ' ἐστὶν ἡ ἀμαθία, οὐδὲ κρείττω ἔχυτοῦ ἄλλο τι ἡ σοφία. Συνεδόκει πᾶσιν. Τί δὲ δή; ἀμαθίαν ἄρα τὸ τοιόνδε λέγετε, τὸ ψευδῆ ἔχειν δόξαν καὶ ἐψεῦσθαι περὶ τῶν πραγμάτων τῶν πολλοῦ ἀξίων; Καὶ τοῦτο πᾶσι συνεδόκει. "Αλλο τι οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐπί γε τὰ κακὰ οὐδεὶς ἔκὼν ἔρχεται οὐδὲ ἐπὶ ἀοίται κακὰ εἶναι, οὐδὲ ἐστι τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐν ἀνθρώπου φύσει, ἐπὶ ἀοίται κακὰ εἶναι ἐθέλειν ιέναι ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν· ὅταν τε ἀναγκασθῇ δυοῖν κακοῖν τὸ ἔτερον αἱρεῖσθαι, οὐδεὶς τὸ μεῖζον αἱρήσεται ἐξὸν τὸ ἔλαττον; "Απαντα ταῦτα συνεδόκει πᾶσιν ἡμῖν. Τί οὖν; ἔφην ἐγώ· καλεῖτε τι δέος καὶ φόβον; καὶ ἄρα ὑπερ ἐγώ; πρὸς σὲ λέγω, ὃ Πρόδικε· προσδοκίαν τινὰ λέγω κακοῦ τοῦτο, εἴτε φόβον εἴτε δέος καλεῖτε. Ἐδόκει Πρωταγόρα μὲν καὶ Ἰππίᾳ δέος τε καὶ φόβος εἶναι τοῦτο, Προδίκω δὲ δέος, φόβος δ' οὔ. 'Αλλ' οὐδέν, ἔφην ἐγώ, ὃ Πρόδικε, διαφέρει· ἀλλὰ τόδε· εἰ ἀληθῆ τὰ ἔμπροσθέν ἐστιν, ἄρα τις ἀνθρώπων ἐθελήσει ἐπὶ ταῦτα ιέναι ἀδέδοικεν, ἐξὸν ἐπὶ ἀ μή; ἡ ἀδύνατον ἐκ τῶν ὡμολογημένων; ἀ γάρ δέδοικεν, ὡμολόγηται ἡγεῖσθαι κακὰ εἶναι· ἀ ἡγεῖται κακά, οὐδένα οὔτε ιέναι ἐπὶ ταῦτα οὔτε λαμβάνειν ἔκόντα. Ἐδόκει καὶ ταῦτα πᾶσιν.

ΚΕΦ. ΛΘ'. Οὕτω δὴ τούτων ὑποκειμένων, ἦν δ' ἐγώ, ὃ Πρόδικέ τε καὶ Ἰππίᾳ, ἀπολογείσθω ἡμῖν Πρωταγόρας ὅδε, ἀ τὸ πρῶτον ἀπεκρίνατο, πῶς ὁρθῶς ἔχει, μὴ ἀ τὸ πρῶτον παντάπασι· τότε μὲν γάρ δὴ πέντε ὄντων μορίων τῆς ἀρετῆς οὐδὲν ἔφη εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, ίδίαν δὲ αὗτοῦ ἔκαστον ἔχειν δύναμιν· ἀλλ' οὐ ταῦτα λέγω, ἀλλ' ἀ τὸ ὕστερον εἴπε· τὸ γάρ ὕστερον ἔφη τὰ μὲν τέταρτα ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις εἶναι, τὸ δὲ ἐν πάνυ πολὺ διαφέρειν τῶν ἄλλων, τὴν ἀνδρείαν, γνώσεθαι δὲ μ' ἔφη τεκμηρίω τῷδε· εύρήσεις γάρ, ὃ Σώκρατες, ἀνθρώπους ἀνοσιωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀδικωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτης Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τους δέ· ὃ γνώσει ὅτι πολὺ διαφέρει ἡ ἀνδρεία τῶν ἄλλων μορίων τῆς ἀρετῆς· καὶ ἐγὼ εὐθὺς τότε πάνυ ἐθαύμασα τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπειδὴ ταῦτα μεθ' ὑμῶν διεξῆλθον· ἡρόμην δ' οὖν τοῦτον, εἰ τοὺς ἀνδρείους λέγοι θαρραλέους· ὁ δέ Καὶ ἵτας γ', ἔφη. Μέμνησαι, ἦν δ' ἐγώ, ὃ Πρωταγόρα, ταῦτα ἀποκρινόμενος; 'Ωμολόγει.' Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, εἰπὲ ἡμῖν, ἐπὶ τί λέγεις ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἢ ἐφ' ἄπερ οἱ δειλοί; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν ἐφ' ἔτερα; Ναί, ἢ δ' ὅς. Πότερον οἱ μὲν δειλοὶ ἐπὶ τὰ θαρραλέα ἔρχονται, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐπὶ τὰ δεινά; Λέγεται δή, ὃ Σώκρατες, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 'Αληθῆ, ἔφην ἐγώ, λέγεις· ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ σὺ ἐπὶ τί φήσις ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἀρ' ἐπὶ τὰ δεινά, ἡγεμένους δεινὰ εἶναι, ἢ ἐπὶ τὰ μή; 'Αλλὰ τοῦτο γ' ἔφη, ἐν οἷς σὺ ἔλεγες τοῖς λόγοις ἀπεδείχθη ἄρτι ὅτι ἀδύνατον. Καὶ τοῦτο, ἔφην, ἐγώ, ἀληθὲς λέγεις· ὥστε εἰ τοῦτο ὄρθως ἀπεδείχθη, ἐπὶ μὲν ἡ δεινὰ ἡγεῖται εἶναι οὐδεὶς ἔρχεται, ἐπειδὴ τὸ ἥττω εἶναι ἔαυτοῦ ηὔρεθη ἀμαθία οὕσσα. 'Ωμολόγει. 'Αλλὰ μήν ἐπὶ ἡ γε θαρροῦσι πάντες αὖ ἔρχονται, καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ ταύτη γε ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοὶ τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. 'Αλλὰ μέντοι, ἔφη, ὃ Σώκρατες, πᾶν γε τούναντίον ἐστὶν ἐπὶ ἡ οἵ τε δειλοὶ ἔρχονται καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. αὐτίκα εἰς τὸν πόλεμον οἱ μὲν ἐθέλουσιν ίέναι, οἱ δὲ οὐκ ἐθέλουσιν. Πότερον, ἔφην ἐγώ, καλὸν δὲ ίέναι ἡ αἰσχρόν; Καλόν, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ καλόν, καὶ ἀγαθὸν ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· τὰς γὰρ καλὰς πράξεις ἀπάσας ἀγαθὰς ὡμολογήσαμεν. 'Αληθῆ λέγεις, καὶ ἀεὶ ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. 'Ορθῶς γε, ἔφην ἐγώ· ἀλλὰ ποτέρους φήσις εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἐθέλειν ίέναι, καλὸν δὲ καὶ ἀγαθόν; Τοὺς δειλούς, ἢ δ' ὅς. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, εἴπερ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἥδυ; 'Ωμολόγηται γοῦν, ἔφη. 'Αρ' οὖν γιγνώσκοντες οἱ δειλοὶ οὐκ ἐθέλουσιν ίέναι ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον; 'Αλλὰ καὶ τοῦτο ἐὰν ὡμολογῶμεν, ἔφη, διαφθεροῦμεν τὰς ἔμπροσθεν

όμολογίας. Τί δ' ὁ ἀνδρεῖος; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἔμεινον καὶ ἥδιον ἔρχεται; Ἀνάγκη, ἔφη, ὁμολογεῖν. Οὐκοῦν ὅλως οἱ ἀνδρεῖοι οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται, ὅταν φοβῶνται, οὐδὲ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν; Ἀληθῆ, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἄροιον καλά; ώμολόγει. Εἰ δὲ καλά, καὶ ἀγαθά; Ναί. Οὐκοῦν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μανόμενοι τούναντίον αἰσχρούς τε φόβους φοβοῦνται καὶ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν; ώμολόγει. Θαρροῦσι δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ κακὰ δι' ἄλλο τι ἢ δι' ἄγνοιαν καὶ ἀμαθίαν; Οὔτως ἔχει, ἔφη. Τί οὖν; τοῦτο, δι' ὁ δειλοί εἰσιν οἱ δειλοί, δειλίαν ἢ ἀνδρείαν καλεῖς; Δειλίαν ἔγωγ' ἔφη. Δειλοί δὲ οὐ διὰ τὴν τῶν δεινῶν ἀμαθίαν ἐφάνησαν ὄντες; Πάνυ γ', ἔφη, Διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἀμαθίαν δειλοί εἰσιν; ώμολόγει. Δι' ὁ δὲ δειλοί εἰσι, δειλία ὁμολογεῖται παρὰ σοῦ; Συνέφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀμαθία δειλία ἂν εἴη; Ἐπένευσεν. Ἀλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ἐναντίον ἀνδρείᾳ δειλία. "Εφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν σοφία ἐναντία τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ἐστίν; Καὶ ἐνταῦθα ἔτι ἐπένευσεν. Ἡ δὲ τούτων ἀμαθία δειλία; Πάνυ μόγις ἐνταῦθα ἐπένευσεν. Ἡ σοφία ἄρα τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀνδρείᾳ ἐστίν, ἐναντία οὖσα τῇ τούτων ἀμαθίᾳ; οὐκέτι ἐνταῦθα οὕτ' ἐπινεῦσαι ἥθέλησεν ἐσίγα τε καὶ ἐγώ εἶπον. Τί δή, ὦ Πρωταγόρα, οὔτε σὺ φής ἢ ἐρωτῶ οὔτε ἀπόφης; Αὐτός, ἔφη, πέραπερ τὸ πρῶτον ἔτι δοκοῦσιν εἶναι τινες ἀνθρωποι ἀμαθέστατοι μέν, ἀνδρειότατοι δέ. Φιλονικεῖν μοι, ἔφη, δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον χαριοῦμαι οὖν σοι, καὶ λέγω ὅτι ἐκ τῶν ώμολογημένων ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι.

ΚΕΦ. Μ'. Οὔτοι, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλου ἔνεκα ἐρωτῶ πάντα ταῦτα ἡ σκέψασθαι βουλόμενος, πῶς ποτ' ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτ' ἐστὶν αὐτό, ἡ ἀρετή. οἶδα γὰρ ὅτι τούτου

φανεροῦ γενομένου μάλιστ' ἀν κατάδηλον γένοιτο ἔκεῖνο, περὶ οὗ ἐγώ τε καὶ σὺ μακρὸν λόγον ἐκάτερος ἐπετείναμεν, ἐγὼ μὲν λέγων ὡς οὐ διδαχτὸν ἀρετή, σὺ ὡς διδαχτόν, καὶ μοι δοκεῖ ἡμῶν ἡ ἄρτι ἔξοδος τῶν λόγων ὥσπερ ἀνθρωπος κατηγορεῖν τε καὶ καταγελᾶν, καὶ εἰ φωνὴν λάβοι, εἰπεῖν ἂν ὅτι "Ατοποί γ' ἐστέ, ὁ Σώκρατες τε καὶ Πρωταγόρας σὺ μὲν λέγων ὅτι οὐ διδαχτὸν ἐστιν ἡ ἀρετὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, νῦν σεαυτῷ τάναντία σπεύδεις, ἐπιχειρῶν ἀποδεῖξαι ὡς πάντα χρήματά ἐστιν ἐπιστήμη, καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀδράνεια, ὡς τρόπῳ μάλιστ' ἀν διδαχτὸν φανείη ἡ ἀρετή. εἰ μὲν γάρ ἄλλο τι ἂν ἡ ἐπιστήμη ἡ ἀρετή, ὥσπερ Πρωταγόρας ἐπεχείρει λέγειν, σαφῶς οὐκ ἂν ἦν διδαχτόν, νῦν δὲ εἰ φανήσεται ἐπιστήμη ὅλον, ὡς σὺ σπεύδεις, ὁ Σώκρατες, θαυμάσιον ἔσται μὴ διδαχτὸν ὅν. Πρωταγόρας δ' αὖ διδαχτὸν τότε ὑποθέμενος νῦν τούναντίον ἔοικε σπεύδοντι, ὀλίγου πάντα μᾶλλον φανῆναι αὐτὸν ἡ ἐπιστήμην· καὶ οὕτως ἂν ἥκιστα εἴ διδαχτόν. ἐγὼ οὖν, ὁ Πρωταγόρας, πάντα ταῦτα καθορῶν ἄνω κάτω ταραττόμενα δεινῶς, πᾶσαν προθυμίαν ἔχω καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ βουλοίμην ἂν ταῦτα διεξελθόντας ἡμᾶς ἐξελθεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὅ τι ἐστί, καὶ πάλιν ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε διδαχτὸν εἴτε μὴ διδαχτόν, μὴ πολλάκις ἡμᾶς ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔκεῖνος καὶ ἐν τῇ σκέψῃ σφήλῃ ἐξαπατήσας, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διανομῇ ἡμέλησεν ἡμῶν, ὡς φήσι σύ. ἤρεσεν οὖν μοι καὶ ἐν τῷ μύθῳ ὁ Προμηθεὺς κάλλιον τοῦ Ἐπιμηθέως· ὡς χρώμενος ἐγώ καὶ προμηθούμενος ὑπὲρ τοῦ βίου τοῦ ἐμαυτοῦ παντὸς πάντα ταῦτα πραγματεύομαι, καὶ εἰ σὺ ἐθέλοις, ὅπερ καὶ κατ' ἀρχάς, ἔλεγον, μετὰ σοῦ ἂν ἥδιστα ταῦτα συνδιασκοποίην. Καὶ ὁ Πρωταγόρας, Ἐγώ, μέν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἐπαινῶ σου τὴν προθυμίαν καὶ τὴν διέξοδον τῶν λόγων, καὶ γάρ οὕτε τἄλλα οἷμαι κακὸς εἶναι ἀνθρωπος, φθονερός τε ἥκιστ' ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ περὶ σοῦ πρὸς

πολλοὺς δὴ εἰρηκα, ὅτι ὡν ἐντυγχάνω πολὺ μάλιστα ἄγαμαι σέ, τῶν μὲν τηλικούντων καὶ πάνυ καὶ λέγω γε ὅτι οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τῶν ἐλλογίμων γένοιο ἀνδρῶν ἐπὶ σοφίᾳ· καὶ περὶ τούτων δὲ εἰσαῦθις, ὅταν βούλη, διέξιμεν· νῦν δ' ὥρα ἥδη καὶ ἐπ' ἄλλο τι τρέπεσθαι. 'Αλλ', ην δ' ἐγώ, οὔτω χρὴ ποιεῖν, εἴ σοι δοκεῖ· καὶ γὰρ ἐμοὶ οἶπερ ἔφην ἴεναι πάλαι ὥρα, ἀλλὰ Καλλίφ τῷ καλῷ χαριζόμενος παρέμεινα.

Ταῦτ' εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες ἀπῆμεν.

ΜΕΡΟΣ Β

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

βαθέος ὅρθρου : βλ. Πλ. Κριτ. (43 Α. Κεφ. Α'). — **'Ιπποκράτης** : νέος, πλούσιος, ὀρεγόμενος ἀνωτέρας μορφώσεως· ὁ 'Ιπποκράτης ὡς καὶ ὁ Φάσων δὲν εἶναι ἄλλοθεν γνωστοί. — **τὴν θύραν...** ἔκρουε: αἱ οἰκίαι τῶν πλουσίων, ὅποια ἡ τοῦ Καλλίου, εἶχον θυρωροὺς δούλους, συνήθως δὲ πρὸς φύλαξιν τῆς εἰσόδου καὶ κύναν· ἀλλ' ἡ οἰκία τοῦ Σωκράτους ἦτο εὔτελεστάτη, ὁ ἔδιος δὲ ἐξετίμα αὐτὴν πέντε μνᾶς· δὲν ἔχει οὐδὲν ρόπτρον, διὸ ὁ 'Ιππ. κρούει μὲν τὴν βαχτηρίαν. — **νεώτερον** (εὐφρημ) = δυσάρεστον. — **εὗ ἂν λέγοις** (ἐνν. εἰ ἀγαθὰ ἀγγέλλοις) = καλά, ώραῖα! — **ἡν** (α' προσ.) (ἢ γ'), πρτκ. τοῦ ἥμι (= λέγω), ἐν χρήσει εἰς τὰς παρενθετικὰς φράσεις **ἥν δ'** ἐγώ (= εἰπον ἐγώ), **ἥ δ'** δς (= εἰπεν οὗτος). — **πρώην** = προχθές. — **ἔσπερας γε** = ναί, γθὲς βράδυ. Δὲν λέγει **χθὲς** ἔσπερας, διότι παρ' Αθηναίοις μία ἡμέρα ἐλογίζετο ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς δύσεως τῆς ἐπομένης ἡμέρας. — **ἐπιψηλαφήσας**: ἔνεκα τοῦ σκότους ἀναζητεῖ ψηλαφητέ· διὰ τὴν πενίαν ὁ Σω. δὲν ἀνάπτει τὴν αὐγὴν λύχνον. — **σκίμπους** = κλίνη εὐτελῆς καὶ χαμηλή, ἐπὶ τῆς ὅποιας ἀνεπαύετο ὁ Σω. — **δῆτα** = ναί. — **Οἰνόν**: δύο δῆμοι τῆς Αττικῆς εἶχον τὸ δημοτικό τοῦτο, ὁ μὲν παρὰ τὸν Μαραθῶνα, ὁ δὲ παρὰ τὰς Ἐλευθερὰς (ν. Μάζι) ἐπὶ τοῦ Κιθιρῶνος, περὶ οὗ πρόκειται ἐνταῦθι, διότι ἐντεῦθεν εὐκόλως οἱ δοῦλοι κατέφευγον εἰς τὴν Βοιωτίαν. — **καὶ δῆτα** = καὶ λοιπόν. — **ὑπὸ τινος ἄλλου** = ἔνεκα ἄλλης τινὸς αἰτίας. — **καὶ ἔτι** = καὶ πάλιν, δηλ. ἀν καὶ ἦτο περασμένη ἡ ὥρα. — **Πρωταγόρας δ' Αβδηρίτης**, ἐκ τοῦ ὅποιου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἔσχεν ὁ διάλογος, ἐγεννήθη περὶ τὸ 480 π.Χ. Οὗτος πρώτος ὀνομάσας τὸν ἔκυτόν του σοφιστὴν (Πρωταγ. 349 Α, Κεφ. 33) περιήρχετο τὰς πόλεις τῆς 'Ἐλλάδος διδάσκων ἐπὶ μισθῷ τοὺς πλουσιωτέρους τῶν νέων καὶ συναναστρεφόμενος ἄνδρας

1. Συνήθως ἐλάμβανε παρ' ἔκάστου μαθητοῦ ἐκατὸν μνᾶς.

κατέχοντας ἔξοχον θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Τῷ 432 π.Χ. διατρίβων ἐν 'Αθήναις καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσίου Καλλίου συνδιελέχθη μετὰ τοῦ Σωκράτους. Εἰς τὰς δυσμὰς δὲ τοῦ βίου του καταγγελθεὶς ἐπὶ ἀσεβείᾳ, διότι εἰς τὸ σύγγραμμά του Περὶ θεῶν ἔξέφραζεν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἔζητησε τὴν σωτηρίαν του διὰ τῆς φυγῆς· ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰς Σικελίαν πλοῦν, ναυαγήσαντος τοῦ πλοίου, ἐπνίγη εἰς ἡλικίαν 70 ἔτῶν, περίπου, ἀφοῦ ἐπὶ 40 ἔτη συνεχῶς ἐδίδαξε. Πλὴν τοῦ Περὶ θεῶν συγγράμματος δὲ Π. ἔγραψε πολλὰ ἄλλα, τῶν ὁποίων μόνον τὰς ἐπιγραφάς γνωρίζομεν (Περὶ τοῦ ὄντος, Περὶ ἀρετῶν, Περὶ ὀρθοεπείας, ἐν τῷ ὅποιῳ ἡσχολεῖτο μὲ τὴν γραμματικήν, Περὶ τεχνῶν καὶ π.). Ἐδέχετο τὸ τοῦ Ἡρακλείτου « πάντα ῥεῖ » καὶ ἐδίδαξε τὸ περιβόητον « πάντων χρημάτων μέτρον δ ἀνθρωπος, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστι, τῶν δὲ μὴ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστι ». Κατὰ ταῦτα ἀλήθειαν ἔξ ἀντικειμένου δὲν ἐδέχετο, ἀλλὰ μόνον ὑποκειμενικήν. Περὶ τοῦ αὐτοῦ δηλ. ἀντικειμένου δύνανται νά ὑπάρχουν δύο ὅλως ἀντίθετοι γνῶμαι, ὅμως ἔξ ίσου ἀληθεῖς· σοφὸς δὲ εἶναι δὲ δυνάμενος νὰ μεταβάλλῃ διὰ τοῦ λόγου τὴν γνώμην τῶν ἄλλων ὡς πρὸς τὰ φαινόμενα καὶ ὄντα κακά, ὥστε νὰ πιστεύουν διὰ ταῦτα εἶναι ἀγαθὰ καὶ ἀντιστρόφως πόρρω τῶν νυκτῶν (γεν. διαιρ.) εἶναι = διὰ πολὺ εἴχε προχωρήσει ἡ νύκτα. — ἐπειδὴ τάχιστα = εὐθὺς μόλις. — δ ὑπνος ἐκ τοῦ κόπου = δ ἐκ τοιούτου κόπου ὑπνος. — ἀνίημι = ἀφήνω — ἀνδρεία = προθυμία, ζῆλος, — πτοίησις (πτόησις) = σφοδρὰ ἐπιθυμία, λαχτάρα. — μῶν; = μὴ οὖν ; = μήπως ; — εἰ γάρ ἐν τούτῳ εἴη = εἴθε τῷ ὄντι νὰ ἔξηρται ἐκ τούτου μόνον, εἴθε αὔτη νὰ ἥτο ἡ δυσκολία. — ἐπιλείπω = ἀφήνω. — αὐτὰ ταῦτα = ἀκριβῶς διὰ τοῦτο. — νεώτερος = διάγον νέος, — ή, α' πρόσ. παρατη. τοῦ ειμί. — τὸ πρότερον = τὴν προηγουμένην φοράν. πιθανῶς τῷ 444 π.Χ. — γάρ, βεβαιωτικός. — καταλαμβάνω = εύρισκω — καταλύει = φιλοξενεῖται. — Καλλίας, δ 'Ιππονίκου, κατήγετο ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Κηρύκων, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐλαμβάνοντο οἱ κήρυκες καὶ οἱ δαδοῦχοι τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων. Ο πατήρ του Ἰππόνικος νικήσας τῇ 426 π.Χ. τοὺς Βοιωτούς παρὰ τὴν Τανάγραν ἐπεσε δύο ἔτη βραδύτερον εἰς τὸ Δήλιον ἀφήσας εἰς τὸν οἶνον του μεγάλην περιουσίαν (200 ταλάντων), τὴν ὁποίαν διὰ τὴν ἀκόρεστον φιλομάθειαν καὶ τὴν μεγάλην κενοδοξίαν κατεσπατάλησε. Τῷ 390 π.Χ. ἥτο στρατηγὸς εἰς τὸν Καρινθιακὸν πόλεμον καὶ τῷ

372 π.Χ. ἦλθε πρεσβευτής εἰς Σπάρτην. Ἡ μήτηρ του διαζευχθεῖσα τὸν Ἰππόνικον συνεζεύχθη τὸν Περικλέα. — Θάρρει = μένε ἥσυχος.

— Ἐκτιμήσατε τὸν δραματικὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὅποιου δ Πλάτων παριστὰ τὴν πρὸς μάθησιν δρμῆν τοῦ Ἰπποκράτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ἀποπειρώμενος = θέλων νὰ δοκιμάσω. — **ρώμη** = ισχὺς = θελήσεως, ἀποφασιστικότης. = **τελῶν** = πληρώνων. — **διασκοπῶ** = βοιλιδοσκοπῶ. — **μισθόν**, κτηριμ. — **ῶσπερ ἂν εἰ** = ως λ.χ. ἂν. — **ἐπινοῶ** = σκέπτομαι. — **Ἰπποκράτη τὸν Κῶον** : κατήγετο ἐκ τοῦ περιφήμου (ἰατρικοῦ) γένους τῶν Ἀσκληπιαδῶν καὶ ἐγεννήθη περὶ τὸ 460 π.Χ. Ἐδιδάχθη τὴν ιατρικὴν παρὰ τοῦ πατρός του καὶ τοῦ ἐκ Σηλυμβρίας Ἡροδίκου καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐπιστημονικῆς ιατρικῆς (πατὴρ τῆς ιατρικῆς) συγγράψας πολλὰ ιατρικὰ συγγράμματα. — **Πολύκλειτον** : οὗτος γεννηθεὶς ἐν Σικυῶνι ἐποιειτογραφήθη εἰς τὸ Ἀργος, διὸ καὶ Ἀργεῖος ἐνταῦθα ὀνομάζεται. Ἡτο σύγχρονος τοῦ Περικλέους καὶ ἐγένετο ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Ἀργείου Ἔργαστηρίου τῶν γλυπτῶν. Πρῶτος ὑπέβαλεν εἰς σταθερούς κανόνας τὰς ἀναλογίας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, κατὰ προτίμησιν δὲ εἰκόνιζε νεαρούς ἀθλητάς, ως τὸν δορυφόρον, τὸν ἀποξύμενον κ.λ.π. — **Φειδίαν** : οὗτος ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας περὶ τὸ 488 π.Χ. καὶ ἀπέθανε τῷ 432 π.Χ. Ὑπῆρξεν ὁ περιφημότατος γλύπτης τῆς ἀρχαιότητος, εἰς αὐτὸν δὲ εἶχεν ἀναθέσει ὁ Περικλῆς τὴν ἐποπτείαν τῶν ἔργων κατὰ τὴν διακόσμησιν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

ἔξικνοῦμαι = ἔξαρκῶ. — **οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας** = μὲ τόσον μεγάλον ζῆλον σπεύδοντας. — **ἄλλο**, ἐκτὸς δῆλ. τοῦ κυρίου ὀνόματος. — **δή τοι** = ως γνωστόν. — **ύπέφραινεν** = ἐγλυκοχάραζε. — **εἰ ἔοικε** (= ἐὰν τοῦτο ὄμοιαζῃ πρὸς τὰ προηγούμενα) = ἐὰν ἡ ἀπόκρισίς μου δέον νὰ εἴναι ἀνάλογος πρὸς τὰ προηγούμενα. — **παρέχων σαυτὸν** = παρουσιάζομενος. — **γραμματιστῆς** = ὁ διδάσκων ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. — **ἐπὶ τέχνη** = διὰ νὰ ἔξασκήσῃς αὐτὴν ως ἐπάγγελμα. — **παιδεία** = μόρφωσις. — **δημιουργὸς** = τεχνίτης, ἐπάγγελμα τίας. — **ἐλεύθερος** = ὁ τεχνίτης, ὁ μὴ ἔχων τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἴναι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ, ἔρασιτέχνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Θεραπεύω = 1) περιποιοῦμαι. 2) μορφώνω (τὸ ἀπαρυμ. σημαίνει σκοπόν). — **ὅτι δέ ποτε...** οἰσθα = εἰ οἰσθα, ὅτι... θαυμάζοιμ' ἄν. — **παραδίδως** = προτίθεσαι νὰ παραδώσῃς. — **σοφιστής** = κάτοχος σοφίας, γνώσεων (σοφὰ = γνώσεις — εἰδέναι, ἴστωρ). — **τῶν τί σοφῶν** = τῶν γνώσεων εἰς τί, (εἰς τί ἀφορῶσιν αἱ γνώσεις, τὰς ὁποίας γνωρίζουν οἱ ζωγράφοι); — **ἀπεργασία** = κατεργασία, ἐκτέλεσις. — **ἐκεῖνο** : ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα. — **ἐπιστάτης** = ἐπιστήμων. — **δεινόν**, κτυρμ. εἰς τὸ ἐννούμενον τινά. Ἡ γάρ ; = δὲν εἶναι ἔτσι ; — **οὐκέτι ἔχω** = δὲν δύναμαι πλέον.

—Πᾶς τίθεται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους τὸ ζῆτημα περὶ τῆς ἀξίας τῆς σοφιστικῆς ;

—Ποῖα σφάλματα περιέχουν οἱ δύο δρισμοὶ τοῦ Ἰπποκράτους ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ σοφιστοῦ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

οἴόν τινα : ἐπιτείνει τὸν κίνδυνον. — **ὑποτίθημι** = ὑποθηκεύω, ἔκθέτω (εἰς κίνδυνον). — **ἐπιτρέπω** = ἐμπιστεύομαι. — **χρηστὸν** = ὑγιές, λεπτορόν. — **πονηρὸν** = ἀσθενικόν. — **περισκοπῶ** = ἔξετάζω προσεκτικά. — **εἰς συμβουλὴν παρακαλῶ** = προσκαλῶ διὰ νὰ συμβουλευθῶ. — **περὶ πλείονος ἥγοῦμαι** = θεωρῶ ἀνώτερον, τιμῶ περισσότερον. — **ἐν ᾧ πάντα ἐστί...** **πράττειν** = ἐκ τοῦ ὅποιου ἔχεται (πάντα τὰ σὰ νὰ ἔχουν καλῶς ἢ κακῶς), ὅλη σου ἡ εὔτυχία ἢ ἡ δυστυχία. — **ἐπικοινοῦμαι** = συμβουλεύομαι, συνώνυμ. τὸ κατώτερω συμβουλὴν ποιοῦμαι. — **διεγνωκώς** = ἀποφασισμένος. — **συνεστέον** = δεῖ συνεῖναι : τὸ συνεῖναι, συγγίγνεσθαι καὶ διμιεῖν μεταχειρίζονται οἱ Ἀττικοὶ πρὸς δήλωσιν τῶν σχέσεων τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον. — **ἴοικεν** ἐνν. **ἀγνοεῖν** με. — **ἔμπορος** = μεγαλέμπορος — **καπηλος** = μικρέμπορος, μετατράπης. — **ἀγώγιμα** = φορτία, ἐμπορεύματα. — **ῶν...** **ἀγωγίμων...** ὅτι = ὅ τι τῶν ἀγωγίμων ἀγούσι. — **χρηστὸς** = χρήσιμος, ὀφέλιμος. — **καὶ τούτων** : ἐκ τοῦ τινές.

κυβεύω περὶ τοῖς φιλτάτοις = διακινδυνεύω διὰ τὰ πολυτιμό-

τα, (ψυχὴν καὶ εὐεξίαν αὔτῆς). — κινδυνεύης : ἐρμηνεύει καὶ ἐπεξηγεῖ τὸ κυβεύης . — σιτία = τροφαί . — ἀποφέρω = μεταφέρω . — ἐν ἄλλοις ἀγγείοις, οὐχὶ δηλ. τῷ σώματι . — ἐπαῖῶν = ὁ εἰδήμων, ὁ εἰδικός . — τιμὴ = ἀμοιβή, δίδαχτρα . — ἡμῶν = β' ὅρος τῆς συγκρίσεω . — νέοι = πολὺ νέοι . — τοσοῦτο πρᾶγμα = τόσον σοβαρὸν ζήτημα . — διαιροῦμαι . = χωρίζω, κρίνω, λαμβάνω ἀπόφασιν .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

δόξαν (ἡμῖν ταῦτα), αἰτ. ἀπόλ. ἀντὶ δόξαντα ταῦτα . — πρόθυρον = ὁ πρὸ τῆς θύρας ἐστεγασμένος χῶρος ἔχων καὶ ἑδώλια (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀριθ. 1). — λόγος = ζήτημα . — οὐτως (= τότε μόνον) : ἀνακεφαλαιώνει τὸ περιεχόμενον τῆς μτχ . — κατακούω = ἀκούω ἀκριβῶς, καλά . — κινδυνεύω (ἀπαρφμ.) = δοκῶ, φαίνομαι . — γοῦν = τούλαχιστον, τέλος πάντων . — ἔσα (ἐπιφώνημα ἐκπλήξεως καὶ ἀγανακτήσεως) = οὐφ ! — σοφισταὶ τινες : ἡ ἀντων. τινὲς ἐτέθη πρὸς περιφρόνησιν . — οὐ σχολὴ αὐτῷ = δὲν εὐκαιρεῖ ὁ κύριός μου . 'Ο εὐνοῦχος παρατηρῶν ὅτι οἱ σοφισταὶ ἐποίουν κακὴν χρῆσιν τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ Καλλίου μισεῖ καὶ ἀποδιώκει αὐτοὺς φροντίζων διὰ τὴν περιουσίαν τοῦ δεσπότου του . Διὰ δὲ τῆς ἀντων. αὐτὸς ἐκάλουν οἱ δοῦλοι τὸν δεσπότην καὶ οἱ μαθηταὶ τὸν διδάσκαλον . — ἐπήραξε, τοῦ ῥ. ἐπαράσσω = κλείω τὴν θύραν μὲν πάταγον . — προθύμως = μὲ δρμήν . — ὡς ἀνθρωποι (ἀντὶ ἀνδρες), πρὸς περιφρόνησιν . — εἰσαγγέλλω = ἀναγγέλλω μέσα· λέγεται ὑπὸ τοῦ θυρωροῦ ἀναγγέλλοντος εἰς τὸν οἰκοδεσπότην τὴν ἄφιξιν τινος . — μόγις ποτὲ = μόλις καὶ μὲ δυσκολίαν τέλος πάντων .

— Πῶς συντελεῖ εἰς τὴν δραματικότητα τοῦ ἔργου δ' ᾧ ποτε ρόλος τοῦ θυρωροῦ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

πρόστων = τὸ περιστύλιον τὸ περιβάλλον τὴν τετράγωνον αὐλὴν τῆς οἰκίας (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀριθ. 2). — ἔξῆς (ἔχομαι) = εἰς τὴν αὐτὴν σειράν . — ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα = ἀπὸ τὸ ἐν μέρος .

Φιλιππίδης: ἀνῆκεν εἰς γνωστὸν καὶ ἀρχαῖον γένος τῶν Ἀθηνῶν . — Μενδαῖος: ὁ ἐκ Μένδης, ἀποικίας τῶν Ἐρετριέων ἐπὶ τῆς

χερσονήσου Παλλήνης. — **εύδοκιμῶ** = διακρίνομαι, φημίζομαι. — **ἐπακούω** = ἀκούω μὲ προσοχήν, — **τὸ πολὺ** = ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον. — **οὓς ἄγει**: οἱ νέοι θέλοντες νὰ διδαχθοῦν ἐπὶ μακρότερον χρόνον πλησίον τῶν σοφιστῶν ἡκαλούθουν τούτους καὶ εἰς τὰς ἀποδημίας. — **κηλέω - ὦ** = θέλγω, καταγογητέω. — **φωνὴ** = διδασκαλία, ὄμιλος. — **Ὀρφεὺς**: οὐδὲ τῆς Μούσης Καλλιόπης διὰ τῆς λύρας καὶ τοῦ ἀσματος ἔθελγε καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία, ἔκινε τὰ δένδρα καὶ τοὺς λίθους, ἀνεγκάτιζε τὸν ροῦν τῶν ποταμῶν καὶ ἐμάλαξεν καὶ αὐτὸν τὸν ἐμείλικτον Πλούτωνα. — **κατὰ τὴν φωνὴν** = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς φωνῆς. — **ώς καλῶς** = πόσον καλῶς.

εὐλαβοῦμαι = προσέχω. — **εὖ πως καὶ ἐν κόσμῳ** = λίαν εὐ- πρεπῶς καὶ ἐν στρατιωτικῇ τάξει. — **καθίσταντο** = ἐλάμβανον θέσιν, ἐτοποθετοῦντο. Πάντα ταῦτα γίνονται πρὸς τιμὴν τοῦ Πρωταγόρου, περὶ τοῦ ὄποιου ὁ Πλάτων ἐνταῦθα ὅμιλες μὲ λεπτὴν εἰρωνείαν. — **τὸν δὲ μετ'** (ἀναστροφή) = μετὰ τὸν Σίσυφον. 'Ἐνταῦθα παραβάλλει τὸν Πρωταγόραν πρὸς τὸν Σίσυφον, τὸν δὲ Ἰππίαν πρὸς τὸν Ἡρακλέα. — **Ἰππίας δ Ἡλεῖος**: Οὗτος ήτο σύγχρονος τοῦ Προδίκου καὶ κατεῖχεν ἔζοχον θέσιν εἰς τὴν πατρίδα του. Περιερχόμενος τὰς πόλεις ἐδίδασκεν ἐπὶ μισθῷ, σεμνυνόμενος δὲ ἔλεγεν ὅτι ἀπέκτησε περισσότερα χρήματα ἢ δύο ἄλλοι τῶν σοφιστῶν ὅμοι λαμβανόμενοι. Ἡτο πολυμαθέστατος καὶ ἐδίδασκε τοὺς νέους πάντα τὰ ἐγκύλια μαθήματα, εἰς δὲ τὰς ἐπιδείξεις του μετεχειρίζετο γλώσσαν πλήρη συνωνύμων, σχημάτων καὶ ἀλληγορικῶν φράσεών. — **εἰσνοῶ** = ἀντιλαμβάνομαι. Ἡ φράσις ἐλήφθη ἐκ τῆς Ὁμ. 'Οδ. λ 601, ὅπου δὲ Ὁδυσσεὺς κατελθὼν εἰς τὸν "Ἄδην περισκοπεῖ τὰς ἐν αὐτῷ ψυχάς. 'Ο φιλόσοφος σατιρίζων τοὺς σοφιστὰς παραβάλλει πρὸς τὰς ἐν τῷ "Άδῃ σκιάς. — **θρόνος** = ἔδρα ἔχουσα ἑρέσματα καὶ ὑποπόδιον. — **βάθρα** = θρανία τῶν μαθητῶν.

Ἐρυξίμαχος: διαπρεπής λατρός, ώς καὶ ὁ πατὴρ του Ἀκουμενός. — **Φαῖδρος**: ἔξ οὖ ὁ ὄμώνυμος Πλατωνικὸς διάλογος, φίλος τοῦ Ἐρυξίμου. — **Μυρρινοῦς**: δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἀνήκων εἰς τὴν Πανδιονίδα φυλήν. — **πολῖται** = συμπόλιται. — **διερωτῶ** = κάμνω λεπτομερεῖς ἐρωτήσεις. — **διακρίνω = 1**) ἐκδίδω ἀπόφασιν ώς δικαστής. 2) λύω ἀπορίας. — **καὶ μὲν δῆ...** = ἀλλ' ἀλήθεια εἰδὸν ἀκόμη καὶ (Ὁμ. 'Οδ. λ. 582). Τὸν Πρόδικον παραβάλλει πρὸς τὸν Τάνταλον διὰ τὸ ἀσθενικὸν αὐτοῦ, παρωδῶν οὕτω τὸ « χαλέπ' ἀλγε' ἔχων ». — **Πρό-**

δικος δικαιος: Οὗτος ἐγεννήθη περὶ τὸ 470 π.Χ. Νέος ἔτι ἐπέμφη εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ πολιτικάς ὑποθέσεις, ὅπου ἀπαγγείλας λόγον διηγειρε τὴν προσοχὴν τῶν Ἀθηναίων, ὡς ἀλλοτε ὁ Γοργίας. Εἰς τὰς Ἀθήνας εὗρε πολλοὺς μαθητὰς καὶ ἀκροατάς, τὴν δὲ διδασκαλίαν του καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης δὲν ἐνόμιζεν ἐπικίνδυνον· διὰ τοῦτο εἰς αὐτὸν παρέπεμπε τοὺς νέους, ὅσοι δὲν ἦδυναντο νὰ εὐδοκιμήσουν εἰς τὴν διαλεκτικὴν.

'Ο Πρόδικος ἔγραψε πολλά, μεταξὺ τῶν ὄποιων τὸ Περὶ ὄνομάτων ὀρθότητος, ἥτοι περὶ συνωνύμων, καὶ τὰς "Ωρας, σύγγραμμα, ἐκ τοῦ ὄποιου ἐλήφθη ὁ καλὸς περὶ Ἡρακλέους μῆθος, τὸν ὄποιον συχνὰ οἱ ἀρχαῖοι ἀνέφερον. Αἱ ἐπιδείξεις τοῦ σοφιστοῦ τούτου ἥσαν μὲν ἡθικαῖ, ἀλλὰ δὲν εἶχον φιλοσοφικὴν σπουδαιότητα. — **ἄρα** = πράγματι, ὅπως εἶχον εἰκάσει (314 Γ, Κεφ. Ε'). — **οἰκημα** = δωμάτιον. — **ταμιεῖον** = ἀποθήκη. — **κατάλυσις** = κατάλυμα, — **κώδιον** = προβιά. — **στρώματα** = σκεπάσματα. — **Παυσανίας**: γνωστότατον πρόσωπον τῆς τότε ἀνεπτυγμένης κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν, μετασχὼν τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος. — **Κεραμεῖς**: δῆμος τῆς Ἀττικῆς, Β.Δ. τῆς πέλεως καὶ ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν, ἐκ τοῦ ὄποιου ὀνομάσθησαν ἀμφότεροι οἱ Κεραμεικοί, δὲντὸς τοῦ Διπύλου καὶ ὁ ἔξω. — **Ἀγάθων**: γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις (448 π.Χ.) ἐγένετο τραγικὸς ποιητὴς μετασχὼν καὶ τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος· ἀπέθανε δὲ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχελάου τῆς Μακεδονίας τῷ 401 π.Χ. — **Ἀδείμαντος** δικηπίδος, ἥτο ἀλλοθεν ἀγνωστος, δὲ Λευκολοφίδου, φανατικὸς ἐχθρὸς τῆς δημοκρατίας, στρατηγῶν ἐν Αἰγάλος ποταμοῖς, ἤχμαλωτίσθη καὶ κατηγορήθη ὡς προδότης τῆς πατρίδος. — **μαθεῖν** = νὰ ἐννοήσω. — **λιπαρῶς ἔχω** = ἐπιθυμῶ πολὺ (λιπαρῆς = πρόθυμος). — **Κριτίας**: συγγενὴς τῆς μητρὸς τοῦ Πλάτωνος, φανατικὸς ὀλιγαρχικός. 'Ο πατὴρ του Κάλαισχρος μετέσχε τῆς ὀλιγαρχίας τῶν 400, δὲ ἥτο ἐπιφανέστατος τῶν τυράννων καὶ ἐφονεύθη εἰς τὸν πρὸς τὸν Θρασύβουλον ἀγῶνα.

— **Πῶς κρίνετε τὸν ὑπαινιγμὸν τοῦ Σωκράτους ὅτι ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰππίου καὶ τοῦ Προδίκου ὑπενθύμιζε τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Τάτταλον;**

— **Ποῖαι ἐκδηλώσεις τοῦ πνευματικοῦ βίου ἐν Ἀθήναις διαφαίνονται ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ;**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

σμίκρ' ἄττα διατρίψαντες = ἀγροπορήσαντες πολὺ λίγο. — πρὸς σέ τοι: τὸ τοι ἔξαρει τὴν ἀντωνυμίαν. — οἰκία (ἐνταῦθῳ) = οἰκογένεια. — φύσις = εὐφύτη. — ἐνάμιλλος = ὅμοιος, ἵσος. — ἐλλόγιμος = ὁ ἐν λόγῳ ὃν, σπουδαῖος, ἔνδοξος. — οἱ (= οἱ) = ἔχωται. — προμηθοῦμαι = λαμβάνω πρόνοιαν. — συνουσία = συναναστροφή, ἀκρόασις. ὁθνεῖος = ξένος. — εὐλαβεῖσθαι = προσέχειν, ὑποκυ. δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸν ταῦτα πράττοντα. δυσμένειαι = προσωπικαὶ ἔχθραι. — ἐπιβουλαὶ = ἐπίσημοι τῆς πολιτείας ἐπιθέσεις. ὡς λ.χ. δίκαι άσεβείς — τὸ ἐπαχθές αὐτῆς = τὰ ἐκ ταύτης προκαλούμενα δυσάρεστα (φθόνοι καὶ μίση). — πρόσχημα = προκάλυμμα. Κατωτέρω λέγει παραπέτασματι. — τελεταὶ = τελεταὶ μυστηρίων τοιαύτας ἐδίδαξεν ὁ Ὁρφεὺς καὶ οἱ ὀπαδοὶ του (οἱ ἀμφὶ Ὁρφέα), ἀς ἐπίσης καὶ ἀπέχεσθαι φόνων. ὁ δὲ Μουσαῖος ἐδίδαξε θεραπείας νύσσων καὶ χρησμούς. — Ἰκνος: ἀθλητὴς ἐκ Τάρκνιτος, σύγχρονος τοῦ Θεμιστοκλέους, νικήσας ἐν Ὀλυμπίᾳ πέντετολον. — Ο Πλάτων ἀναφέρει αὐτὸν ὡς ὑπόδειγμα σωματικῆς ἐγκρατείας. — Ἡρόδικος: ίατρός, ιδρυτὴς τῆς διαιτητικῆς, ἦτοι τῆς θεραπευτικῆς γυμναστικῆς. — τὸ ἀρχαῖον Μεγαρεύς, διότι πιθανῶς ἐγεννήθη εἰς τὰ Μέγαρα. μετοικήσας κατόπιν εἰς Σηλυμβρίαν τῆς Προποντίδος. — Ἀγαθοκλῆς καὶ Πυθοκλείδης: διδάσκαλοι τοῦ Περικλέους, ήσαν θεωρητικοὶ μουσικοί. — ὥσπερ λέγω (= εἶπον), ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀνωτέρω φημὶ μὲν (316 Δ, Κεφ. 8). — κατὰ τοῦτο εἰναι = ὡς πρὸς τοῦτο.

ξυμφέρομαι = συμφωνῶ.

οὐ τι: ἡ ἀντων. τι ἐπιτείνει τὴν ἄρνησιν. — τοὺς δυναμένους πράττειν, ἐνν. τὰ πολιτικὰ (ἡ ὥπως κατωτ. 319 Α, Κεφ. Θ.) τὰ τῆς πόλεως = τοὺς ἔχοντας μεγάλην πολιτικὴν ἐπιφροήν. — οἱ πολλοὶ = τὸ πλῆθος. — οὗτοι δηλ. οἱ δύναμινοι πράττειν. — διαγγέλλω = θέτω εἰς κυκλοφορίαν. — ἀποδιδράσκοντα (μτχ. ἐνδοτ.): ὁ ἐνεστ. σημιχίνει ἀπόπειραν. — τὸ μὴ δύνασθαι, ἐνν. τινά. — καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος (γεν. ὑποκυ. ὁ δὲ καὶ ἐπιδοτικός): τοῦτο λέγει ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν δραπετεύσαντα μέν, ἀλλὰ συλληφθέντα. — καὶ πολύ... ἀνάγκη = καὶ πολὺ ἀναγκαῖα συνέπεια εἰναι. — παρέχομαι = φέρομαι. — πρὸς τοῖς ἄλλοις = ἐκτὸς τῶν ἄλλων (δυσμένειαι, ἐπιβουλαὶ, τὸ ἐπαχθές, βλ. ἀνωτέρω 316 Δ, Κεφ. 8). — ἄπασαν (ἐπιτείνει τὸ ἐναντίαν) = δλως διόλου.

σοφιστής = (κατά τὸν Πρωτ.) σοφός, ὑπερέχων τῶν ἄλλων εἰς τέχνην ἢ ἐπιστήμην. — **εὐλάβεια** = τρόπος προφυλάξσεως. — **ἐκείνης δῆλη**. τοῦ ἔξαρνον εἶναι, ὅπως ἔπρεπτον οἱ πρὸ αὐτοῦ μεταχειρίζομενοι προσχήματα. — **ἄλλας εὐλαβείας** = ἄλλα μέτρα προφυλακτικά. — **σὺν θεῷ εἰπεῖν** = μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ. Οἱ ἀρχῖτοι ὁσάκις ἐπήγουν ἔχυτούς, θέλοντες νὰ ἀποφύγουν τὸν φθόνον τῶν θεῶν, μετεχειρίζοντο τοιχύτας εὔσεβες φράσεις. — **εἰμὶ ἐν τῇ τέχνῃ** = ἀσκῶ τὴν τέχνην. — **τὰ ξύμπαντα** = τὰ σύνολον τῶν ἑτῶν τῆς ἡλικίας μου. — **οὐδενὸς ὅτου οὐ**: ἔλξις ἀντὶ νὰ εἴπῃ οὐδείς (ἐστιν) ὅτου οὐ. — **ἀπάντων ἐναντίον** (= ἐνώπιον) = . . . = **ἐναντίον ἀπάντων τῶν ἔνδον ὄντων**. — **ἐνδείκνυμαι** = ἐπιδεικνύομαι. — **καλλωπίζομαι** = καμαρώνω. — **ὅτι ἔρασται**: ἐκ τοῦ ἐνδείξασθαι. — **ἔραστης** = θαυμαστής. — **τί... οὐ ἐκαλέσαμεν...**: διὰ τοῦ τί οὐ μετὰ ἀόρ. δριστ. ἔρωτῶμεν ἀνυπόμονοι, διατὶ δὲν ἔγινε τι, τὸ ὅποιον ἥδη ἔπρεπε νὰ εἴχε γίνει σημαχίνει λοιπόν : **καλέσωμεν τάχιστα**. — **καὶ αὐτοὶ** = καὶ μόνοι μας (χωρὶς νὰ ἀναμένωμεν τοὺς δούλους). — **ἀντιλαμβάνομαι** = πιάνω.

κατεσκευάζομεν, ἐνν. **συνέδριον** = ἐτακτοποιοῦμεν (βάθρα καὶ κλίνας).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

νῦν δὴ ἀν λέγοις = τώρα πλέον δύνασαι νά λέγης. — **ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου** = ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ νεανίσκου. — **ἡ αὐτὴ μοι ἀρχή...** **ἀφικόμην** = ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου μου, περὶ ἐκείνων διὰ τὰ ὅποια ἥλθον, εἶναι ἡ ίδια πρὸς τὴν πρὸ δλίγου (= διὰ ποίαν αἰτίαν ἥλθον, ἐπαναλαμβάνων καὶ τώρα τὰ αὐτὰ ὅσα εἶπον πρὸ δλίγου). — **βελτίων** = ικανώτερος (θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς). — **ταύτα ταῦτα** = ὄμοιώς. — **τοῦτο οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις** = οὐδὲν θαυμαστὸν ἔστι τοῦτο, δλέγεις. — **εἰκός** = φυσικόν. — **μη οὕτως**, ἐνν. **ἀποκρίνου ἡ λέγε**. — **αὐτίκα**, χρον. — **νῦν νεωστὶ** = τώρα πρὸ δλίγου. — **Ζεύξιππος**: δὲν εἶναι ἄλλοθεν γνωστός πιθανῶς εἶναι τὸ πλῆρες ὄνομα τοῦ περιφήμου ζωγράφου τῆς ἀρχαιότητος Ζεύξιδος ἐξ Ἡρακλείας τῆς Κάτω Ιταλίας, ἀκμάσαντος περὶ τὰ τέλη τοῦ Ε' αἰώνος π.Χ. — **βελτίω ἔσεσθαι**, ἐνν. **με.** — **καν** = καὶ (ώσπερ) ἀν. — **Ὀρθαγόρας**: Θηβαῖος αὐλήτης, διδάξας καὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν τὴν αὐλητικήν. — **ἐκάστης**, γεν. χρν. — **εἰς τὶ... καὶ περὶ τοῦ** = εἰς ποῖον ἐπάγγελμα καὶ εἰς ποίαν εἰδικότητα (λ.χ. Ιατρὸς νευρολόγος). — **γάρ** (διασαφ.) = λοιπόν. — **λωβῶ-**

μαι = λυμαίνομαι, βασανίζω. — πεφευγότας (ἐνδοτ. μτχ.) τοῦ φεύγω = ἀπαλλάτομαι. — τέχναι = τὰ σχολικὰ μαθήματα. — λογισμοὶ = λογιαριασμοί, λογιστική. — μουσικὴ = ἡ ὅλη ἀνθρωπιστικὴ μόρφωσις. — ἀπέβλεψεν = ἔρριψε βλέμμα· διότι ἡ γενικὴ αὕτη παρατήρησις ἐφαρμόζεται κατ' ἔξοχὴν εἰς τὸν Ἰππίαν. — εὐβουλία = σύνεσις. — ἄρα ἔπομαί σοι τῷ λόγῳ; ; ἄρα γε παρακολουθῶ τὸν λόγον σου, ἐννοῶ ὅτι λέγεις; ; Ἡ φράσις περιέχει ἐλαφράν μομφήν, ὅτι ὁ Πρωτ. δὲν ἔξεφράσθη σαφῶς. — ποιεῖν, ἐνν. τοὺς συνόντας. — μὲν οὖν = βεβαιώτατα. — τὸ ἐπάγγελμα, δ ἐπαγγέλλομαι (σχῆμα ἐπυμολογικὸν) = τὸ ἐπάγγελμα τὸ ὅποιον ἔχω.

— Κρίνατε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Πρωταγόρου:

- a) Κατὰ πόσον ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀκριβολογίαν τοῦ Σωκράτους.
β) Ὡς πρὸς τὴν ἐκφραζομένην ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ αντοπεποίθησιν.

ΖΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ἢ, ἔξαίρει τὴν ἔννοιαν τοῦ καλόν. — τέχνημα = τέχνη, ἐπιστήμη. γάρ, αἰτιολογεῖ τὴν ἐν τῷ εἴπερ κέκτησαι ἀμφιβολίαν. — οὐκ ᔹχω ὅπως = ἀδυνατῶ νά. — ὅθεν = διατί. — παρασκευάζω = μεταδίδω. — δίκαιος εἰμι = εἰμαι ὑποχρεωμένος. — πρᾶξαι = νὰ διαπραγματευθῇ. — περὶ τῶν οἰκοδομημάτων, δηλ. τοῦ σχεδίου, τῆς διαπάνης κλπ. οὐχὶ ὅμως καὶ περὶ τῆς στοκοπιμότητος αὐτῶν; διότε ἀρμοδιώτεροι νὰ συμβουλεύουν ἥσαν οἱ πολιτικοί (πρβλ. Γοργ., κεφ. Ι'). — οὗτως, δηλ. ποιοῦντας. — δημιουργὸς = ὁ μετερχόμενος ἔργον ὀφέλιμον εἰς ὅλον τὸν λαόν, δημόσιος (ἰατρός, μάντις κλπ.) τεχνίτης, (ἐνταῦθα) εἰδικός. — θορυβῶ = ἀποδοκιμάζω διὰ θορύβου. — οἱ τοξόται, ἥσαν δοῦλοι τῆς πολιτείας, ἀποτελοῦντες ἀστυνομικὸν σῶμα (ἐκ 1200 ἀνδρῶν)· ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν πρυτάνεων ἐτήρουν τὴν τάξιν κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας. — ἔξαρωνται = ἀποβάλλουν (τῆς ἐκκλησίας σηκώνοντες ἐπ' ὅμου). — ἐν τέχνῃ ἐστὶν = στηρίζεται ἐπὶ τεχνικῶν γνώσεων, εἶναι ζήτημα τεχνικόν. — διαπράττομαι = διενεργῶ. — ναύκληρος = πλοιοκτήτης, πλοίαρχος. — ὅτι, ἐπεξ. τοῦ τούτο. — τούτοις... μαθῶν· ἐκ τοῦ πληθ. ἤλθεν εἰς τὸν ἐνικόν, διότι ἔχει ὑπ' ὅψιν του ὁ λέγων τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐνός, τοῦ ὅμιλοῦντος ἀπὸ τοῖς βήματος. — ἔπειτα — ἐν τούτοις ἔξαίρει τὰς ἐνδοτικὰς μτχ. μα-

Θών... ὄντος.— μὴ τοίνυν (ἐνν. εἰπης ἢ λέγε) ὅτι... ἀλλὰ = οὐ μόνον... ἀλλά.— **Ιδίᾳ** = ἐν τῷ ίδιωτικῷ βίῳ.— **οὔτως ἔχει** = οὔτω φρονεῖ.— **ἐπεὶ** = π.χ. & διδασκάλων **εἴχετο** = δσα ἐξηρτῶντο ἀπὸ διδασκάλους, δι' ὅσα ὑπῆρχον διδάσκαλοι.— **ἐπαίδευσε**, ἐνεργητικὸν διάμεσον.— **αὐτοὶ** = μόνοι των (ἀνευ τινὸς ἐποπτείας).— **περιιόντες νέμονται** = περιφερόμενοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βόσκουν.— **ἀφετος** = ὁ μὴ δεδεμένος, ἐλεύθερος νὰ πηγαίνῃ δπου θέλει. 'Η μεταφορὰ ἐκ τῶν Ἱερῶν κτηγῶν ἀφιεμένων ἐλευθέρων (ἀνευ ποιμένος) νὰ βόσκουν δπου θέλουν = **ἔαν που...** (πλαγία ἐρώτησις μετὰ πρότασιν ἀποπείρας) = **ζητοῦντες μήπως...**— **αὐτόματοι** = τυχαίως.— **ἀρετὴ** = πολιτικὴ τέχνη (πρβλ. 319 A, Κεφ. Θ').— **εἰ δὲ βούλει,** ἐνν. ἀλλο παράδειγμα εἰπεῖν.— **κατατίθεμαι** = παραδίδω πρὸς φύλαξιν καὶ ἀσφάλειαν.— **ἐν Ἀρίφρονος,** ἐνν. **οἰκίᾳ.**— **Ἀρίφρων** = ἀδελφὸς τοῦ Περικλέους.— **οὐκ ἔχων δτι χρήσαιτο αὐτῷ** = ὡς τελείως ἀνοικονόμητον.— **κάμπτομαι** = κλονίζομαι (εἰς τὴν γνώμην μου).— **οἷμαι τί σε λέγειν** = νομίζω δτι αὐτὸ ποὺ λέγεις εἶναι ἀξιον προσοχῆς.— **μὴ φθονήσῃς** = ἀπὸ φθόνον μὴ στερήσῃς τῆς ἐπιδείξεως (μὴ ἀρνηθῆς).— **ἐπίδειξον:** ἡ ἐπίδειξις ήτο τεχνικὸς δρος δηλῶν τὰς δμιλίας τῶν σοφιστῶν.— **μῆθος** = πλαστὴ διήγησις.— **λόγος** = ἀληθινὴ ίστορία.— **μῆθον:** δπως αἱ ἀρχαιότεροι φιλόσοφοι (Ἐμπεδοκλῆς, Ξενοφάνης κλπ.) ἐξέθηκαν ἐν ποιήσει τὰ δόγματα καὶ παραγγέλματα τῆς σοφίας των, οὔτω καὶ οἱ νεώτεροι φιλόσοφοι μετεχειρίζοντο μύθους πρὸς ἔρμηνείν τῶν γνωμῶν των μετριάζοντες οὔτω τὴν αὐστηρότητα τῆς σοφίας διὰ τῆς χάριτος καὶ τερπνότητος τῶν μύθων. Τὸ ίδιον ἐπραττον καὶ οἱ σοφισταί, ἵνα διὰ τῶν θελγήτρων τοῦ μύθου, τῆς εὐγλωτίας καὶ τῶν ποιητικῶν κοσμημάτων γογτεύουν καὶ κατακτοῦν τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

Θνητὰ γένη = ζῶα.— **καὶ τούτοις** : δπως δηλ. καὶ διὰ τοὺς θεούς.— **τυπῶ** = δίδω τύπον (μορφήν), πλάττω.— **γῆς ἔνδον** = ἐντὸς τῆς γῆς: αὕτη κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων εἶναι ὁ μητρικὸς κόλπος, ἐν τῷ δόποιῷ τελεῖται μυστηριωδῶς ἡ κατεργασία παντὸς δργανισμοῦ (γῆ παμμήτωρ).— **ἐκ γῆς καὶ πυρός:** κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Παρμενίδου, κατὰ δὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἐμπεδοκλέους, τὸν δποῖον ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Πρωταγόρας, ὁ κόσμος ἔγινεν ἐκ γῆς,

ὅδατος, πυρὸς καὶ ἀέρος — τῶν ὅσα: τὸ ἄρθρον ἔχει δεικτικὴν σημασίαν. — ὅσα κεράννυται: τὸ ὄδωρ πρὸς τὴν γῆν καὶ ὁ ἀήρ πρὸς τὸ πῦρ. — πρὸς φῶς = εἰς τὴν ζωὴν. — κοσμῆσαι τε καὶ νεῖμαι: πρωθύστερον. — Προμηθεὺς καὶ Ἐπιμηθεὺς: ἡσαν υἱοὶ τοῦ Ἰαπετοῦ, ἐκ τῶν ὄποιων ὁ μὲν ἐκκλεῖτο ὁ σοφώτατος τῶν Τιτάνων, ὁ δὲ Ἐπιμηθεὺς ἀμαρτίνοος. — παραιτοῦμαι = παρακληῶ. — αὐτὸς = μόνος. — προσάπτω = ἀπονέμω. — φύσις = ὀργανισμός. — ἀμπίσχω = περιβάλλω. — πτηνὸς φυγὴ = πτερωτὴ φυγὴ, πτερὰ πρὸς φυγὴν. — κατάγειος = ὑπόγειος — τῷδε αὐτῷ = δι' αὐτοῦ τούτου (τοῦ μεγέθους). — οὕτως ἐπανισῶν = ἔξισώνων μὲ τοιωτὴν σύμμετρον ἀναλογίαν. — εὐλάβειαν ἔχω = προσέγω. — ἀτιστόω = καθιστῶ τι ἀφενές, ἔξαρχνίζω. — αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε = ἔχομενος ἐπαρκῶς εἰς αὐτὰ τὰ μέσα τοῦ νὰ διαφεύγουν τὸ ἀλληλοφάγωμα. — αἱ ἐκ Διὸς ὥραι = αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαί. 'Ο Ζεὺς δὲς τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὁ αἴτιος πάντων τῶν φυσικῶν φαινομένων. — εὔμάρεια = διάφορα προστατευτικὰ μέσα. — καὶ καύματα, ἐνν. ἀμῦναι. — εὔνη = κλίνη, φωλεά. — στρωμνὴ = στρῶμα καὶ σκέπασμα. — αὐτοφυὴς = φυσική. — ὑποδέω-ῶ = ὑποδένω. — ἄναιμος = ἀνευ αἷματος, ἀναίσθητος. — τούντευθεν = μετὰ ταῦτα. — βορὰν (ἄλλων ζώων), ὑποκυμ., τροφὴν κτυρμ. — τῷ γένει ὁ Ἐπιμηθεὺς ἐσκόπει νὰ σώσῃ τὸ γένος καὶ οὐχὶ τὰ ἄτομα. — οὐ πάνυ τι σοφὸς (λιτότης) = παντελῶς μωρός.

λοιπὸν ἦν = ὑπελείπετο. — ὁ τι χρήσαιτο (δηλ. τῷ ἀνθρώπων γένει) = πῶς νὰ τὸ οἰκονομήσῃ. — ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα = ὅτι ἡσαν ἐφωδιασμένα ἀπὸ ὅλα, ὅπως ἥπρομζεν. — ἀστρωτος = ἀνευ στρωμνῆς. — τὴν ἔντεχνον σοφίαν = τὰς τεχνικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ). 'Αμέσως κατωτέρω λέγει τὴν περὶ τὸν βίον σοφίαν. — ἀμήχανον = ἀδύνατον. — ταύτη = ἔτσι. — τὴν πολιτικὴν (ἐνν. τέχνην, ἀρετὴν) = τὰς πολιτικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου). — ἔνεχώρει = ἦτο δυνατόν. — ούκετι: διότι ἐπληγίαζεν ἥδη ἡ ὥρα νὰ ἔξελθῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὸ φῶς. — αἱ φυλακαὶ τοῦ Διὸς = αἱ ὑπὸ τοῦ Διὸς τεταγμέναι φρουραὶ (ἦτοι τὸ Κράτος καὶ ἡ Βία). — τὸ κοινόν: ἐν τῷ Ἀττικῷ μύθῳ ὁ "Ηφαιστος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἡσαν στενῶς συνδεδεμένοι, ὡς μαρτυρεῖ ἡ διήγησις περὶ Ἐριγθονίου, ὥστις

ἐγεννήθη ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἀνετράφη ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Αἱ δύο θεότητες εἰχον κοινὰς ἑορτὰς (τὰ Χαλκεῖα καὶ τὰ Ἀπατούρια), κοινὸν ἱερὸν παρὰ τὴν Ἀγορὰν καὶ κοινὸν οἰκημα ἐπὶ τοῦ Ὁλύμπου. — ἔφιλοτε χειρενίτην = μετὰ σπουδῆς κατεγίνοντο εἰς τὴν τέχνην. — ἔμπυρος τέχνη = ἡ διὰ τοῦ πυρὸς ἐργαζομένη τέχνη. — εὐπορία τοῦ βίου = ἀφθονα τὰ μέσα πρὸς εὔζωίαν. — δίκη μετέρχεται τινα = καταδιώκεται τὶς δικαστικῶς. 'Ο Προμηθεὺς καθηλώθη ἐπὶ τοῦ ὅρους Καυκάσου, ὃπου ἀετὸς κατέτρωγε τὴν ἥμέραν τὸ ἥπαρ αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ἀνεφύετο τὴν νύκτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'

Θεία μοίρα = θεία φύσις (ἡ ἔντεχνος σοφία), μετασχών ταύτης ὁ ἀνθρωπος ἔγινε συγγενής τῶν θεῶν. — **πρῶτον μέν...** ἔπειτα... καὶ : δὲν σημαίνουν χρονικὴν ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἀπλῆν ἀπαρίθμησιν. — **νομίζω θεούς** = πιστεύω θεούς. — **φωνὴ** = γλῶσσα. — **δνόματα** = λέξεις. — **διαρθροῦμαι** = συναρμόζω πρὸς ἄλληλα τὰ ἀρθρα, διαρθρώνω τὰς φωνὰς καὶ σχηματίζω συλλαβάς καὶ λέξεις, σχηματίζω ἔναρθρον γλῶσσαν. Οἱ ἀρχαῖοι διεφώνουν περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης ἄλλοι μὲν ἔλεγον ὅτι ἐγεννήθη φύσει, ἄλλοι δὲ θέσει Ἐνταῦθι λέγων τὴν γλῶσσαν ἐπινόμημα τοῦ ἀνθρώπου δέχεται τὸ δεύτερον. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ὁ ἀνθρωπος ἐπροικίσθη ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ καταλλήλων θείων δώρων πρὸς δημιουργίαν τῆς γλώσσης καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπλασε καὶ διεμόρφωσεν αὐτὴν κατόπιν μακρῶν προσπαθειῶν πολλῶν γενεῶν. 'Αφορμὴ δὲ πρὸς δημιουργίαν αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ κοινωνικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου. — **πανταχῆ** = ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν. — **ἡ δημιουργικὴ τεχνη** = αἱ τεχνικαὶ γνώσεις. — **πολιτικὴν τέχνην** = κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν δργάνωσιν. — **ἔκήτουν** = ἐπεθύμουν. 'Η πρώτη ἀρχὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἔγκειται κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη ἐν τῇ δρμῇ πρὸς κοινωνίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ δόποιος εἶναι φύσει κοινωνικὸν ζῆσθαι. — **αἰδώς** = ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς ἀγράφους νόμους. — **δίκη** = ὁ σεβασμὸς τῶν γραπτῶν νόμων. — **συναγωγοί** = συνδετικοί. — **ἴν' εἰεν...** συναγωγοί = ἵνα παρέχουν εἰς τὰς πόλεις εὐκοσμίαν καὶ δεσμούς συνδετικούς φιλίας.

οὖν = τέλος πάντων. — **Ιδιώτης** = ὁ ἀπειρός τινος. — **καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί**, ἐνν. ἔχοντες ἔκαστος τὴν ἔκαστον τέχνην ἴκανοι πολ-

λοις ἰδιώτας. — καὶ...γε= καὶ μάλιστα. — νόμον θέσις: τὸ τιθέναι νόμον λέγεται ἐπὶ ἀπολύτου ἄρχοντος, ὁ ὅποῖς νομοθετεῖ διὰ τοὺς ἄλλους, τὸ δὲ τίθεσθαι νόμον λέγεται ἐπὶ ἐλευθέρων πολιτῶν, οἱ ὅποις νομοθετοῦν διὰ τοὺς ἔαυτούς των.

ἀρετὴ τεκτονικὴ = ζητήματα εἰδικότητος ἀρχιτεκτονικῆς. — λόγος = συζήτησις. — μέτεστι μοί τινος = μετέχω τινός. — συμβουλὴ = 1) ίκανότης πρὸς τὸ συμβουλεύειν (μετεῖναι συμβουλῆς)· 2) σύσκεψις. εἰς συμβουλὴν = εἰς σύσκεψιν. — πολιτικῆς ἀρετῆς = περὶ πολιτικῆς ἀρετῆς. — διὰ δικαιοσύνης πᾶσα ἔρχεται = ἀπασα κινεῖται ἐν τῇ περιοχῇ τῆς δικαιοσύνης. — ή (ἐνν. ἐκ τοῦ προσῆκον τὸ ἀναγκαῖον ὅν, κατὰ ζεῦγμα) μὴ εἰναι = εἰ δὲ μή, εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ ὑπάρχουν πόλεις. Εἰς ἀναρχούμενην πολιτείαν τὸ ἄτομον ὑφίσταται μέγιστα κακά. — ως τῷ ὄντι ἡγοῦμαι ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ λαβὲ τεκμήριον... (ἵνα μὴ οἴη... λαβὲ τεκμήριον... ως τῷ ὄντι ἡγοῦνται...). — γάρ, ἐπεξηγημ. — ή ἄλλην... ἐστιν = ή (ἐνν. ἀγαθὸς) ἄλλην... τέχνην, ἦν μή ἐστιν (ἐνν. ἀγαθός). — έάν τινα καὶ = καὶ έάν τινα εἰδῶσι (ἐνν. οἱ οἰκεῖοι). — έάν οὔτος... ή β' ὑπόθ. προσδιορίζει τὴν πρώτην. — καθ' αὐτοῦ = εἰς βάρος του. — ἐκεῖ δηλ. ἐν. ταῖς ἄλλαις τέχναις. — ἐνταῦθα δηλ. ἐν τῇ πολιτικῇ ἀρετῇ. — μανίαν, ἐνν. ἡγοῦνται. — ή μαίνεσθαι τὸ ή = εἰ δὲ μή, ἄλλως τὸ δὲ μαίνεσθαι ἐκ τοῦ φασί. — προσποιοῦμαι = οἰκειοποιοῦμαι. — ως ἀναγκαῖον; ἐνν. ὅν = μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι... — οὐδένα ὄντινα οὐχὶ = πάντα. — ἀμῶς γέ πως = καθ' ἔνα οἰօνδήποτε τρόπον. — ή (ἄλλως) μὴ εἰναι ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀναγκαῖον ὅν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'

ἀποδέχονται ἐνν. οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. — οὐ φύσει = οὐχὶ ἔμφυτον. — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου = ἀνευ ἔξωτερικῆς ἐπενεργείας. — ἔξ ἐπιμελείας = μὲ φροντίδας καὶ κόπους. — παραγίγνομαι = γίνομαι κτῆμα. — ἀλλήλους (ἀντικειμ. τοῦ ἡγοῦνται καὶ ὑποκειμ. τοῦ ἔχειν) = οἱ ἔτεροι τοὺς ἐτέρους. — ή τύχη: ὁ Πρωταγόρας δέχεται μὲν σκοπιμότητα ἐν τῇ φύσει οὐχὶ ὅμως καὶ θείαν πρόνοιαν. — διδάσκω = μετρίως ἐλέγχω, σωφρονίζω. — οὐδεὶς κολάζει... ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὄσι: ὁ Πρωτ. ἐνταῦθα (πρβλ. καὶ κατωτ. 324 Β, Κεφ. 13) θεωρεῖ τὴν ποιηὴν ως μέσον βελτιώσεως καὶ ἀποτροπῆς ἀπὸ τοῦ κακοῦ. Ἀνωτέρω δὲ (322 Ε, Κεφ. ΙΒ') διδάσκει ὅτι πρέπει νὰ φυνεύεται ως νόσος τῆς κοι-

νωνίας δ μὴ δυνάμενος « αἰδοῦς καὶ δικης μετέχειν ». — αἰσχρὸς = ἄσχημος. — σμικρὸς = μικρόσωμος. Οἱ "Ἐλλῆνες στενῶς συνέδεον τὸ κάλλος μὲ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος. — ὡστε τι τούτων, δηλ. τοῦ θυμοῦσθαι, νουθετεῖν. — τὰ καλὰ = καλλονή, ὑγεία. — ἐπὶ τούτοις = διὰ ταῦτα. — ὅν, δηλ. κακῶν. — ως...οὔσης, ἐνν. αὐτῆς (δηλ. τῆς πολιτικῆς (ἀρετῆς). — δύναται = σημαίνει. — αὐτὸς = αὐτὸς καθ' ἔχυτὸς (τὸ κολάζειν), ἀνευ ἄλλου τινός. — οἱ γε ἀνθρώποι: ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλα ὄντα, ὡς τὰ θηρία (πρβλ. κατωτ. ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον). — πρὸς τούτων τὸν νοῦν ἔχων = προσέχων (τὸν νοῦν) τούτων. — ἡδίκησεν, ἐνν. δ ἀδικῶν. — ὅστις μὴ = ἐκτὸς ἐξ τις — ἀγένητον θείη = οὐ πραχθὲν (ἀπράκτον) ποιήσειε. — διανοεῖται = νομίζει, πιστεύει. — γοῦν = τούλαχιστον. — δόξαν = λόγον, γνώμην. — τιμωροῦνται...κολάζονται: 'Ο' Αριστοτέλης 'Ρητορ. 10, 17 λέγει «διαφέρει δὲ τιμωρία καὶ κόλασις· ἡ μὲν γὰρ κόλασις τοῦ πάσχοντος ἔνεκκα ἐστιν, ἡ δὲ τιμωρία τοῦ ποιοῦντος, ἵνα ἀποπληρωθῇ'. Ο Πρωτ. ἀδιακρίτως ἔθηκε δύο φοράς τὸ κολάζει καὶ ἀπαξ τὸ κολάζονται. 'Τυπούτει δὲ ὡς ὁμολογημένον ὅτι δὲ τιμωρῶν μετὰ λόγου δὲν σκοπεῖ εἰς ἐκδίκησιν, ἀλλ' εἰς διόρθωσιν τοῦ ἀμαρτήματος.

— 'Αναπτύξατε τὴν δργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς Βουλῆς τῶν πεντακοσίων ἐν Ἀθήναις ως καὶ τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τῶν πρυτάνεων ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ πολιτείᾳ (βλ. 'Αρχαίαν Ἐλλην. 'Ιστορίαν' σχετικὰ ἀρθρα 'Ἐγκυκλ. Λεξικοῦ (λ. Βουλή, Πρύτανις). Π. Δημοπούλου, 'Ο δημόσιος καὶ λιδιωτικὸς βίος τῶν ἀρχαίων Ἕλλήνων, σ. 29 κ. ἐξ.)' — Θίγεται δ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ Περικλέους δι' ὅσων λέγει δ Σωκράτης περὶ τῶν νῦν αὐτοῦ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

δή, ἀντὶ δέ, διὰ τὸ προηγγῆθέν : ως μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται. — ἦν ἀπορεῖς, βλ. 319 Ε, Κεφ. 10 — οἱ ἀγαθοὶ = οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος πολιτικοί. — ἡ διασκάλων ἔχεται = ὅσα ὑπόκεινται εἰς διαδικαλίαν. — ἀρετήν, δηλ. τὴν πολιτικὴν τέχνην. — βελτίους ποιοῦσι, ἐνν. ταύτην (αἰτ. ἀναφ.) — λόγον = ἀπόδειξιν (ἔξηγμένην μόνον ἐκ τῶν πραγμάτων). — (ἔστι) τι ἔν = μία ώρισμένη ἰδιότης. — ἐν τούτῳ — διὰ τούτου λύεται ἡ ἀπορία σου. — χαλκεία = χαλκευτική. — κεραμεία = κεραμευτική. — τὸ δσιον είναι = ἡ δσιότης, εύσεβεια.

καὶ ξυλλήβδην... ἀρετὴν = καὶ ξυλλήβδην προσαγορεύω αὐτὸν (ὑποκρ.). εἶναι ἔν (κατηγρμ.), ἀνδρὸς ἀρετὴν (ἐπεξηγ.). — μετὰ τούτου, δηλ. τῆς ἀρετῆς. — οὕτω: ἐπαναλαμβάνει τὸ μετὰ τούτου. — μή, ἐνν. πράττειν. — ἦ = εἰ δὲ μή. — τὸν μὴ μετέχοντα, ἐνν. τοῦ ἐνός, τῆς ἀρετῆς. — διδάσκειν (ἐκ τοῦ δεῖ) = σωφρονίζειν. — οὕτως δ' αὐτοῦ πεφυκότος = ἐνῷ δὲ ἐκ φύσεως αὐτὸν (δηλ. τὸ ἐν) εἶναι τοιοῦτον. — τοῦτο, δηλ. τὸ ἐν. — σκέψαι: κοινὴ ἀπόδοσις τῶν ὑποθ. προτ. εἰ ἔστι... εἰ τοῦτ' ἔστι... εἰ οὕτω... εἰ διδάσκονται, τῶν ὅποιων ἐκάστη ἐπαναλαμβάνει τὴν προηγουμένην, παραπορητέα δὲ ἡ ἐν αὐταῖς ἐπαναφορά. — οἱ ἀγαθοὶ = οἱ πολιτικοί, ὡς ὁ Περικλῆς. — ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοὶ = πάσον παράξενον τύποι αποδεικνύονται (ἐκ τοῦ συλλογισμοῦ) οἱ πολιτικοί ἄνδρες. — θεραπευτὸν = τὸ δυνάμενον νὰ τύχῃ καλλιεργείας, ίδιαιτέρων φροντίδων καὶ περιποιήσεων. — ἄρα, εἰρων. — ἐφ' ὧν, γάριν ποικιλίας, ἵνα μὴ ἐπαναλάβῃ τὸ ἐφ' οἷς. — καὶ ὡς ἔποις εἰπεῖν ξυλλήβδην = καὶ διὰ νὰ εἴπω γενικῶς μὲ μίαν λέξιν. — ἀνατροπαὶ οἰκων = ἔξαφανισμοὶ οἰκογενειῶν. 'Αντιφῶν ὁ Ράμνουσιος καὶ ὁ Ἀρχεπτόλεμος, κατηγορηθέντες διὰ τὴν κατάστασιν τῆς ὀλιγαρχίας τῶν 400, κατεδικάσθησαν ὡς προδόται εἰς θάνατον, τὰ χρήματα ἐδημεύθησαν, αἱ οἰκίαι κατεστράφησαν, δὲν ἐτάφησαν οὔτε ἐν 'Αθήναις, οὔτε δόπου ἥρχον οἱ 'Αθηναῖοι, ἐγένοντο ἀτιμοὶ αὐτοὶ τε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, γνήσιοι καὶ νόθοι· ὁ δὲ τολμήσας νὰ κάμῃ τούτους ἐπιτίμους ζήθειε γίνει ἀτιμος. — ταῦτα δ' ἄρα: ὁ δὲ εἶναι ἐπανάληψις τοῦ ἐν τῇ ἀναφ. προτ. (ἐφ' ὧν δέ) · ὁ δὲ ἄρχος κεῖται εἰρων. (= λοιπὸν κατὰ τὸν ίδικόν σου παράξενον συλλογισμόν). — οἰεσθαι γε χρή, ἐνν. αὐτοὺς διδάσκεσθαι ταῦτα τοὺς υἱεῖς. 'Αφοῦ τὰ ἥττον σπουδαῖα διδάσκουν τοὺς υἱοὺς των, πολὺ περισσότερον θά διδάσκουν τὰ μᾶλλον σπουδαῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'

ἀρξάμενοι, ἐνν. οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. — ἐπειδὰν θᾶττον συνιῇ = εὐθὺς ὡς ἀρχίσῃ νὰ ἐννοῇ. — τροφός, αὕτη ἡτο συνήθως δούλη ἡ καὶ ἔμμισθος ἐλευθέρα. Αἱ τροφοὶ ήσαν διτταί, α') ἡ τίτθη, ἡ ὅποια ἐθήλαζε τὸ παιδί, καὶ β') ἡ τιθήνη ἡ τροφός, ἡ ὅποια μέχρι νοῦ 6 ἡ 7 ἔτους ἀνέτρεφεν αὐτὸν παρέχουσα πᾶσαν περιποίησιν. — παιδαγωγός: οὗτος, συνήθως δοῦλος, διεδέχετο τὴν τροφὸν εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ παιδὸς μέχρι τοῦ 18ου ἔτους τῆς ἡλικίας τοῦ, περιποιεύμενος,

συμβουλεύων, προφυλάττων ἀπὸ παντὸς κακοῦ, τιμωρῶν αὐτὸν, ἐνίστηται σκληρῶς, συνοδεύων εἰς τὸ σχολεῖον καὶ πραριστάμενος συχνὰ εἰς τὴν ἐν τῷ σχολεῖῳ διδασκαλίαν. — **διαμάχονται** = ἀμιλλῶνται, καταβάλλονται μεγάλας προσποθείας. — **παρ'** **έκαστον** = εἰς ἔκαστον. — **ἐνδείκνυμαι** = ἔξηγῶ. — **τὸ μὲν** = τοῦτο μέν, ἐνν. **ἔστι.** — **ἐκών** πείθηται, ἐνν. **εὗ ἔχει.** = **εὑλον** διαστρεφόμενον = στραβόξυλον. **εύθυνουσι** = ισιάζουν, σωφρονίζουν. — **εἰς** (**οἴκους**) διδασκάλων = εἰς σχολεῖα. Ταῦτα ἡσαν ἰδιωτικὰ ἴδρυματα, ἐντεῦθεν καὶ τὸ ρῆμα ἐντέλλονται (βλ. εἰκ. ίπ. ἀριθ. 3). — **αὖ** : ἐτέθη διὰ τὸ προηγούμενον ἐπειδὰν θᾶττον συνιῇ τις τὰ λεγόμενα. — **γράμματα** = γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. — **τὰ ἔγγεγρα μέντα,** δηλ. τὰ βιβλία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν φωνὴν (τὰ λεγόμενα). — **ώσπερ τότε** (ἐνν. **συνίεσαν**) τὴν φωνὴν = ὅπως ἀκριβῶς πρότερον (ἐν τῇ νήπιακῇ ἡλικίᾳ) κατενόσουν τὴν διὰ στόματος διδασκαλίαν. — **παρατιθέασι** = τοποθετοῦν ἐμπρός. — **ποιητῶν**: συνήθως οἱ παῖδες εἰς τὰ σχολεῖα ἀνεγίγνωσκον τὸν "Ομηρον, τὸν Ἡσίοδον, τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Θεόγνιν. — **ἐκμανθάνω** = ἀποστηθίζω. — **νουθετήσεις** = παραινέσεις, διδάγματα. — **διέξοδοι** = διηγήματα. — **ἔτερα τοιαῦτα** = καθ' ὅμοιον ὠσαύτως τρόπον. — **κακουργῶ** = κάμω κακόν, παρεκτέπομαι. — **μελοποιῶν** = λυρικῶν. — **ἐντείνω** = 1) μετατρέπω πεζὸν λόγον εἰς ἔμμετρον 2) μελοποιῶ. — **εἰς τὰ κιθαρίσματα** ἐντείνοντες = προσαρμόζοντες (τὰ ποιήματα) εἰς μουσικὴν κιθάρας. — **ρυθμὸς** = πᾶσα ὁμαλῶς ἐπαναλαμβανομένη κίνησις, τάξις, μέτρον (ἐν τῷ βίῳ). — **ἀρμονία** = συμφωνία (ἢ χων). — **οἰκειούσθαι** = νὰ ἐντυπώνωνται (νὰ συνηθίζουν αἱ ψυχαὶ τῶν παίδων εἰς τοὺς ρυθμοὺς καὶ τὰς ἀρμονίας). — **εὔρυθμότεροι** καὶ **εὔαρμοστότεροι γιγνόμενοι** = συνηθίζοντες σύν τῷ χρόνῳ περισσότερον εἰς τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν ἀρμονίαν. — **εὔρυθμία** = συμμετρία. — **εὔαρμοστία** = συμφωνία, κανονικότης. — **πᾶς γάρ δὲ βίος...** **δεῖται** : ἡ ἀπόφανσις αὕτη τοῦ Πρωτ. ἐρχομένη ὡς κατακλείει τῶν περὶ τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς μορφώσεως τῶν παίδων λεχθέντων, ἔξυψώνει αὐτὸν πολὺ, διότι ἐμφανίζει αὐτὸν, οὐχὶ ὡς ταπεινὸν ἔναντι ἀντιμισθίας διδάσκαλον, ἀλλ' ὡς παιδαγωγὸν καὶ ἔνθερμον ὑποστηρικτὴν τῆς παιδείας — **τοίνυν** = δὲ (μτβ.) — **βελτίω** = ὑγιᾶ· — **χρηστὴ** = ὑγιής. — **πονηρία** = ἀσθένεια, καχεζία. — **οἱ μάλιστα δυνάμενοι** = οἱ ἔχοντες τὰ περισσότερα μέσα. — (μάλιστα ποιοῦσι). — **πρωιαίτατα...** **τῆς ἡλικίας** = ἐνωρίτατα. — **ἀπαλλάττονται** = διακόπτουν τὰς σπουδάς των. Ο Πρωτ.

ἐνταῦθα λέγει ὅτι οἱ παιδεῖς ἄλλος καὶ τὸ ἄλλο ἔτος τῆς ἡλικίας ἥρχιζε νὰ φοιτᾶ εἰς τὸ σχολεῖον, ὡς καὶ καὶ τὸ ἄλλο ἔτος διέκοπτε τὰς σπουδάς. Τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων ἄλλοι μὲν συνίστων νὰ ἀρχίζῃ ἡ φοίτησις τὸ ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἄλλοι τὸ ἔβδομον, ὁ δὲ Πλάτων τὸ δέκατον, δι-ότι μόνον ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου δύνανται οἱ παιδεῖς νὰ ἐννοοῦν τὴν δι-δασκαλίαν καὶ νὰ ὑπομένουν τοὺς κόπους· μέχρι τοῦ δεκάτου νὰ ὑπο-βάλλωνται μόνον εἰς σωματικὰς ἀσκήσεις.

αὐτοὶ ἀφ' αὐτῶν = μόνοι τῶν. — **εἰκῇ** = ἀσκόπως. — **ἀτεχνῶς** ὥσπερ = ἀπαράλλακτα ὅπως. — **γραμματιστὴς** = γραμματοδιδάσκαλος, ὁ διδάσκων γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. — **ὑπογράφω γραμμὰς** = χαρα-κώνων, ἵνα τὰ γράμματα ἀκολουθοῦν τὴν διεύθυνσιν τῶν γραμμῶν. — **γραμματεῖον** = τὸ πινακίδιον (ἐπὶ τοῦ ὄποιου ἔγραφον), ἡ πλάκα. — **ὑφῆγησις** = ὁδηγία, κατεύθυνσις, — **ὑπογράψασα** = χαράξασα, ἀνα-γράψασα ὡς ὁδηγὸν τοῦ βίου. — **εὐρήματα**, παράθεσις εἰς τὸ νόμους. — **ἔκτος βαίνει τούτων** = παραβάνει τούτους. — **εὐθυναι** (καὶ εὔ-θυναι = 1) ἡ λογοδοσία τῶν ἀρχόντων, τὴν ὄποιαν ἔδιδον μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς αὐτῶν· 2) ἡ ἐπιβαλλομένη ποινὴ ἐν περιπτώσει ἐνο-χῆς τῶν ἀρχόντων. — **ώς εὐθυνούσης τῆς δίκης** = διότι ἡ τιμωρία ποιεῖ τὸ διάστροφον εὐθύ, τὸν παρεκτραπέντα φέρει εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'

γάρ, ἐπεξ. τοῦ **τοῦτο**. — **οὐδὲν θαυμαστόν**, ἐνν. ὡς ὑποκ. τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλούς **υἱεῖς** φαύλους γίγνεσθαι. — **ἐν τοῖς ἔμπροσθεν**, (βλ. 323 Α, Κεφ. 12 καὶ 324 Δ', Κεφ. 14). — **ἴδιωτεύω** (μετὰ γεν.) = εἰμι καὶ ιδιώτης, ἀπειρος. — **εἰ γάρ δὴ** = διότι ἐὰν πράγματι — **δ λέγω, δηλ.** ὅτι οὐδὲν θαυμαστόν. — **ἐνθυμοῦμαι** = ἔχω τι ἐν θυμῷ, συλλογίζομαι — **προελόμενος** ἄλλο διτοῦν = λαμβάνω ὡς παράδει-γμα ἐν ἄλλῳ οἰονδήποτε. — **εἰ μὴ οἰόν τ' ἦν**: ἡ ὑπόθεσ. διακοπεῖσα διὰ τοῦ λυσιτελεῖ **γάρ**, ἐπαναλαμβάνεται διὰ τοῦ εἰ οὖν οὕτω καὶ ἔχει ὡς ἀπόδ. τὸ οἶει ἀν τι... γίγνεσθαι. — **εἰ μὴ πάντες** = **ἔκτος ἐξ** πάντες. — **ὅποιός τις ἐδύνατο ἔκαστος** (ἐνν. αὐλητῆς εἶναι) = **ἔκαστος** κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεών του. — **καὶ μὴ ἐφθόνει τού-του** = καὶ ἐν δὲν ἀπέκρυπτεν ἀπὸ φθόνον τοῦτο (τὸ αὐλεῖν). — **ἡ ἀλ-λήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετὴ** = ἡ δ. καὶ ἡ., τὰς ὄποιας ἀσκοῦμεν ἀμοιβαίως. — **ἀφθονία**, τὸ ἀντίθετον τοῦ φθονεῖν. — **προθυμία καὶ**

ἀφθονία = ἔνευ φύόνου (ἀνιδιοτελής) προθυμία. — οἵει ἄν τι... μᾶλλον = οἵει ἄν μᾶλλον τι· τό τι μετριάζει τὴν ἔννοιαν τοῦ μᾶλλον. — εὐφυέστατος, δηλ. εἰς τὴν αὐλητικήν. — ἀκλεής, καὶ κατωτ. φαυλός = χρηματος, ἀφανής, — αὐξάνομαι = προάγομαι. — ἀλλ' οὖν γε = ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει τούλαχιστον (θὰ ἥσαν αὐληταί). — οὔτως, δηλ. ὅπως καὶ ἐν τῇ πόλει τῶν αὐλητῶν. — ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις (ἐν διὰ δυοῖν) = ἐν μέσῳ πεπολιτισμένων ἀνθρώπων. — δίκαιοιν αὐτὸν εἶναι = ὅτι εἶναι δίκαιος. — δημιουργός = 1) ὁ μετερχόμενος ἔργον ὀφέλιμον εἰς τὸν λαόν, δημόσιος (ἰατρός, μάντις κλπ.) 2) ταχινίτης 3) διδάσκαλος. — τοῦ πράγματος, δηλ. τῆς δικαιοσύνης, τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς. — κρίνομαι = συγκρίνομαι. — διὰ παντὸς = εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις. — ἀλλ' εἴεν = ἀλλ' οἱ εἴεν. — οἷοί περ, ἐνν. ἥσαν ἔκεινοι. — **Φερεκράτης**: κωμικὸς ποιητής, διδάξας τοὺς Ἀγρίους (420 π.Χ.), ἐν οἷς ἔσκωπτε τὴν τότε ρωπὴν πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὸν φυσικὸν βίον. — **Λήναιον** = 1) ίερὸν τοῦ Διονύσου 2) ὁ γῷρος, ὃπου ἔωρτάζοντο τὰ Λήναια (Διονύσικ), κατὰ τὰ ὅποια ἐτελοῦντο δραματικοὶ ἄγῶνες. — **μισάνθρωποι** = πεπολιτισμένοι ἀνθρώποι, ἀγδιάσαντες ὅμως τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμὸν διὰ τὰς ἀδικίας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως Τίμων ὁ μισάνθρωπος. 'Ἐκ τοιούτων ἀπετελεῖτο ὁ γῷρος τῶν Ἀγρίων τοῦ Φερεκράτους. — **σφόδρα...** ἀγαπήσαις ἄν = ἥθελες μείνει πολὺ εὐχαριστημένος. — **γενόμενος** = εὑρεθεὶς — **Εὐρύβατος**: ἥτο Εφέσιος, ἐστάλη δὲ εἰς Πελοπόννησον ὑπὸ τοῦ Κροίσου μὲ πολλὰ γρήματα, ἵνα στρατολογήσῃ ξενικὸν διὰ τὸν κατὰ τοῦ Κύρου πόλεμον. ἀλλὰ λαβὼν τὰ γρήματα ἀπῆλθε πρὸς Κῦρον καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν τὰ σχέδια τοῦ κυρίου του. 'Ἐκ τούτου ἐγένετο περιβόητος καὶ πᾶς φαῦλος ἐκαλεῖτο Εὐρύβατος. 'Ο δὲ Φρυνώνδας ἥτο Ἀθηναῖος διαβόητος διὰ τὴν ἀχρειότητά του. 'Αμφότεροι ἦταν παροιμιώδεις διὰ τὴν ὑπερβολικὴν τῶν φαινότητα.

τρυφῶ = 1) ἀπόνως καὶ ἀνέτως ζῶ· 2) εἰμαι ἰδιότροπος (ἀπὸ τὴν πολλὴν τρυφὴν). 3) μεμψύμοιρῶ — οὐδέ γ' ἄν, ἐνν. εἰς φανείη. — ἡμῖν δοτ. ἥθική. — οἰός τ' ἦν, ἐνν. τούτους διδάσκειν. — ὅντες δομότεχνοι, ἵ μτχ. ὑποθ. — τούτους ἔτι... = τούτους τις ἄν διδάξειεν ἔτι = τις εἰσέτι δύναται νὰ διδάξῃ (ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων του). — ἡ ἐρώτ. αὕτη ἐπαναλαμβάνει τὸ τις ἄν ἡμῖν διδάξειε, δίδει δὲ εἰς αὐτὴν μόνος του τὴν ἀπόκρισιν διὰ τοῦ οὐ ράδιον... τούτων, δηλ. τῶν υἱῶν τῶν χειροτεχνῶν. — **παντά-**

πασι: δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ ἀπείρων καὶ εἰς τὸ ῥάβδιον. — οὕτω δέ, εἶναι ἀπόδοσις τοῦ προηγουμένου ὥσπερ ἂν, συμπληροῦται δὲ διὰ τοῦ οὐ δύνατον εἶναι διδάσκαλον φανῆναι. — κανεὶς... καὶ εἰ ἔστι τις ὅστις ὀλίγον διαφέρει ἡμῶν... ἀγαπητὸν ἄν (ἐνν. εἴη) = καὶ ἐάν τις ὑπάρχῃ, ὅστις ὀλίγον ὑπερτερεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ βελτιώνῃ τοὺς ἄλλους εἰς ἀρετήν, πρέπει νὰ μένωμεν εὐχαριστημένοι. — ἄν... δύνησαι, τοῦ ρ. δύνινημι = ὀφελῶ. — καὶ ἀξίως, συνδέεται πρὸς τὸ διαφέροντας. — καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι: δέ καὶ ἐπιδοτικός. Ταῦτα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους σοφιστάς, οἱ ὅποιοι παρεπονοῦντο διὰ τὴν ἀπροθυμίαν τῶν μαθητῶν των εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν διδάκτρων (πρβλ. Γοργ. 19 Γ.). — τοιοῦτον πεποίημαι = ἔστι ἔχω κανονίσει. — ἀποδέδωκεν = πληρώνει ἀμέσως. — κατέθηκε, γνωμ. ἀόρ. — ἐπεὶ = π.χ. — πρὸς τὸν πατέρα = ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πατέρα. — δημιουργῶν, ἐνν. υἱεῖς οὐδέν εἰσι πρὸς τοὺς πατέρας (οἵτινες ἦσαν παρόντες).

—Ποῖος ἀναχρονισμὸς ὑπάρχει εἰς τὴν μαρτυρίαν περὶ τοῦ χρόνου τῆς διδασκαλίας τῶν «Ἀγρίων» ἐν σχέσει μὲ τὸν χρόνον τῆς συνθέσεως τοῦ διαλόγου;

—Ἐνδόσκετε εὖστοχα τὰ παραδείγματα, διὰ τῶν ὅποιων δ σοφιστῆς ὑποστηρίζει τὴν γνώμην του;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'

τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος = ἀφοῦ ἔκχαιμε τόσον μακρὰν καὶ τόσον λαμπρὰν ἐπίδειξιν. — **κεκηλημένος** = (βλ. 315 Α, κεφ. Ζ'). — **ώς ἔροῦντά τι** = μὲ τὴν προσδοκίαν ὅτι θὰ εἴπῃ τι. — **μόγις πως** = μὲ πολλὴν δυσκολίαν. — **ώσπερει ἐμαυτὸν συναγείρας** = τρόπον τινὰ συνελθών εἰς ἐμαυτὸν. — **πολλοῦ ποιοῦμαι** = θεωρῶ μέγια κέρδος. — **ἐπιμέλεια** = παίδευσις, ἀγωγή. — ή, δοτ. δργχν. — **ἐπεκδιδάσκω** = ἐπεξηγῶ πρὸς τούτους· ή ἐπὶ σημ. προσθήκην, ή δὲ ἐκ τελείως. — καὶ γάρ, αἰτιολ. τὸ ῥάβδιος, ὃ δὲ καὶ εἰς τὸ δτωοῦν. — **συγγίγνομαι** = συζητῶ. — **δημηγόρος** = πολιτικὸς ρήτωρ. — **οὐκ ἔχουσιν οὔτε ἀπ.** οὔτε **ἐρέσθαι** = οὐκ ἐπίστανται διαλέγεσθαι. — **έάν...** **ἐπερωτήσῃ** = ἐάν καὶ μικράν τινὰ ἐπεξήγησιν ζητήσῃ ἐπὶ τῶν ρηθέντων. — **χαλκεῖα** (καὶ ὅρθότ. χαλκία) = χάλκινα σκεύη, — **μακρὸν ἥχει καὶ ἀποτείνει** = ἀποδίδουν μακρὸν καὶ παρατεταμέον

ῆχον. Παροιμιῶδες ἡτο τὸ Δωδωναῖον χαλκίον (= χάλκινος λέβης, τοῦ ὄποιου ὁ ἥχος ἡρμηνεύετο ὡς φωνὴ τοῦ Διός). τοῦτο κρουόμενον ἐλαφρῶς ἤδυνατο νὰ ἡχῇ δόκιληρον ἥμεραν. — κατατείνω δόλιχον τοῦ λόγου = παρατείνω τὸν λόγον εἰς μακρότατον μῆκος. — ίκανὸς μέν... ίκανὸς δέ: διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς ἔξαίρονται αἱ δύο ίκανότητες τοῦ σοφιστοῦ. — ἀ, δηλ. αἱ δύο ίκανότητες, τὰ δύο χαρίσματα. — σμικροῦ τινος... ἔχειν = δύλιγον τι ἀκόμη μοῦ χρειάζεται, διὰ νὰ ἔχω πάντα (= νὰ εἰμαι ίκανοποιηγένος καθ' ὅλην τὴν γραμμήν). — εἰπερ ἀλλω τῷ = ὑπὲρ πάντα ἀλλον. — ἀποπλήρω = ἀπογειμίζω. — δ δ* ἐθαύμασα... ἀποπλήρωσον = τὸ κενόν, τὸ ὄποιον μὲν ἀπορίαν παρετήρησα εἰς τὸν λόγον σου, τοῦτο εἰς τὴν ψυχὴν μου συμπλήρωσον (κάμε πλῆρες καὶ τέλειον). — πολλαχοῦ: βλ. 323 Α καὶ Ε, Κεφ. 12—13 καὶ 325 Ε, Κεφ. 15. — ἀρετή, ἐπεξήγησις τοῦ ἐν τι.— ἀ... ἔλεγον, δηλ. δικαιοσύνη, σωφροσύνη, ὁσιότης.

— Ποίας διαφορὰς διακρίνετε μεταξὺ τῶν τελευταίων ἐρωτήσεων τοῦ Σωκράτους καὶ τῆς δημηγορικῆς ἀποδείξεως, τὴν δποίαν ἀνέπινξεν ὁ Πρωταγόρας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'

ἀλλά: ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ φιλοσοφικὴ συζήτησις περὶ τῆς οὐσίας τῆς ἀρετῆς. — **ἀλλ'** ἦ (πάντοτε μὲν ἀρνητ. ἔκφρασιν) = παρὰ. Τὰ μόρια τοῦ προσώπου διαφέρουν ποιοτικῶς, τὰ δὲ τοῦ χρυσοῦ ποσοτικῶς. — **ἄλλο...ἄλλο:** ἐπὶ τῶν μετοχῆς καὶ μεταλήψεως σημαντικῶν ρημάτων τὸ μέρος κατὰ τὸ ὄποιον μετέχομέν τινος τίθεται κατ' αἰτ. — καὶ δίκαιοι αὖ = καὶ ἄλλοι πάλιν δίκαιοι. — **ἔστι γάρ οὖν...** (ό γάρ, βεβαιωτικός, ὃ δὲ οὖν δῆλοι συμπέρασμα ἔξαγόμενον ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πρωτ.). = λοιπὸν ἀλήθεια καὶ ταῦτα (ἀφοῦ τὰ ἡρίθμησες), δηλ. ἡ σοφία καὶ ἡ ἀνδρεία εἰναι μόρια ἀρετῆς; — **ἄλλο** = τὸ μὲν ἄλλο. — **δύναμιν** = λειτουργίαν, ἐνέργειαν. — **οὐκ ἔστιν**: δὲν συνδέεται ὡς ἐπεξ. τοῦ ὕσπερ τὰ τοῦ πρ. — **οὐδὲν** (δηλ. μόριον τοῦ προσώπου) **ἔστι** (τοιοῦτον)οἶον. — ἡ δῆλα δῆ (ἐνν. **ἔστιν**) **ὅτι** = ἡ εἰναι αὐτονόητον ὅτι. 'Ο ἦ ἐπανορθωτικός. — **εἰπερ τῷ παραδείγματι έοικεν** = ἐὰν ἡ ἀμοιβαία σχέσις τῶν μορίων τῆς ἀρετῆς ὁμοιάζῃ πρὸς τὸ παράδειγμα (τοῦ προσώπου καὶ τῶν μορίων αὐτοῦ). — **οὐδὲν ἄρα...** = οὐδὲν ἄλλο ἄρα τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων πλὴν τῆς ἐπιστήμης ἔστι τοιοῦτον, οἶον ἐπιστήμη (= σοφία) — **οὐκ ἔφη** (= ἔφη οὐκ εἰναι) = ὅχι,

εἰπε. — δοκεῖ, ἐνν. πρᾶγμά τι εἶναι. — τί οὖν, ἐνν. δοκεῖ σοι; αὐτὸ τοῦτο δίκαιόν ἔστι; = εἶναι αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ δεικνύει τὸ δίκαιον αὐτοῦ, δηλ. δίκαιον (ἡ ἀφηρημένη ἔννοια τῆς δίκαιοισύνης καὶ ὅχι ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἀντικείμενα, εἰς τὰ διποῖα ἀναφέρεται ὡς ἴδιότης;) — οἰον δίκαιον εἶναι = ὥστε δ. εἶναι. — εὐφημῶ = 1) λέγω καλά, αἰσια λόγια· 2) σιωπῶ. Εἰς τὰς ἱεροτελεστίας, ἵνα ἀποβοῦν αὐταὶ αἰσιώς, ητο ἀνάγκη νὰ λέγουν λέξεις εὑσιώνους: ἐπειδὴ ὅμως ητο δυνατὸν νὰ εἴπῃ τις ἀκουσίως δυσοἰωνόν τινα λέξιν, προτιμοτέρα ητο ἐν τοιωτῇ περιπτώσει εὐλαβής σιγή: ἐντεῦθεν ἡ β' σημασία τοῦ ρήματος. — σχολῆ = δυσκόλιας. — ἄλλο τι, ὑποκρ. δσιον, κτγρμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

εἰ οὖν εἴποι, ἡ ἀπόδ. εἴποιμ^ν ἂν ἔγωγε. — εἶναι ἔχοντα = ἔχειν. οὔτως ὡς... = οὔτως ὥστε. — λόγος = γνώμη. — ἄδικον ἄρα: κατὰ ἀναγκαίαν λογικὴν συνέπειαν. — τὸ δὲ = ἡ δίκαιοισύνη. — ὑπέρ ἐμαυτοῦ = ἔξι ὀνόματός μου. — ητοι... ἦ = ἦ. . . ἦ. — δικαιότης: ἐλέχθη κατὰ τὸ διστάτης, εἶναι δὲ σπάνιος τύπος. — δ τι δμοιότατον: τὸ δ τι ἐπιτατικόν. — εἰ διακωλύεις (πλ. ἐρωτ.) = ἐὰν μοῦ ἀρνεῖσαι τὸ δικαιώματα νὰ ἀποκριθῶ καὶ ἔξι ὀνόματός σου. — συγχωρῶ = ὅμολογῶ. — ἐν αὐτῷ = εἰς ἣν σχέσιν δικαίου καὶ δίσιου. — διαφέρει = ἐνδιαφέρει. — μή μοι, ἐνν. λέγε τοῦτο. — τὸ εἰ βούλει... εἴ σοι δοκεῖ: αἱ δύο ὑποθέσεις διὰ τοῦ ἀρθρου γίνονται οὐσιαστικὰ καὶ εἶναι ὑποκρ. τοῦ ἐλέγχεσθαι. — ἐμέ τε καὶ σέ, ἐνν. ἐλέγχεσθαι = νὰ ἐλέγχωνται αἱ προσωπικὴ πεποιθήσεις ἐμοῦ καὶ σοῦ (καὶ ὅχι ὑποθέσεις καὶ ἀριστία). — τὸ δ' ἐμέ... λέγω εἰ τις... αὐτοῦ = μὲ τὸ ἔγώ δὲ καὶ μὲ τὸ σύ τοῦτο ἐννοῶ, ἐὰν δηλ. ἀποκλείσωμεν (ἀπὸ αὐτὸ) ἀπὸ τὴν συζήτησιν τὸ ἐὰν (τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀριστίαν). — οἱόμενος ἐλέγχεσθαι = διότι φρονῶ δτι μόνον οὕτω δύναται ἀριστα τὸ ζήτημα νὰ ἔξετασθῇ. — μέντοι = βεβαίως, πράγματι. — προσέοικε = ὅμοιάζει. — ἀμῆ γέ πη — καθ' ἔνα οἰονδήποτε τρόπον (βλ. καὶ 323 Γ. Κεφ. 13). — ἔστιν δπη = κατά τινα σχέσιν. — ἐναντιώτατα ἀλλήλοις: 'Ο Πρωτ. ἔχει ὑπ' ὅψιν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἡρακλείτου περὶ τῆς σχετικότητος τῶν ἀντιθέσεων: « τὰ ψυχρὰ θέρεται, θερμὸν ψύχεται, ὑγρὸν αὐάλνεται, καρφαλέον νοτίζεται ». καὶ πάλιν: « Ταύτο τ' ἔστιν ζῶν καὶ τεθνηκός καὶ τὸ ἐγρηγορός καὶ τὸ καθεῦδρον καὶ νέον καὶ γηραιόν τάδε γάρ μεταπεσόντα ἐκεῖνά ἔστι κάκινα πάλιν μεταπεσόντα τάδε ». — τότε ἔφαμεν, βλ. 330 Α καὶ

Β, Κεφ. 18. — τὰ τοῦ προσώπου, παράθεσις εἰς τὸ ἄ. = καν ταῦτα ἔλεγχοις = καὶ ταῦτα (τὰ τοῦ προσώπου μόρια) δύνασαι νὰ ἀποδείξῃς. — καν πάνυ σμικρὸν ἔχῃ τὸ δόμοιον, ἐνν. ὡς ὑποκμ. τὰ δόμοιόν τι ἔχοντα = καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀκόμη κατὰ τὴν ὄποιαν ἡ μεταξὺ των ὁμοιότης εἶναι ἐλαχίστη. — ἢ γάρ = ἀλήθεια λοιπόν. — σοὶ = κατὰ τὴν κρίσιν σου. — οὐ πάνυ οὕτως, ἐνν. δοκεῖ μοι ἔχειν = δὲν νομίζω ὅτι τόσον διάγονον ὁμοιάζουν (ὅσον τὸ λευκὸν πρὸς τὸ μέλαν). — οὐ μέντοι αὖ (ἐνν. ἔχει) οὐδὲ ὡς... = ἀλλ᾽ ὅχι καὶ πάλιν τόσον πολὺ, ὡς. . . — δυσχερῶς ἔχειν = ὅτι δυσκρεετεῖται, στενοχωρεῖσαι. — ἐπισκεψώμεθα: 'Ο Σ. βλέπων ὅτι ὁ σοφιστὴς στενοχωρεῖται, καταλείπει τὴν προκειμένην συζήτησιν καὶ προβαίνει εἰς τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία ταυτίζονται.

— Ἀραγγωρίσασε τὸ εἶδος καὶ τὸ σχῆμα τῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ συλλογισμῶν τούτων.

— Προσέξατε τὸ εὐφυὲς σόφισμα τοῦ Σωκράτους χρησιμοποιοῦντος τὸ κατηγορούμενον τῆς ἔλειας τονος δίκαιον ὃς οὐσιαστικόν, ἐνῷ δ Πρωταγόρας τὸ μετεχειρίσθη ὃς ἐπίθετον, ἐγροῶν ὅτι ἡ δικαιοσύνη εἶναι δίκαιον (πρᾶγμα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'

σωφρονῶ = ἐνεργῶ μὲν νοημοσύνην, σύνεσιν. — πράττοντες, μτχ. αἰτλγ. ἢ τροπικὴ. — τούναντίον = ἀφρόνως πράττειν. — σωφροσύνη, δοτ. αἰτίου. — ὡσαύτως: ἐνταῦθα ἐκ τῶν μερικῶν ἀνυψοῦται εἰς τὰ γενικὰ κατὰ τὴν ἐπαγγειὴν μέθοδον. — ἀναλογισώμεθα = ἂς ἀνακεφαλαιώσωμεν. — τῷ σωφρόνως πραττομένῳ δοτ. συγκριτική. — πράττοιτ' ἄν: τὸ πρᾶγμα εἶναι δῆλως βέβαιον, ἀλλὰ μεταχειρίζεται εὐκτικὴν πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — λύω = ἀναιρῶ, ἀνακαλῶ. — τῶν λόγων = τῶν (δύο) ἴσχυρισμῶν. — τὸ ἐν ἐνί...εἶναι (βραχυλογία) = τοῦτον τὸν λόγον, ἐνῷ ἔλεγετο ἐν ἐνί...εἶναι — πρὸς τῷ ἔτερον εἶναι: ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι διάφορον (ἡ σοφία τῆς σωφροσύνης). — αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν = αὐτὰ καθ' ἐκυρά καὶ αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν. — οὐ πάνυ μουσικῶς λέγονται = εύρισκονται εἰς πολὺ μεγάλην παραφωνίαν. — συνάρδω = συμβιβάζομαι. — συναρμόττω = εύρισκομαι ἐν ἀρμονίᾳ. — δοντι ἀντὶ οὕσῃ: ἡ μτχ. συνεφώνησε πρὸς τὸ ἐνὶ καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἀφροσύνη. — διασκοπῶ διερευνῶ. — ὅτι ἀδικεῖ = ἐφ' ὅσον διαπράττει ἀδικίαν. — ἐπεὶ = μο-

λονότι.—διαλέχθητι πρὸς τοῦτον τὸν λόγον = στρέψον τὴν συζήτησιν πρὸς τοῦτον τὸν ἴσχυρισμὸν (γνώμην). — οὐδέν μοι διαφέρει = οὐδόλως μὲ ἐνδιαφέρει (τὸ πρόσωπον, ἀλλ' ἡ οὐσία τῆς συζητήσεως). — ἔάν μόνον = ἀρκεῖ μόνον νά. — ταῦτα, δηλ. ἂ οἱ πολλοὶ φασιν. — τὸν λόγον... ἔξετάζω = προτίθεμαι (ἐνδιαφέρομαι) νὰ διερευνήσω τὰ λεγόμενα (τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος). — ἔξετάζεσθαι = νὰ ὑποβάλλωμεθικ εἰς ἔλεγχον. — ἐκαλλωπίζετο = ἔκαμνε μορφησμούς (πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συζητήσεως). — λόγος δυσχερὴς = ζήτημα ἀνιαρὸν καὶ δυσάρεστον.

—Ποίου εἴδους εἶναι τὰ σοφίσματα τοῦ Σωκράτους;

—Κατὰ τίταν μέθοδον προχωρεῖ εἰς τοὺς συλλογισμούς, διὰ τὰ περιπλέξῃ τὸν ἀντίπαλον;

—Διατυπώσατέ τινας τῶν συλλογισμῶν τούτων.

—Εἰς ποίαν λογικὴν ἀρχὴν ὑπάγεται τὸ « ἐν ἐνὶ μόνον ἐναντίον ἐστί ; »

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

ἔστω : διὰ τούτου ὁ σοφιστής δὲν ἀποκηρύγτει τὴν ἐν 333 Γ, Κεφ.20 γνώμην του, ἀλλὰ θέλει νὰ ἀκούσῃ τὸν Σ. ἀνασκευάζοντα τὴν γνώμην τῶν πολλῶν. — ὅτι ἀδικοῦσι, βλ. 333 Β, Κεφ. 20. — ὅτι ἀδικεῖ. — **φρονῶ** = ἔχω τὸ λογικόν μου, σκέπτομαι. — **βουλεύομαι**=διανοοῦμαι, σκέπτομαι, ἀποφράσίζω — **πότερον**, (ἐνν. εὖ βουλεύονται), εἰ εὖ πράττουσι... κακῶς ; = ποῖον ἐκ τῶν δύο σκέπτονται ὅρθως, εἰնαι εὐτυχοῦν ἀδικοῦντες ἢ ἐάν δυστυχοῦν ; — **τραχύνομαι** = ἔκτραχύνομαι, ἀγριεύω. — **ἀγωνιῶ** (ἐφετ.) = ἐπιθυμῶ νὰ ἀγωνισθῶ. — **παρατεάχθαι** = ὅτι ἔλαβε στάσιν ἐτοιμοπολέμου καὶ μὲ ἐφ' ὅπλου λόγχην πολεμηστοῦ. — **εὐλαβούμενος** = μὲ προσοχὴν καὶ διάκρισιν. — **λέγεις**, ἐνν. ἀγαθὰ εἶναι. — καὶ τὰ τοιαῦτα, δηλ. ἂ μηδὲ τὸ παράπαν ὠφέλιμα· ὁ καὶ εἶναι ἐπιδοτικός. — **πολλά**, ἐνν. ἀγαθά. — **ἴπποις δέ**, ἐνν. ὠφέλιμα. — **ἀγαθὰ** = ὠφέλιμα. — **βλάσται** = βλαστοί. — **πτόρθος** = τρυφερὸς βλαστὸς. — **ἀρωγόν** = ὠφέλιμον. — **παντοδαπὸν** = παντοειδές. — **ἐνταῦθα** = εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν, δηλ. εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἔλακου ἐν τῷ σώματι τοῦ ἄνθρωπου. — **ἀλλ' ἦ**, βλ. 329 Δ, Κεφ. 17. — **οῖς**, ἔλξις. — **μέλλει** δηλ. ὁ ἀσθενῶν. — **ὅσον** = τοσοῦτον μόνον ὕστε. — **τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι** = νὰ ἔξαλείψῃ τὴν ἀηδίαν (τὴν προκαλουμένην εἰς τὴν δσφρησιν). — **ὅψον** = προσφάγιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'

ἀναθορυβῶ = κάμνω θόρυβον ἐπιδοκιμασίας, ἐπιδοκιμάζω ἀντίθ. καταθορυβῶ — ύπόκωφος = δλίγον κωφός. — μεῖζον = δυνατώτερα. — πῶς βραχέα ἀποκρίνεσθαι; = ποίου εἰδους βραχείς ἀποκρίσεις ἔχεις τὴν ἀξίωσιν νὰ κάμνω; ἀλλ' ἐνν. ἀποκρίνωμαι. — γοῦν = γε = τῷ ὅντι. — ὥστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν = ὥστε νὰ μὴ διακοπῇ ποτε ἡ συζήτησις. — μακρὰ λέγειν... καὶ αὖ βραχέα: οἱ σοφισταὶ ίσχυρίζοντο ὅτι περὶ τῶν αὐτῶν ἡδύνθηντο νὰ εἴπουν καὶ διὰ βραχυτάτων καὶ διὰ μακροτάτων. — εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικνοῦμαι = ἀγωνίζομαι (τινι) συζητῶν. — (ει) οὕτω διελεγόμην, ἐπεξήγησις τοῦ εἰ τοῦτο ἐποίουν. — οὐδ' ἂν ἐγένετο... = καὶ τὸ ὅνομα τοῦ Πρωταγόρου δὲν θὰ εἶχε διαφημισθῆ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Ο Πρωταγόρας νομίζει ὅτι ὁ ἀγῶν τῶν λόγων ούδενα εὔγενεστερον σκοπὸν ἔχει ἢ τὴν ἀπόκτησιν δόξης. — οὐκ ἥρεσεν... ταῖς ἀποκρίσεσι = δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν ἔκυτόν του μὲ τὰς ἀποκρίσεις. — ἐν ταῖς συνουσίαις = εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ συνεδρίου. — τὰ μακρὰ ἀδύνατος = δὲν δύναμαι νὰ παρακολουθήσω τὰς μακρολογίας. — ἐπεί, βλ. 333 Γ, Κεφ. 20. — καὶ ταῦτ', δηλ. τοὺς μακροὺς λόγους. — τρίβων = τριμένο καὶ παλαιὸ κοντὸ ἐπανωφόρι. Τοιοῦτον ἐφόρουν οἱ πτωχοί, οἱ Σπαρτιᾶται, οἱ λακωνίζοντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σωκράτους οἱ αὐστηρότερον βίον ἄγοντες φιλόσοφοι, οἱ κυνικοί, καὶ στωικοί. — οὐχ ὀμοίως ἔσονται = δὲν θὰ ἔχουν τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον. — ὡς, αἵτιολ. — φιλοσοφία = φιλομάθεια. — Κρίσων: ἐξ Ἰμέρας τῆς Σικελίας· νικήσας στάδιον ἐν Ὀλυμπίᾳ τῷ 448, 444 καὶ 440. — δολιχοδρόμος = ὁ δρομεὺς ὁ δωδεκάκις διατρέχων τὸ στάδιον. — ἡμεροδρόμος = ταχυδρόμος. — διαθέω = δρόμῳ ἀγωνίζομαι. — σοῦ, β' δρος συγκρ. — ἐν τῷ αὐτῷ = εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν, συγχρόνως. — συγκαθεῖναι, τοῦ συγκαθίημι = χαλαρώνω τὸ βῆμα. — αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα = εἰς αὐτὰς μόνον τὰς ἐρωτήσεις. — τις δ τρόπος ἔσται τῶν διαλόγων; = ποῖον θὰ είναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν διαλόγων; (ὅταν δηλ. ἀπεραντολογοῦν). — χωρίς... είναι = ὅτι είναι διάφορα πράγματα. — δημηγορεῖν = μακρὰ λέγειν. — ἀλλ' δρᾶς = ἀλλὰ καὶ μόνος σου. βλέπεις τὸ δίκαιον.

— Ἀναγνωρίσατε τὸ ἥθος τῶν προσώπων ἐν τῷ κεφ. τούτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'

μὴ μετεῖναι οἱ μακρ. = ὅτι δὲν ἔχει τὴν ἵκανότητα νὰ μακρολογῇ. — παραχωρεῖ = ὑποχωρεῖ (εἰς τὸν Πρωταγόραν, ὃς πρὸς τὴν μακρολογίαν). — τοῦ οἰός τ' εἶναι διαιλέγεσθαι (= ἐν τῇ ἵκανότητι τοῦ...) καὶ τοῦ ἐπίστασθαι (= ἐν τῇ δεξιότητι τοῦ...). — λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι = νὰ ἐρωτᾷ καὶ νὰ δέχεται ἀπάντησιν. — φαυλότερος = ἀδεξιώτερος. — ἀντιποιεῖται (δῆλ. τοῦ διαιλέγεσθαι) = ἀμιλλᾶται. — ἔκχρούων τοὺς λόγους = ἀποφεύγων (διὰ μακροῦ λόγου) τὸ θέμα τῆς συζήτησεως. — ἐπεὶ = διότι. — οὐχ ὅτι = οὐ (ἐνν. λέγω) ὅτι = ἂν καὶ. — ἐπιεικέστερα λέγειν = ὅτι ἀπαιτεῖ δικαιότερα. — πρὸς Πρωτ. εἶναι = ὅτι εὔνοεῖ τὸν Πρωτ. — φιλόνικος = φίλερις. — πρὸς δ ἄν δρμῆσῃ = εἰς δ, τι καταπιασθῇ. — συμφιλονικῶ = ἀναμειγνύομαι εἰς τὴν φιλονικίαν ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. — μὴ διαιλῦσαι μεταξὺ = νὰ μὴ διακόψουν εἰς τὸ μέσον (τὴν συζήτησιν). — κοινὸς = ἀμερόληπτος. — ἴσος = ὁ ἔξ ἶσου καταχμερίζων τὴν ἐκτίμησιν. — συγχωρεῖν = νὰ κάμνητε ἀμοιβαίς παραχωρήσεις. — ἀμφισβητεῖν = νὰ διαφωνῆτε συζητοῦντες. — δι' εὔνοιαν = ἀπὸ ἀγαθὴν προσαίρεσιν (ἵνα διαφωτισθοῦν). — εὔδοκιμῶ = ἐκτιμῶμαι εἰλικρινῶς. — ἐπαινοῦμαι = ἀπολαύω ἐγκωμίων (πολλάκις ἀπατηλῶν). — ἐν ἡμῖν: ὡς κριταῖς. — ἐν λόγῳ = μὲ λόγια. — εὑφραίνοιμεθα: τὸ εὐφραίνεσθαι περὶ πνευματικῆς ἀπολαύσεως, τὸ δὲ ἥδεσθαι περὶ ὑλικῆς ἥδονῆς. — αὐτῇ τῇ διανοίᾳ = διὰ μόνης τῆς ψυχῆς. — ἥδην πάσχειν = ἀπολαύειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'

φύσις = φυσικὸς νόμος. — νόμος = θετός, γραπτὸς νόμος. — τύραννος: ὁ Ἰππίας λέγων τοῦτο εἶχεν ὑπ' ὅψιν τοὺς Πινδαρικοὺς στίχους « Νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς θυητῶν τε καὶ ἀθανάτων ἔγει δικαιῶν τὸ βιαιότατον ὑπερτάφ χερὶ τεκμαίρομαι ἔργοισιν Ἡρακλέους ». — πολλὰ... βιάζεται = συχνὰ ἐκβιάζει (= ἐπιβάλλει βιαίως) σχέσεις παρὰ τοὺς φυσ. νόμους. — τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, δῆλ. τὴν κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον συγγένειαν ἥμῶν. κατ' αὐτὸ = δι' αὐτὸ (διότι εἴμεθα σοφώτατοι).

πρυτανεῖον = τὸ ἀρχεῖον τῶν πρυτάνεων μετὰ τῆς ἱερᾶς ἑστίας τῆς πόλεως, ἐν τῇ ὄποιᾳ ἔκαιε καὶ τὸ ἀσβεστον πῦρ. Ἐθεωρεῖτο τὸ κέντρον τῆς πόλεως καὶ ἐσιτοῦντο ἐν αὐτῷ δημοσίᾳ διπάνη οἱ πρυτά-

νεις καὶ ἄλλοι ἀξιούμενοι σιτήσεως διὰ τὰς ἔαυτῶν ὑπηρεσίας ἡ τῶν προγόνων των. Ἐν Ἀθήναις ἀρχικῶς ἦτο ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, βραδύτερον δὲ ὑπὸ τὸ βόρειον τεῖχος πλησίον τῆς Ἀγορᾶς. — πρυτανεῖον τῆς σοφίας = πνευματικὸν κέντρον. Χρησμὸς τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἐκάλει τὰς Ἀθήνας ἐστίαν καὶ πρυτανεῖον τῶν Ἑλλήνων. — μέγιστον, διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀρχαιότητα. — ὀλβιώτατον, διὰ τὸν πλοῦτον. — ἀξιώματα = τιμῆ. — συμβαίνω (παθ.) = συμβιβάζομαι. — εἰς τὸ μέσον = εἰς μέσην τινὰ γραμμήν. — τὸ ἀκριβές = τὸ αὐστηρὸν, τὸ σγολαστικὸν. — ἔφειναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις = νὰ ἀπολύσω καὶ χαλαρώσω τὰς ἡνίας εἰς τοὺς λόγους (νὰ ἄρω τοὺς περιορισμοὺς εἰς τὸ μῆκος τῶν λόγων). — εὔσχήματα = κομψός, χαρίεις. — ἔκτείνω πάντα κάλων (ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν πλοίων = λύω ὅλα τὰ σχοινιά, μεταχειρίζομαι πάντα τρόπον). — ἔφεντα τοῦ ἔφίμητι (οὐρία, ἐνν. πνοῇ) = παραδίδω τὸν ἔαυτόν μου εἰς οὐριον ἄνεμον. — πέλαγος τῶν λόγων = πέλαγος ἀπεραντολογίας. — ἀποκρύπτω γῆν = χάνω τὴν γῆν ἀπὸ τὰ μάτια μου, ἔχειν τὸ θέμα τῆς συζητήσεως. — μέσον τέμνω = τηρῶ μέσην ὁδόν. (Ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν ναυτῶν, οἱ ὄποιοι περικυκλωμένοι ὑπὸ σκοπέλων τέμνουν μέσην ὁδόν, ἵνα μὴ προσαράξουν οὕτε εἰς τὸ ἐν οὕτε εἰς τὸ ἄλλο μέρος). — ὥς = οὕτω. — ποιήσετε, δι μελ. ἀντὶ προστακτικῆς πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — ῥαβδοῦχοι, ὀνομάζοντο οἱ κριταὶ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων, οἱ ἀγωνοδίκαι, ὡς φέροντες ράβδον. — ἐπιστάτης = ἐπιμελητὴς ἀγώνων, κοσμήτωρ. — πρύτανις = πρύτερος τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς — ὅς, ἀναφ. τελικὴ πρότασις.

— Ορίσατε εἰδικῶς τὰ πνευματικὰ διαφέροντα τῶν κυρίων προσώπωντοῦ διαλόγου καὶ διαπιστώσατε ποία συγγένεια ὑπάρχει μεταξύτων.

— Τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν Ἀθηνῶν ὡς « π ρ υ τ α ν ε ι ο ν τ ḥ σ σ ο φ ί α σ » παραβάλλατε πρὸς τὸ ἐν Περικλέους Ἐπιταφίῳ « Ε λ λ ἀ δ ο σ π α ί δ ε ν σ i n » καὶ ἀναπτύξατε προφορικῶς τὸ θέμα: Αἱ Ἀθῆναι πνευματικὸν κέντρον τῆς Ἑλλάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'

βραβευτῆς = ἀγωνοδίκης. — ἐκ περιττοῦ ἥρήσεται = ἡ ἐκλογὴ του θὰ εἶναι περιττή. — ἀλλὰ δὴ (ὑποφορὰ) = ἀλλὰ θὰ προβάλῃ τις τὴν παρατήρησιν ὅτι. — ἐπεὶ τὸ γ' ἐμδν = διότι ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ. —

ούντωσι (ὥδε), ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ κατωτ. εἰ μὴ βούλεται.— προθυμεῖσθε = ζωηρῶς ἐπιθυμεῖτε. — ως... φημὶ = κατὰ ποῖον τρόπον ἔννοι. — ὑπέχω λόγον (= δίδωμι λόγον) = ἀποκρίνομαι. — θυμεῖς ἔνν. ἐδεήθητε. — διαφθείρω τὴν συνουσίαν = ματαιώνω τὴν συζήτησιν. — πάνυ μὲν οὐκ ἥθελε = τόσον πολὺ δὲν ἥθελε.

— Ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀρτιότητα τοῦ διαλόγου τὸ ἐπεισόδιον τῶν Κεφ, 22 - 26 ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΓ'

διασκοπῶ = ἔξετάζω λεπτομερῶς. — πάνυ...τὸ = τὸν "Ομηρον λέγειν τὸ (ἀντκμ.) πάνυ τι (κτγρμ) = ὅτι ὁ "Ομηρος δρθέτατα λέγει τὸ « σύν τε... ἐνόησε ('Ιλ. Κ 224, ἔνθα δ Διομήδης δικαιολογεῖ τὴν πρόσληψιν καὶ ἔτερου ἥρωας πρὸς κατασκόπευσιν). — σύν = συγχρόνως. — (ἔρχομένω) ὅ, ἐπιμερ. — πρὸ δ τοῦ (ὑπερβ.), ἀντὶ δ πρὸ τοῦ. 'Ο ὅλος σ. = ὅταν δύο βαδίζουν μαζί, συνήθως ὁ ἔνας ἀντιλαμβάνεται κάτι πρὸ τοῦ ἄλλου καὶ ὁ ἔτερος πρὸ τοῦ ἔτερου. — εὔπορος = ἐφευρετικός, ἐπινοητικός. — γάρ = διότι τότε (ὅταν ἔρχώμεθα ἀνὰ δύο). — ζητεῖ δτῷ = ζητεῖ ἄλλον δτῷ ἐπιδείξηται. — βεβαιοῦμαι = ἔξαριθώνω. — ἐντύχη, ἐνν. τοιούτῳ, μεθ' ὅτου βεβαιώσηται. — ἐπιεικῆς = λογικός, σπουδαῖος. — η σέ, ἐνν. περὶ ἀρετῆς βέλτιστ' ἀν ἐπισκέψασθι; — δς, ἀναφ. αἴτιολ. — ὑποκηρύττομαι (μέσ.) = διαφημίζω τὸν ἔσυτόν μου διὰ κηρύκων. — σεαυτὸν ἀπέφηνας = παρουσιάσθης δημοσίᾳ. — ἄρνυμαι = λαμβάνω. — σκέψις = ἔρευνα. — τούτων = τῆς ἀρετῆς. — οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ = δὲν εἰναι ἄλλως δυνατὸν νὰ γίνη. — ἀναμνησθῆναι (παθ.) τὰ μὲν (ἀντκμ.) παρὰ σοῦ = νὰ μὲ βοηθήσῃς τὰ μὲν νὰ ἐνθυμηθῶ. — τὸ ἔρωτημα: τὸ ζήτημα ἐτέθη ἐν 329 Γ, Κεφ. 17. — ἐπὶ ἐνί... ἔστι = ἀνήκουν εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτό πρᾶγμα. — η ἔκαστω... ὑπόκειται = η εἰς ἔκαστον ὑπόκειται ἰδιαιτέρα τις οὐσία. — οὐκ ὅν... τὸ ἔτερον = τὸ ἔτερον αὐτῶν οὐκ ὅν (τοιοῦτον) οἶον τὸ ἔτερον; — ἐπικεῖσθαι = ὅτι ἔχει ως ὅνομα. — οὐχ, ἐνν. δμοῖα ως τὰ τοῦ... δμοῖα ἔστι. — ἀλλ' ἐνν. ἀνόμοια, ως τὰ τοῦ προσώπου... ἀνόμοιά ἔστι. — δύναμις = ἐνέργεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

μὲν = ἀληθῶς. — καὶ ἵτας γε (ἐκ τοῦ (lénai) = καὶ μάλιστα ἀπτογήτους (εἰς τὸ νὰ δρμοῦν πρός. . .). — μὲν οὖν = βεβαιότατα. — τὸ

μέν τι αύτοῦ = ἐν μὲν μέρος αύτοῦ. — κολυμβῶσι = καταβαίνουν εἰς τὰ φρέατα (ἵνα καθαρίσουν ἡ ἔξαγάγουν πεσόντα ἀντικείμενα). — πέλτας ἔχοντες, ἐνν. Θαρραλέοι είσι πολεμεῖν. — ἔσωτῶν, γεν. συγκρ. ἡ πρὶν μαθεῖν, πλεοναστικῶς. — μεντᾶν... εἴη = ἀληθινὰ τότε θὰ ξῆτο ἀγέδια ἡ ἀνδρεία. — μαινόμενοι: διότι τολμοῦν ὅ,τι ἀγνοοῦν. — οἱ οὔτω Θαρραλέοι = οἱ τοιοῦτοι Θαρραλέοι δηλ. οἱ ἀνεπιστήμονες. — καὶ ἔκει (350 A, Κεφ. 34), ὅπου ἐλέγετο : οἱ ἐπιστήμονες τῶν μή... Θαρραλεώτεροι. ὄντες μτχ. αἰτιολ. — τοὺς δὲ ἀνδρείους... (πρόληψις) = ὡς δὲ οἱ ἀνδρεῖοι οὐδὲ Θαρραλέοι εἰσί. — τὸ ἐμὸν θμολόγημα (παράθεσις) = τοῦτο τὸ ὄποιον ἐγώ παρεδέχθην ἀλλ' ὁ Πρωτ. ἀντιθέτως εἶχεν ὄμοιογήσει ὅτι οἱ ἀνδρεῖοι Θαρραλέοι εἰσίν. ὅθεν τὸ οὐ πλεονάζει. — ἔπειτα = μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἑταύτισα τὸν ἀνδρεῖον πρὸς τὸν Θαρραλέον. — τούτῳ τῷ τρόπῳ μετιὼν = μὲ τὴν μέθοδον αὐτήν.— ίσχὺς = σωματικὴ δύναμις.— ἔπειτα, ἐνν. εἴ με ἔροιο. — τοῖς αὐτοῖς... τούτοις = τὰς αὐτὰς ἀποδείξεις, τὴν αὐτήν ἀποδεικτικὴν μέθοδόν σου. — γίγνομαι ἀπὸ = προέρχομαι ἀπό. — θυμὸς ἀψιψυμία. — ἔκει, δηλ. εἰς τὸ προηγούμενον παράδειγμα. — συμβαινεῖ = προκύπτει. — τέχνη = τεχνικὴ ἀσκησις. — εύτροφία τῶν ψυχῶν = ἡ καλὴ ἀνατροφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'

ἡδομαι τοῖς καλοῖς = εὐχαριστοῦμαι μὲ τὰ καλὰ καὶ ἔντιμα. — ἀνιαρά, ἐνν. ἀττα. — λέγω = ἐννοῶ τὸ ἔξης. — δ = ἐφ' ὅσον — κατὰ τοῦτο (= ὡς πρὸς τοῦτο), ἐνν. τὰ ἡδέα, ὡς ὑπκμ.— μὴ εἴ τι...ἀποβῆσται; = χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὅψιν, ἢν θὰ προκύψουν ἀπὸ αὐτὰ διαφορετικὰ ἀποτελέσματα (ἀνεξαρτήτων) τῶν συνεπειῶν ἐ — οὐ κακά; ἐφ' ὅσον εἰναι λυπηρὰ δὲν εἰναι κακά; — ἀπλῶς οὕτως = σαφῶς καὶ ὀρισμένως. — πρὸς τὴν... ἀλλὰ καὶ πρὸς... = διὰ τὴν νῦν ἀπόκρισιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἄλλον μου βίον. — ἔστι δι' ἂ ἔστι; τὸ πλῆρες: ἔστι δ' ἂ τῶν ἡδέων ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δ' ἂ τῶν ἀνιαρῶν κακά. ·Η τριχοτομία τῶν ἡδέων καὶ ἀνιαρῶν πιθανῶς ἀνήκει εἰς τὸν Πρωτ. — τοῦτο τοίνυν λέγω... ἔρωτῶν... = δταν λοιπὸν ἔρωτῶ, ἐὰν ἡ ἡδονὴ αὐτὴ καθ' ἔσωτὴν (χωρὶς νὰ ἔξετάσωμεν τὰς συνεπείας της) δὲν εἰναι ἀγαθόν, τοῦτο ἐννοῶ, ἐὰν τὰ ἡδέα, ἐφ' ὅσον εἰναι ἡδέα, δὲν εἰναι ἀγαθά. — πρὸς λόγον εἰναι = ὅτι εἰναι ὡφέλιμον διὰ τὴν συζήτησιν, προάγει τὴν συζήτησιν. — τὸ σκέμμα = τὸ προϊὸν τῆς

έρεύνης. — ἡγεμονεύω τῆς σκέψεως = διευθύνω τὴν ἔρευναν. — δί-
καιος (εἰ) σὺ = δίκαιον ἔστι σέ. — κατάρχω τοῦ λόγου = ἔχω προ-
καλέσει, εἰμι ό αἰτιος τῆς συζητήσεως. — γένοιτο δῆλ. τὸ ζητούμε-
νον. — ὕσπερ εἴ τις...; ἀσυνδέτως, διότι εἶναι ἐπεξ. — ἐκ τοῦ εἴδους
= ἐκ τῆς ἔξωτ. δύσεως. — τὰ τοῦ σώματος ἔργα = αἱ σωματικὴ λει-
τουργίαι. — τὰς χειρας ἄκρας = τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν. — μετάφρενον
= ὡμοπλάτη. — καὶ ἔγω τοιοῦτόν τι (= οὕτω καὶ ἔγω) : εἶναι τὸ
δεικτικὸν τοῦ ὕσπερ, ή δὲ ὑπόθ. εἰ εἴποι ἔμεινεν ἀνανταπόδοτος. —
θεασάμενος (ἐπεξ. τοῦ τοιοῦτον), διτι οὕτως ἔχεις = ἀφοῦ ἀντε-
λήψθην (ἐκ τῆς ἀποκρίσεώς σου) διτι τοιαῦτα φρονεῖς (περὶ τοῦ ἀγα-
θοῦ...). — καὶ τόδε ἀποκάλυψον = ἀποκάλυψον τὰς σκέψεις σου καὶ
εἰς τοῦτο ἐδῶ τὸ σημεῖον. — τοῦτο, δῆλ. ή ἐπιστήμη. — οὐδὲ διανο-
οῦνται = οὐδὲ σκέπτονται περὶ αὐτοῦ ὡς τοιούτου ὄντος = καὶ δὲν θέ-
λουν νὰ ἀναγνωρίσουν αὐτὴν (τὴν ἐπιστήμην) ὡς τοιαύτην. — ἐνού-
σης (ἐνδοτ. μτχ.) ἀνθρώπῳ = ἐνῷ ὁ ἀνθρωπὸς κέκτηται τὴν ἐπιστή-
μην — ἄρχειν, ἐνν. φασί. — ἀτεχνῶς... ὕσπερ = ἀκριβῶς ὅπως. — ἀ-
πάντων, δῆλ. ψυχικῶν παθῶν. — οἷον = τοιοῦτον ὥστε = κατάλληλον
νά. — . . . εἴπερ τῷ ἀλλῷ βλ. 329 B, Κεφ. 17. — κράτιστον = ἴσχυρό-
τατον. — μὴ οὔχι, μετ' ἀπρεμφ., βλ. Συντ. — καλῶς λέγων, ἐνν. φῆς
τοῦτο — ὡν = ὑπό τινος τούτων τῶν παθῶν, ἀ. . . — δ... ἔστι πά-
θος.. = τί λογῆς ψυχολ. φαινόμενον εἶναι αὐτό, τὸ δόποιον παθαίνουν. —
ἐπει (ἀν καὶ) γιγνώσκειν : συνεχίζεται ό πλάγ. λόγος. — τὸ πάθημα
(ὑπκρ.), δῆλ. γιγνώσκοντες τὰ βέλτιστα οὐκ θέλειν. . . — ήττασθαι
κτυγμ. — σκοπεῖσθαι = νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὅψιν. — εἶναι τι ἡμῖν =
διτι θὰ μᾶς ὑποβοηθήσῃ. — ἐμὲ ἡγήσασθαι : ἐπεξ. τοῦ ἐμμένειν. —
ἡ. ἐπου — ἐπου ἦ = ἀκολούθει με εἰς τὸν δρόμον διὰ τοῦ ὅποιου. —
ἔω χαίρειν, ἐνν. τὸν λόγον = παραχτῶ τὴν συζήτησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ἥττω εἶναι = ἡττᾶσθαι (κτυγμ.). — ἄλλο τι (τὸ πλῆρες : ἄλλο
τι ἔστιν ἦ) = δὲν εἶναι ἀληθὲς (διτι). — φατὲ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι =
λέγετε διτι σᾶς συμβαίνει τοῦτο (δῆλ. τὸ ἡττᾶσθαι). — ἐν τοῖσδε =
εἰς τὰς ἔξης περιπτώσεις. — κρατούμενοι μτχ. αἰτιολ. — πράττειν,
ἐκ τοῦ φατέ. — πῆ = κατὰ τί. — ήδύ, ἐνν. ἐν τῷ παραχρῆμα (=
πάραυτα). — δ τι παθόντα (ἐνν. ταῦτα ὡς ὑποκρ.) = ποὺ δὲν ξένρω
καὶ ἔγω τι ἐπαθαν (καὶ ἐμποιοῦν) = διότι ὅπωσδήποτε (ἐμποιοῦν). —

ἢ καν...δπηοῦν; = ἢ καὶ ἀν τίποτε ἐκ τούτων δὲν παρασκευάζουν κατόπιν, χαρὰν δὲ μόνον προκαλοῦν, ὅμως θὰ ἤσαν κακά, διότι ὁ πωσδήποτε καὶ ἔξ οἰασδήποτε ἀφορμῆς προκαλοῦν χαράν; — κατὰ τὴν ἔργασίαν τῆς παραχρῆμα ἥδονῆς = διότι προκαλοῦν στιγμιαίαν ἥδονήν. — ποιοῦντα μτχ. αἰτιολ. — φαίνεται = εἶναι φανερόν. — γυμνάσια (ἐνταῦθα) σωματικαὶ ἀσκήσεις. — καυσίς = καυτηρίασις. — φαρμακεῖαι = χρήσεις φαρμάκων. — λιμοκονίαι = τὰ διάφορα εἰδη τῆς ιατρικῆς διαιτης. — ἀρχαὶ ἄλλων = ἐπέκτασις τῆς ἡγεμονίας ἐπὶ ἄλλων (πόλεων). — ἔχει = παρέχει. — κατ' ἄλλο τι = δι' ἄλλον τινὰ λόγον. — ἄλλο τι (ἐνν. ἢ)... δ αὐτὸς τρόπος; = δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ἀναλογία καὶ ὡς πρὸς τὴν αὐτὴν λύπην; — ἀπαλλάττω = ἀποδιώκω. — ἢ πρὸς δ: β' ὅρος συγκρ. τοῦ ἄλλο. — πολλαχῆ = κατὰ πολλοὺς τρόπους. — ἐν τούτῳ εἰσὶ = ἐδῶ στηρίζονται. — ἀνατίθεμαι = μεταβάλλω θέσιν· ἀνακαλῶ ἴσχυρισμὸν, ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν πεσσῶν « ἀναθέσθαι ἐπὶ τῶν πεσσῶν » ἔλεγον οἱ πατζόντες: « οὓς γάρ μὴ κατὰ τὸ δέον ἐκίνησαν, τούτους ἀνετίθεσαν » Σχολ. — (εἰ) πη = κάπως. — δ μή, ἐπεξ. τοῦ ἄλλο. — ταῦτα, δηλ. ἥδονὴν καὶ λύπην. — γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι = ὅτι καταντῷ γελοῖον ἔκεινο, τὸ δποῖον λέγετε. — ἐκπληττόμενος = τυφλούμενος. — αὐθίς αὖ = ἀντιστρόφως πάλιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ'

θέμενοι (ὑποθέμενοι) οὕτω = θέσαντες τοῦτο ὡς βάσιν. — ἥττώμενοι, μτχ. αἰτιολ. — τοῦ ἀγαθοῦ = ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ. — ὑβριστὴς = σκώπτης. — δέον, μτχ. ἐνδοτ. — ἄρα, ἐνν. πράττει τις κακά, ἥττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν; — ἐν ὑμῖν = κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν. — ἀν ἔξημάρτανεν, ἐνν. εἰ τὰ ἀγαθὰ ἀξια ἦν νικᾶν τὰ καλά. — ἀνάξια = κατὰ τὴν ἀξίαν κατώτερχ. — δταν = καθ' ὅσον. — οὕτω, ἐνν. ἔχει — μεταλάβωμεν... τούτοις = ἀς ἀλλάξωμεν τώρα τὰ ὄνόματα καὶ ἀς λάβωμεν ἀντιστρόφως... δι' αὐτὰ τὰ ἵδια πράγματα. — (ἄλλη) ἀναξία (οὔσ.) = ἔλλειψις ἀξίας, ἀδυναμία: τὸ δλον = εἰς τὶ ἄλλο θὰ στηρίζεται ἡ ἀδυναμία τῆς ἥδονῆς συγκρινομένης πρὸς τὴν λύπην παρὰ εἰς τὴν ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἄλλην; — ταῦτα δ' ἔστι = τοῦτο δὲ σημαίνει. — γιγνόμενα = ἀν δηλ. ἢ μία γίνεται μεγαλυτέρα ἢ μικροτέρα ἀπὸ τὴν ἄλλην. — μᾶλλον καὶ ἥττον = ἴσχυροτέρα καὶ ἀσθενεστέρα. — μῶν, ἐνν. διαφέρει (βλ. 310Δ,

Κεφ. 2). — **ἔσθ'** (ένν. ἄλλο τι) ὅτω ἐνν. διαφέρει — ἀγαθὸς **ἰστάναι** = ἔμπειρος ζυγιστής (ἴστημι = ζυγίζω). — **συνθεῖς** = συμμαχέυσας. — **ὑπερβάλληται** ὑπὸ... = εἶναι δλιγάντερα καὶ μικρότερα ἀπὸ τά... — **πρακτέα** = πρακτέον ἐνν. τὴν πρᾶξιν 'Ο Σωκράτης θέλει ἐνταῦθα νὰ δείξῃ ὅτι τὸ ἐγγὺς καὶ τὸ πόρω οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔχουν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἡδέος καὶ τοῦ ἀνιαροῦ. — μή πη **ἄλλη ἔχει**; = μήπως ταῦτα ἔχουν κατ' ἄλλον τρόπον;

ὅτε = ἐπειδή. — **τὰ μεγάλα μήκη** = πράγματα μεγάλου μήκους. — **λαμβάνειν** = προτιμᾶν. — **ἡ δύναμις τοῦ φαινομένου** = ἡ ἐκ τοῦ ἔξωτερ. κόσμου προερχομένη ἐντύπωσις. — καὶ ἐποίει... **μεταλαμβάνειν** = καὶ μᾶς ἔκαμψεν νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὰ αὐτὰ πράγματα διαφοριτρόπως καὶ ἥνω κάτω. — **ἄκυρον** ἀν ἐποίησε τὸ φάντασμα = θὰ καθίστα ἀνίκανον τὸ φάντασμα (τὴν ἀπατηλὴν εἰκόνα τῶν αἰσθήσεων) νὰ ἔξαπατήσῃ ἡμᾶς. — **πρὸς ταῦτα** = ως πρὸς ταῦτα, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς. — **αὐτὸς πρὸς ἔαυτὸν** = ἔκαστον (ἄρτιον ἢ περιττὸν) θεωρούμενον ἐν σχέσει πρὸς ἔαυτὸν (δηλ. ἄρτιον πρὸς ἄρτιον...). — **ὑπερβολῆς** καὶ **ἐνδείας ἔστιν** = ἀσχολεῖται μὲν μείζονα καὶ ἐλάσσονα ποσά. — **φαίνεται**, ἐνν. **αἴρεσις**. — **σκέψις** = ἔρευνα. — **ἐπεὶ δὲ μετρητικὴ** = ἐπειδὴ δὲ αὐτῇ ἡ αἴρεσις εἶναι μετρητική. — **εἰσαῦθις** = ἄλλοτε (ἐν τῷ Γοργίᾳ, ἔνθα πραγματεύεται περὶ τῆς ἡθικῆς, ως ἐπιστήμης τῆς γνώσεως τοῦ ἀγαθοῦ). — **τοῦτο**, δηλ. τὴν ἐπιστήμην. — **ἔφατε** (352 Δ, Κεφ. 35). — **εἰδὼς ἀνθρωπος** = ὁ γιγνώσκων τὰ βέλτιστα (362 Δ, Κεφ. 35). — **τότε εὐθύς**, δηλ. ὅτε ἔγινεν ἡ ἐρώτησις. — καὶ γάρ νμεῖς = διότι καὶ σεῖς, δπως ἐγώ καὶ ὁ Πρωτ. — **ταῦτα δέ**, δηλ. αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ λῦπαι. — **ἐπιστήμης...μετρητικῆς**, ἐνν. **ἐνδείᾳ** — ἀμαθία ἡ μεγίστη, ἐπεξ. τοῦ τοῦτ'. — **αὐτοί**, ἐνν. **ἴτε** (κατὰ ζεῦγμα). — **τούτων**, δηλ. τῆς ἐπιστήμης ταύτης. — **ὄντος**, δηλ. τῆς ἐπιστήμης — **κακῶς πράττετε** (ἀτόπως πράττετε) = δημιουργεῖτε δυστυχίαν. — **δημοσίᾳ**: διότι ἡ πολιτεία δὲν ἀποκτᾷ ἀγαθούς πολίτας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ'

κοινός...νῦμῖν = ἀς μετέχετε καὶ σεῖς τῆς συζητήσεως. — **ὑπερφυῶς...ἀληθῆ** = ἀληθέστατα. — **παραιτοῦμαι** (ἐνταῦθα) = δὲν λαμβάνω ὑπ' ὅψιν (τὴν συνωνυμικὴν τοῦ Προδ.). — **εἴτε διπόθεν... δύομάζων** = εἴτε ἀπὸ οἰανδήποτε ἀφορμὴν καὶ ὄπωσδήποτε ἀρέσκεσαι νὰ δινομάζῃς. — **τοῦτο μοι ἀπόκριναι** = νὰ ἀποκριθῆς περὶ τούτου, περὶ

τοῦ ὅποιου θέλω νὰ ἀποκριθῆς. — αἱ ἐπὶ τούτου = αἱ εἰς τοῦτο τείνουσαι. — ἐπὶ τοῦ... ζῆν (ἐπεξ) = δηλ. νὰ ζῶμεν. — ἔπειτα = ὅμως. — ἔξον, ἐνν. ποιεῖν. — ἐψεῦσθαι = διατελεῖν ἐν πλάνῃ. — ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν (βραχυλογία) = ἀντὶ τοῦ ιέναι ἐπὶ τὰ ἀγαθά. — ἀναγκασθῆ, ἐνν. τίς. — τί οὖν: διὰ τούτου μεταβαίνει εἰς τὴν ἀνδρείαν. — οὐδὲν διαφέρει = δὲν μᾶς ἀνδιαφέρει. — τόδε, ἐνν. διαφέρει — ἢ μή, ἐνν. δέδοικεν. — ιέναι... λαμβάνειν, ἐκ τοῦ ώμολογῆται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

οὕτω τούτων ὑποκειμένων = ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τούτων. — τὸ πρῶτον παντάπασι = πρῶτα πρῶτα (βλ. 329 Δ, Κεφ. 18 καὶ ἔξ.) — τὸ ὕστερον (βλ. 349 Δ, Κεφ. 34 καὶ ἔξ.). — Ὡ = ἐκ τούτου λοιπόν. — δ' οὖν = τέλος πάντων. — ἐφ' ἄπερ οἱ δειλοί, ἐνν. ἵται εἰσί. — πότερον: τὸ β' μέλος τῆς ἐρωτήσεως, τὸ ὅποιον νοεῖται καὶ ἐκφράζεται κατωτέρω (359 Ε, Κεφ. 39), ἔπειτε νὰ ἔχῃ : ἢ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοί τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. — ἐπὶ τὰ θαρραλέα (ἐπὶ ἢ θαρροῦσι 359 Β, Κεφ. 39) = εἰς τὰ ἀκίνδυνα. — τοῦτο γε : ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀρ' ἐπὶ τὰ δεινά... δεινὰ εἶναι. — ἐν οἷς... τοῖς λόγοις = ἐν τοῖς λόγοις οὓς. . . — ἄρτι, (Κεφ. 38). — ταύτη γε = ἀπὸ ταύτης τούλαχιστον τῆς ἀπόψεως. — πᾶν τούναντίον... οἱ ἀνδρεῖοι = πᾶν τούναντίον (κτυρμ.) ἐστὶ ἐκεῖνα (ὑπκμ.) ἐπὶ ἢ οἵ τε δ. ἔρχονται καὶ οἱ.. . — αὐτίκα = π.χ. — ὅν, αἰτ. ἀπόλ. αἰτιαλ. — ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (Κεφ. 38). — αἰσχροὺς φόβους: καὶ οἱ ἀγαθοὶ αἰσθάνονται φόβον ἀλλὰ εὐγενῆ, ὡς λ.χ. πρὸ αἰσχρᾶς πράξεως. — οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσι καὶ κατὰ τοῦτο ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς δειλούς, οἱ δῆποι αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται· οἱ μαινόμενοι δηλ. ἔχουν θάρρος μὴ στηριζόμενον εἰς τὴν ἐπιστήμην. — αὐτὸς = μόνος σου. — ἔρομενος ἐνν. περανῶ. — τὸ πρῶτον, (349 Δ., Κεφ. 34). — φιλονικῶ = ἐπιμένω μὲ ίσχυρογνωμοσύνην εἰς τι, θέλω σώνει καὶ καλὰ νά...

'Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν διακοπεῖσαν συζήτησιν (Κεφ. ΚΑ') συνοψίσατε τὴν ἀπόδειξιν δτι τὰ μόρια τῆς ἀρετῆς δσιότης, δικαιοσύνη, σωφροσύνη, σοφία, ἀνδρεία δὲν εἶναι διάφορα ἀλλήλων.

— Εἶναι δικαιολογημένη καὶ ἀξία σοφοῦ ἀνδρὸς ἡ στάσις τοῦ Πρωταγόρου κατὰ τὸ τέλος τοῦ συλλογισμοῦ ;

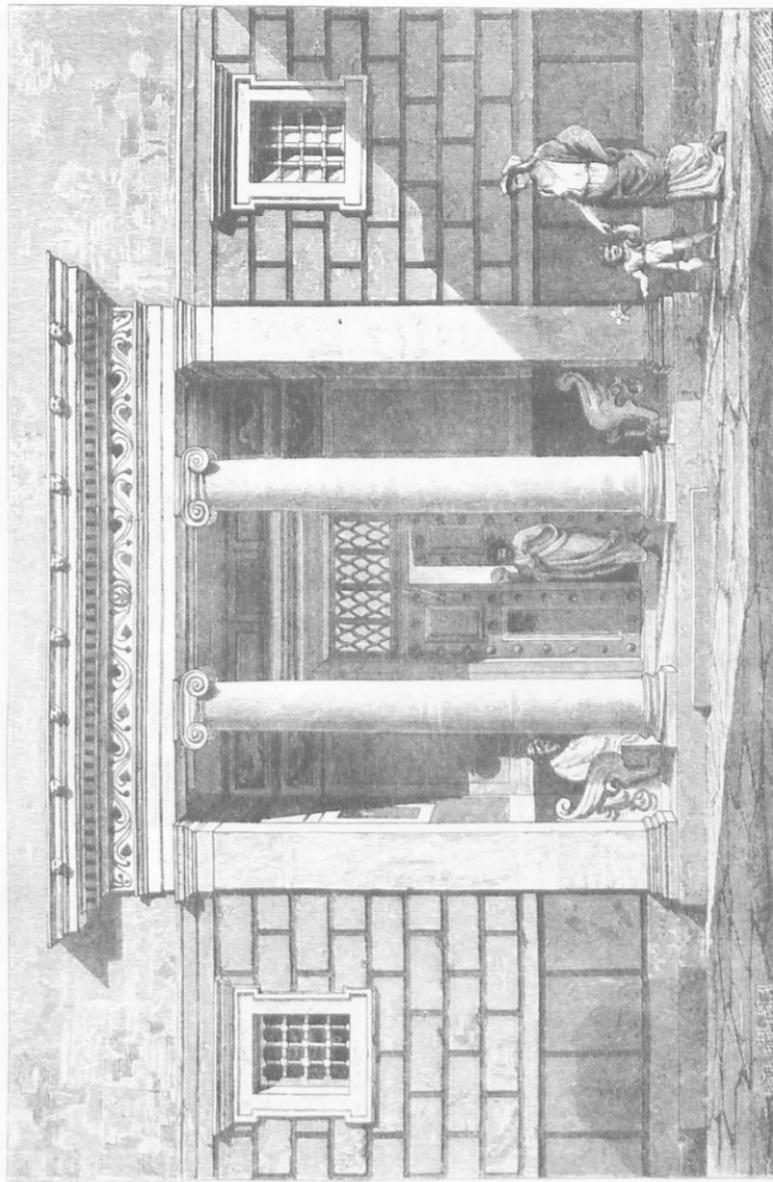
— Ἀναφέρατε παραδείγματα ἀνδρείας δφειλομένης εἰς γνῶσιν καὶ δειλίας δφειλομένης εἰς ἀμάθειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'

τὰ περὶ ἀρετῆς = τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετὴν (δηλ.. τὰ μόρια αὐτῆς καὶ ἡ ἀμοιβαία σχέσις των). — **ἔξοδος τῶν λ...** = τὸ συμπέραχσμα. — **ἄτοπος** = παράξενος. — **σεαυτῷ τάναντία σπεύδεις** = σπεύδεις εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸν ἔχυτόν σου. — **πάντα χρήματα** = πάντα τὰ πράγματα, δηλ.. πάντα τὰ μόρια τῆς ἀρ. (εἶναι ἐπιστήμη). — **ῷ τρόπῳ** = καθ' ὅν τρόπον, ὅτε (δηλ.. ἂν πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ ἀναγθοῦν εἰς τὴν ἐπιστήμην). — **ἄλλο τι ἡ ἐπιστήμη**: ὁ Πρωτ. ἐδέχετο κατ' ἔξοχὴν τὴν φυσικὴν προδιάθεσιν (Κεφ. 16 καὶ 34). — **δλον** = καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη. — **δλίγου** ἐνν. δεῖν = σχεδὸν (νὰ φανῇ αὐτὸς κάθε ἄλλο μᾶλλον παρὰ ἐπιστήμη). — **καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι** = νὰ ἐπιχυθῇ πληρες φῶς ἐπ' αὐτῶν. — **πάλιν ἐπισκέψασθαι**: δέχεται τὸ συμπέραχσμα ὡς δεόμενον εὑρυτέρας ἐρεύνης. — **μὴ πολλάκις** = μήπως τυχὸν (μᾶς κάμῃ νὰ σκοντάψωμεν κατὰ τὴν ἔρευναν). 'Ο Σω. δηλ.. θεωρεῖ φρόνιμον νὰ ἔξετασθῇ πρῶτον ἡ οὐσία τῆς ἀρετῆς καὶ ἔπειτα τὸ διδακτὸν ἡ μὴ αὐτῆς. — **κατ' ἀρχὰς ἔλεγον** (348 Γ καὶ Δ, Κεφ. 33). — **δὴ** = ἤδη, — **ῶν** = τούτων, οἵ. — **μὲν** (μήν) = τούλαχιστον. — **εἰ**, αἰτιολ. — **ἔλλογιμος ἐπὶ σοφίᾳ** = περιώνυμος σοφός. — **ἔμοι...** **ῶρα** = πάλαι ὥρα καὶ ἔμοι λέναι οἰπερ ἔφην λέναι με δεῖν (πρβλ. 335 Γ, Κεφ. 22). — **τῷ καλῷ**: οἱ Ἀθηναῖοι μετεγειρίζοντο τὸ ἐπίθετον εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ ἀγάπης, ἐνίστε δὲ καὶ εἰρωνικῶς, εἰς διαφόρους περιστάσεις. — **ἀκούσαντες**, δηλ.. ἐγὼ καὶ ὁ Ἰπποκράτης, λέγει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν ἑταῖρον.

— **Κρίνατε τὰς δύο ἀποδεικτικὰς μεθόδους τοῦ Πρωταγόρου, ἵτοι :**
a) τὴν διὰ μύθου καὶ
β) τὴν διὰ λόγου.

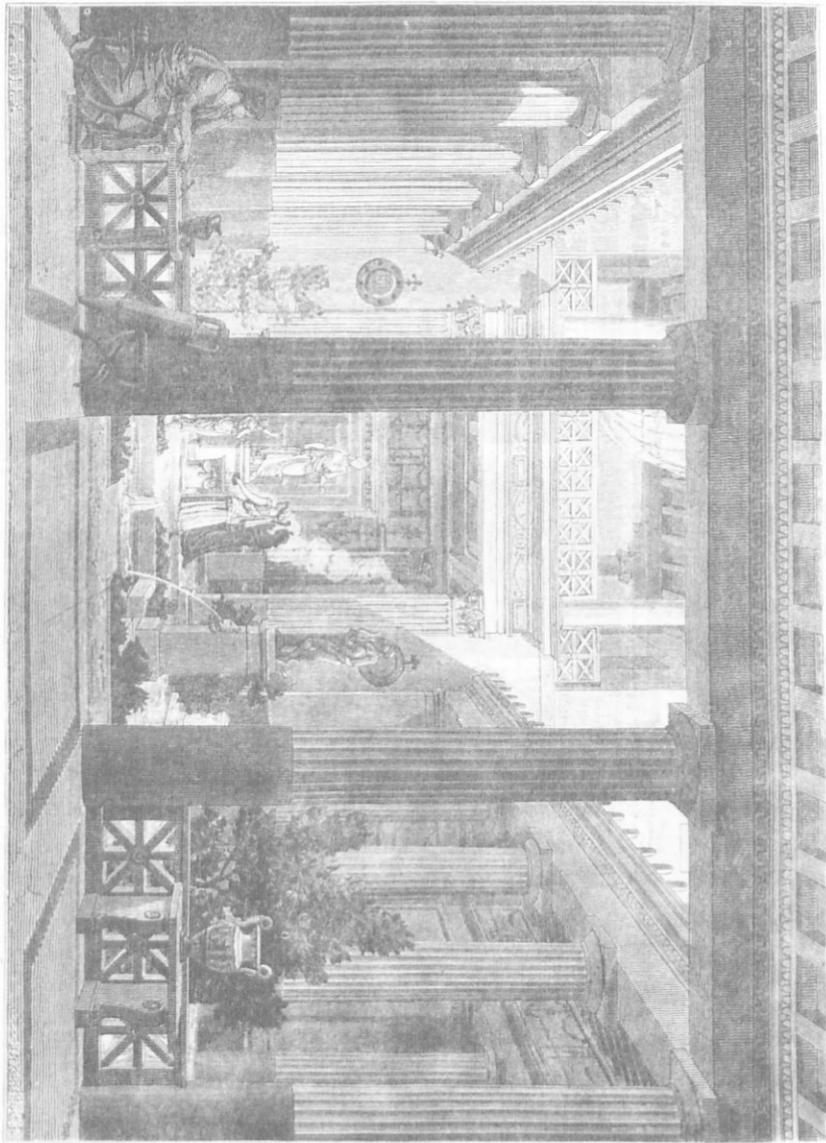
— **Ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτὰς καταδείξατε τὴν ὑπεροχὴν τῆς διαλέκτικης τοῦ Σωκράτους.**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εικ. 1. Πρόθυρον Ελληνικῆς οἰκίας.

Eik. 2. Έσωτερη στοά. Ελληνικής οικίας μετά του προστόφου

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εικ. 3. Παις διδάσκεται νὰ κιθαρίζῃ. Ἐτερος παις ἀπαγγέλλει ἐπικόν ποίημα πρὸ τοῦ διδασκάλου, ὁ ὅποιος κρατεῖ ἀνοικτὸν βιβλίον(κύλινδρον) καὶ ἀκούει τὸν παῖδα, ἀναγιγνώσκεται δὲ εἰς τὸ βιβλίον καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔπους. Εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον ὁ δοῦλος.

(Παράστασις ἐξ ἀρχαίας κύλικος τοῦ ἀγγειογράφου Δούριδος).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A.—ΦΑΙΔΩΝ

1. Εισαγωγή	9
2. Κείμενον	23
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	77

B.—ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

1. Εισαγωγὴ	111
2. Κείμενον	123
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	175

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αύτῶν.

‘Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αύτὸ διώκεται κατὰ τάς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15)21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

“Εκδοσις ΙΣΤ’, 1967 (V)—Λ.Ν.Τ. 22.000 — Σ.Τ.Μ.Β. 1506/27-3-67 — 1531/12·4-67

‘Εκτύπωσις - Βιβλιοδεσία : ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο.Ε. Φιλαδελφείας 4 — ΑΘΗΝΑΙ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

0020556586

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

